

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

NYPL RESEARCH LIBRARIES

3 3433 08183931 2

*ODN

Lamy

DISSERTATIO
DE SYRORUM FIDE ET DISCIPLINA
IN RE EUCHARISTICA.

DISSERTATIO
DE SYRORUM FIDE ET DISCIPLINA
IN RE EUCHARISTICA;

ACCEDUNT

VETERIS ECCLESIAE SYRIACAE
MONUMENTA DUO :

^{UNUM.}
Joannis, episcopi de Cyrisensis, episcopi Telle
JOANNIS TELENSIS

RESOLUTIONES CANONICAE SYRIACAE NUNC PRIMUM EDITAE ET LATINE REDDITAE;

ALTERUM

Jakub, Mär, bp. of Tel
JACOBI EDESSENI

RESOLUTIONES CANONICAE SYRIACAE CUM VERSIONE LATINA. NUNC PRIMUM ELABORATA.

ADDUNTUR ADNOTATIONES VARIAE, THEOLOGICAE, HISTORICAE, ARCHÆOLOGICAE,

ALIAE, AD UTRUMQUE ILLUD MONUMENTUM

ELUCIDANDUM COMPOSITAE.

SCRIPSIT

TH. J. LAMY,

S. Th. Lic. et Lingg. Orientis. in Univ. cath. Lovan. Lector.

LOVANI,
EXCUDEBANT VANLINTHOUT ET SOCII,
UNIVERSITATIS TYPOGRAPHI.

1859

23
Propriété. Droit de traduction réservé.

ILLUSTRISSIMO AC REVERENDISSIMO

NICOLAO JOSEPHO DE HESSELLE,

Plissimo atque

Vigilantissimo Ecclesiae Namurcensis Episcopo,

SS. D. N. Praelato Domestico, Solio Pontificio Assistenti,

Leopoldini Ordinis Equiti,

IN FILIALIS AMORIS GRATIQUE ANIMI TESTIMONIUM.

DISSERTATIO
DE SYRORUM FIDE ET DISCIPLINA
IN RE EUCHARISTICA.

DISSERTATIO
DE SYRORUM FIDE ET DISCIPLINA
IN RE EUCHARISTICA;

ACCEDUNT

VETERIS ECCLESIAE SYRIACAE
MONUMENTA DUO :

Joann. Telesius, de Cyriscens, bp. de Telle
JOANNIS TELENSIS

RESOLUTIONES CANONICAE SYRIACAE NUNC PRIMUM EDITAE ET LATINE REDDITAE;

ALTERUM

Jakub, Mär, bp. de Tel

JACOBI EDESSENI

RESOLUTIONES CANONICAE SYRIACAE CUM VERSIONE LATINA. NUNC PRIMUM ELABORATA.

ADDUNTUR ADNOTATIONES VARIAE, THEOLOGICAE, HISTORICAE, ARCHÆOLOGICAE,
ALIAE, AD UTRUMQUE ILLUD MONUMENTUM
ELUCIDANDUM COMPOSITAE.

SCRIPSIT

TH. J. LAMY,

S. Th. Lic. et Lingg. Orientt. in Univ. cath. Lovan. Lector.

LOVANI, *Lovan*

EXCUDERANT VANLINTHOUT ET SOCIJ,
UNIVERSITATIS TYPOGRAPHI.

1859 *w*

23
Propriété. Droit de traduction réservé.

ILLUSTRISSIMO AC REVERENDISSIMO

NICOLAO JOSEPHO DE HESSELLE,

Plissimo atque

Vigilantissimo Ecclesiae Namurensis Episcopo,

SS. D. N. Praelato Domestico, Sollo Pontificio Assistenti,

Leopoldini Ordinis Equiti,

IN FILIALIS AMORIS GRATIQUE ANIMI TESTIMONIUM.

ILLUSTRISSIMO, DOCTISSIMO, PRUDENTISSIMO

PETRO FRANCISCO XAVERIO DE RAM,

PRÆLATO PROTONOTARIO APOSTOLICO

AD INSTAR PART.,

UNIVERSITATIS CATHOLICÆ RECTORI MAGNIFICO,

&

ILLUSTRISSIMO ATQUE EXIMIO

JOANNI THEODORO BEELEN,

SS. D. N. PII IX CUBICULARIO AD HONORES, S. C. IND. CONSULTORI, S. SCRIPT.

ET LINGG. ORIENTT. IN CATH. ACAD. LOVAN. PROFESSORI,

HANC SUAM LUCUBRATIONEM DEVOTISSIMO ANIMO.

D. D. D.

Auctor.

PRÆFATIO.

Quid consilii habuerim in hoc opusculo conscribendo, paucis verbis aperire, operæ pretium fuerit. Cum ergo JOANNES THEODORUS BEELENIUS, vir doctissimus, in Catholica Universitate Lovaniensi Professor, Syriacarum litterarum studia aliquando in Belgio nostro impense exulta (1), inde vero a fine sæculi XVI prorsus neglecta, ibidem sua et eruditione et industria, coëmpitis etiam suo sumptu typis Syriacis, editisque libris, ad pristinum statum revocanda curaret, eaque plane reflorescerent; ego, cum primum ad Lovaniensem academiam discipulus venissem, animum his quoque litteris applicare statui, in iisque, BEELEONIO professore usus, tales brevi facere potui progressus, ut illi visus sim comparasse mihi eam linguæ Syriacæ scientiam, quæ

(1) ANDREAS MASIVS Belga, omnium in Europa primus edidit *Lexicon Syriacum*, sub hoc titulo: *Andrææ Masii Syrorum peculium*, Antverpiis 1572, typis Plantinianis. Edidit etiam MASIVS *Grammaticam Syriacam* viris doctis diu gratissimam. Quæ ambo opera inveniuntur in tomo VI *Polyglottæ Antverpiensis*. Alia opera Syriaca hoc sæculo prodierunt in Belgio, inter quæ memoranda sunt; GUIDONIS FABRICII BODERIANI Galli *liber Severi Patriarchæ de ritibus baptismi*; ejusdem *Dictionarium Syro-Chaldaicum*. Antverp. 1572.

ad Syriacum aliquem librum interpretandum sufficeret. Itaque, quum, pro gradu doctoris in sacra theologia obtinendo, de quæstione aliqua theologica mihi esset conscribenda dissertatio, huic legi ut facerem satis, theologicum aliquod scriptum ex monumentis Syriacis recenter detectis latina versione et varia adnotatione illustrare constitui; selegi autem *Resolutiones canonicas* JACOBI EDESSÆ episcopi, quas nuperrime, sed Syriace tantum, Lipsiæ, anno 1856 publici juris fecerat D. LAGARDIUS (1). Huic autem monumento aliud adjungere volui similis argumenti monumentum, adhuc ineditum, quod ex codice Manuscripto Syriaco Bibliothecæ imperatoris, quam potui, accuratissime transcripseram, quum per aliquot dies Parisiis commorarer. Continet autem alterum hoc monumentum JOANNIS TELÆ *Resolutiones canonicas*; ideo vero illud præ aliis elegi, quia ibi quoque sicut in JACOBI EDESSENI illo libello, de re Eucharistica tractatur, multaque JACOBO EDESSENO antiquiora et ab eo prætermissa memorantur.

Equidem comperi, scriptorem utrumque, JACOBUM EDESSENUM, inquam, et JOANNEM TELENSEM, Monophysitarum errori fuisse addictum; verum non ideo a proposito desistendum putavi, memor eorum quibus THEODORETUS Polymorphum monebat, cum diceret : οὐκ οὖν, ὦ ἀγαθὲ, ζήλωσον τὰς μελίττας, καὶ τῷ νοῦ περιποτωμένος τοὺς τε λειμῶνας

(1) Vid. A. P. LAGARDII *Reliquias juris eccles. antiquiss.* Lipsiæ 1856 p. 117.

τῆς θείας γραφῆς, καὶ τῶν πανευφύμων πατέρων τὰ ἄνθη τὰ ἀξιέ-
 ραστα, ὕφηνον ἡμῖν ἐν σαυτῷ τὰ κηρία τῆς πίστεως. Εἰ δὲ που καὶ
 πῖαν εὖροις οὐκ ἐδώδιμον, οὔτε γλυκεῖαν, ὅποιος οὗτος Ἀπολινάριος
 καὶ Εὐσέβιος, ἔχουσιν δὲ τι πρόσφορον εἰς μελιττουργίαν, οὐδὲν
 ἀπεικὸς, τὸ μὲν χρεῖῳδες λαβεῖν, καταλιπεῖν δὲ τὸ βλαβερόν. Καὶ
 γὰρ αἱ μελίτται δηλητηρίοις πολλάκις ἐφιζάνουσαι θάμνοις, ὅσον μὲν
 ὀλέθριον καταλείπουσι, το δὲ οἰκεῖον συλλέγουσι· ταῦτά σοι, ὦ φιλότης
 κατὰ τὸν φιλανθρωπίας εἰσηγούμεθα νόμον. « *Imitare igitur*
 » *apes, o bone, et per sacræ Scripturæ prata mente vo-*
 » *litans, et per laudatissimorum patrum pulcherrimos*
 » *flores, construe nobis in te ipso favos fidei. Quod sicubi*
 » *herbam inveneris, nec esculentam, nec dulcem, cujus-*
 » *modi est hic Apollinarius et Eusebius (idem de Nesto-*
 » *rianis et Monophysitis dicam), quæ utile tamen aliquid*
 » *habeat ad mel conficiendum, non erit alienum quod*
 » *utile est sumere, noxio relicto. Nam et apes sæpe ve-*
 » *nenatis fructibus insidentes, quod perniciosum est*
 » *relinquunt, sibi vero conveniens colligunt. Hæc tibi, o*
 » *amice, fraternæ caritatis lege consulo (1).* »

Addo, hac in re exemplo mihi prævisse ex antiquis
 quidem SS. CYPRIANUM, AUGUSTINUM, alios; ex recentio-
 ribus vero ASSEMANOS omnes, et nostra ætate Em. Card.
 MAIUM, aliosque viros eruditissimos atque catholicæ fidei
 addictissimos.

(1) THEODORETI *dialogus III ad Polymorphum*, opp. t. IV. p. 175.
 Parisiis 1642.

Cæterum, non satis habui publici juris facere duo illa Syriacæ Ecclesiæ monumenta, in quibus, ut jam innui, de re Eucharistica potissimum sermo instituitur; nam et propositum mihi erat, aliquantulum amplius fusiusque ex variis monumentis Syriacis eam rem in Dissertatione mea tractare.

Age vero, quæ in eadem contineantur, et quo ordine singula ibi pertractentur, exponamus. Omnis dissertatio nostra bipartita est.

In priore ejus parte exponitur fides Syrorum circa augustissimum Eucharistiæ sacramentum, cujus fidei argumenta petuntur, 1° ex S. Scripturæ versione Syriaca; 2° ex Syrorum Liturgiis; 3° ex Martyrum illius Ecclesiæ testimoniis; 4° ex testimoniis Patrum Syrorum Orthodoxorum; 5° ex testimoniis Jacobitarum; 6° ex testimoniis Nestorianorum. Obiter hic monendum mihi, in allegatis a me scriptorum locis ex variis Assemanorum operibus, servatam a me fuisse latinam ipsorum eorundem locorum interpretationem, nihilque me immutare voluisse, quamquam hic illic quædam parum accurate translata videbantur. Ideo autem nihil ibi immutare volui, tum ne in suspicionem venirem juvenilis cujusdam temeritatis, tum etiam ut onus reddendæ rationis adhibitarum correctionum effugerem, tum demum ut eo citius finem scribendi facere possem, et facilius lector orationis nexum et seriem perspiceret.

In altera vero parte de disciplina Syriacæ ecclesiæ in

re Eucharistica sermo instituitur, et hoc quidem ordine :

Primo loco exhibetur ibi textus Syriacus *Resolutionum canonicarum* JOANNIS TELENSIS, cum interpretatione latina nunc primum a me elaborata, additis annotationibus nonnullis brevioribus; nam longiores ut statim sumus dicturi, ad calcem nostri operis rejecimus.

Secundo loco ponitur textus Syriacus *Resolutionum canonicarum* JACOBI EDESSENI, additis itidem et latina nostra interpretatione et annotationibus brevioribus.

Tertio tandem loco inveniuntur annotationes longiores diversi argumenti, theologicæ, historicæ, archæologicæ, aliæ, quarum ope variæ et TELENSIS et EDESSENI *Resolutiones* elucidantur, et Syrorum in re Eucharistica disciplina, si non omnis, magnam certe partem, describitur. Ac multa quidem ibi legere est, hodieum aut vix aut ne vix quidem cognita. Sermo ibi est de Eucharistiæ materia, confectione, distributione, attrectatione, asservatione atque veneratione, de communione infirmorum, de dispositionibus ad communionem requisitis, de communione sub unica specie, de sacrificio Missæ, de templis et altaribus, denique de vasibus sacris.

Unum hic monendum est : cum inter cæteras JOANNIS TELÆ et JACOBI EDESSENI *Resolutiones* invenirentur etiam tales, quæ ad Eucharistiam non spectarent; nollemus autem eas expungere, ut textus integri, prout in codice jacent, in lucem ederentur, factum est, ut inter annota-

tiones quædam etiam reperiantur, quæ ad rem Eucharisticam non spectant. Hæ tamen annotationes sua utilitate non carent, quum ex monumentis recenter detectis nonnulla disciplinæ Syrorum capita de Baptismo, Confirmatione, Pœnitentia, et Extrema Unctione, de Exequiis defunctorum et de Superstitionibus explicant.

Superest, ut paucis describam codicem Manuscriptum, ex quo desumpta sunt, quæ hic edimus Syriacæ Ecclesiæ monumenta. Est is codex Sangermanensis, numero 38 prænotatus. Hodiedum repositus est inter manuscriptos codices Syriacos Bibliothecæ Imperatoriæ Parisiensis (*ancien fonds S. Germain N° 38*). Conscriptus est iste codex litteris estrangelicis in foliis membranaceis minori forma quadruplicatis (in 4°). Constat autem paginis 581; non integer superest, sed mutilus est ab initio et a fine. Punctis vocalibus omnino, punctis vero diacriticis et *ribuï* raro destitutus est. Nomina numeralia nunc punctis *ribuï* insigniuntur, nunc vero iis destituuntur. Quonam vero tempore exaratus fuerit, non liquet. Sane perantiquus est. Hoc solummodo constat, emptum fuisse codicem a quodam monacho anno Græcorum 1852, h. e. Christi 1541 (صلى الله عليه وآله), quod colligitur ex inscriptione lectu difficili, quæ pag. 182 reperitur. Continet autem codex monumenta partim edita, partim nondum luce donata, quæ sequuntur :

1° Didascalia Apostolorum, quam Syriace edidit anno 1854

D. LAGARDIUS. Operæ pretium fuerit Didascaliam hanc conferre cum sex prioribus libris Constitutionum Apostolicarum. Ab initio usque ad pag. 182.

2° Variæ constitutiones S. Clementi adscriptæ, Doctrina Adæi apostoli, Canones apostolorum. Hæc omnia syriace edidit D. LAGARDIUS anno 1856 in *Reliquiis Juris ecclesiastici antiquissimis*. Syriace et latine partim jam editæ fuerant istæ constitutiones ab. Em. Card. MAÏ in *Scriptorum Veterum. Nov. collect.* t. X. Cf. Canones Apostolorum et Constitutiones Apostol. l. 8. Pag. 182-249.

3° Quædam ad Concilium Nicenum pertinentia. Pag. 249-254.

4° Canones 20 ejusdem Concilii. Pag. 254-264.

5° Canones 24 editi in Niceæ urbe Galatiæ. Pag. 264-271. *1. Concilium*

6° Canones 15 editi Neocæsareæ. Pag. 271-274.

7° Canones 20 editi in Synodo Gangrensi. Pag. 274-280.

8° Canones 25 editi in Synodo Antiochena. Pag. 280-293.

9° Exemplar eorum, quæ scripta sunt a Synode Antiochena ad Alexandrum episcopum Romæ novæ seu Constantinopolis. Pag. 293-299.

10° Synodus sexta Laodiceæ. Pag. 299-305.

11° Synodus septima Constantinopolitana. Canones alii editi in Synodo Constantinopolitana, quæ fuit episcoporum 150. Eorum definitio fidei de Spiritu Sancto. Pag. 305-311.

12° Canones Concilii Ephesini quod congregatum est tempore Theodosii junioris. Pag. 311-314.

13° Synodus 87 episcoporum habita Carthagine sub S. Cypriano; sequuntur epistolæ S. Cypriani ad quintum et ad Philum. Tria hæc scripta Syriace edidit D. Lagardius. Exstant latine in operibus S. Cypriani ap. Migne (*Patrol. lat.* t. III). Pag. 314-348.

14° Alia ex Epistola, quæ scripta est ex Italia ad episcopos Orientis. Pag. 348-352.

15° Fragmenta ex epistolis S. Ignatii. Pag. 352-357.

16° Epistola S. Petri Alexandrini. Eam syriace edidit D. Lagardius. Textus græcus cum versione latina exstat apud Migne (*Patrol. græc.* t. XVIII). Pag. 357-375.

17° Resolutiones canonicæ Timothei Alexandrini. Exstant ap. Migne (*Patrolog. græc.* t. XXXIV). Pag. 373-376.

18° Concilium Sardicense. Pag. 376-390.

19° Epistola S. Athanasii ad Amon. Pag. 390-395.

20° Variæ S. Basilii Epistolæ. Pag. 395-434.

21° Canones 27 Concilii Chalcedonensis. Pag. 434-443.

22° Quædam ex Epistola Philoxeni ad moniales. Inedita. Pag. 443.

23° Quædam ex Epistola S. Basilii ad monachos. Pag. 443-444.

24. Quædam ex scripto tertio S. Damasi papæ Romæ. Pag. 444.

25° Epistola S. Gregorii Nysseni. Pag. 444-458.

26° Canones 87 S. Mar Rabulæ episcopi Edessæ. Inediti. Pag. 458-465.

27° Capita scripta ex Oriente (inedita puto). Pag. 465-481.

28° Canones 27 editi ab episcopis in Seleucia sub S. Marutha. Illos, deo volente, sumus edituri. Pag. 481-490.

29° Epistola Joannis Ægypti episcopi. Pag. 490-492.

30° Canones ecclesiastici sanciti a Constantino, Antonino, Thoma, Pelagio, Eusthatio, vivente patriarcha Severo. Pag. 492-497.

31° Epistola Constantini Laodiceæ Metropolitæ. Sequuntur aliæ binæ epistolæ. Pag. 497-503.

32° Varia Severi Antiocheni opuscula. Pag. 503-514.

33° Theodosii Alexandrini canones 5. Anthimi Constantinopolitani Epistola ad Jacobum Edessenum (Quæ a N. 29-33 enumerantur scripta inedita puto). Pag. 514-517.

34° S. Basilii definitio peccatorum. S. Cœlestini Romæ episcopi Epistolæ variæ. Quædam ex actis Concilii Ephesini. Pag. 517-528.

35° Canones 4 editi a Mar Sergio Amphiatyræ episcopo. Pag. 528-530.

36° Canones Joannis Telæ. Nondum in lucem prolati. Pag. 530-540.

37° Resolutiones canonicæ Joannis Telæ, quas nunc edidi. Pag. 540-550.

38° Epistola Athanasii patriarchæ. Pag. 550-552.

39° Resolutiones canonicæ Jacobi Edesseni, quas nunc edidi. Pag. 552-581.

Hæc sunt quæ in præstanti illo codice inveniuntur. Unde

plurima ad illustrandam antiquam disciplinam utilia sæculo XVIII desumpsit RENAUDOTIUS ad conficiendas doctissimas illas annotationes, quibus suam *Liturgiarum Orientalium collectionem* illustravit. Atque hæc erant, quæ in limine hujus operis monenda esse duxi.

Scribebam Lovanii die festo S. Joannis Nepomuceni
16 Maii 1859.

PARS PRIOR.

Syrorum de Eucharistia fides.

Antequam, in altera hujus operis parte, sermo a nobis instituatur de disciplina Ecclesiæ Syriacæ circa Eucharistiam, oportet in antecessum explicare quid ex mente Syrorum sit Eucharistia, quænam eorum de hoc mysterio fides, quænam doctrina. Sicuti enim fundamento ædificium sustentatur, sic dogmate disciplina fulcitur, et, nisi prius dogmatis veritas declaretur, disciplinæ ratio reddi nequit.

Accedit nostræ inquisitioni alia utilitas. Multi quidem libri, iique doctissimi, Ecclesiæ tum latinæ tum græcæ traditionem circa Eucharistiam evolvunt et vindicant, sed nullibi adhuc sic exposita et vindicata reperitur fides Ecclesiæ Syriacæ. Multiplicia quidem exstant testimonia Syrorum scriptorum, et nova in dies e latebris bibliothecarum educuntur, sed hic illic disseminata jacent, veluti rami a trunco divulsi. Quare nobis propositum est arbori sua folia restituere, et dispersos ædificiî lapides iterum coagmentare, ordinem hunc sectantes, ut, initio ab antiquioribus monumentis ducto, per seriem temporum ad

« Illis manducantibus accepit Jesus panem , et benedixit, et fregit et dedit discipulis suis : et dixit : sumite, manducate : *hoc est corpus meum*. Et accepit calicem et gratias egit deditque illis et dixit : sumite, bibite ex eo omnes vos : *hoc est sanguis meus testamenti novi*, qui pro multis effundetur ad remissionem peccatorum, » **MATTH. XXVI. 26-28.** » Phrasis : ܠܗܝܠܐ ܕܥܡܪܝܢ verbotenus sonat : *hoc illud corpus meum*. Sed exinde nulla difficultas oriri potest, cum res perspicua sit, etiam illis qui summis tantum labiis fontes Syriacos delibarint, vocula ܥܡܪܝܢ poni pro verbo substantivo *est*. Et jure merito posset fortasse aliquis contendere formulam Syriacam difficilius sese accommodare sensui figurato Protestantium, quam textus græcus.

Iisdem fere verbis eadem narrant **MARCUS XIV, 22**, **LUCAS XXII, 19**, et **PAULUS 1 CORINTH. XI, 24**. Hæc verba ita dilucide indicant Christum realiter et substantialiter in Eucharistia contineri, ut Lutherus ipse fassus sit, se nihil unquam invenire potuisse, quo vim eorum et naturalem sensum eluderet. Quod Lutherus refugerat, Zwinglius et Calvinus ausi sunt, nullique labori pepercerunt ut verba Christi ad metaphoram detorquerent. Cum autem inania eorum argumenta diluissent doctores catholici, et protestantes undique premerentur, scriptor Anglicus nomine **Hornius** (1), paucis abhinc annis, pessimo huic errori præsidium quæsit in indole linguæ Syriacæ (2), et verba institutionis Eucharistiæ ad metaphoram hac ratione deduxit : « Si verba Institutionis anglice seu latine

(1) *An Introduction to the critical study and knowledge of the sacred Scriptures*. London 1825.

(2) Rectius provocasset Hornius ad dialectum palestinensem, sed non magis profecisset, cum linguarum syriacæ, chaldaicæ, et palestinensis eadem omnino sit indoles, vel potius tres istæ dialectus unam aramaicam linguam constituent.

» primum prolata fuissent, aliqua ratio fuisset quare sup-
 » poneremus Salvatorem nostrum ut ad litteram sume-
 » rentur voluisse. Sed prolata fuerunt sermone Syriaco;
 » in quo quidem (quod et in linguis *Hæbraïca* et *Chaldaïca*
 » locum habet) *nullum vocabulum habetur, quo significandi,*
 » *repræsentandi, et denotandi idea exprimitur.* Hinc est quod
 » phrasin, *hoc est*, tam crebre in SS. litteris usurpatam
 » inveniamus, pro hac, *repræsentat*, seu *significat*. Sic in
 » Genes. » etc. etc. Exempla jam satis trita hic congerit auc-
 » tor, quibus allatis sic procedit. « Notatu præterea dignum est,
 » nos habere versionem completam Evangeliorum Syriaco
 » idiomate conscriptam, quæ ineunte sæculo secundo,
 » nisi forte primo labente, facta fuit; et probabile est nos
 » in ipsis habere eadem ipsa verba, quæ tunc Dominus
 » pronuntiavit. Loci MATTH. XXVI, 26-28, textus græcus
 » metaphrasin ad verbum sistit; *neque quisquam, etiam*
 » *hodie, eandem linguam* (Syriacam) *loquens, adhiberet,*
 » *inter populum cui ipsa vernacula, alia verba ad expri-*
 » *mendum, HOC REPRÆSENTAT corpus meum, et hoc REPRÆ-*
 » *SENTAT sanguinem meum, scilicet nisi hoc EST corpus*
 » *meum, et hic EST sanguis meus* (1). »

Assertio Hornii triplici argumento confutari potest: nempe testimonio apostolorum, ipsa lingua Syriaca, et traditione Syrorum.

1. Testimonio apostolorum. Etenim apostoli, qui linguam divini sui Magistri perfecte callebant, corpus et sanguinem Christi vere et realiter in Eucharistia contineri pluribus in locis docuerunt. MARCUS enim, LUCAS et PAULUS verba Christi græce expresserunt: *τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμά μου*, quæ perspicua phrasis, sive attendatur vis verborum, vel

(1) Apud Emin. Card. WISEMAN, *HORÆ SYRIACÆ* p. 5, sq. Ex præclara hac dissertatione illustrissimi præsulis omnem Hornii confutationem abbreviando decerpimus.

mens loquentis vel circumstantiæ sermonis, omnem excludit figuratum sensum, ut invicte jamdiu probarunt theologi catholici, quorum argumenta hic repetere longius foret et otiosum.

2. Lingua Syriaca. Negat HORNIUS in lingua Syriaca inveniri verba ideam *figuræ* vel *typi* significantia. Audacior hanc ignorantiam obruit Em. Card. WISEMAN mole verborum Syriacorum numero quadraginta et amplius, quibus ex usu optimorum scriptorum inest significatio *typi* vel *figuræ*. Sequentia accipe.

صَاف « Caper qui emissio in desertum altero occidebatur .
 . repræsentabat Christum, qui pro nobis occisus est (1). »

ﺯﻯ « Jacob *figura exprimit* ﺯﻯ ﺯﻯ populem fidelem (2). »

ﻣﺘﺒﻪ ﻣﺘﺒﻪ « Ut in honore esset illis tabernaculum ﻣﺘﺒﻪ ﻣﺘﺒﻪ .

ﻣﺘﺒﻪ ﻣﺘﺒﻪ quia *typus erat tabernaculi cælestis* (3).

ﺍﻣﻨﻪ ﺑﻨﻪ ﺍﺯ ﻣﻨﻲ ﺍﻣﻨﻪ ﻣﺘﺒﻪ ﻣﺘﺒﻪ ﻣﺘﺒﻪ . ﻣﺘﺒﻪ .

« Agnus autem erat *typus Domini nostri*, qui decima Nisan
 » venit in uterum virginis (4). »

Hæc sufficiant. Christus igitur, Syriace loquens, si suo sermoni sensum tribuere voluisset quem HORNIUS illi affingit, dicere potuisset vel ﻣﺘﺒﻪ ﻣﺘﺒﻪ vel ﻣﺘﺒﻪ ﻣﺘﺒﻪ
 ﻣﺘﺒﻪ vel ﻣﺘﺒﻪ vel tandem ﻣﺘﺒﻪ ﻣﺘﺒﻪ . Ex his verbis patet quam falsa sit assertio Hornii.

3. Traditione Syrorum. Age, hoc ultimo argumento HORNIUM urgeamus. Affirmat HORNIUS Syros non posse

(1) S. EPHRAËMI Opp. Syr. t. I. p. 245. Cf. p. 230, 238, 257, 267, 283.

(2) Ibid. p. 176. Cf. p. 104, 110, 118, 171, 201, 225, 227 etc.

(3) Ibid. p. 223. Cf. p. 208, 231, 234.

(4) Ibid. p. 213. Cf. p. 108, 177, 201, 213, 217, 219, 222, 228, etc.

aliter exprimere : *hoc repræsentat*, quam dicendo : *hoc est*. Inanem hanc assertionem in qua tota reponitur HORNII argumentatio, falsitatis jam supra arguimus ; nunc judices ipsos constituamus Syros. Syri, nedum vocabula *hoc est* adhibeant pro *hoc repræsentat*, e contrario declarant phrasim *hoc est* omnino excludere ideam figuræ vel typi. Brevitatis causa, unus tantum audiatur MARUTHAS Tagritensis Episcopus, qui verba Matthæi interpretatus ait :

١٠١
 ١٠٢
 ١٠٣
 ١٠٤
 ١٠٥
 ١٠٦
 ١٠٧
 ١٠٨
 ١٠٩
 ١١٠
 ١١١
 ١١٢
 ١١٣
 ١١٤
 ١١٥
 ١١٦
 ١١٧
 ١١٨
 ١١٩
 ١٢٠
 ١٢١
 ١٢٢
 ١٢٣
 ١٢٤
 ١٢٥
 ١٢٦
 ١٢٧
 ١٢٨
 ١٢٩
 ١٣٠
 ١٣١
 ١٣٢
 ١٣٣
 ١٣٤
 ١٣٥
 ١٣٦
 ١٣٧
 ١٣٨
 ١٣٩
 ١٤٠
 ١٤١
 ١٤٢
 ١٤٣
 ١٤٤
 ١٤٥
 ١٤٦
 ١٤٧
 ١٤٨
 ١٤٩
 ١٥٠
 ١٥١
 ١٥٢
 ١٥٣
 ١٥٤
 ١٥٥
 ١٥٦
 ١٥٧
 ١٥٨
 ١٥٩
 ١٦٠
 ١٦١
 ١٦٢
 ١٦٣
 ١٦٤
 ١٦٥
 ١٦٦
 ١٦٧
 ١٦٨
 ١٦٩
 ١٧٠
 ١٧١
 ١٧٢
 ١٧٣
 ١٧٤
 ١٧٥
 ١٧٦
 ١٧٧
 ١٧٨
 ١٧٩
 ١٨٠
 ١٨١
 ١٨٢
 ١٨٣
 ١٨٤
 ١٨٥
 ١٨٦
 ١٨٧
 ١٨٨
 ١٨٩
 ١٩٠
 ١٩١
 ١٩٢
 ١٩٣
 ١٩٤
 ١٩٥
 ١٩٦
 ١٩٧
 ١٩٨
 ١٩٩
 ٢٠٠
 ٢٠١
 ٢٠٢
 ٢٠٣
 ٢٠٤
 ٢٠٥
 ٢٠٦
 ٢٠٧
 ٢٠٨
 ٢٠٩
 ٢١٠
 ٢١١
 ٢١٢
 ٢١٣
 ٢١٤
 ٢١٥
 ٢١٦
 ٢١٧
 ٢١٨
 ٢١٩
 ٢٢٠
 ٢٢١
 ٢٢٢
 ٢٢٣
 ٢٢٤
 ٢٢٥
 ٢٢٦
 ٢٢٧
 ٢٢٨
 ٢٢٩
 ٢٣٠
 ٢٣١
 ٢٣٢
 ٢٣٣
 ٢٣٤
 ٢٣٥
 ٢٣٦
 ٢٣٧
 ٢٣٨
 ٢٣٩
 ٢٤٠
 ٢٤١
 ٢٤٢
 ٢٤٣
 ٢٤٤
 ٢٤٥
 ٢٤٦
 ٢٤٧
 ٢٤٨
 ٢٤٩
 ٢٥٠
 ٢٥١
 ٢٥٢
 ٢٥٣
 ٢٥٤
 ٢٥٥
 ٢٥٦
 ٢٥٧
 ٢٥٨
 ٢٥٩
 ٢٦٠
 ٢٦١
 ٢٦٢
 ٢٦٣
 ٢٦٤
 ٢٦٥
 ٢٦٦
 ٢٦٧
 ٢٦٨
 ٢٦٩
 ٢٧٠
 ٢٧١
 ٢٧٢
 ٢٧٣
 ٢٧٤
 ٢٧٥
 ٢٧٦
 ٢٧٧
 ٢٧٨
 ٢٧٩
 ٢٨٠
 ٢٨١
 ٢٨٢
 ٢٨٣
 ٢٨٤
 ٢٨٥
 ٢٨٦
 ٢٨٧
 ٢٨٨
 ٢٨٩
 ٢٩٠
 ٢٩١
 ٢٩٢
 ٢٩٣
 ٢٩٤
 ٢٩٥
 ٢٩٦
 ٢٩٧
 ٢٩٨
 ٢٩٩
 ٣٠٠
 ٣٠١
 ٣٠٢
 ٣٠٣
 ٣٠٤
 ٣٠٥
 ٣٠٦
 ٣٠٧
 ٣٠٨
 ٣٠٩
 ٣١٠
 ٣١١
 ٣١٢
 ٣١٣
 ٣١٤
 ٣١٥
 ٣١٦
 ٣١٧
 ٣١٨
 ٣١٩
 ٣٢٠
 ٣٢١
 ٣٢٢
 ٣٢٣
 ٣٢٤
 ٣٢٥
 ٣٢٦
 ٣٢٧
 ٣٢٨
 ٣٢٩
 ٣٣٠
 ٣٣١
 ٣٣٢
 ٣٣٣
 ٣٣٤
 ٣٣٥
 ٣٣٦
 ٣٣٧
 ٣٣٨
 ٣٣٩
 ٣٤٠
 ٣٤١
 ٣٤٢
 ٣٤٣
 ٣٤٤
 ٣٤٥
 ٣٤٦
 ٣٤٧
 ٣٤٨
 ٣٤٩
 ٣٥٠
 ٣٥١
 ٣٥٢
 ٣٥٣
 ٣٥٤
 ٣٥٥
 ٣٥٦
 ٣٥٧
 ٣٥٨
 ٣٥٩
 ٣٦٠
 ٣٦١
 ٣٦٢
 ٣٦٣
 ٣٦٤
 ٣٦٥
 ٣٦٦
 ٣٦٧
 ٣٦٨
 ٣٦٩
 ٣٧٠
 ٣٧١
 ٣٧٢
 ٣٧٣
 ٣٧٤
 ٣٧٥
 ٣٧٦
 ٣٧٧
 ٣٧٨
 ٣٧٩
 ٣٨٠
 ٣٨١
 ٣٨٢
 ٣٨٣
 ٣٨٤
 ٣٨٥
 ٣٨٦
 ٣٨٧
 ٣٨٨
 ٣٨٩
 ٣٩٠
 ٣٩١
 ٣٩٢
 ٣٩٣
 ٣٩٤
 ٣٩٥
 ٣٩٦
 ٣٩٧
 ٣٩٨
 ٣٩٩
 ٤٠٠
 ٤٠١
 ٤٠٢
 ٤٠٣
 ٤٠٤
 ٤٠٥
 ٤٠٦
 ٤٠٧
 ٤٠٨
 ٤٠٩
 ٤١٠
 ٤١١
 ٤١٢
 ٤١٣
 ٤١٤
 ٤١٥
 ٤١٦
 ٤١٧
 ٤١٨
 ٤١٩
 ٤٢٠
 ٤٢١
 ٤٢٢
 ٤٢٣
 ٤٢٤
 ٤٢٥
 ٤٢٦
 ٤٢٧
 ٤٢٨
 ٤٢٩
 ٤٣٠
 ٤٣١
 ٤٣٢
 ٤٣٣
 ٤٣٤
 ٤٣٥
 ٤٣٦
 ٤٣٧
 ٤٣٨
 ٤٣٩
 ٤٤٠
 ٤٤١
 ٤٤٢
 ٤٤٣
 ٤٤٤
 ٤٤٥
 ٤٤٦
 ٤٤٧
 ٤٤٨
 ٤٤٩
 ٤٥٠
 ٤٥١
 ٤٥٢
 ٤٥٣
 ٤٥٤
 ٤٥٥
 ٤٥٦
 ٤٥٧
 ٤٥٨
 ٤٥٩
 ٤٦٠
 ٤٦١
 ٤٦٢
 ٤٦٣
 ٤٦٤
 ٤٦٥
 ٤٦٦
 ٤٦٧
 ٤٦٨
 ٤٦٩
 ٤٧٠
 ٤٧١
 ٤٧٢

« Hoc, inquit, facite semper in meam commemorationem. Necessum enim erat et valde consentaneum ut istud fieret. Nam si perpetua sacramentorum participatio haud tradita fuisset, undenam posteri partem a christo salutem agnovissent? aut quis eis persuadere, eosve ad tanti mysterii cognitionem adducere potuisset? Hoc etenim frequenter et compluribus creditu difficillimum erat. Præterea cæteri subsequentium temporum fideles a comunione Corporis et Sanguinis extorres fuissent. Verum

» nunc quotiescumque ad corpus et sanguinem accedimus ,
 » eaque super manus nostras accepimus , sic credimus nos
 » corpus amplecti , et carnem ex carne ejus , osque ex
 » ossibus ejus fieri , sicut scriptum est. Nam etiam Chris-
 » tus *figuram* et *speciem* haud ipsum appellavit sed dixit :
 » *vere hoc est corpus meum , et hic est sanguis meus* (1). »

An posset quis dilucidius dogma catholicum latine exprimere quam Maruthas Syriace? An alicubi invenirentur verba distinctius et expressius Hornium confutantia? Alia hic urgere testimonia supersedemus , cum melius postea suo ordine sint proferenda.

ARTICULUS II.

TESTIMONIA EX LITURGIIS DESUMPTA.

Quæ testimoniis scripturarum de Eucharistia stabilivimus , præclare confirmantur ex Liturgiis , quæ inter eximia fidei Syrorum monumenta emicant. Hæ Liturgiæ , quæ et *Anaphoræ* vocantur , etsi multiplices et diversæ sint , eandem tamen erga Eucharistiam continent fidem , iisdem fere verbis expressam. Quamvis autem privati doctoris nomen præ se ferant , non tamen privatam habent auctoritatem , sed publicam usu populi firmatam. In illis enim non unus aut alter doctor loquitur , sed totius vox resonat ecclesiæ , et fideles cum presbyteris uno ore , publice , palam , quotidie , ab omni remota antiquitate , sine intermissione , christum realiter in Eucharistia contineri et in sacrificio missæ offerri confitentur. Ad hanc assertionem probandam innumera præsto sunt testimonia ; sed brevitati studentes præcipua tantum aliqua seligemus ex Liturgia S. JACOBI , quæ sicut omnium est antiquissima , ita cæterarum norma haberi potest : unde etiam sæpius fre-

(1) Ap. J. S. ASSEMANUM in *Bibl. Orient.* t. 1. p. 197 sq. Romæ 1719-28.

ܩܥܕܐ ܕܡܠܝܢ ܕܥܩܪܝܢ : ܩܝܐ ܕܡܬܝ ܕܡܢܐ ܕܠܐ ܕܥܩܪܝܢ
 ܕܡܠܝܢ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ . ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ
 ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ . ܕܡܬܝ
 ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ
 ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ
 ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ
 ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ

« Sacerdos inclinatus dicit invocationem Spiritus : Mise-
 re nostri, Deus Pater Omnipotens, et mitte super
 nos, et super hæc oblata, Spiritum tuum sanctum, Do-
 minum et vivificantem synthronum Tibi, Deus Pater,
 æqualem in regno Filio tuo, consubstantialem.... ut illa-
 bens ostendat mysterium hoc Corpus vivificum, † Corpus
 salutare, † Corpus cœleste, † Corpus animas salvans et
 corpora, Corpus ipsius Domini, Dei et redemptoris nostri
 Jesu Christi, faciat, ut sit accipientibus ipsum in remis-
 sionem peccatorum, et in vitam æternam. Populus. Amen.
 Sacerdos. Et calicem hunc ostendat sanguinem novi
 Testamenti, † sanguinem salutarem (1), † sanguinem
 vivificantem, † sanguinem cœlestem, sanguinem animas
 nostras et corpora salvantem, sanguinem ipsius Domini,
 Dei, ac Redemptoris nostri Jesu Christi, faciat ut sit
 accipientibus ipsum in remissionem peccatorum, et in
 vitam æternam (2). »

Antequam deveniamus ad interpretationem celebris hujus

(1) ܕܡܬܝ ܕܡܬܝ *sanguinem salutarem*. Hæc verba omittuntur in ver-
sione Assemani.

(2) Ap. Jos. AL. ASSEMANUM, *Cod. Liturg. Eccles. Univ.* t. V. p. 139.
Cf. *Missale Chaldaicum Romæ impressum 1892.* p. 193. RENAUDOT. *Liturg.*
Orient. t. II. p. 33.

orationis, quæ viros doctos in sententias contrarias traxit non in Occidente solum, sed etiam in Oriente, hæc notamus :

1° Hanc invocationem iisdem fere verbis reperiri in omnibus Liturgiis non tantum Maronitarum et Jacobitarum sed etiam Nestorianorum, in Liturgia græca S. Jacobi, in Liturgia coptica S. Basilii, et in aliis Liturgiis quæ reperiuntur in *Collectione Liturgiarum Orientalium* cl. RENAUDOTII.

2° Loco verborum : *ut illabens ostendat* ܡܬܬܝܠܒܝܢ, alios codices habere : *ut illabens efficiat* ܬܚܒܝܢ; confirmatur hæc lectio ex Liturgia græca S. JACOBI (1), fratris Domini, in qua idem reperitur vocabulum. Nam vox ποιησθαι respondet voci syriacæ ܬܚܒܝܢ. In Liturgia syriaca NESTORII pro ܬܚܒܝܢ legitur *transmutet* ܡܬܬܡܬܝܢ (2).

Ex duplici lectione : *ut illabens ostendat*, vel *ut illabens efficiat et transmutet*, ortæ videntur duæ diversæ interpretationes :

Ex una interpretatione invocatio Spiritus S. refertur ad solum sacramentorum effectum. Hanc interpretationem jam sæculo septimo tradidit S. JOANNES MARO in *Expositione Ministerii Oblationis D. Jacobi* c. 53. Ejus verba, cum præclarum contineant fidei catholicæ testimonium, referre juvat.

« Hic nobis inquirendum est, quamobrem Spiritus sancti
» super panem et vinum illapsus invocemus, cum jam
» Filius illapsus illa in suum corpus et sanguinem trans-
» mutavit, ut superius ostendimus. »

« Huic quæstioni respondemus, quod Spiritus sanctus
» non invocatur, ut illabens efficiat seu commutet panem
» in Corpus, et vinum in Sanguinem Salvatoris nostri; sed
» ut illa Corpus et Sanguinem esse ipsius Domini nostri
» ostendat, et faciat ut sint percipientibus ea in remis-
» sionem peccatorum et in vitam æternam : id manifeste

(1) Ap. AL. ASSEMANUM *Cod. Liturg.* t. V. p. 40.

(2) Vid. RENAUDOTII *Liturg. Orient. coll.* t. I. p. 221, et t. II. p. 89.

» colligitur ex his, quæ sequuntur; quia statim ac se
» erigit ab inclinatione sacerdos genuflectit, et extol-
» lens vocem dicit, Exaudi me Domine, etc., ut illabens
» ostendat, etc. Utque etiam suo illapsu ostendat illum
» ipsum esse Spiritum, qui in uterum Virginis Mariæ
» descendit juxta illud Angeli : Spiritus sanctus superve-
» niet in te etc.; Et hoc Corpus illud idem esse, quod
» ipse Spiritus ex Virgine formavit, et Verbo Deo Corpus
» effecit, non autem aliud ab eo. Præterea Spiritus sanctus
» descendit, ut una cum Patre confirmet ac testimonium
» perhibeat, *hunc panem non esse panem, sed Salvatoris*
» *nostri corpus*, etc. (1). »

Ex altera verò interpretatione verba invocationis, non tantum de effectu Eucharistiæ, sed etiam de Transubstantiatione dicta sint. Ita Jos. SIM. ASSEMANUS in *Bibliotheca Orient.* t. II, p. 201, cujus hæc sunt verba : « Duo ibi sacerdos postulat : primum, ut Spiritus sanctus adveniens et illabens, convertat panem et vinum in corpus et sanguinem Christi : alterum, ut perceptionem ejusdem sacramenti piam fructuosamque efficiat. »

Ex hac tamen interpretatione non sequitur, quod quidam recentiores Græci et Jacobitæ docuerunt, nempe verba Domini et invocationem Spiritus sancti duas partiales esse consecrationis formas, aut consecrationem bis in missa fieri, quod somniasse videtur Dionysius Barsalibi. Nam consecratio fit adhibitis solis verbis a Christo institutis : quæ autem ante et post recitantur, consecrationem quidem respiciunt, sed deprecationis rationem dumtaxat habent.

Si igitur, inquires, consecratio per verba Christi jam facta est, cur exoratur Spiritus Sanctus, ut panem efficiat corpus Christi? Respondeo : cum transubstantiatio momen-

(1) Hoc opus latine tantum prodiit in tomo V *Codiciis Liturgici AL. ASSEMANI*, Romæ 1752. Ejus authenticia defenditur in præfatione p. 60.

tanea sit et in instanti fiat, preces autem, quæ in missa ad consecrationem ordinantur, fieri non possint nisi successive per varia temporis intervalla, hinc est quod preces, quæ ante aut post momentum illud consecrationis peraguntur, ita enuntientur ac si in illo ipso momento fierent. Sic diu ante consecrationem velut ac si Christus jam adesset, super panem et vinum dicitur : « quem vidit Moses in rubo et » Ezechiel super currum, ipse ponitur super altare sanctum, accipiuntque illum populi et vivunt. Cui Cherubim » et Seraphim magno cum timore serviunt, ecce offertur » super altare, accipiuntque illum populi et vivunt (1). »

« Neque mirum videri debet, ita pergit Assemanus, quod » Ecclesia post consecrationem oret pro consecratione : » nam in aliis sacramentis, ut supra indicavi, sacramen- » talem gratiam postulare consuevit, quam prolata forma » se impetrasse pro certo habet. In baptismo ante et post » prolata ea verba : *ego te baptizo* etc. postulatur a Deo, » ut baptizatis gratiam Spiritus sancti concedat, quum » tamen in dubium revocare nemo queat, quin effectus » baptismi per ea verba *ego te baptizo* etc. perfecte con- » feratur. Idem dicendum de sacramento Confirmationis » et Ordinis etc. »

Ex hactenus disputatis patet, utraque admittatur interpretatio, realem Christi præsentiam ex invocatione Spiritus Sancti recte probari; quod fecisse omnes Syros, qui hanc orationem exposuerunt, testantur ASSEMANUS loco citato, et P. BENEDICTUS in *antirrhético secundo adversus Renaudotium et P. Lebrunum*.

His Liturgiæ testimoniis, quamvis haud sit necesse, et hæc addere placet. Ante communionem sacerdos frangit ex hostia particulam, eamque sanguine intingit, et postea illa signat corpus Christi dicens : *ܡܠܝܬܐ ܕܥܝܪܝܬܐ*

(1) Ap. RENAUDOT. *Liturg. Orient. coll.* t. II. p. 7. ed. Francofurt. 1847.

In hoc articulo non omnes recensemus Patres, quos Syri sive orthodoxi sive hæretici suscipiunt. Syri enim præter quosdam Patres latinos fere omnes græcos, qui ante ortum Nestorianismi scripserunt, suscipiunt. Sed eos tantum citabimus Patres, qui Syriace scripserunt, vel quorum scripta græce amplius non exstant nisi in versionibus Syriacis.

Horum primus occurrit B. CLEMENS ROMANUS cujus binas ad virgines Epistolas, græce deperditas, sed in antiquissima versione Syriaca superstites, post WETSTENIUM denuo edidit et commentariis doctissimis instruxit Illustrissimus D. BEELEN igitur CLEMENS virgines alloquens ait : **قَاتِلِي سَاطَانَ بِمَعْنَى عَمَلِي** « vince satanam per Jesum » Christum, qui te roboraturus est auditione verborum suorum et *divina Eucharistia*. » Divinam vocaverit Eucharistiam S. CLEMENS, quia ab ipsis Domini apostolis edoctus crederet, *Eucharistiam esse carnem incarnati verbi Dei*, ut docuit B. IGNATIUS Ep. ad Smyrnæos c. VII (1).

Deperditas S. Athanasii Alexandrini Epistolas Paschales

(1) S. P. N. CLEMENTIS ROMANI *Epistolæ binæ de Virginitate*, syriace et latine, additis notis criticis, philologicis, et theologicis edidit J.-Th. BEELLEN. Lovanii 1856. p. 24, 25 et 156.

و صحتك فيه طاعة لله تعالى و احسن الى الله تعالى : كذا
(1). فاما من جاءه لمصلحة.

3. S. Jacobus Nisibenus. Sæculo IV.

S. Jacobus unus e concilii Nicæni patribus fugiendas docens detractiones et blasphemias, Præsentiam Christi in Eucharistia testatur his verbis : « unum ostium est » domus tuæ, et ipsa est templum Dei, profecto nefas » est, et omnino non decet, o homo, ut per ostium, » per quod ingreditur rex, extrahas stercus aliosque sor- » des, sed ut abstineas ab omni immunditia, et tunc » sumas *corpus et sanguinem Christi, cauteque custodias* » *os tuum, per quod Rex ingressus est*, neque amplius tibi » licet, o homo, educere per os tuum verba immun- » ditæ. »

In sermone XIV de PASCHATE ait : « salvator quidem noster » comedit Pascha cum discipulis suis in decima quarta » nocte illa, qua captus est, et sacramentum veri Pas- » chatis præstitit discipulis. Nam postquam exivit ab eis » Juda, accepit panem, benedixit, et dedit discipulis suis, » dicens eis : *hoc est corpus meum*, accipite et manducate » omnes ex isto. Et super vinum sic benedixit, et ait eis : » *Hic sanguis meus novum testamentum*, qui *pro multis* » *effundetur in remissionem peccatorum. Ita facietis in meam* » *commemorationem, cum vos congregati fueritis*. Dominus » autem noster hoc fecit, priusquam caperetur. Et a loco » illo, ubi fecit Pascha, et dedit corpus suum ut mandu- » carent, et sanguinem, ut biberent, abiit, et eo profectus » est cum discipulis suis, ubi ceperunt eum. Cum ergo » manducatum fuit corpus ejus, et bibitus ejus sanguis, » reputatus est esse cum mortuis. Nam Dominus noster

(1) Ap. Em. Card. Mai in *Nova Patrum Biblioth.* t. VI. p. 50-52.

» per quem persona nostra designatur, eundem ab ini-
 » quitate et immunditia purgavit. » Carbo, igitur juxta
 sanctum doctorem divinitatem Verbi significat, forceps vero
 humanitatem. Et quemadmodum Isaias sumpto carbone
 mundatus est, sic nos vivum Christi corpus in Eucharistia
 sumentes, a peccatis purgamur.

Vocem **ܡܚܝܬܐ** in eodem sensu explicat præclarus S.
 Ephræmi discipulus, Jacobus Sarugensis in commentario
 ad visionem Isaïæ : **ܡܚܝܬܐ ܕܥܝܢܐ ܕܝܫܐܝܐ ܕܥܝܢܐ ܕܝܫܐܝܐ**
ܕܥܝܢܐ ܕܝܫܐܝܐ ܕܥܝܢܐ ܕܝܫܐܝܐ ܕܥܝܢܐ ܕܝܫܐܝܐ
ܕܥܝܢܐ ܕܝܫܐܝܐ ܕܥܝܢܐ ܕܝܫܐܝܐ ܕܥܝܢܐ ܕܝܫܐܝܐ
ܕܥܝܢܐ ܕܝܫܐܝܐ ܕܥܝܢܐ ܕܝܫܐܝܐ ܕܥܝܢܐ ܕܝܫܐܝܐ
ܕܥܝܢܐ ܕܝܫܐܝܐ ܕܥܝܢܐ ܕܝܫܐܝܐ ܕܥܝܢܐ ܕܝܫܐܝܐ
 « Margaritam » **ܡܚܝܬܐ ܕܥܝܢܐ ܕܝܫܐܝܐ ܕܥܝܢܐ ܕܝܫܐܝܐ**
 » hic super altare positam pruna figuravit, quam unus
 » de Seraphim Isaïæ porrexit. Ignea manu flammeam
 » forcipem apprehendit, et prunam Mysteriorum de mensa
 » sustulit, viditque propheta plenam imaginem futurorum;
 » quomodo cujusque opera peccatum mundi foret expian-
 » dum (1). »

Hinc particula, quæ laïcis in communione datur **ܡܚܝܬܐ**
 vocatur, et cochlear quo illa ministratur forcipi compara-
 tur, quem tenebat in manu angelus, quando prophetæ
 labia mundavit.

Nec minus luculenta in suis de Fide hymnis habet
 S. EPHRÆMUS. **ܡܚܝܬܐ ܕܥܝܢܐ ܕܝܫܐܝܐ ܕܥܝܢܐ ܕܝܫܐܝܐ**
ܕܥܝܢܐ ܕܝܫܐܝܐ ܕܥܝܢܐ ܕܝܫܐܝܐ ܕܥܝܢܐ ܕܝܫܐܝܐ
ܕܥܝܢܐ ܕܝܫܐܝܐ ܕܥܝܢܐ ܕܝܫܐܝܐ ܕܥܝܢܐ ܕܝܫܐܝܐ
ܕܥܝܢܐ ܕܝܫܐܝܐ ܕܥܝܢܐ ܕܝܫܐܝܐ ܕܥܝܢܐ ܕܝܫܐܝܐ

(1) Inter opera S. EPHRÆMI t. II. p. 30.

ܚܝܬ ܕܚܝܬܐ ܐܝܢ ܕܡܝܬܐ ܕܐܝܢ ܕܡܝܬܐ ܕܚܝܬܐ . ܚܝܬ
 . ܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ
 » corporibus nostris immixtum est; Sanguis ejus purus
 » diffusus est in venas nostras. Etiam vox ejus aures
 » nostras, et conspectus ejus oculos nostros perculit. To-
 » tus ipse nos totos pervasit; et quia ecclesiam suam
 » dilexit nimis non illi dedit manna illius æmulæ; sed
 » ipse panis vitæ factus est ei, ut ipsum comederet. »
 ܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ
 ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ
 ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ .
 ܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ .

« In pane tuo latit Spiritus, qui non comeditur. In
 » vino tuo ardet ignis, qui non bibitur. Spiritus in pane
 » tuo et ignis in vino tuo : duo mirabilia quæ ab animis
 » nostris percipiuntur. » Et paucis interjectis :

ܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ
 ܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ
 ܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ
 ܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ
 ܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ
 ܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ ܕܚܝܬܐ .

« En ignis et Spiritus in sinu genitricis tuæ. En ignis
 » et Spiritus in flumine in quo baptisatus es. Ignis et
 » Spiritus in nostro baptismo. Ignis etiam et Spiritus
 » sanctus in pane et calice. Panis tuus voracem necat,
 » quæ suum nos panem fecerat. Calix tuus mortem perdit
 » quæ nos absorbuerat. *Te domine, comedimus, te bibimus,*
 » *non ut consumamus te, sed ut per te vivamus* (1). »

Non esset amplius immorandum in declaranda fide

(1) V. ASSEMANI *Biblioth. Orient.* t. I. p. 66, 97 et 101.

EPHRÆMI, nisi sæculo elapso J. P. KOHLIUS in Academia Petropolitana professor duos S. EPHRÆMI sermones vulgando, pium doctorem velut negatæ transubstantiationis reum traduxisset. Quantum autem vir doctus a vero erraverit, ex ipsis quos produxit sermonibus manifestum fit. In priori enim sermone ait EPHRÆMUS : « ne reputes » quem hic panem, quodque vinum vides, eadem hæc » existere : minime, frater, nolito hoc credere. Precibus » Sacerdotis, Sanctique Spiritus adventu, panis fit corpus, » vinum Sanguis. » Et infra : « cum voluerit supra omnia venerandus Deus. Verbum homo nasci : quomodo » is, quæso, ipse efficere non possit, ut panis ipsum » corpus Christi, vinum Sanguis ipsius sit. »

Et paulo post : « quæres jam, quomodo panis corpus » Christi fiat? En sic habeto, Spiritum sanctum adventu » suo hoc efficere, quod humana mens capere non potest (1). »

Si igitur panis fit corpus, si non remanet id ipsum quod antea erat, si non idem existit post adventum Spiritus Sancti, quod erat prius, ergo transmutatur, ergo transubstantiationem prædicat S. EPHRÆMUS.

5. S. Maruthas. Circa annum 414.

Clarissimus hic Tagritæ Episcopus scripsit Commentarium in Evangelium, in quo lucidissime dogma catholicum de Eucharistia exponit. Locum retulimus supra p. 6. Scripsit pariter MARUTHAS *Liturgiam* quæ syriace impressa

(1) V. S. EPHRÆMI opp. græc. t. III. p. 608-611, ubi referuntur duo S. Ephræmi sermones a J. P. KOHLIO e slavonico in latinum translati, editique Altonaviæ 1729. Confutatur KOHLIUS in *Antirrhetico primo* ad calcem tomi secundi Opp. Syr. S. EPHRÆMI. Alia ejusdem doctoris testimonia Syriaca circa Præsentiam Realem videas in tomo III. opp. græc. p. 606 sq.

قَالَ لَهُ سُبْحَانَكَ يَا مَلِكُ : مَاذَا يَكُونُ
 لَكَ هَذَا لَسْتُمْ بِمُتَصِفِينَ . فَمَرَّ بِهِ خَمَصٌ يُحْمِلُ
 صَبْرًا قَدِيرًا : أَوَدَّ هُوَ صَبْرًا يَحْتَلِلُ أَفْهَقَهُمَا بِقَادِمٍ

« Ea propemodum tempestate excogitavit diabolus in
 » regione Perrhorum errorem quorundam, qui nec panem
 » comedere, nec aquam bibere sese jactabant. Quidam
 » itaque ex fratribus, quorum monasteria necdum cognita
 » sunt, et alii Archimandritæ ejus loci, inanem gloriam,
 » et vanum nomen apud vulgus aucupantes, de seipsis
 » falso prædicabant, quasi panem non comederent, nec
 » aquam biberent, et a vino abstinere, Nazaræorum
 » more : necessitati autem cibi et potus, sanctorum Mys-
 » teriorum usu per summam impietatem succurrebant.
 » Sacra ergo oblatione plerumque sustentabantur. Ea
 » propter Buccellam, quam ipsi conficiebant, diu fermen-
 » tabant, et data opera condiebant, ut fieret eis in cibum,
 » potius quam in *Mysterium corporis Christi, quod in*
 » *azymis manducatur*. Cæterum quandocumque necessitas
 » instaret, panem simplicem (hoc est communem et vul-
 » garem) offerebant alter super alterius manibus, deinde
 » comedebant. Iter præterea agentes aut longam peregri-
 » nationem suscipientes, binis, ternisve vicibus eodem
 » die *de ipso Corpore, et Sanguine Christi Domini nostri*
 » *naturalem famem, sitimque depellebant*. Ubi vero ad ter-
 » minum suscepti itineris perveniebant, ad vesperam obla-
 » tionem celebrabant, sumebantque quasi jejuni : idque
 » facere audebant homines qui nec Deum timerent nec
 » homines vererentur, etiam sacris diebus jejunii quadra-
 » genarii. Quid quod nonnulli etiam narrabant, eos post-
 » quam secretis precibus sacram oblationem celebrassent,
 » et ex ea quantum voluerant comedissent, Calicem vivi
 » Sanguinis aqua ferventi temperare solitos fuisse, ex quo

- » singuli biberent quantum vellent : mox plenum alter alteri
- » porrigerent. In hunc ergo errorem insurrexere S. PAULUS
- » Edessenus et S. GAMALINUS episcopus Perrhorum. »

Hactenus Joannes Asiæ, qui sub Justiniano claruit, apud Dionysium in chronico. Hinc colliges luculentum de usu panis azymi ad Liturgiam et de Præsentia reali testimonium, simulque antiquissimam aquæ fervidæ mentionem (1).

9. S. Joannes Maro. Sæculo VII.

S. JOANNES MARO Antiochiæ patriarcha scripsit *Expositionem Ministerii oblationis D. Jacobi Apostoli* (2), in qua Liturgiæ ritus et rationes mysticas explicans, catholicam de Eucharistia doctrinam singulis fere paginis ita dilucide exponit, ut vix inveniri possit ullus theologus, qui ea de re expressius locutus fuerit. Sic capite XXX verba consecrationis exponens ait : « *Hoc est autem corpus meum.* Hæc » autem sacerdos recitat ut ostendat, ipsum etiam nunc » esse, qui species hasce super altare impositas voluntate » Patris sui et operatione Spiritus sancti per sacerdotem, » qui cruces format et verba profert, consecrat. Non enim » qui ministrat, sed qui super mysteria invocatur, consecrationem efficit. Igitur statim atque sacerdos ex Persona » Salvatoris nostri verba hæc profert; *hoc est corpus meum,* » *Panis in corpus Domini nostri, et vini mixtum in ejusdem pretiosum sanguinem transmutatur, etiamsi species remaneant.* »

Et infra inquit an panis quem Christus corpus suum appellavit « ipsum sit corpus quod ex Virgine Maria assumpsit an aliud præter ipsum? Dicimus ipsum esse corpus, et

(1) Vid. ASSEMANI *Biblioth. Orient.* t. I. p. 409.

(2) Hoc præclarum opus latine tantum publici juris fecit ALOYSIUS ASSEMANUS in *codice Liturgico Ecclesiæ universæ*, t. V. Romæ 1752. Hunc librum RENAUDOTIUS et Jos. SIM. ASSEMANUS Dionysio Bar-Salibæo tribuerant. Sed JOANNI MARONI illum restituit AL. ASSEMANUS.

› sanguinem, quæ ex Virgine Mariæ assumpsit. At forte quis
› objiciet, quomodo id fieri potest, ut in Corpus panis, et
› vinum in Sanguinem convertatur? Ad quem dicimus :
› Dextera illa, quæ ab initio pulverem de terra accipiens,
› mutavit eum efficitque Adæ corpus, eadem mutavit ac mu-
› tat panem hunc, et fecit atque efficit illum Verbi corpus,
› quod ex Maria Virgine est, et vinum illud in sanguinem,
› qui ex Virgine est. Ita quoque intellige hodie de pane
› et vino, quæ offert sacerdos : Spiritus sanctus, qui in
› uterum virginis descendens, carnem illam, quæ ex ipsa
› erat, corpus et sanguinem Verbi Dei effecit, idem su-
› per altare descendens, panem et vinum ibi posita efficit
› Corpus, et Sanguinem Verbi Dei, quæ ex Maria Vir-
› gine assumpsit, per sacerdotem qui sacerdotali munere
› fungitur, et Liturgiam celebrat. Oportet ut hic etiam
› inquiramus, corpus-ne, et sanguinem Verbi Dei mandu-
› camus, et bibimus, an hominis puri ex Maria juxta
› sententiam Nestorii et Nestorianorum? Dicimus Verbi
› Dei esse corpus, quod manducamus, et sanguinem quem
› bibimus, non autem hominis simplicis ut testatur Paulus
› inquit : *quicumque igitur manducaverit de pane Domini,*
› *et de ejus calice biberit indigne, reus erit Corporis et Sangui-*
› *nis Domini* ; et mox : *Judicium sibi manducat et bibit, quia*
› *non dijudicat corpus Domini*. Ecce corpus, et sanguinem
› Domini appellavit illud, non hominis; itaque Corpus et
› Sanguinem Verbi Dei sumimus, non hominis. »

Et paulo post : « Ex eo quod corpus suum manducandum,
› et sanguinem bibendum præbet Christus, manifeste patet,
› ipsum hominem nequaquam esse, in quo Deus inhabi-
› tat, sed Deus verus, qui sine ulla sui immutatione
› factus est homo. Enim vero quod hominis corpus man-
› ducetur, et sanguis bibatur, nec naturalis ratio suadet,
› nec scriptura tradit : et sane qui fieri possit, ut homo,
› cujus dies sunt sicut fœnum, vitam tribuat sempiter-

Postquam, ex suavis Patrum Orthodoxorum floribus, apum more, fidei favos conteximus, venenatas hæreseos herbas adeamus; quæ bona sunt eligentes, noxia autem relinquentes, ex amaro succo mel suave conficere conabimur memores verborum AUGUSTINI : « Ecclesia catholica » per totum orbem diffusa omnibus errantibus utitur ad » proventus suos, et ad eorum correctionem cum evigilare » voluerint. Utitur enim gentibus ad materiam operatio- » nis suæ, hæreticis ad probationem doctrinæ suæ (1). »

1. *Xenaias Mabugensis*. Anno 485-522.

[illegible]

(1) Vid. S. AUGUSTINUM *De vera Religione* c. 6. ap. MIGNE *Patrolog.*
Lat. t. XXXIV. col. 127.

› *tibus accipimus*, non nudum hominis nostri similis san-
› guinem, ut Hæretici opinantur. Non enim panem sancti-
› ficatum corpus suum appellavit, neque vinum solummodo
› benedictione cumulatam, sacrum sanguinem suum
› nuncupavit, sed dixit unumquodque eorum vere suum
› corpus et sanguinem esse, sicut scriptum est : accepit
› Jesus panem, et benedixit, et fregit, deditque discipulis
› suis, dicens : accipite et manducate : *Hoc est corpus*
› *meum quod pro vobis frangetur in remissionem peccato-*
› *rum*. Similiter accipiens calicem, gratias super eo egit,
› et dixit : accipite, et bibite ex eo omnes : *hic est*
› *sanguis meus, qui pro vobis effundetur in remissionem*
› *peccatorum*. Ubi panem corpus et vinum sanguinem
› appellavit, non quidem hominis alterius, sed suum (1). »

2. Joannis Telæ. Anno 503-519.

JOANNIS TELÆ fides de Eucharistia demonstrari potest ex ejus *Resolutionibus canonicis*, quas infra ex manuscripto Codice Parisino vulgamus. Sic *Resol. 4.* legimus :

[illegible]

(1) Vid. ASSEMANI *Biblioth. Orient.* t. II. p. 39. Scripsit PHLOXENUS liturgiam, in qua sæpe Christi in Eucharistia præsentiam memorat, ut videre est apud RENAUDOT. *Liturg. Orient. coll.* t. II. p. 300 sqq.

قَدْ مَسَّكَ مَكَهَ خُتْمِي، وَلَا أَمْلَأُكَ قَبْمَا . وَهَبْ لِي
 مَهْمَا هَمَّكَ : تِلْكَ لِي خِيَايَا خِيَايَا نَسَايَا أَلَمِ، خُتْمِي
 كُنْ أَمْرُ بَخْسِي هَمَّكَ . وَهَبْ لِي كُنْ تَعْمَلْ، وَهَبْ لِي
 سَبْ أَلَا قَبْمَا هَمَّكَ . وَهَبْ لِي تَعْمَلْ هَمَّكَ، وَهَبْ لِي
 تَعْمَلْ هَمَّكَ، وَهَبْ لِي تَعْمَلْ هَمَّكَ، وَهَبْ لِي تَعْمَلْ
 هَمَّكَ . وَهَبْ لِي تَعْمَلْ هَمَّكَ، وَهَبْ لِي تَعْمَلْ

« Tunc conversus ad Deum sacerdos, ex verbis quibus
» consensere, et ex sententia ipsius populi, exordium su-
» mens, verba sua ad Deum Patrem dirigit, cui *sacri-*
» *ficiū corporis et sanguinis Unigeniti in propitiationem*
» *animarum fidelium offertur.* »

Et infra : « his peractis , tradiderunt , debere sacerdotem
 » populum contestari , eumque admonere in hæc verba :
 » *hæc sancta corporis et sanguinis sanctis ac puris dantur* ,
 » non iis qui sancti non sunt : dumque hæc elata voce
 » testatur , elevat in altum sacramenta , eaque universo
 » populo , tanquam in testimonium , ostendit. Populus au-
 » tem illico proclamatur , inquit : unus Pater sanctus etc.
 » atque ita sacramenta percipiunt. Post communionem
 » autem præceperunt fieri confessionem et gratiarum ac-
 » tionem , eo quod digni facti sunt *participatione corporis*
 » *et sanguinis* (1). »

(1) Ap. ASSEMANUM, *Bibl. Orient.* t. I. p. 482 sq. Alia testimonia infra ministrabunt Jacobi Edesseni *Resolutiones canonicæ*. V. *Resol.* 7. sq. Possemus etiam hic congerere testimonia desumpta ex Liturgiis Dioscori Alexandrini, Severi Antiocheni, Jacobi Baradati seu Baradæi, Thomæ Heraclæensis, Mosis Bar-Cephæ, Philoxeni Bagdadensis, Joannis Basso-rensens, Joannis Bar-Susan, Michaelis Patriarchæ, Ignatii Bar-Vahib. Sed nolumus lectori fastidium creare sæpius repetendo eadem fere verba, quæ jam ex Liturgia S. Jacobi nota sunt; adeat, si velit, *Collectionem Liturg. Orient.* RENAUDOTII, t. II. p. 285, 320, 332, 383, 391, 399, 420, 437, 489, 508, 524. Liturgia SEVERI ANTIOCHENI, sub ementito

leguntur : « *Panem cœlestem frangimus in nomine Patris
et Filii et Spiritus Sancti* : » quæ nonnulli tanquam usu
recepta nullumque errorem continentia, retinenda esse
affirmabant; alii contra tollenda contendebant, perinde ac
si panem cœlestem a Verbo ac Filio Dei alium esse signi-
ficarent. GEORGIUS ea verba neque probans, neque impro-
bans ad Guriā diaconum Edessenum, qui ipsum consu-
luerat in hunc modum rescripsit :

أَفْهَمَ مَنَ كَلَمًا حَقًّا لَا مَبْأَسَ . مَنَ أَفْهَمَ مَنَ
أَفْهَمَ . مَبْأَسَ . مَبْأَسَ . مَبْأَسَ . مَبْأَسَ .
مَبْأَسَ . مَبْأَسَ . مَبْأَسَ . مَبْأَسَ . مَبْأَسَ .
مَبْأَسَ . مَبْأَسَ . مَبْأَسَ . مَبْأَسَ . مَبْأَسَ .
مَبْأَسَ . مَبْأَسَ . مَبْأَسَ . مَبْأَسَ . مَبْأَسَ .
مَبْأَسَ . مَبْأَسَ . مَبْأَسَ . مَبْأَسَ . مَبْأَسَ .
مَبْأَسَ . مَبْأَسَ . مَبْأَسَ . مَبْأَسَ . مَبْأَسَ .
مَبْأَسَ . مَبْأَسَ . مَبْأَسَ . مَبْأَسَ . مَبْأَسَ .

• « Quandonam ea verba in Ecclesiæ ritum inducta fuerint
» ignoro : quandonam vero rejecta sint scio. Jacobus enim
» primus Episcopus, et Marcus ex disciplina Petri filius
» consecrationem mysticam Corporis et Sanguinis Dei
» Verbi nobis tradidere, in quorum tamen anaphoris mi-
» nime reperiuntur illa verba : Panem cœlestem frangimus,
» in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Et paucis
» interjectis, subdit : Væ nobis si in nostra confessione
» sit panis, qui de cœlo descendit, neque sit ipsum Ver-
» bum et Filius Dei (1). » Hæc controversia male intellecta
nonnullis ansam præbuit, ut Syros non recte de Eucharistia
sensisse autumarent. Contrarium ex verbis citatis eruitur.

(1) V. ASSEMANI *Bibl. Or.* t. II. p. 341.

[illegible]

» Dicimus ipsum esse corpus ejus et sanguinem ejus
» quæ ex virgine sunt. Sed forsán quis objiciet : quomodo
» id fieri potest? Dicimus ad eum : hoc possibile est.
» Dexterá enim illa, quæ ab initio sumpsit pulverem e terra
» et mutavit eum effecitque Adæ corpus eadem mutavit
» panem hunc et effecit illum Verbi Corpus quod ex
» Virgine et Spiritu Sancto est. Et is qui carnem agni
» in Ægypto accipiens, convertit eam fecitque ut esset in
» salutem Hebræorum in Ægypto, ipse convertit panem
» hunc fecitque corpus illud quod de Virgine est, et vinum
» illud convertit, fecitque sanguinem illum qui de virgine
» est. Ita quoque intellige hodie de pane et vino, quæ
» offert sacerdos. Spiritus sanctus, qui in Virginis uterum
» descendens, carnem illam quæ ex ipsa erat, corpus et
» sanguinem Verbi Dei effecit, idem super altare descen-
» dens, panem et vinum ibi posita facit corpus et sanguinem
» Verbi Dei, quæ ex Virgine Maria assumpsit, per sacer-
» dotem, qui sacerdotali munere fungitur et Liturgiam
» celebrat. »

Et postquam c. 13 errorem Nestorianorum confutavit, addit : « dicuntur corpus et sanguis, quia non id sunt, » quod videntur. Nam oculis quidem videntur panis et » vinum esse, verum intelliguntur et sunt corpus et » sanguis Dei. Et quemadmodum ipse Jesus non videbatur » nisi homo, et Deus erat, sic ista videntur panis et vinum, » sunt autem corpus et sanguis. » Num, quæso, clarius exprimi possit aut realis Christi Præsentia, aut Transubstantiatio?

Ex variis locis hic recitatis et hæc colliguntur : 1° sententiam fuisse a Syris receptam Christum ex Eucharistia cum discipulis comedisse, quod opinati sunt alii Patres; 2° ad sæculum usque duodecimum agitatum fuisse inter Syros quæstionem utrum esset idem Christi corpus in Eucha-

פָּתַח וְבָרַךְ בְּכֻלָּא לְיִשְׁרָאֵל בְּכֵן חַדְשָׁא . וְזֶה
 אֲחִינֹנִי בְּאִפְּנָא בְּכֵדֵי חַדְשָׁא עֲזִימָר אֲבָא רָבָא
 בְּתִלְפָּמַר חַדְשָׁא : חַדְשָׁא בְּכֵן חַדְשָׁא בְּחַדְשָׁא
 וְאֵלֶּיפָּמַר חַדְשָׁא . חַדְשָׁא וְזֶה חַדְשָׁא חַדְשָׁא חַדְשָׁא
 חַדְשָׁא בְּתִלְפָּמַר חַדְשָׁא חַדְשָׁא : חַדְשָׁא חַדְשָׁא חַדְשָׁא
 חַדְשָׁא : אֲבָא חַדְשָׁא בְּתִלְפָּמַר חַדְשָׁא חַדְשָׁא חַדְשָׁא
 חַדְשָׁא חַדְשָׁא ... חַדְשָׁא חַדְשָׁא חַדְשָׁא חַדְשָׁא
 חַדְשָׁא חַדְשָׁא . חַדְשָׁא חַדְשָׁא חַדְשָׁא חַדְשָׁא חַדְשָׁא
 חַדְשָׁא חַדְשָׁא חַדְשָׁא חַדְשָׁא : חַדְשָׁא חַדְשָׁא חַדְשָׁא חַדְשָׁא
 חַדְשָׁא חַדְשָׁא חַדְשָׁא חַדְשָׁא חַדְשָׁא חַדְשָׁא חַדְשָׁא חַדְשָׁא

« Sacerdos inclinatus dicit invocationem Spiritus sancti.

- » *Miserere mei Deus Pater*, etc. Hoc loco de Spiritus sancti
- » invocatione inquirendum, cur hic super panem et vinum
- » descendit Spiritus sanctus? Ecce enim Filius descendit
- » iisque *personaliter unitur*. Cur igitur Spiritus sanctus
- » descendit? Respondemus : ideo, quia sicut in uterum
- » Mariæ descendit, juxta illud Angeli : *Spiritus sanctus*
- » *superveniet* etc. sumptamque ex Virgine carnem corpus
- » Verbi Dei effecit : ita super panem et vinum, quæ altari
- » super imposita sunt, descendit, eaque corpus et san-
- » guinem Verbi Dei, quæ ex Virgine sunt, facit. Item
- » dicimus, sicuti ad Virginem Mariam quod spectat, Pater
- » quidem voluit ut Filius incarnaretur; Filius vero in
- » uterum Virginis descendit, et ex ea incarnatus est : Spi-
- » ritus autem sanctus descendit, etiam in eam, ut Filio
- » corpus ex ea formaret; sic et hic in altari, Pater vult,
- » ut *Filius pani et vino personaliter uniatur*, etc. . . Demum
- » quod *ex corpore, pane, et virtute Patris unum corpus*
- » *cæleste efficitur*, mystice significat, quod ex divinitate et

- » humanitate una est natura incarnata et persona compo-
 » sita : nam hæc mystica unio naturalem ac personalem
 » Verbi cum sua carne unionem designat. »

Huc usque Bar-Salibæus secum ipse pugnans, et una cum hæresi Monophysitarum asserens quamdam veluti impanationem seu unionem hypostaticam Christi cum pane. Ait enim : *Christum uniri personaliter pani et vino*, quamvis supra docuerit : *species sacramentales oculis quidem videri panem et vinum, verum intelligi et esse corpus et sanguinem Dei* (1).

7. *Gregorius Bar-Hebræus Orientis Maphrianus. Anno 1226-1286.*

Minus recte de Eucharistia sensisse Bar-Hebræum ex verbis sequentibus patet :

أَحَدًا بِحَقِّهِ إِنَّمَا بُمُتُّمَا فَمَ كَهْ صَعْمُنَا : أَلَّا قَدْ
 سُبْمَدُّنَا بِكَمْ صُنَا كَحْمَا : كَحْمَا أَمَدَمَدْمُنَا
 صَهْ صَبْمَدُّنَا كَسَفُنَا شُنَا سَمْمُنَا فَمَ كَهْ صَعْمُنَا أَلَّا
 قَحْمَا دَبْمُنَا . أَلَّا قَدْ بُمُتُّنَا دَبْمُنَا بِحَقِّهِ صَحْمُنَا
 قَحْمَا دَبْمُنَا بِحَقِّهِ قَدَمُنَا .

- « Quemadmodum natura humana Domini non natura
 » sed propter unionem cum natura divina, Deus dicitur
 » et est ; ita et panis hic et vinum non *naturâ* corpus et
 » sanguis sunt, sed propter *gratiam Spiritus*, qui ipsis
 » illabatur, corpus et sanguis Christi dicuntur (2). »

Putaverim BAR-HEBRÆUM eundem errorem professum fuisse ac Bar-Salibæum, scilicet exstare unionem quamdam Christi cum pane et vino ; non autem dixerim Bar-Hebræum negavisse Præsentiam realem. Nec obstant verba : *panis et*

(1) Eundem errorem professus est quidam anonymus Syrus, cujus verba refert ASSEMANUS *Bibl. Or.* t. II. p. 197. De Dionysio fusius agentem vid. ASSEMANUM l. c. p. 156-210.

(2) Vid. ASSEMANII *Bibl. Orient.* t. II. p. 293.

vinum non naturâ corpus et sanguis sunt, sed propter gratiam Spiritus. Vult enim tantum significare BAR-HEBRÆUS panem et vinum naturam suam non amisisse, naturâ permansisse panem et vinum, sed per gratiam Spiritus panem et vinum unita fuisse carni Christi, qui præsens tunc adest. Docuerit igitur BAR-HEBRÆUS præsentiam realem; quod confirmatur ex ejus Liturgia (1), in qua post communionem dicit sacerdos : « Nunc, domine, quandoquidem » per gratiam tuam incomprehensibilem, præstitisti nobis, » ut communicaremus huic mysterio divino, et divinos » faciente, utque nobis uniretur corpus hoc, quod est » corpus tuum sanctum. »

ARTICULUS VI.

TESTIMONIA SYRORUM NESTORIANORUM.

Nunc ad finem huic dissertationi imponendam, superest ut exponamus Syrorum Nestorianorum sententiam. Nestoriani ergo, in propugnanda reali Christi in Eucharistia præsentia, conveniunt cum aliis Syris, a quibus tamen cum in disciplina, tum etiam in illius dogmatis explicatione plurimum dissentiunt. « Cum enim, ait Assemanus (2), » Verbum Deum asserant affective tantum Christo Jesu » unitum, eundemque Jesum Christum in Eucharistia » vere præsentem esse, sequitur ex eorum sententia, nos » in Eucharistia corpus et sanguinem Christi Jesu, non » Verbi Dei accipere. » Quin et aliqui ulterius progredientes docuerunt, contradicentibus aliis, non esse in Eucharistia idem Christi corpus, quod est in cœlo; Eucharistiam non esse nisi corpus Christi mysticum naturali Christi corpori unitum. Inter hos recensendi sunt BABÆUS, GEOR-

(1) Ap. RENAUDOTIUM *Liturg. Orient. collect.* t. II. p. 467.

(2) Ap. ASSEMAN. *Bibl. Orient.* t. III. p. 2. p. 291.

2. *Josue Bar-Nun. Sæculo IX.*

JOSUE BAR-NUN, qui anno 820 Chaldæorum patriarcha electus fuit, multa scripsit de disciplina ecclesiastica. Sequentem Resolutionem refert ASSEMANUS :

ܡܕܥܐ ܠܐ . ܐܝܬ ܒܝܠܥܐ ܦܝܢܐ ܫܒܝܬܐ ܕܡܡܝܐ ܐܠ ܠܐ . ܡܢܐ
ܫܦܠܐ ܒܥܝܢ ܕܡܠܟܐ ܠܐ ܡܠܟܐ ܕܡܠܟܐ ܕܡܠܟܐ . ܡܠܟܐ
ܐܡܥܐ ܕܐܢ ܕܡܠܟܐ ܕܡܠܟܐ ܕܡܠܟܐ .

« Interrogatio. Fas est remanere in crastinum *sacrum*
» *Christi corpus* nec-ne? Solutio. Plerique doctores id nul-
» latenus probant. Aliqui tamen permittunt, ut quum
» necessitas postulat, ad tres usque dies servetur (1). »

3. *Elias Damascenus. Anno 893.*

ELIAS Damasci Metropolita, in tractatu de *Concordia fidei* inter Syros Nestorianos, Melchitas et Jacobitas hæc notatu digna profert : « illos (scilicet Nestorianos, Melchitas et
» Jacobitas) secum convenire deprehendo, in religiosa
» dominicorum dierum festorumque christianorum obser-
» vatione, nec-non in oblatione Eucharistiæ, *quam Christi*
» *corpus et sanguinem esse profitentur* (2). » Omnes igitur Syri sive Nestoriani sive Jacobitæ sive Melchitæ ad sæculum usque nonum, Elia teste, confessi sunt Eucharistiam esse corpus et sanguinem Christi, quod Ecclesia catholica semper credidit, semper docuit.

4. *Joannes Bar-Abgari. Anno 900.*

JOANNES BAR-ABGARI, Nestorianorum patriarcha, scripsit

(1) Ap. ASSEMANUM in *Bibl. Orient.* t. III. p. 1. p. 244.

(2) Ap. ASSEMAN. *Biblioth. Orient.* t. III. p. 1. p. 314, et p. 2. p. 294.

canones 28 de *Altari et Eucharistia*, ubi de altaris et Eucharistiæ materia, usu, munditie, ritu, administratione inter alia multa præcipit : altaria fixa esse debere; lignea prohibenda esse; nefas esse altaria denudari; particulas consecrandas ex farina frumenti electi, aqua pura, oleo olivæ cum sale et fermento ab eorum Doctoribus tradito conficiendas esse a sacerdotibus vel diaconis, non autem a monachis vel laïcis; oportere ut hostia duodecim drachmarum pondus habeat et recens sit; non licere eam in diem sequentem servare aut extra ecclesiam præterquam ad infirmos deferre. In omnibus his canonibus innuitur fides circa Præsentiam realem, quæ etiam explicite pluries declaratur. Sic can. XX :

מַעֲבֵדֵי יַיִן חֲזֵנוּמָּהּ בְּמַהְבֵּי וְלֹא תַעֲשֶׂהוּ יֵיזָא כֹּל
מִבְּרָכָא כְּלָדָתִי מִתַּעֲבָר . וְתַעֲשֶׂהוּ יַיִן פֶּהֶזָא כֹּל מִבְּרָכָא
חֲסֵדָה מִמָּה : הֲלֹא תַעֲשֶׂהָ כְּלָמָהּ פֶּהֶזָא הֲלֹא סִבָּה .
מִלֵּאֵךְ יַיִן טַמְעֵהָ בְּמַהְבֵּי וְלֹא זֶזֶזֶזֶה מִתַּעֲבָר חֲרִיפָא .
הֲלֵמָּה בְּמַעֲבָרִים הַמִּדְמָכֵי כֹּל פֶּהֶזָא הֲבֵנָהּ בְּמִנִּי נִשְׁמָה
אִמְרֵהוּ חֲרִיפָא מִיָּמָה הֲכִסְבָּה מִכֵּי זֵהָ בְּמַהְבֵּי .

« Placuit Spiritui sancto et præcepit ne thesaurus (sacramentum) super altare ad biduum relinquatur. *Corpus* enim super altare ad diem sequentem relinquere, nec vetus, nec nova lex permittit. Scriptum est enim in lege » Moysis, nec remanebit ex eo quidquam usque mane. »

Et can. XXI addit : « qui vero temere atque intemperanter erga *Domini corpus et sanguinem* se gesserit, alienus esto a sacris mysteriis et suspensus et excommunicatus a Spiritu sancto. »

Can. XXIII iterum dogma catholicum inculcat, simulque exceptiones quasdam affert canonem XX : « Placuit Spiritui sancto et præcepit, ut si necessaria, et minime voluntaria causa exigat, ut sacra mysteria super altari in

» diem crastinum servantur, eo quod non adsit, qui una
 » cum eo qui celebravit, eadem sumere valeat, alterutrum
 » e duobus fiat : et si quidem christianus vel christiana
 » inveniatur, qui simul *sanguinem amboque mysteria* con-
 » sumat, id faciat, sciens ea quæ supersunt ad commu-
 » nionem mysteriorum pertinere. Si autem *sanguinem*
 » *dumtaxat* sumat, corpus autem propter suam quantitatem
 » consumi nequeat, servetur in diem crastinum super al-
 » tari, curaue eidem adhibeatur, ut lampades coram eo
 » ardeant, et nocturnum officium peragatur. »

Luculentiora idem auctor scribit in *quæstionibus Eccle-
 siasticis* arabicæ conscriptis : « Christianus quidam de
 » oblatione minus recte sentiens, dicit eam esse meram
 » legem, seu ritum quemdam. Respondetur : communione
 » privandum donec a peccato suo resipiscat, et pœniten-
 » tiam ostendat, atque confiteatur oblationis excellentiam,
 » et convenientem eidem honorem, illamque esse corpus
 » et sanguinem Christi quo peccata delentur (1). »

5. Georgius Arbelæ. Sæculo X.

GEORGIUS Arbelæ et Mosul Metropolita in libro inscripto :
Declaratio omnium divinorum officiorum de Liturgia loquens
 hæc habet :

إِنَّمَا هُوَ خَصَمٌ كَلْبٌ أَمْزٍ دَقَّزَا وَدَمَا بَحْمَسَا
 أَلَمَسَا وَإِذَا تَكَلَّمَ مَزْنَمَا : دَكَا وَإِذَا دَقَّزَا وَدَمَسَا .
 أَمْزَمَنِي كَسَا بَحْمَسَا وَدَمَسَا وَدَمَسَا أَلَمَسَا
 مَحْمَسَا مَحْمَسَا بِحَمْرٍ مَحْمَسَا . . . أَمْزَمَنِي
 كَلْبٌ أَلَمَسَا مَحْمَسَا . مَحْمَسَا أَلَمَسَا كَلْبٌ : مَحْمَسَا مَحْمَسَا وَدَمَا
 مَحْمَسَا مَحْمَسَا مَحْمَسَا كَلْبٌ أَلَمَسَا : مَحْمَسَا مَحْمَسَا وَدَمَا

(1) Vid. ASSEMANI *Biblioth. Orient.* t. III. part. 1. p. 238-249.

אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת :
 אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת :
 אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת :
 אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת :
 אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת :
 אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת :
 אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת :
 אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת :
 אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת :
 אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת :
 אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת : אֵלֶּה הַסְּמִימִּיּוֹת :

« Aiunt quidam theophori , hæc sacramenta proprie
 » corpus et sanguinem Christi esse , non sacramentum
 » corporis et sanguinis ejus. Quibus respondemus , res
 » quasdam naturales esse , alias cum natura conjunctas...
 » Sic dicimus , Deus factus homo , et homo factus Deus.
 » Quum certi simus , non esse mutatas naturas , affirma-
 » mus Deum mansisse Deum , non hominem factum natura
 » Deum , sed per unionem Deum hominem factum , et
 » hominem Deum. Quæ quum ita sint , hic quoque panis
 » et vinum fiunt corpus et sanguis , non quidem natura

אֵלָּא כְּדִלְּךָ לְמַעַדְּךָ דְּזֵדְסָא בְּחִכְסֵתְךָ מִיְּהִיָּה : פְּרִיָּה דְּזֵדְסָא
 בְּמַחְסֵסָא כְּדִלְּמִיָּה . אֵלָּא דְּמִיָּה מְחֵסֵר אֵינִי דְּזֵדְסָא . דְּלִי
 חֲסִידָא מְסַפְּרָא כְּדִלְּךָ לְמַעַדְּךָ דְּזֵדְסָא פְּרִיָּה אֵלָּא דְּזֵדְסָא
 בְּמַחְסֵסָא : הִפְּרִיָּה דְּזֵדְסָא בְּמַחְסֵסָא כְּדִלְּךָ מְסַפְּרָא בְּחֵסֶד
 לְיִשְׂרָאֵל לְיִשְׂרָאֵל אֵלָּא : מְדִבֵּר חֲסִידָא תְּלָא מְסַפְּרָא לְיִשְׂרָאֵל אֵלָּא
 דְּזֵדְסָא כְּדִלְּמִיָּה . מְחֵסֵר : דְּלִי חֲסִידָא : דְּלִי חֲסִידָא אֵלָּא
 תְּלָא חֲסִידָא מְסַפְּרָא פְּרִיָּה דְּזֵדְסָא מְסַפְּרָא דְּזֵדְסָא חֲסִידָא
 דְּזֵדְסָא לְיִשְׂרָאֵל . דְּזֵדְסָא מְדִבֵּר תְּלָא חֲסִידָא תְּלָא חֲסִידָא . הִפְּרִיָּה
 תְּלָא : אֵלָּא חֲסִידָא מְסַפְּרָא חֲסִידָא פְּרִיָּה דְּזֵדְסָא אֵלָּא חֲסִידָא
 כְּדִלְּךָ לְמַעַדְּךָ דְּזֵדְסָא : דְּלִי בְּלִיָּה אֵלָּא חֲסִידָא .

« Quum panis nequaquam carneus sit, neque vinum
 sanguineum, quomodo corpus et sanguis dicuntur? Di-
 cimus : sicut humana Christi natura non naturà, sed
 propter unionem cum natura divina, Deus est et dicitur :
 ita et hic panis et vinum, quum corpus et sanguis na-
 tura non sint, propter gratiam Spiritus sancti, qui super
 ea illabitur, corpus et sanguis Christi appellantur. Quod
 si quis objiciat, dicens : Si panis et vinum propter
 Spiritus gratiam corpus sunt et sanguis Christi, corpus
 autem et sanguis Christi propter unionem, quam habent
 cum Deo, Deus sunt; — igitur hic panis et vinum Deus
 sunt, quod quis admittat? Respondemus : Si affirmare-
 mus, panem et vinum naturà esse corpus et sanguinem,
 corpus item et sanguinem esse naturà Deum, vera
 fuisset adversus nos illa illatio, quum vero non ita se res
 habeat, sed panem et vinum propter gratiam Spiritus
 corpus et sanguinem dicamus, non igitur infertur quod
 naturà Deus sint (1). »

(1) Vid. ASSEMANI *Biblioth. Orient.* t. III. part. 2. p. 292.

Quum hæc TIMOTHEI et GEORGHII testimonia non sint adeo perspicua, ut elucidatione non indigeant, quæritur utrum Transubstantiationem tantum ad modum Lutheranorum hi auctores negaverint, an vero etiam realem Præsentiam, sicut Sacramentarii?

ASSEMANUS in sua *Biblioth. Orient.* t. III. part. 1. p. 534. GEORGIUM Mosulanum veritatem corporis Christi in Eucharistia negavisse pro certo affirmavit; sed in *Dissertatione de Nestorianis* (1), mutata sententia dixit: « Constat, Nestorianos quoad Eucharistiam cum Ecclesia catholica absolute consentire; quum tamen explicare volunt hoc augustissimum sacramentum bifariam eos divisos reperio: et plerosque quidem confiteri in Eucharistia vere ac realiter existere idem corpus Christi quod est in cœlo; nonnullos vero asserere, Eucharistiam nihil aliud esse quam corpus mysticum, id est, unitum vero et naturali corpori Christi non ipsum Christi corpus. » Cum ASSEMANO crediderim, BABÆUM, GEORGIUM et TIMOTHEUM hanc secundam tenuisse sententiam, ideoque eos Transubstantiationem quidem negavisse, non autem Præsentiam realem.

Objiciat quis auctores illos docere panem et vinum *naturâ* non esse corpus et sanguinem, sed propter *Spiritus gratiam ita appellari*, et *sicut diaconus dicitur mysterium angeli* repræsentare, ita quoque panem et vinum mysteria vel figuras esse corporis et sanguinis, adeoque negari realem Præsentiam.

Respondetur: ut GEORGHII et TIMOTHEI mentem assequamur, de quam controversia agant attendamus necesse est. Voluerit igitur TIMOTHEUS occurrere iis, qui, ut putem, ad defendendam contra eum transubstantiationem, hac eum difficultate premebant: asseris naturam panis remanere in sacramento, simulque Deum in eo præsentem confiteris,

(1) V. ASSEMANI *Bibl. Orient.* t. III. p. 2. p. 292.

ergo doces panem natura esse Deum, quod quis admittat? Si autem panem natura esse Deum neges, tunc Deum in Eucharistia præsentem negare cogeris. Quibus respondet TIMOTHEUS: panem quidem in Eucharistia remanere, simulque Deum ibidem inesse, sed exinde haud consequi panem natura sua esse Deum, quia panis fit Deus non natura sed per unionem cum Deo, *sicuti humana Christi natura, non naturâ sed per unionem cum natura divina, Deus est et dicitur*. Ex hac explicatione apparet TIMOTHEUM quandam propugnasse unionem Christi cum pane, ideoque impanationem docuisse. Alibi autem TIMOTHEUS docet: unum esse « corpus mensæ vitæ cum cœlesti, non duo. » Ex quibus verbis manifestum fit eum realem præsentiam nequaquam negavisse. Alteram autem difficultatem solvere GEORGIUS conatus fuerit. Nempe inter Syros eo tempore agitata fuerit quæstio, quæ paulo ante a quibusdam Latinis excitata fuerat: an corpus Christi nulla sub figura, nullis sub velaminibus in Eucharistia præsens adesset, seu, ut verbis scholæ utar, an in sacramento accidentia remanerent? Quidam negabant accidentia remanere, docebant autem corpus Christi *directe et proprie* percipi a fidelibus communicantibus. His GEORGIUS respondet: panem et vinum sacramenta esse corporis et sanguinis Christi, ideoque corpus et sanguinem Christi non *directe et proprie*, sed *indirecte* percipi cum pane et vino; panem autem et vinum non natura sed per unionem fieri corpus et sanguinem, sicuti per unionem homo factus est Deus. Unde sequitur, ex mente Georgii, remanere in Eucharistia substantiam panis simulque Christum ibidem adesse, ideoque Præsentiam realem affirmari, Transubstantiationem negari.

Hanc fuisse mentem nonnullorum Nestorianorum confirmat auctor *Expositionis symboli Nicæni*, ubi: « adversus » eos qui dicunt nos (id est Nestorianos) in duos filios » credere » respondet: « Non equidem; sed propter unio-

Ut testimoniorum series claudatur, postremo loco audiamus præcipuum Syrorum Nestorianorum doctorem, **ΕΒΕD-JESU**, Sobæ episcopum, qui in libro *Margaritæ* inscripto et nuperrime ab Em. Cardinali *Mai*o luce donato, sacramentum altaris sic explicat :

[illegible]

(1) Vid. ASSEMANI *Biblioth. Orient.* t. III. part. 1. p. 534, 576 sqq. et part. 2. p. 290-317.

[illegible]

« Oblatio est ministerium, quod per res sensibiles ab
» infimis superis offertur in spem veniæ peccatorum, et
» precum exauditionis. Et oblationes quidem antiquorum
» mutis animantibus cæsarumque hostiarum cruore con-

› stabant : apud nos vero Unigenitus Dei, qui servi formam
› assumpsit, corpus suum hostiam Patri suo pro mundi
› vita obtulit; quapropter *Agnus Dei, qui tollit peccatum*
› *mundi* a Joanne fuit appellatus, ejusque sanguis in no-
› vum testamentum, pro multis in remissionem peccatorum
› effusus fuit. Sic enim dilexit Deus mundum, ut Filium
› suum unigenitum daret, qui hostia viva et rationalis
› Patri suo pro omnibus oblatus est, mundumque cum
› majestate sua reconciliavit, salutemque angelis et ho-
› minibus operatus est. Quoniam vero fieri non poterat,
› ut mactatio ejus in cruce pro omnium salute, in omni
› loco atque tempore et apud quemlibet hominem in sua
› substantia sine mutatione repræsentaretur; misericordi-
› ter respexit et clementer atque sapientissime providit,
› ac, illa nocte, in qua tradebatur pro mundi vita, ac-
› cepit panem in sanctas ac immaculatas manus suas, et
› benedixit ac fregit deditque discipulis suis dicens : hoc
› est corpus meum, quod pro mundi vita frangitur, in re-
› missionem peccatorum. Similiter super calicem gratias
› egit, deditque eis dicens : hic est sanguis meus Novi
› Testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem
› peccatorum : accipite ergo omnes et manducate ex hoc
› pane, et bibite ex hoc calice, atque ita facite, quoties-
› cumque convenietis, in meam commemorationem. *Hoc*
› *itaque præcepto Dominico mutatur panis in sanctum ejus*
› *corpus et vinum in pretiosum ejus sanguinem*, et fiunt
› in remissionem peccatorum et in emundationem et illu-
› minationem et propitiationem et spem magnam resur-
› rectionis a mortuis, et in hæreditatem regni cælorum,
› et in vitam novam illis qui in fide sine hæsitatione hæc
› percipiunt; quotiescumque enim ad hæc mysteria acce-
› dimus, in ipsum Christum occurrimus, ipsumque in
› manibus nostris gestamus et osculamur, et eorundem

» perceptione cum ipso unimur. *Miscetur enim sanctum*
» *ejus corpus cum nostris corporibus, ejusque pretiosus*
» *sanguis nostro cum sanguine contemperatur.* Unum nam-
» que corpus atque idem per fidem novimus illud quod
» in cœlo, et hoc quod est in Ecclesia. Tradidit porro
» illud in materia tritici et vini, quia valde affinia sunt
» sanguini et corpori. Formam vero impertit vivo verbo
» suo et per illapsum Spiritus sancti (1). »

Hoc testimonio adstrui in Eucharistia cum Præsentiam realem, et Transubstantiationem, tum etiam incruentum novæ legis sacrificium, quæ dogmata connexa sunt, nihil opus est argumentatione aliqua demonstrare; verba enim tam clara sunt, ut nulla explicatione aut interpretatione indigeant.

Ejusdem operis capite sequenti EBED-JESU loquitur de *sacro Fermento*, quod pani consecrando immiscent Nestoriani. Illius originem EBED-JESU ex mente suorum ad SS. Apostolos Thomam et Bartholomæum et ad discipulos Adæum et Marim refert. De illo fermento fabulæ plane aniles sparguntur inter Nestorianos. Audiatur JOANNES BAR-ZUGBI, qui serio narrat, Christum cum in cœna Eucharistiam instituisset, partemque unam singulis apostolis distribuisset, duplicem præbuisse Joanni apostolo, quarum unam ille sumpserit, alteram vero repositam custodierit, cui postea sanguinem e latere Christi in cruce effusum immiscuerit; indeque efformaverit sacrum fermentum (2).

Ad recentiores Nestorianos quod attinet, illos JOSEPHUS II Chaldæorum patriarcha reprehendit, cum quod panem eucharisticum ex fermento, ut supra dictum est, conficiunt,

(1) Vid. EBED-JESU *Margaritam* trac. IV. Cap. 5. Ap. Em. Card. Māi, *Script. vet. nov. collect.* t. X. p. 333 et 358.

(2) Vid. ASSEMANI *Biblioth. Orient.* t. III. part. 1. p. 239, 309, 356, 363, et part. 2. p. 295, sqq.

tum etiam quod verba consecrationis vel plerumque omit-
tunt, vel, ubi ea adhibent, sensu historico tantummodo
referunt, et consecrationem invocatione Spiritus sancti
fieri sentiunt. Realem autem Præsentiam a Nestorianis
negari nullus Syrorum hucusque, quod sciam, dixit.
Semper itaque in admittendo eo dogmate cum catholicis
convenerunt Nestoriani sive antiqui sive recentiores, etsi
in explicatione illius mysterii sæpe hallucinati sunt, et in
re disciplinari merito reprehensi.

CONCLUSIO.

Nunc ut præviæ huic dissertationi finis imponatur quæ-
dam supersunt monenda. Et *primo* quidem nos non
omnia collegisse Syrorum Scriptorum testimonia, qui-
bus dogma catholicum declarari potuisset; sed ea tan-
tum quæ directe et aperte Realem Christi in Eucharistia
Præsentiam testarentur. In qua re ita versati sumus, ut,
ex præcipuis Doctoribus, ea potissimum seligeremus, quæ
dum Præsentiam realem adstruerent, simul dogmatis illius
aliquod consecrarium, aliquam, circumstantiam, vel ali-
quem ritum dogmati accomodatum, vel tandem aliquem
hæreticorum errorem manifestarent.

Innumera alia prætermisimus testimonia, quæ etsi dogma
catholicum iisdem fulciri poterat, paulo tamen obscuriora
erant; nec, nisi explicatione addita, vim probandi habe-
bant. Tales sunt locutiones, quæ in Liturgiis, in Canonibus
et in aliis scriptis frequenter occurrunt, veluti *panem cæli*,
panem vitæ manducare, *mysteria sancta accipere et custodire*;
margaritam pretiosam edere, *carbonem vivum recipere*, etc.
Qui modus loquendi fidem catholicam ponit; sed explica-
tione et discursu indiget.

Secundo ex iis quæ hactenus disputavimus, conficitur

Ecclesiam Syriacam in confitendo dogmate Eucharistico cum Ecclesia Latina et Græca omnino consentire. Itaque sicut sæculo elapso frustra Sacramentarii laborarunt, ut sibi favere Ecclesiam græcam ostenderent, sic quoque inepte nonnulli eorum hodie in subsidium desperatæ suæ causæ advocant Ecclesiam Syriacam. Nec majorem ab ea utilitatem capere possunt Lutherani. Nam, etsi non negamus nonnullos Syrorum Hæreticorum transubstantiationem negavisse; hæc tamen opinio non nisi paucorum fuit; iique nec sibi constantes, nec inter se consentientes in hac re visi sunt.

Postremo monendum est in priore hac operis mei parte actum esse tantummodo de dogmate; in ea vero quæ nunc sequitur, sermo instituetur de disciplina et ritibus ad eucharistiam pertinentibus. Ex quibus patebit, omnes Syros, ne Nestorianis quidem aut Monophysitis exceptis, ritus sacros summopere commendasse eorumque violatores tanquam commissi flagitii reos habuisse. Unde palam fiet, Lutheranos, ubi morem servandi Eucharistiam damnarunt, ritusque sacros tanquam superstitiosos vilipenderunt, non minus Ecclesiæ Syriacæ quam Latinæ contradixisse.

PARS POSTERIOR.

Syrorum in re Eucharistica disciplina.

Nunc ad alteram progredimur operis nostri partem quæ duo continet Syriacæ Ecclesiæ monumenta, in quibus de templis, de altaribus et vasis sacris, de Eucharistiæ materia, confectione, distributione, asservatione atque attractione plurima occurrunt, quæ hodiedum vix aut ne vix quidem cognita sunt. Cum vero eadem opera prodesse vellemus cum studiis christianæ antiquitatis, tum etiam litteris Syriacis in opere nostro hæc præstimus.

Primo loco exhibuimus JOANNIS TELÆ *Resolutiones canonicas* cum versione latina.

Secundo vero loco JACOBI EDESSENI *Résolutiones canonicas pariter* cum versione latina.

Præterea in utrumque illum libellum observationes scripsimus miscelleaneas philologicas, historicas, theologicas. Et philologicas quidem contextæ libellorum orationi subjecimus, cæteras vero quum identidem essent longiores ad calcem libri rejecimus. Illud denique monendum est, quamquam inveniebantur in istis libellis inter cæteras resolutiones, etiam tales quæ ad Eucharistiam non pertinerent, nos tamen noluisse eas omittere, ut textus integri prout in codice jacent ederentur.

فَقَدْ كَانَ مِنْهُ بِمَنْعِهِ فِي الْكَلَامِ مَقْدَمًا *

٢ ١ هَذَا

مَنْعُهُ مِنْهُ بِمَنْعِهِ هَذَا مَقْدَمًا هَذَا مَقْدَمًا ٣
 مَقْدَمًا هَذَا مَقْدَمًا هَذَا مَقْدَمًا ٤ :
 هَذَا مَقْدَمًا هَذَا مَقْدَمًا ٥ *

١ . هَذَا مَقْدَمًا هَذَا مَقْدَمًا ٦ : هَذَا مَقْدَمًا هَذَا مَقْدَمًا

(1) هَذَا *rursus, iterum*. « In codicibus manuscriptis duo aut plura opera aut operum fragmenta continentibus, vocula هَذَا præmitti solet titulis operum aut fragmentorum, quæ leguntur post illud, quod primum in codice locum occupat. » Ita ill. D. BEELEN. Vid. *S. P. N. Clementis Romani Epistolæ binæ de Virginitate*. Lov. 1836, p. 118. Atque hic quoque usus est istius voculæ in titulo præsentis operis.

(2) هَذَا (a هَذَا interrogavit) *interrogatio, quæstio*. Solebant enim veteres suas resolutiones morales et canonicas ad modum catechismi ordinare, scilicet brevibus verbis difficultatem quamdam proponebant quam auctoritate et absque rationis discursu statim solvebant. Scripti auctor habebatur ille, qui responsa dederat, a quo etiam quæstiones ab aliis fortasse propositæ in seriem quamdam redigebantur. Hoc modo compositæ sunt Jacobi Edesseni Resolutiones canonicæ, S. Basilii Regulæ, Macarii Jerosolymitani Canones (ap. Māi. *Script. Vet. Nov. Collect.* t. X. p. 270), Timothei Alexandrini Responsa canonica, alia.

(3) هَذَا *Dominus meus* vocis gallorum *Monsieur* fere respondens, honoris appellatio est, qua utuntur Syri erga viros sive sanctitatem, sive

JOANNIS TELÆ RESOLUTIONES CANONICÆ.

**Quæstiones de rebus variis, de quibus
interrogavit presbyter Sergius religiosum mar**

JOANNEM (I*) BAR-CURSUM

**Telæ Mauzalat episcopum, quibus inest
ordinatio canonica.**

1. Discipulus dicit : Si suppellex, qua liturgia celebratur,

ecclesiastica dignitate conspicuos. ASSEMANUS hanc vocem raro vertit, sed, pronuntiatione Nestorianorum servata, eam latine *Mar*, v. g. *Mar Philoxenus*, exprimit. Vid. ASSEM. *Bibl. Or.* t. I. p. 57, 63, 83, t. II. p. 23, 50, 54 etc.

(4) ܬܠܐܐ ܡܐܘܙܐܠܐܬ? ܬܠܐ *Tela Mauzalat*, quæ et Constantina dicta fuit a Constantino, qui eam instauraverat, urbs est Mesopotamiæ, in qua post Baradatum præsul sedit JOANNES noster, qui ad annum Christi 503 laudatur in chronico Dionysii.

(5) Hic monendum est nos cum parum sibi constet codicis interpunctio, ita textum interpunxisse, ut per : nostrum comma, per ∙ comma cum puncto, per : duplex punctum, per . punctum, per ∙ punctum interrogationis denique per ∙ cujusque Resolutionis finem indicarem.

(6) ܬܠܐ in universum notat *omnis generis suppellectilem*, sive vas, sive pannum, sive instrumentum. V. BERNSTEIN in *Lexico Chrestomathiæ Kirschii* adjecto ad h. v. Hic eam vocem non tantum de vasibus sacris, sed etiam de vestibus sumi putaverim.

* Hoc signo indicantur annotationes, quas ad calcem libri rejecimus.

propter exiguitatem suam nunc non possit inservire, quid de ea faciendum est?

Magister dicit : Si necessarium sit ut ex illa fiat suppellex major et amplior, transformatur et transmutatur et ampliatur absque culpa; aut etiam ut expleatur inopiaurgens potest vendi, precibus super illam fusis (II).

2. Discipulus dicit : Si ex rebus sacris aliqua frangatur, quid faciendum est ex ejus fragmentis?

Magister dicit : Fragmenta rei, quæ frangitur collocentur in loco decenti, aut effodiantur in terra et occultentur in profundo.

3. Discipulus interrogat : Si ex rebus sacris aliqua lavetur, quo projiciendæ sunt aquæ ablutionis?

Magister respondet : Aquæ ablutionis rerum sacrarum in locum decentem, in fossam profundam projiciantur et occultentur.

4. Discipulus interrogat : Si cadat mica ex margarita cor-

(3) Ob punctum diacritum superne positum, censeo legendum esse مُخْرِجًا quod latine vertendum sit *venditur*. Ex hæc interpretatione, sequitur Syros aliquas preces adhibuisse, ut res benedicta posset ad usus profanos denuo reverti.

(4) مُخْرِجًا ex propria significatione *Margaritam* seu *gemmam pretiosam* notat. Sensu autem figurato *fidem* atque etiam *particulam corporis Christi* significat. Hic de particula corporis Christi vocem مُخْرِجًا sumi, manifestum fit ex contexta oratione et ex sequentibus Resolutionibus. Sic Resol. 11 legitur : « an fas est ut ex mensa sancta mysteriorum » efferat sacerdos *margaritam* in manu sua et det illam homini extra » sanctuarium? » Ubi vides *margarit* esse particulam corporis Christi, quam sacerdos ex altari effert ad communionem fidelibus præbendam.

סָמָא חָא אִזְדָּא בְּלָא סָבִיחָא הָלָא לַמַּדְסָּא : אִבְיָא דְּכָא אִנָּא :
אִל אַמַּד סַמְכָא מַחְלָא תָּא .

דְּכָא מַחְלָא : לִדְכָא דְּמַחְלָא נִפְלָא : דְּכָא דְּכָא
מַחְלָא מַחְלָא . אִבְיָא לָא מַחְלָא : לַמַּדְסָּא חָסָא דְּכָא חָסָא
תָּא דְּכָא מַחְלָא . סַמְכָא תָּא חָסָא דְּכָא מַחְלָא
מַחְלָא מַחְלָא דְּכָא דְּכָא מַחְלָא אִנָּא . הָלָא חָסָא
דְּכָא מַחְלָא הָלָא דְּכָא ² מַחְלָא חָסָא : אִל מַחְלָא חָסָא
הָלָא דְּכָא דְּכָא מַחְלָא אִל בְּלָא חָסָא ³ .

תָּא . לַמַּדְסָּא מַחְלָא : אִל מַחְלָא מַחְלָא ⁴ דְּכָא חָסָא
מַחְלָא מַחְלָא ⁵ . מַחְלָא דְּכָא חָסָא מַחְלָא .

דְּכָא מַחְלָא : מַחְלָא חָסָא חָסָא מַחְלָא דְּכָא מַחְלָא :
לַמַּדְסָּא תָּא . אִל לַמַּדְסָּא חָסָא חָסָא חָסָא : אִל
חָסָא מַחְלָא דְּכָא מַחְלָא .

ו . לַמַּדְסָּא מַחְלָא : אִל נִפְלָא מַחְלָא מַחְלָא חָא אִזְדָּא .
מַחְלָא דְּכָא חָסָא מַחְלָא חָסָא .

דְּכָא מַחְלָא : אִל מַחְלָא דְּכָא מַחְלָא ⁶ חָסָא דְּכָא
מַחְלָא נִפְלָא . לַמַּדְסָּא מַחְלָא ⁷ חָסָא מַחְלָא חָסָא :
חָא דְּכָא מַחְלָא חָסָא מַחְלָא חָסָא מַחְלָא חָסָא
חָסָא חָסָא חָסָא .

(1) סָמָא (a סָמָא contemptu) contemptibiliter. Deest in lexicis.

(2) סָמָא cum | prostethico in tremore.

(3) In Cod. legitur סָמָא.

(4) מַחְלָא Adhuc in lexicis desideratur ista vox, quam latinæ origi-
nis esse putaverim eandemque cum voce *Mantile*. Mantile autem quasi
manus tela apud Latinos linteolum erat abstergendis manibus inserviens;
adhibitum deinde fuit ad eundem usum in Liturgia. Apud Syros autem
ad alium usum adhibitum fuisse illud linteolum, puta ad oblationem

poris sancti super terram per inadvertentiam, nec inveniri possit, scire volo an in hoc sit culpa?

Magister respondet : Mica, quæ ex margarita cecidit, exquiratur diligenter; si autem non reperiatur, relinquamus illam scientiæ illi omnium præstantissimæ. Culpa igitur est illi, qui contemptibiliter se gerit in ministerio mysteriorum (III) sanctorum, non autem illi, qui cum timore et tremore ministrat illa, si quando accadat ut fiat res talis absque scientia et voluntate (IV).

5. Discipulus interrogat : Si usu detritum sit Mantile, quæ corpus sanctum attigit, quid ex illa faciendum est?

Magister respondet : Mantile, aut aliæ res consecratæ, quæ usu atteruntur, sic remaneant, aut alteri usui decenti vel curandis ægrotorum ulceribus inserviant.

6. Discipulus interrogat : Si cadat aliquid ex sanguine sancto super terram, quid faciendum est in illo loco?

Magister respondet : Si ex negligentia illius, qui dedit calicem, ceciderit sanguis, suscipiat pœnam ille qui hoc fecit. In loco autem, in quo ceciderit sanguis sanctus, collocentur carbones igniti.

tegendam vel sustentandam, ad instar mappulæ, ex quæstione præsentis conjecerim.

(5) ^٥مذبح sanctum. Hæc vox de pane eucharistico dicitur in *ASSEMANI Biblioth. Orient.* t. III. part. 1. p. 244. Quo sensu hic quoque sumitur.

(6) ^٦مذبح (a rad. ^٦حس) contemptus, negligentia. Deest in lexicis.

(7) ^٧مذبح hic per metonymiam de pœna a lege inflicta usurpatur. De hoc vocabulo sermo erit infra ad Jacobi Edesseni *Resol.* 8.

١. لَعَنِيْمَا : اِنْ لَعَنِيْمَا هُوَ مَعِيْمَا وَلَا صَبِيْحًا
 : هُوَ وَمَا لِيْلَا ١ وَمَعِيْمَا : اِنْ لِيْلَا وَمَعِيْمَا :
 هُوَ صَبِيْحًا : لَعَنِيْمَا : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ
 اِنْ لَعَنِيْمَا ٢ وَمَعِيْمَا : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ
 لَعَنِيْمَا : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ : اِنْ لَعَنِيْمَا :
 هُوَ : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ :
 اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ :
 اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ :

وَمَا لَعَنِيْمَا : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ :
 : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ :
 : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ :
 : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ :
 : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ :
 : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ :
 : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ :

٣. لَعَنِيْمَا : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ :
 : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ :
 : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ :
 : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ :
 : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ :
 : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ :

وَمَا لَعَنِيْمَا : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ :
 : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ :
 : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ : اِنْ لَعَنِيْمَا : هُوَ :

(1) *homo qui tentatur, qui a dæmone exagitatur, dæmoniacus. Dæmon enim tentator* وَمَعِيْمَا *est vocatur* MATT. IV. 3. Hunc sensum expetere mihi videntur et orationis contextus et voces *effusio seu invasio mali scilicet diaboli.*

(2) *est ipsa vox græca* εἰσοῖς, *ab* ἐνδοῖς.

7. Discipulus interrogat : Si accidat ut detur (corpus) sanctum, absque advertentia illius qui dedit, homini tentato, aut homini pituitam emittenti : et eo ipso tempore, quo sumunt eam, sive ex invasione mali (dæmonis), sive ex morbi impulsu impeditur margarita, nec descendit ex ore in guttur, sed ex ore cadit in terram, quid facere debet ille, qui dedit eam, quando prope illum hoc accidit?

Magister respondet : Margarita sancta, quæ absque advertentia, data est illi, qui tentatur, aut illi qui pituitam emittit, si una ex his causis impeditur, et non descendat ex ore in guttur, aut cadat ex ore super terram, molesta quidem est ista actio; sacerdos autem, qui dedit margaritam, vel accipiat eam, vel illam servet ad alterum diem illi qui emisit flegma sive pituitam (V).

8. Discipulus interrogat : An licet ut in canistro mittat quis margaritam sanctam ad infirmum? Et si hoc liceat, an fas est ut per sæcularem, et, deficiente sæculari, per mulierem hoc fiat?

Magister respondet : Si in canistro mittitur margarita, accidit ut comminuatur et ipsa margarita et ipsa canista. (Igi-

(3) græc φλιγμα. Deest hoc vocabulum in lexicis, in quibus pariter desideratur vox sensu quo eam intelleximus.

(4) canistrum, quæ vox latina in linguam Syriacam transiverit. Erat autem canistrum, docente DU CANGE in *Glossario mediæ et infimæ latinitatis* ad h. v. vas ecclesiasticum in quo distribuebantur Eulogiæ seu panes benedicti. Quandoque etiam in canista delata fuit Eucharistia, ut probatur ex S. Exuperio, qui, narrante S. Hieronymo in Ep. ad Rusticum, *corpus Domini in canistro vimineo deferebat*.

tur de hac re) divisæ sunt sententiæ. Consultius ergo est ut vel in linteolo mittatur vel in charta, et comburatur igne illa charta. Per sæcularem autem aut per mulierem mitti possunt consecrata, et præsertim ubi adest necessitas (VI).

9. Discipulus interrogat : An licet alicui, qui ante diluculum aquam biberit, sumere oblationem eo die?

Magister respondet : Si ante diluculum homo aquam biberit, jejunos tamen sit, existimo quod possit accedere et accipere consecrata, modo conscientia ejus non sit dubia (VII).

10. Discipulus interrogat : An fas est ut margaritam, qua calix consignatus est, sumat alius, præter eum, qui calicem consignavit?

Magister (respondet) : Margaritam, qua calix consignatur, quoties minister calicem ministrat, toties sumat; nec de illa re mandatum aliquod invenimus (VIII).

11. Discipulus interrogat : An fas est, ut ex mensa sancta mysteriorum efferat sacerdos margaritam in manu sua, et det illam homini extra sanctuarium?

Magister respondet : Convenit, ut propter honorem consecratorum efferat in capsula margaritam illamque præbeat;

requiescere, illucescere. Unde vocem **مَتْلُح** interpretatus sum per voces *auroram, diluculum.* Voces **مَتْلُح** **مَتْلُح** **مَتْلُح** tanquam spurias in versionem meam non admisi.

(3) **حَقَقْلَا** *Capsula.* Hac voce designari putaverim discum seu aliud vas, in quo sacerdos reponebat sanctum corpus, ut extra sanctuarium

si autem festinanter agere coactus afferat cum calice margaritam in manu sua eamque det alicui, propter angustiam temporis, et quia solus est, non est culpa (IX).

12. Discipulus interrogat : An omnis res, quæ offertur altari aut super illud collocatur, quando ille qui eam posuit voluntarie haud paraverat, ut usui altaris addiceretur; ita nempe ut res, quæ oblata fuit, sive ex errore sive ex alia simili causa posita fuerit, an (inquam), potest (illa res) ad communem quemdam usum adhiberi?

Magister (respondet) : Quod altari oblatum fuit sive ex errore sive ex alia simili causa, ubi super illud mysteria perfecta fuerint, non potest amplius ad alium usum devenire. Profanus (?) autem, qui sacris utitur rebus, audaciæ suæ pœnam feret; si autem res aliqua altari tantum offeratur, mysteria autem super illam non perficiantur, potest aliquis illam ab altare auferre et ad alterum usum adhibere, nullam reprehensionem incurrans (*vid. annot. II*).

13. Discipulus interrogat : An fas est, ossa martyrum super altare collocari?

Magister respondet : Ossa martyrum sancta sunt et honoranda, virtutesque patrant et dolores sanant; at vero nefas omnino est, ea super altaria collocari (X).

14. Discipulus interrogat : Si adsit necessitasurgens, an fas est absque tabula consecrata consignare quis calicem?

Martyrum Orientalium t. II. p. 333 et 373, quam significationem hic postulat contexta oratio.

(1) **صليبي**. Quid significet istud vocabulum compositum adhuc certo definire non possum, quum nullibi illud invenerim.

ⲩⲱ : ⲁⲓ ⲕⲙⲉ ⲙⲉⲃⲱⲥ : ⲟⲕⲓⲁ ⲛⲉⲗⲱⲃⲱⲥ ⲙⲉⲃⲱⲥ : ⲙⲉⲗⲱⲥ
 ⲟⲩ ⲛⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ . ⲟⲩⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲃⲱⲥ +

ⲙⲉ . ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ : ⲁⲓ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ¹ ⲙⲉ
 ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ .
 ⲩⲱ : ⲁⲓ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ : ⲁⲓ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ
 ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ .

ⲙⲉ . ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ : ⲁⲓ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ .
 ⲁⲓ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ .
 ⲩⲱ : ⲁⲓ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ :
 ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ
 ⲙⲉⲗⲱⲥ . ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ .
 ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ .

ⲙⲉ . ⲙⲉⲗⲱⲥ : ⲁⲓ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ
 ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ .

ⲩⲱ : ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ . ⲁⲓ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ
 ⲙⲉⲗⲱⲥ : ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ
 ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ .

ⲙⲉ . ⲙⲉⲗⲱⲥ : ⲁⲓ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ
 ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ ⲙⲉⲗⲱⲥ .

(1) ⲙⲉⲗⲱⲥ est ipsa vox græca *σπγγια spongia*, qua utuntur Syri in liturgia ad abstergendum calicem.

(2) Quem diem Syri vocant *festum azymi vel* ⲙⲉⲗⲱⲥ *diem mysteriorum, quintum mysteriorum, illum nos* ⲙⲉⲗⲱⲥ .

Magister (respondet) : Si deficiat altare, et necesse sit consecrari calicem, consignetur (calix) sine hæsitatione etiam absque altari (XI).

15. Discipulus interrogat : Si usu teratur spongia, qua calix ministratur, quid ex illa faciendum est?

Magister (respondet) : Aut custodita servetur, aut, ut nec contemnatur nec abjiciatur, comburatur.

16. Discipulus interrogat : An oportet lavare mensam sanctam, et eam unguento suavi ungere in honorem festi?

Magister (respondet) : Mensam sanctam ablui vel ungi oportere nobis non est traditum, sed in festo azymorum, quando sacra mensa spoliatur et excutitur, sacerdos aquis aromaticis spongia acceptis totum percurrit altare præter tabulam (XII).

17. Discipulus (interrogat) : An necesse habet aliquis sumere sanctum (corpus), ubi jam manducavit illud, propter adjutorii necessitatem?

Magister (respondet) : Propter necessitatem adjutorii, ægro sanctum (corpus) præbendum est, etiamsi illud jam manducaverit æger, neque propterea repellendus est a sanctis sacramentis.

18. Discipulus (interrogat) : An alicui fas est consecrata sumere, in die annuntiationis, aut in die nobili Mysteriorum, quando aqua in ejus guttur descenderit absque volun-

feriam quintam in cœna Domini appellamus.

(3) *ܕܝܢܝܐ ܕܝܢܝܐ* dies annuntiationis, id est, sabbatum sanctum, quod alibi vocatur *ܕܝܢܝܐ ܕܝܢܝܐ* sabbatum magnum annuntiationis. Vid. CLODII *Liturgiam septimanam passionis* Dⁿⁱ. Lipsiæ 1720. p. 42.

כְּמִלֵּיּוֹת בְּלֹא צִיּוּנֵי שֶׁבַח מְעַלְּמֵי . אֵל מִן חֶלֶל
 מֵאֵל בְּעֵינֵי הַלֵּב כֵּן חֲמֹלָה ¹ . אֵל לִנְחֵי מְבֹרָךְ : מִן
 כְּמִלֵּיּוֹת לֹא נֵסֶל מְבֹרָךְ .

זֶה : שֶׁמֶלֶךְ דָּוִד וְהַצִּיּוֹן . אֵל מִן מְעַלְּמֵי
 עֵינֵי : נֵסֶל מִתְּלֵי כְּמִלֵּיּוֹת בְּלֹא צִיּוּנֵי : מִלֵּי שֶׁבַח ²
 לֹא לִנְחֵי מִן מֶלֶךְ דָּוִד בְּתֵלָה : אֵל אֶל כֵּן עֵינֵי :
 נִסְמָכֵי חֲלָה : בְּלֹא חֲמֹלָה : בְּלֹא חֲזָה מֵאֵל כֵּן . אֵל
 נִסְמָכֵי בְּלֹא לִנְחֵי : מִלֵּי מֵאֵל בְּעֵינֵי +

מֵלֶךְ . לְכַמְּנָה : אֵל אֵל עֵינֵי : בְּעֵינֵי מֵאֵל בְּתֵלָה אֵל
 לְכַמְּנָה חֲמֵל עֵינֵי .

זֶה מִלֵּי : בְּעֵינֵי מֵאֵל לְכַמְּנָה חֲמֵל עֵינֵי :
 לְכַמְּנָה חֲמֵל עֵינֵי . בְּתֵלָה , לְכַמְּנָה : אֵל לְכַמְּנָה
 לְכַמְּנָה חֲמֵל עֵינֵי לֹא מִלֵּי +
 מֵלֶךְ . לְכַמְּנָה : אֵל אֵל נִסְמָכֵי חֲמֵל עֵינֵי :
 אֵל ³ אֵל אֵל לְכַמְּנָה חֲמֵל עֵינֵי : אֵל חֲמֵל עֵינֵי חֲמֵל עֵינֵי .

זֶה : אֵל חֲמֵל עֵינֵי מִלֵּי : חֲמֵל עֵינֵי חֲמֵל עֵינֵי
 חֲמֵל עֵינֵי : חֲמֵל עֵינֵי חֲמֵל עֵינֵי חֲמֵל עֵינֵי . לֹא בְּעֵינֵי
 אֵל בְּחֵינֵי אֵל אֵל +

(1) חֲמֹלָה *radix*. De quanam *radice* sermo sit in hoc loco mihi non innotescit. Neque AL. ASSEMANUS sufficientem hujus vocis explicationem dedit in præsentis Resolutionis translatione. Vertit enim : « cujus os ægrum est, si » communicare velit, non inseratur ei radix (*virga*) in os, neque eam mandat, etsi nihil descendat in ejus gulam. » Vid. BAR-HEBRÆI *Nomoc.* c. IV. s. 2.

(2) Vox לְכַמְּנָה deest in codice.

tate, dum os suum lavaret, aut quando, propter oris dolorem ex radice suxerit, vel aliquid gargarisaverit, dummodo in ejus guttur nihil descenderit?

Magister (respondet) : Si, in diebus Mysterii et Annuntiationis, dum quis os suum lavaret, aqua in ejus guttur descenderit absque ejus voluntate, propterea non prohibetur a dono vitæ, quod si dolore afficiatur os ejus, confidat in Deum, qui absque radice et absque gargarisatione eum sanabit, si a gargarisatione abstineat, propter honorem consecratorum (XIII).

19. Discipulus interrogat : An peccatum est rem gentilium sanctuario adhibere?

Magister respondet : Quod, rem gentilium sanctuario quis adhibeat, valde turpe et alienum est; nec enim, eorum, qui a Deo alieni sunt et perdit, memoriam coram Deo facere possumus (*vid. annot. II*).

20. Discipulus (interrogat) : Si quis oblationem sumpserit calicemque ministraverit, an, urgente necessitate, calicem postea consignare potest?

Magister (respondet) : Si calicem tantum ministraverit, et postea necessarium sit calicem consignare, fidelis est Deus, ut absque culpa sit; sed hoc ad consuetudinem non fiat (*vid. annot. VIII*).

(3) ¶ Hebraice זכן particula est, quæ multas ut notum est recipit significationes, vimque habet nunc interrogativam, nunc conditionalem, nunc vero temporalem. Interrogationi præmissa latine valet : *an, num*; sensu conditionali sumpta redditur : *si*. Ubi autem de tempore adhibetur idem sonat ac Latinorum : *quum, quando*. Triplici hac significatione in præsentī quæstione sumitur.

חא. מַלְכִּימָא : אֲלֵא אֵלָא דְּבִי דְּמִיכָא נִסְא דְּמִלָּא חֲכִימָא
 מִלְּעִימָא : אֲלֵא מִלְּעִימָא חֲכִימָא דְּמִיכָא נִסְא דְּמִלָּא חֲכִימָא .

זכא : אֲלֵא אֵלָא דְּבִי דְּמִיכָא נִסְא דְּמִלָּא חֲכִימָא
 דְּמִיכָא . מִלְּעִימָא אֵלָא אֵלָא דְּבִי דְּמִיכָא נִסְא דְּמִלָּא חֲכִימָא
 מִלְּעִימָא . אֵלָא אֵלָא דְּבִי דְּמִיכָא נִסְא דְּמִלָּא חֲכִימָא
 מִלְּעִימָא . אֵלָא אֵלָא דְּבִי דְּמִיכָא נִסְא דְּמִלָּא חֲכִימָא .

חב. מַלְכִּימָא מִלְּעִימָא : אֲלֵא אֵלָא דְּבִי דְּמִיכָא נִסְא דְּמִלָּא חֲכִימָא
 חֲכִימָא דְּמִיכָא . מִלְּעִימָא אֵלָא אֵלָא דְּבִי דְּמִיכָא נִסְא דְּמִלָּא חֲכִימָא .

זכא : מִלְּעִימָא אֵלָא אֵלָא דְּבִי דְּמִיכָא נִסְא דְּמִלָּא חֲכִימָא
 אֲלֵא אֵלָא דְּבִי דְּמִיכָא נִסְא דְּמִלָּא חֲכִימָא . אֵלָא אֵלָא דְּבִי דְּמִיכָא נִסְא דְּמִלָּא חֲכִימָא
 אֲלֵא אֵלָא דְּבִי דְּמִיכָא נִסְא דְּמִלָּא חֲכִימָא .

חג. מַלְכִּימָא : אֲלֵא אֵלָא דְּבִי דְּמִיכָא נִסְא דְּמִלָּא חֲכִימָא
 דְּמִיכָא . מִלְּעִימָא אֵלָא אֵלָא דְּבִי דְּמִיכָא נִסְא דְּמִלָּא חֲכִימָא
 חֲכִימָא דְּמִיכָא . אֵלָא אֵלָא דְּבִי דְּמִיכָא נִסְא דְּמִלָּא חֲכִימָא .

זכא : אֲלֵא אֵלָא דְּבִי דְּמִיכָא נִסְא דְּמִלָּא חֲכִימָא
 מִלְּעִימָא אֵלָא אֵלָא דְּבִי דְּמִיכָא נִסְא דְּמִלָּא חֲכִימָא .
 מִלְּעִימָא אֵלָא אֵלָא דְּבִי דְּמִיכָא נִסְא דְּמִלָּא חֲכִימָא .

חד. מַלְכִּימָא : אֲלֵא אֵלָא דְּבִי דְּמִיכָא נִסְא דְּמִלָּא חֲכִימָא .

(1) מִלְּעִימָא est ipsa vox græca φαντασία.

(2) Hic inserendæ sint voces מִלְּעִימָא ita ut ibi legamus : אֲלֵא מִלְּעִימָא .

(3) חֲכִימָא sæcularis respondet voci græcæ λαϊκος. Vide Reliquias Syriacas D. DE LAGARDE p. 24 collatas cum Constit. apostol. lib. VIII. c. 28.

(4) Hic locus quomodo sit intelligendus lectori judicandum relinquo. Forte mendum in codice irrepsit. Quidquid sit obscuriora adhuc fiunt

nostri, ut, modo faciat signum crucis, manducet cum hæreticis, si cogat eum necessitas viæ?

Magister respondet : Neque quum facit ille vir signum crucis, neque cum non facit, neque etiam quando adest necessitas, permittit canon ut manducet clericus cum hæreticis (XV).

25. Discipulus (interrogat) : An tamen a reprehensione liber sit, quando ab illis accipit rem aliquam, propter ejus egestatem?

Magister (respondet) : Perfectio quidem expetit ut ab eis haud quidquam accipiat; propterea tamen quod non tantum ab illis, sed etiam a gentibus (aliquid) accipiunt quidam, quid mihi dicendum sit (ignoro); tacere oportet.

26. Discipulus (interrogat) : An reprehendendum est, quando hæretici dicunt salutem fidelibus ex amore naturali, (illos resalutare), dum fidelium mens nullatenus (cum mente hæreticorum) consentit?

Magister (respondet) : quoniam ex amore volunt hæretici nobis salutem dicere, censeo ego non esse culpabile illos

(3) مَكْرِيَّةٌ « Sacris Ecclesiæ ministeriis addictos homines appellant Syri ex græca quidem voce مَكْرِيَّةٌ *Cliriche*, *clericos*; ex Syriaca vero ܡܚܪܝܬܐ *Itanaje ecclesiasticos*. Hoc autem nomine eos intelligunt, qui in aliquo sacerdotii gradu constituti sunt, sive per manus impositionem, sive per simplicem, ut aiunt, episcopi benedictionem.» Ita ASSEMANUS in *Dissert. de Syris Nestorianis*, *Bibl. Orient.* t. III. part. 2. p. 783.

(4) ܡܚܪܝܬܐ. Hoc vocabulum adhuc desideratur in lexicis. Forte hoc loco legendum sit ܡܚܪܝܬܐ.

(5) Lege ܡܚܪܝܬܐ non ܡܚܪܝܬܐ ob punctum diacriticum.

nostri, ut, modo faciat signum crucis, manducet cum hæreticis, si cogat eum necessitas viæ?

Magister respondet : Neque quum facit ille vir signum crucis, neque cum non facit, neque etiam quando adest necessitas, permittit canon ut manducet clericus cum hæreticis (XV).

25. Discipulus (interrogat) : An tamen a reprehensione liber sit, quando ab illis accipit rem aliquam, propter ejus egestatem?

Magister (respondet) : Perfectio quidem expetit ut ab eis haud quidquam accipiat; propterea tamen quod non tantum ab illis, sed etiam a gentibus (aliquid) accipiunt quidam, quid mihi dicendum sit (ignoro); tacere oportet.

26. Discipulus (interrogat) : An reprehendendum est, quando hæretici dicunt salutem fidelibus ex amore naturali, (illos resalutare), dum fidelium mens nullatenus (cum mente hæreticorum) consentit?

Magister (respondet) : quoniam ex amore volunt hæretici nobis salutem dicere, censeo ego non esse culpabile illos

(3) مَكْرِيَّةٌ « Sacris Ecclesiæ ministeriis addictos homines appellant Syri ex græca quidem voce مَكْرِيَّةٌ *Cliriche*, *clericos*; ex Syriaca vero إِيَّانَا *Itanaje ecclesiasticos*. Hoc autem nomine eos intelligunt, qui in aliquo sacerdotii gradu constituti sunt, sive per manus impositionem, sive per simplicem, ut aiunt, episcopi benedictionem.» Ita ASSEMANUS in *Dissert. de Syris Nestorianis*, *Bibl. Orient.* t. III. part. 2. p. 783.

(4) حَرْجَلَا. Hoc vocabulum adhuc desideratur in lexicis. Forte hoc loco legendum sit حَرْجَلَا.

(5) Lege حَرْجَلَا non حَرْجَلَا ob punctum diacriticum.

nostri, ut, modo faciat signum crucis, manducet cum hæreticis, si cogat eum necessitas viæ?

Magister respondet : Neque quum facit ille vir signum crucis, neque cum non facit, neque etiam quando adest necessitas, permittit canon ut manducet clericus cum hæreticis (XV).

25. Discipulus (interrogat) : An tamen a reprehensione liber sit, quando ab illis accipit rem aliquam, propter ejus egestatem?

Magister (respondet) : Perfectio quidem expetit ut ab eis haud quidquam accipiat; propterea tamen quod non tantum ab illis, sed etiam a gentibus (aliquid) accipiunt quidam, quid mihi dicendum sit (ignoro); tacere oportet.

26. Discipulus (interrogat) : An reprehendendum est, quando hæretici dicunt salutem fidelibus ex amore naturali, (illos resalutare), dum fidelium mens nullatenus (cum mente hæreticorum) consentit?

Magister (respondet) : quoniam ex amore volunt hæretici nobis salutem dicere, censeo ego non esse culpabile illos

(3) مَكْرِيَّةٌ « Sacris Ecclesiæ ministeriis addictos homines appellant Syri ex græca quidem voce مَكْرِيَّةٌ *Cliriche*, *clericos*; ex Syriaca vero مَكْرِيَّةٌ *Itanaje ecclesiasticos*. Hoc autem nomine eos intelligunt, qui in aliquo sacerdotii gradu constituti sunt, sive per manus impositionem, sive per simplicem, ut aiunt, episcopi benedictionem.» Ita ASSEMANUS in *Dissert. de Syris Nestorianis*, *Bibl. Orient.* t. III. part. 2. p. 783.

(4) حَرْبَا. Hoc vocabulum adhuc desideratur in lexicis. Forte hoc loco legendum sit حَرْبَا.

(5) Lege حَرْبَا non حَرْبَا ob punctum diacriticum.

nostri, ut, modo faciat signum crucis, manducet cum hæreticis, si cogat eum necessitas viæ?

Magister respondet : Neque quum facit ille vir signum crucis, neque cum non facit, neque etiam quando adest necessitas, permittit canon ut manducet clericus cum hæreticis (XV).

25. Discipulus (interrogat) : An tamen a reprehensione liber sit, quando ab illis accipit rem aliquam, propter ejus egestatem?

Magister (respondet) : Perfectio quidem expetit ut ab eis haud quidquam accipiat; propterea tamen quod non tantum ab illis, sed etiam a gentibus (aliquid) accipiunt quidam, quid mihi dicendum sit (ignoro); tacere oportet.

26. Discipulus (interrogat) : An reprehendendum est, quando hæretici dicunt salutem fidelibus ex amore naturali, (illos resalutare), dum fidelium mens nullatenus (cum mente hæreticorum) consentit?

Magister (respondet) : quoniam ex amore volunt hæretici nobis salutem dicere, censeo ego non esse culpabile illos

(3) مَكْرِيَّةٌ « Sacris Ecclesiæ ministeriis addictos homines appellant Syri ex græca quidem voce مَكْرِيَّةٌ *Cliriche*, *clericos*; ex Syriaca vero حَرْبُتَانِ *Itanaje ecclesiasticos*. Hoc autem nomine eos intelligunt, qui in aliquo sacerdotii gradu constituti sunt, sive per manus impositionem, sive per simplicem, ut aiunt, episcopi benedictionem.» Ita ASSEMANUS in *Dissert. de Syris Nestorianis*, *Bibl. Orient.* t. III. part. 2. p. 783.

(4) حَرْبُ. Hoc vocabulum adhuc desideratur in lexicis. Forte hoc loco legendum sit حَرْبُ.

(5) Lege حَرْبُ non حَرْبُ ob punctum diacriticum.

حبې ځېځا : ډاډه ځم اټېمه ¹ . ا ځېځا ² ځځمه
الېا ډاډه .

ډا : ډا ډې ډې ډې ځېځا : ډا ډې ډا ځېځا .
ډاډا ډې ډاډه . ډاډه ډاډا ډاډه ډاډه ³
ځم اټېمه .

ډې . ډېځېځا : ډا ځېځا ډې ځېځا ⁴ : ډې ډې
ځځمه ځېځا ځځمه ځځمه .

ډا : ډې ډې ډېځېځا . ډا ډې ځځمه ځېځا
ډا ⁵ . ځځمه ډې ډا ډې ځځمه ځځمه ځځمه ځځمه .
ا ا ډې ډې . ډا ډا ډې ځځمه ځځمه ځځمه ځځمه .

ډې . ډېځېځا : ا ډاډه ډېځېځا ډې اټېمه ډاډه
ځځمه ځځمه ځځمه ځځمه ځځمه ځځمه . ډې ځځمه
ډې ځځمه ډا ځځمه .

ډا : ځځمه ډې ډې ډې اټېمه ډاډه

(1) græce *ἀιρητικοις hæretici*. Animadvertendum est omnes illos a Syris vocari hæreticos, qui fidei dogma tenent, quæ impugnat auctor, qui scribit. Hinc a Monophysitis hæretici vocantur non tantum Nestoriani sed etiam Catholici, et a Nestorianis vice versa Monophysitæ et Catholici reputantur hæretici. Eadem ratione Monophysitæ seu Jacobitæ ab illius sectæ fautoribus orthodoxi nuncupantur. Hinc fit ut, etsi revera catholici, iique soli orthodoxi appellandi essent, nihilominus tamen, ubi loquuntur Jacobitæ vel Nestoriani aliter se res habeat. Ex eodem errore factum est, ut canones, quos Sancti Patres adversus hæreticos tulerunt, arripuerint ipsi hæretici iisque adversus catholicos usi sint.

(2) In codice legitur ځېځا

nostri, ut, modo faciat signum crucis, manducet cum hæreticis, si cogat eum necessitas viæ?

Magister respondet : Neque quum facit ille vir signum crucis, neque cum non facit, neque etiam quando adest necessitas, permittit canon ut manducet clericus cum hæreticis (XV).

25. Discipulus (interrogat) : An tamen a reprehensione liber sit, quando ab illis accipit rem aliquam, propter ejus egestatem?

Magister (respondet) : Perfectio quidem expetit ut ab eis haud quidquam accipiat; propterea tamen quod non tantum ab illis, sed etiam a gentibus (aliquid) accipiunt quidam, quid mihi dicendum sit (ignoro); tacere oportet.

26. Discipulus (interrogat) : An reprehendendum est, quando hæretici dicunt salutem fidelibus ex amore naturali, (illos resalutare), dum fidelium mens nullatenus (cum mente hæreticorum) consentit?

Magister (respondet) : quoniam ex amore volunt hæretici nobis salutem dicere, censeo ego non esse culpabile illos

(3) مَكْمُونَة « Sacris Ecclesiæ ministeriis addictos homines appellant Syri ex græca quidem voce مَكْمُونَة *Cliriche, clericos*; ex Syriaca vero اِنْدَجَانَة *Itanaje ecclesiasticos*. Hoc autem nomine eos intelligunt, qui in aliquo sacerdotii gradu constituti sunt, sive per manus impositionem, sive per simplicem, ut aiunt, episcopi benedictionem.» Ita ASSEMANUS in *Dissert. de Syris Nestorianis, Bibl. Orient.* t. III. part. 2. p. 783.

(4) دَحْلَة. Hoc vocabulum adhuc desideratur in lexicis. Forte hoc loco legendum sit دَحْلَة.

(5) Lege دَحْلَة non دَحْلَة ob punctum diacriticum.

כֵּן מִכְּלָא . כֵּן זִמְנָא אֲנִי לִפְנֵי 1 לִמְעַלְמָא ;
 וְעַמְלָא לֹא נִסְתַּבֵּל כִּסְיָא : שְׂכָרָא אֵלָּא ; וְלֹא חִיבָא אִמְרָא .
 שְׂכָרָא וְשִׁיבָא וְלֹא זִנְיָא 2 *

כ . לִכְתִּיבָא : אֲנִי אִמְרָא שְׂכָרָא ; כֵּן כְּלָבִי כֵּן לִמְעַלְמָא 3 .
 מִכֵּן אִלְמָא וְשִׁיבָא אִתְּלָא חֲתִיבָא אֲנִי שְׂכָרָא לִמְעַלְמָא
 חֲתִיבָא אֲנִי . כֵּן חֲתִיבָא וְכֵן כִּסְיָא לֹא שְׂכָרָא חֲתִיבָא .
 זִכָּרָא מִכְּלָא : חֲתִיבָא חֲתִיבָא לִמְעַלְמָא שְׂכָרָא אִתְּלָא :
 כְּלָבִי חֲתִיבָא אֲנִי שְׂכָרָא אֲנִי חֲתִיבָא מִכְּלָא כִּסְיָא . כֵּן
 חֲתִיבָא חֲתִיבָא : לֹא חֲתִיבָא חֲתִיבָא כֵּן מִכְּלָא חֲתִיבָא
 חֲתִיבָא חֲתִיבָא : אֵלָּא אֲנִי חֲתִיבָא חֲתִיבָא . שְׂכָרָא
 אֵלָּא : וְלֹא חֲתִיבָא חֲתִיבָא חֲתִיבָא *

כ . לִכְתִּיבָא : אֲנִי אֲנִי חֲתִיבָא אֲנִי חֲתִיבָא אֲנִי
 חֲתִיבָא *

זכא : אֲנִי חֲתִיבָא חֲתִיבָא חֲתִיבָא : לֹא
 אֲנִי חֲתִיבָא חֲתִיבָא חֲתִיבָא אֲנִי חֲתִיבָא 4 *

חב . לִכְתִּיבָא : אֲנִי חֲתִיבָא חֲתִיבָא חֲתִיבָא חֲתִיבָא
 חֲתִיבָא . כֵּן חֲתִיבָא חֲתִיבָא חֲתִיבָא : שְׂכָרָא חֲתִיבָא

(1) Pro legendum putaverim ob vocem legendum quæ statim sequitur.

(2) Verba חֲתִיבָא חֲתִיבָא verbotenus sonant in spe illius quod proficiant nempe ex ista actione.

(3) חֲתִיבָא : אֲנִי filius ministerii nostri. Hæc appellatione non clericos tantum ut supra hoc loco, designari putaverim sed etiam sæculares. Confirmatur hæc sententia ex BAR-HEBRÆO Nomoc. cap. VI. sect. 1 : « Reprehensi-

resalutare, si caput eorum vel manus osculamur, modo illis osculum oris non præbeamus, in spe quod hoc illis proficiet.

27. Discipulus (interrogat) : An delictum est, ut quum defunctus est filius ministerii nostri, ex necessitate hujus ætatis in urbibus et pagis sacrum ministerium super eum hæretici peragant, ubi defuncti voluntas nullomodo in hoc consensit?

Magister respondet : Multos filios ministerii nostri in hoc tempore defunctos in urbibus aut in pagis sepeliunt hæretici, ministerium sacrum peragentes super eos. Non enim permittunt nobis exequias celebrare ante decimum diem super defunctos, nisi in domibus solummodo. Puto igitur hoc non adducere culpam super nos (XVI).

28. Discipulus (interrogat) : An fas est in sepulcris hæreticorum sepeliri aliquem ex fidelibus?

Magister (respondet) : Si non adsit necessitas, ex defectu sepulcri fidelium, nefas est, sepeliri fidelem in sepulcro hæreticorum.

29. Discipulus (interrogat) : Si accidat ut fidelis defunctus sit in loco hæreticorum juramento obstringens proximos

» biles, inquit, non sunt fideles causa ministerii, quod peragitur erga defunctos eorum.» Quæ quidem sententia cum cæteris Jacobitarum erroribus convenire possit, pugnat vero cum catholica disciplina, juxta quam fidelibus prohibetur cum hæreticis communicatio, quam vocant in *sacris*, et ideo licite eos rogare nequeunt ut erga defunctos fideles publica peragant ecclesiæ officia.

(4) His verbis recitatis addit Bar-Hebræus l. c. : « Fas non est, fidelem » sindone involvi ab hæreticis : et si fuerit necessitas, nec ad fuerit » sacerdos orthodoxus, sepeliatur a fidelibus dumtaxat. »

suos, ut nihil ministerii sacri vel comitatus funebris facerent in morte ejus hæretici, an, quando fideles non occurrunt, oportet absque ministerio suorum adversariorum sepeliri ejus cadaver?

Magister (respondet) : Propter juramenta, quæ fecit defunctus ut neutrum ex istis fieret in se ab hæreticis : quantum possibile est curent illi, qui proximi ejus sunt, ut per fideles deducatur et sepeliatur, si autem possibile non sit, necessarium non est eum absque ministerio sepeliri ; quia exinde multi sermones nascuntur.

30. Discipulus (interrogat) : An potest perfici baptismus absque sancto chrismate, per oleum orationis tantum?

Magister (respondet) : Absque oleo sancto, id est, chrismate baptismus nullatenus perficitur (XVII).

31. Discipulus (interrogat) : An fas est aquas baptismi dimitti, absque oratione, per aquas tantummodo, in quibus sacerdos manus suas abluit?

Magister respondet : Quæ secundum consuetudinem fiunt, quamvis in canonibus scripta non sint, culpanda non sunt, nec inquisitione indigent. Igitur solutio (aquarum) sive per

(3) *oleum orationis*. Hoc oleo Syri Monophysitæ unguunt infirmos et catechumenos infantesque ante baptismum. Alio nomine vocatur *oleum olivæ, oleum unctionis*. Vid. AL. ASSEMANI *Cod. Liturg.* t. I. p. 239, 254, t. II. p. 285, 296, t. III. p. 225 et passim.

(4) *baptismus, vel baptisterium*. Posteriori hoc sensu sumendum in præsentī loco hoc vocabulum putaverim. Baptisterium autem metonymice de aqua in concha baptismi contenta usurpari potest.

orationem fiat, sive per aquas quibus sacerdos manus suas abluit, eadem est; attamen non oportet totam omnino aquam dimitti (*vid. annot. XVII*).

32. Discipulus (interrogat) : An licitum est adolescentulæ, quando patitur ea quæ sunt mulierum, ingredi in templum Dei ad orandum?

Magister respondet : Quando accidunt mulieri ea quæ sunt mulierum, licitum quidem est ei ingredi in templum ad orandum; quod autem ad mysteria accedat non præcipit canon, non propter contaminationem sed propter honorem mysteriorum (*vid. annot. XIV*).

33. Discipulus interrogat : An licitum est diaconissæ, dare sanctum (corpus) infirmo a tertio ætatis anno et supra?

Magister (respondet) : Dare oblationem puerulo ab anno quinto et supra diaconissæ licitum non est (*XVIII*).

34. Discipulus (interrogat) : An licitum est ei accedere ad aliquam ex functionibus ministerii altaris, præterquam inter se et sorores suas?

» etc., tum etiam quia ipse Dominus noster illam obtulit, cum accepit
 » panem in manus suas sanctas, et elevatis oculis in cælum ad Deum,
 » illum benedixit, sanctificavit, suumque corpus effecit in remissionem
 » peccatorum, et in vitam æternam; tum denique quod juxta Domini
 » nostri verbum quotidie offertur super altare in expiationem debitorum,
 » et in remissionem peccatorum; siquidem in veteri lege, sacrificia,
 » quæ pro peccatis offerebantur, oblationes adpellabantur.» Ita S. JOANNES
 MABO in *Expositione Ministerii oblationis D. Jacobi* cap. 2.

(4) **ܡܨܪܐ Puerulus.** Hæc vox, quæ in lexicis adhuc desideratur, a JACOBO EDESSENO explicatur per vocabula **ܡܨܪܐ** et **ܡܨܪܐ**. Vid. JACOBI EDESSENI *Resol.* 2 et 24.

זא : קחני לא מנע מלדא מי אמר ממילא או
 בנמלא : בזהל חסד מהבא . אלא בנמלא מהלמלא
 חסדקתמסע ולא מנמלא : אה¹ ♦

חס . מלמלא : א מנע חס בזהמל חסלא מזהמל
 מלס . אן בזהל גחלא² בלא מנמלא מלס : מל
 גחלא בזהל מלא . בזהמלא בזהל חס חסד
 זא : חס ולא מלמלא חס בזהמל מלס מל בנמלא
 חסלא . חס חסלא חס בזהל גחלא בלא מנמלא : גחלא
 בזהל מלא חסלא מלמלא לא חסלא מלמלא³ חסלא ♦

ח . מלמלא : אהו מנע חס בזהמל מלא מהבא .
 זא : מלא מהבא מנע חס בזהמל ♦

ח . מלמלא : א מנע חס בזהמל חס חס בלא
 זא מהבא : א מנמלא חסלא א חסלא
 זא : לא מנע חס בזהמל⁴ חס א חסלא⁵ בלא .
 בזהל זא חסלא ♦

ח . מלמלא : א מנע חס בזהמל חסלא⁶ א חסלא

(1) Discrepat a nostro textu hæc Resolutio prout a BAR-HEBRÆO refertur in *Nomoc.* cap. VII. sect. 7 : « cum non adest presbyter aut » diaconus in cænobia sororum , diaconissa potest sanctuarium ingredi pro » se et sororibus. »

(2) מנמלא בלא חסלא oratio quæ super thus , oratio thuris. Oratio est quæ recitatur in ipso liturgiæ initio , quando in ordine vel sedra pœnitentiæ incensum adoletur. Vocabulum מנמלא per vocem thus interpre-

Magister (respondet) : Prorsus non permittit canon, quando adsunt presbyter et diaconus, ut ingrediatur sanctuarium; ubi autem presbyter occurrit in monasteriis eorum absque diacono, licet (XIX).

35. Discipulus (interrogat) : An licitum est ei (diaconissæ) incensum ponere vocemque extollere, aut orationem thuris discere præterquam orationem animi pœnitentis, quæ est tantummodo conscientiae declaratio.

Magister (respondet) : Non concessum est ei, ut elevet vocem quando incensum ponit; etiam prohibetur ei orationem thuris discere. Oratio vero animi pœnitentis ex corde ad Deum converso offeratur in silentio (XX).

36. Discipulus (interrogat) : An licitum est ei sacram suppellectilem lavare?

Magister (respondet) : Sacram suppellectilem lavare licitum est ei.

37. Discipulus (interrogat) : An licitum est ei, quando muliebria patitur, sanctum (corpus) dare aut calicem ministrare, ubi res poscit?

Magister (respondet) : Licitum non est ei, quando muliebria patitur, (sanctuarium) ingredi et sanctum corpus attingere (*vid. annot. XIV*).

38. Discipulus (interrogat) : An licitum est ei infundere

tatur *AL. ASSEMANUS Cod. Liturg. t. IX. p. 35, 57, 61.*

(3) In codice legitur : **חַמְצוֹת שֶׁבַח**

(4) **חַמְצוֹת שֶׁבַח** ea verba bis in Codice leguntur.

(5) **חַמְצוֹת שֶׁבַח** verbotenus *via mulierum*. Eadem metaphora usi sunt Hebræi ad hæc naturalia designanda. Vid. Gen. XXXI, 35.

(6) Voculam **וְ** positam esse pro **וְ** ex responsione patet. Eodem sensu

ⲕⲁ ⲙⲉⲗⲁ ⲛⲓ

ⲛⲓⲁ : ⲥⲓⲃⲓ ⲙⲉⲙⲉⲗⲁ ⲛⲓⲁⲙⲉⲙⲉⲗⲁ : ⲙⲉⲙⲉⲗⲁ ⲙⲉⲙⲉⲗⲁ

ⲕⲁ ⲙⲉⲗⲁ ⲛⲓ

ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ : ⲛⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲙⲉⲙⲉⲗⲁ

ⲛⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ

ⲛⲓⲁ : ⲛⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ

ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ

ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ

ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ : ⲛⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ

ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ

ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ

ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ

ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ : ⲛⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ

ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ

ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ

ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ

ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ : ⲛⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ

ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ

ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ ⲕⲁⲃⲓⲁⲙⲉⲗⲁ

usurpatur vocula ⲟⲓ apud LAGARDIUM in *Reliquiis Syriacis* can. 12. p. 36, ut manifestum fit ex collatione illius canonis cum eodem canone in *Epitome canonum apost.* EBED-JESU p. 170. Putaverim particulam ⲟⲓ, ubi in codice Parisiensi significationem conjunctionis ⲟ obtinet, absque puncto scribi ⲟⲓ, ubi autem sensu disjunctivo sumenda est scribi ⲟⲓ cum puncto. Hoc tamen discrimen non perpetuo observatur, sed tantum iis in locis, in quibus lector de sensu ambigere posset.

vinum et aquam in calicem?

Magister (respondet) : Cum permissione episcopi infundere potest vinum et aquam in calicem.

39. Discipulus (interrogat) : An licitum est ei, propter necessitatem morbi permittere sorori ut sacram suppellectilem attingat?

Magister (respondet) : Licitum non est ei sorori permittere ut attingat sacram suppellectilem, absque magna infirmitatis necessitate aut alia re cogente.

40. Discipulus (interrogat) : An fas est ei ex causa infirmitatis permittere sorori ut disponat candelas, aut ingrediatur sanctuarium ad illud verrendum, vel si illi non liceat hæc permittere, an presbytero fas est tale quid permittere, excepto episcopo?

Magister (respondet) : Si cogat infirmitas, nec possit (diaconissa) collocare et disponere candelas, ingrediatur (soror) sanctuarium, ac faciat ea quæ urgent; hæc fieri possunt. Tempus enim urgens permittit hæc taliter operari absque sanctione ecclesiastica.

41. Discipulus (interrogat) : An licitum est diaconissæ ingredi in sanctuarium absque permissione, quando occurrit in martyrio (μαρτυριον) extra cœnobium suum in cœnobiis virorum aut mulierum?

(1) *ἡ* soror non ex sanguine sed ex spirituali cognatione et monastica religione. Agitur hic de diaconissis quæ monasticam vitam agebant, ut probatur ex Resolutione 41.

(2) *ἡ* est ipsa vox latina *candela*.

(3) *ἡ* domus. Istud vocabulum sensu strictiori sumitur de domo,

זָכָא : בְּרַחֲמֵי מַחְמֵמֵי אֲכִסָּה מִבְּמָה חֲסִידָה הָיָה
 בְּיָתְרוֹ בְּלֹא מַחְמֵמֵי לֹא מַכִּיב כֶּסֶף . אִתָּא בְּיָתְרוֹ בְּתָמָר
 הָיָה מִכֶּסֶף אֶת בְּמִכְסֵי אֶת הַחֲזָנִים לֹא אֵלֵי *
 מַכִּיב . לְחֲזָנִים : אֶת מַכְשֵׁי כֶסֶף בְּיָתְרוֹ אֶת־לִבִּי . אִמֵּר
 בְּחִבָּה . אֶת מַכְשֵׁי כֶסֶף הָיוּ בְּיָתְרוֹ חֲלָקָא אִמֵּר בְּחִבָּה .
 חֲסִידָה מִבְּמָה בְּתָמָר חֲסִידָה : אֶת לֹא *
 זָכָא : מַכִּיב אֶת כֶּסֶף ¹ *
 מַכִּיב . לְחֲזָנִים : אֶת מַחְמֵמֵי מַכִּיבָה בְּאִתְּמֵי חֲסִידָה
 מַכִּיב אֶת בְּיָתְרוֹ מַכִּיב : אֶת אֲחִי הָאִמֵּר בְּחִבָּה בְּחִבָּה
 מִבְּמָה מַסְמָחֵי אֶת בְּיָתְרוֹ בְּחִבָּה *
 זָכָא : מַכִּיבָה בְּאִתְּמֵי חֲסִידָה בְּחִבָּה חֲסִידָה
 מִבְּמָה . לֹא מַכְשֵׁי חֲסִידָה בְּמַחְמֵמֵי ² בְּמִכְסֵי אֲכִסָּה
 מַסְמָחֵי אֶת בְּחִבָּה *

quam incolunt ii monachi qui vitam communem sub aliquo præfecto
 agunt, quique græco nomine *cænobitæ* vocantur. Cænobium igitur sive
 virorum sive mulierum Syriace בְּיָתְרוֹ vel etiam חֲסִידָה audit; exinde
cænobita בְּיָתְרוֹ vel חֲסִידָה vocatur.

(1) In codice legitur : אֶת מַכְשֵׁי כֶסֶף אֶת־לִבִּי . בְּחִבָּה .
 אֶת מַכְשֵׁי כֶסֶף הָיוּ בְּיָתְרוֹ חֲלָקָא אִמֵּר בְּחִבָּה : חֲסִידָה בְּחִבָּה
 . זָכָא : מַכִּיב אֶת כֶּסֶף *
 Quæ autem a מַכְשֵׁי ad
 occurrunt verba, ea posteriori manu reformata sunt, nec ut putaverim
 satis recte; non enim video ad quid referri possit vox חֲסִידָה . Sub no-
 mine JOANNIS TELÆ refert BAR-HEBRÆUS hanc sententiam : « non est re-
 » prehensibilis mulier diaconissa, quæ legit scripturas sacras, evangelium
 » et cætera, in synaxi communi mulierum, et in festis. »

(2) בְּמַחְמֵמֵי חֲסִידָה *domus diaconi* seu diaconium. Diaconium autem,

Magister (respondet) : Nefas est diaconissam ingredi in sanctuarium in martyrio virorum atque etiam in cœnobiis mulierum, præterquam in suo (cœnobio), si res non urgeat.

42. Discipulus (interrogat) : An licitum est ei legere evangelium secundum consuetudinem, an omnino licitum est ei legere Scripturas secundum consuetudinem in congregatione communi mulierum an non?

Magister (respondet) : Licitum est ei.

43. Discipulus (interrogat) : Si occurrat apud nos altare hæreticorum, quid faciendum est ex eo; et an necesse est et decens, ut ad usum simplicem sanctuarii adhibeatur?

Magister (respondet) : Altare hæreticorum Persarum in sanctuario collocare, non est licitum; collocetur autem (illud altare) in diaconio ad usum simplicem.

ait **ASSEMANUS** *Bibl. Orient.* t. III. p. 2. p. 680, vocant Syri eam templi partem, quæ cancellis altaris clauditur. Nempe : « in Bemate duo altaria, » quandoque etiam tria exstructa sunt. Ubi tria sunt, in eo quod ad » sinistram est exeuntibus, libri, vestes, et alia utensilia reponuntur : » in nonnullis tamen ecclesiis, muro etiam medio, vel tabulato a re- » liqua Bematis parte separatur, et aditu adaperto in eodem muro cum » Bemate communicat; in illud ingressus a tertia porta australi, quæ » in Bematis tabulato est aperitur, tantumque porta illa servis ac mi- » nistris, sive locus muro separatus sit, sive unus solus cum Bemate, » patet, per eam omnes similis sortis homines introeuntes suam operam » celebrantibus offerunt. In hoc loco carbonem ad altare pro suffitu fe- » rendos accendunt. Hic locus vocatur hodie Diaconium. » Ita **LEO ALLATIUS** *de Recentiorum græcorum templis* p. 136. Quum in plurimis conveniant Syrorum Ecclesiæ cum Græcorum templis, quæ **ALLATIUS** de diaconio græcorum dixit, Syris applicanda videntur, eo magis quod vocem ipsam a græcis Syri mutuati sunt.

מן . מַכְתִּיבָא : אֶל הַמִּלְפָּא אֶת מַדְוָלָה . מַלְכָּא
 וְאֶת הַמִּלְפָּא כֵּן .

זַכָּא : מֶנ מַדְוָלָה : אִמּוּ בְּמֶנ הַמִּלְכָּא בְּמַלְכָּא וְאֶת
 בְּלִיבָה .

מֶנ . מַכְתִּיבָא : מַלְכָּא מַכְתִּיבָא בְּמַכְתִּיבָא ¹ ? מַכְתִּיבָא
 וְאֶת בְּלִיבָה .

זַכָּא מַלְכָּא : מַכְתִּיבָא בְּמַכְתִּיבָא ? מַכְתִּיבָא . אֶל הַמִּלְכָּא אִמְלִימָה
 אֶל הַמִּלְכָּא . אֶל הַמִּלְכָּא אֶל הַמִּלְכָּא בְּמַכְתִּיבָא .

מֶנ . מַכְתִּיבָא : אֶל הַמִּלְכָּא מַכְתִּיבָא אֶל הַמִּלְכָּא ² אֶל
 הַמִּלְכָּא ³ : אֶת מַכְתִּיבָא בְּמַכְתִּיבָא אֶל הַמִּלְכָּא . אֶל הַמִּלְכָּא
 אֶת מַכְתִּיבָא ⁴ אֶל הַמִּלְכָּא . מַכְתִּיבָא מַכְתִּיבָא . אֶת בְּלִיבָה
 מֶנ אִמְלִימָה בְּמַכְתִּיבָא . מַכְתִּיבָא . מַכְתִּיבָא . מַכְתִּיבָא .
 מַכְתִּיבָא וְאֶת הַמִּלְכָּא .

זַכָּא : מַכְתִּיבָא מַכְתִּיבָא בְּמֶנ מַכְתִּיבָא אֶת . מַכְתִּיבָא
 מַכְתִּיבָא כֵּן כֵּן . מַכְתִּיבָא מַכְתִּיבָא מַכְתִּיבָא : בְּמַכְתִּיבָא
 מַכְתִּיבָא מַכְתִּיבָא . מַכְתִּיבָא . מַכְתִּיבָא . מַכְתִּיבָא .
 מַכְתִּיבָא . מַכְתִּיבָא מַכְתִּיבָא . מַכְתִּיבָא . מַכְתִּיבָא .
 מַכְתִּיבָא : בְּמַכְתִּיבָא מַכְתִּיבָא מַכְתִּיבָא .

מֶנ . מַכְתִּיבָא : אֶל הַמִּלְכָּא מַכְתִּיבָא אֶת .

(1) מַכְתִּיבָא ¹ cornu unctionis, id est, vasculum chrismatis,
 quod alio nomine sæpius vocant Syri מַכְתִּיבָא ² cornu Myri.

(2) מַכְתִּיבָא proprie mensa, deinde altare, in quo tanquam in mensa
 Christus et immolatur et comeditur sub speciebus panis et vini.

(3) מַכְתִּיבָא proprie tabula, deinde altare, quo sensu convenit cum

44. Discipulus (interrogat) : Et, si inveniatur oblatio eorum, quid ex ea faciendum est?

Magister (respondet) : Ab oblatione eorum tanquam a veneno mortifero oportet nos fugere.

45. Discipulus (interrogat) : Similiter et de eorum cornu unctionis quid faciendum est?

Magister respondet : Eorum cornu unctionis sive ex argento sive ex stamno sit, reformetur, ut fiat apta oleo orationis.

46. Discipulus (interrogat) : Si accidat ut occurrant mensa aut tabula aut cornua unctionis, aut ipsa oblatio (Eucharistia) vel apud Romanos vel apud Persas, cœlatumque sit eis unde hæc accepta sint, ea autem ipsa ad nos pervenerint, quid faciendum est?

Magister (respondet) : De altaribus, quæ ex Perside veniunt, præceptum fuit a Mar-Abbas Bethcadischensi, ut prorsus non offeratur super illis inter Romanos; oblatio autem quæ super altaribus inventa fuerit, ponatur in loco convenienti aut abscondatur in terra aut in pariete, ne forte ab orthodoxo apprehendatur.

47. Discipulus (interrogat) : Si accidat ut inveniatur tabula, sintque aliqui, qui ex narratione aliorum dicant

voce ܡܢܐܬܐܪܝܬ. Strictè tamen loquendo altaris tabula et mensa distinguuntur, si quidem mensa est altaris arca, super quam tabula imponitur. De altaribus sermo erit ad JACOBI EDESSENI *Resol.* 23.

(4) A quo tempore Constantinus sedem imperii Romani Constantino-polim transtulit, ipsi Græci a Syris ܡܪܘܡܐ *Romani* dicti sunt.

اتقى و اخذى امر و ملى مطلقا : استناب : ولا ذل و ذمه
 مخرجا . مطلقا زوف و نسو كس . ا . ولا و نسو ملى ¹ نسو
 و ملى مطلقا اخذى و ملى مطلقا اذمه سو اتقى عزنا
 اذمه سو : اذ و لا سمسا لى و ملى امر و اذمه سو .

و صا : امر و ملى كلى اخذى ملى ملى ملى و ملى
 صا و ملى اذمه ملى كس كس و صا ملى و لا
 لى و ملى كس . اذ و ملى ملى اذمه اتما عزنا
 اذمه سو نسو : اخذى : و ملى ملى استناب
 و لا ذل و ذمه ² مخرجا . و نسو سمسا و صا ملى .
 سو كلى كلى لا ملى ملى .

ملى . ملى : اذ و لا و ملى ملى و ملى و لا ³ .
 و صا لا و لا ملى ملى : و ملى : امر و لا ملى .

ملى ملى و صا ملى ملى ملى : اذ
 و ملى .

(1) Verba و نسو ملى لا و لا non nisi ex conjectura sic legi.

(2) In codice legitur : و لا ذل و ذمه .

eam ab orthodoxis fuisse consecratam, quid de ea faciendum est? An credendum est iis qui ex auditione dicunt eam fidelium esse, cum homines sint veraces; aut an oportet eam remanere extra usum, veluti si hæreticorum esset?

Magister (respondet) : Ut supra dixi de altaribus, quæ ex Perside venerunt, præcepit idem Bethcadischensis ut non offeratur super ea. Quod si probi sint viri illi qui de tabula dicunt se ab aliis audivisse, eam ab orthodoxis fuisse consecratam, sit ista tabula ad usum sanctuarii, modo prorsus super ea non offeratur.

48. Discipulus (interrogat) : An licitum est ungi tabulam e duobus asseribus confectam?

Magister (respondet) : Non oportet omnino tabulam talem ungi.

Absolutæ sunt quæstiones quæ propositæ fuerunt a Sergio presbytero. Sunt autem 48.

(3) Mendum fortasse in textu irrepsit. Nam sub nomine JOANNIS TELÆ sequentia refert BAR-HEBRÆUS Nomoc. cap. 1. sec. 2 : « tabula bis omnino » non ungatur. »

JACOBI EDESSENI RESOLUTIONES CANONICÆ.

Quæstiones

quas proposuit presbyter Adæus Philoponus

JACOBO

Edessæ (XXI) episcopo, a quo factum est illis
quæstionibus responsum.

Quasdam quidem ex illis quæstionibus dicto
presbytero alii suggesserunt, reliquas
autem sibi suggessit mens propria; itaque ille
studiose responsum quæsivit.

Idcirco etiam quæstiones responsis ex ordine
præmittantur.

1. Adæus : An fas est presbytero concedere sæculari ut
ingressus in sanctuarium aliquid ibidem faciat, ut scilicet
statuat crucem vel paradiscum in pariete sanctuarii?

facultatem dedit, licentiam concessit. Qua significatione hic et infra sæpius
sumitur. Vid. quæ diximus supra p. 64.

(3) ܡܠܚܐ proprie *lignum*, deinde *crux* sive illa in qua Salvator noster
passus est, sive quævis alia quæ ad prioris hujus imitationem et memoriam
confecta sit. Vid. Cl. CURETONII *spicilegium Syriacum* p. 31 et 49. CLODII
Liturgiam septimanam passionis Domini p. 24, ASSEMANI *Biblioth. Orient.*
t. II. p. 306.

(4) ܡܕܒܪܐ ܕܡܕܒܪܐ *domus altaris*, hoc est, *domus in qua situm est
altare, seu sanctuarium.*

Jacobus : Venerabilis tantummodo est sanctuarii mos ut in illud non intrent sæculares aut mulieres Orientalis hujus regionis. Idcirco fas est sacerdoti similia permittere, præsertim ubi hæc fieri necesse est (XXII).

2. Adæus : An fas est sacerdoti permittere fraterculo, ut sibi rem quampiam ex sanctuario afferat?

Jacobus : Quia invaluit antea mos in hac orientis regione ut honoretur sanctuarium nec a cujusvis pedibus teratur, quantum fieri potest non permittat puerulo, ut sanctuarium ingrediatur, quum facile per se ipsum desiderium suum implere potest. Si autem necessaria sit res illico, licitum hoc est ei, modo puerum simul admoneat ut mensam sanctam non attingat; et hoc præsertim si sit puer ex illis qui ab ecclesia constituti sunt.

3. Adæus : An fas est sæculari aut mulieri manibus suis sumere oblationem ex capsula ob vasis gravitatem et profunditatem, quando non adest sacerdos, qui porrigat eis?

Jacobus : Fas est illis sumere margaritam mysterii ex capsula et ponere in ore suo, nullo modo qui hoc faciunt aliquid muneris sacerdotalis faciunt (XXIII).

4. Adæus : An presbytero fas est et licitum permittere sæculari, ut bibat vinum cum amico suo in jejuniis quadragesimali?

Jacobus : Excepta morbi vel infirmitatis corporalis causa, ei nec fas est nec licitum, permittere ut hæc fiant, quia

canon apostolicus hoc illi interdicit, quamvis multi in hoc tempore bibere audent absque licentia (XXIV).

5. Adæus : An, adstante feria quinta hebdomadis Mysteriorum fas est dare oblationem mulieri, quæ a duobus vel tribus diebus peperit, aut illi quæ muliebria patitur?

Jacobus : Illi, quæ a duobus vel tribus diebus peperit, modo a sanguine suo purificari possit, mundaque sit anima, fas est communionem accipere non tantum in feria quinta hebdomadis Mysteriorum, sed in quocumque die; non enim contaminata est propterea quod peperit; illa autem, quæ muliebria patitur, non accipiat communionem donec steterit fluxus sanguinis et purificata sit, si non adsit necessitas, non propter contaminationem sed propter reverentiam sacramentorum (*vid. annot. XIV*).

6. Adæus : An fas est cuipiam solvere jejunium antequam acceperit oblationem Mysteriorum et Annuntiationis?

Jacobus : Nefas est alicui christiano solvere jejunium ante vesperam Annuntiationis. Si quidem in loco sit in quo invenitur oblatio, non licet illi jejunium solvere,

in *Reliquiis Syriacis* p. 57.

(2) ^٥ in conspectu, coram. Quamvis de tempore præterito sæpius usurpetur, quandoque tamen tempus præsens, aut etiam futurum notat, v. g. apud ASSEMANUM *Biblioth. Orient.* t. III. part. 2. p. 380 ^٥ ^٥ ^٥ in dominicam proxime sequentem.

(3) ^٥ ^٥ hebdomada mysterii, hæc est quam Latini hebdomadam majorem, hebdomadam sanctam nuncupant.

(4) ^٥ ^٥ quicumque. Vid. AGRELLII *supplementa Syntaxeos Syriacæ* p. 253.

antequam particeps factus sit mysteriorum sanctorum, in vespera Mysterii et in vespera Annuntiationis; si autem in loco occurrat in quo non inveniuntur consecrata, etiam antequam sacramentorum particeps factus sit, solvat jejunium, si velit et absque culpa erit. Nunc autem quod petat, quando libuerit, separatim participem fieri consecratorum in vespera Mysterii et separatim consecratorum in vespera Annuntiationis, varietatem existimans in consecratis propter varietatem dierum, non tantum insania est, sed etiam crimen, quia consecrata in vespera Mysteriorum et (in vespera) Annuntiationis et in quocumque die corpus sunt et sanguis illius, qui passus est pro nobis et resurrexit, et non alterius (XXV).

7. Adæus : An fas est toto anno servari ex consecratis in feria quinta hebdomadis Mysterii?

Jacobus : Hoc ejusdem insaniæ est, ac ponere differentias in sanctis sacramentis : propterea non oportet reliquias consecratorum illius vespere ex anno in annum servari (XXVI).

8. Adæus : An propter causam veluti sanationis fas est dare oblationem virginalem iis suscipientibus, qui expetunt sibi ex consecratis dari, antequam communionem acceperit sacerdos offerens?

Jacobus : Veraciter progenies sunt isti diaboli, qui

» sacramenta : si autem in loco sit in quo non reperiantur sanctificationes, solvat, quoniam hæ sanctificationes et quotidianæ unum sunt.»

(2) **vespera.** Feria enim quinta majoris hebdomadis in memoriam cœnæ Dominicæ liturgia ad vesperam celebrabatur.

(3) In codice legitur pro .

nos ducere vult in viis pravis, a recta nos avertens; quapropter illi, qui adeo insipiunt, non tantum petitione sua digni non sunt, sed etiam reprehensionem accipiant oportet. Sacerdotes autem isti, qui non tantum populum Dei in viis rectis ducere nesciunt, sed et ipsi tali decipiuntur errore, ut sibi licentiam assumant huiusmodi aliquid tribuendi sæcularibus insanientibus justam accipiant punitionem a canonibus ecclesiasticis (XXVII).

9. Adæus : An cuivis exposcenti domum asportare aliquam ex particulis consecratis, ea ipsa absque perscrutatione concedenda est, etiam ubi notus non est ille cui mittenda sunt ista consecrata? An decet quoque ut per sæculares mittantur, aut etiam per mulierem, propterea scilicet quod reperti sunt quidam, qui, acceptis particulis consecratis, sese peccatis inquinantes quædam veluti amuleta fecerunt, quæ (collo suo) ligamine appenderunt velut phylacteria, aut posuerunt in lectis suis et in parietibus domorum suorum; ego discere volo an oporteat hæc fieri, et si non oporteat, quænam pœna infligenda est iis qui sic agunt?

Jacobus : Quia tantum scelus ausum est, oportet cum perscrutatione, si fieri possit, dari consecrata, etiam ubi cognitus est ille cui mittuntur; si autem hoc nefas non auditum fuisset, nulla illius accuratæ totius rei perscrutationis necessitas fuisset, et omnino impossibile est ut hoc faciant clerici in cœtibus densis populi civitatum, aut

» reprehensibiles sunt, id est, antequam sumat sacerdos, qui offert: non
» enim fas est dare eam, et presbyter qui sic dat deponatur.»

unumquemque adeo scrutentur et examinent, aut ipsi eant et ferant consecrata sive ad ægros sive ad alios, qui illis indigent. Propterea nec reprehensibile, nec vetitum est, ea per sæculares timoratos aut mulierem pudicam mittere. Si enim possibile foret secundum consuetudinem antiquam clericos ferre oporteret consecrata cum honore debito. Quidam autem eo impudentiæ devenerunt contra consecrata adoranda corporis et sanguinis christi Dei, ut illa velut res quasvis alias communes et christianis venerabiles tantummodo reputarent, atque ita ut illa cervicibus suis appenderent cum cruce, vel cum ossibus sanctorum et donis benedictis, aut ea collocarent sive in lectis, sive in parietibus domorum suarum ad custodiam vel in vineis, vel in hortis, vel in viridariis, vel tandem ad conservationem alicujus corporei, non intelligentes mysteria hæc sancta escam tantum esse animarum illarum, quæ signaculum Christi portant, fermentumque et arrham resurrectionis ex mortuis et vitæ æternæ. Si ex clericis sint omnino oportet eos deponere, et annis tribus a participatione sacramentorum arcere, usque ad quod tempus erunt in pœnitentia; si autem sæculares sint a participatione consecratorum prohibeantur annis quatuor et pœnitentiam agant. (XXVIII).

hinc etiam pro *ܕܡܕܝܬܐ ܕܡܕܝܬܐ ܕܡܕܝܬܐ* facit depositionem a sacerdotio alibi dicitur *ܕܡܕܝܬܐ ܕܡܕܝܬܐ* a sacerdotio exuit. Vid. EBED-JESU collect. canon. p. 183 et 282 et passim, vid. etiam D. LAGARDI *Reliquias Syriacas* p. 24.

10. Adæus : An alicui fas est mittere in folio vineæ vel in charta oblationem ad infirmum per mulierem ?

Jacobus : Olim edocti sumus multos confidentiam habuisse mittendi ad infirmum particulam consecratam in charta aut in panniculo nitido lini, charta aut panniculo postea combustis ; igitur folium vitis non magis nocebit, modo postea comedatur aut igne comburatur (*vid. annot. VI*).

11. Adæus : An licet offerre oblationem in monte, aut in vineis, aut in hortis aut in ovili ovium vel caprarum, veluti propter conservationem istorum ?

Jacobus : In monte quidem, sit sit necesse, non prohibitum est, neque ullomodo reprehensibile offerre oblationem, propter fideles, qui ea indigent ; in vineis autem aut in agris, aut in possessionibus irrationabilibus caprarum vel ovium vel boum vel equorum, si propter cætum fidelium ibi commorantium offeratur oblatio, nullo modo prohibitum est hoc fieri, sicut in templis sanctis quæ ad hoc reservantur. Si autem (offeratur) ad custodiam earumdem rerum irrationabilium, quæ adstant, ego hoc non licere censeo, imo fieri non permitto, quia, ut dixi, perficiuntur mysteria ista sancta ad redemptionem animarum eorum, qui vivunt et qui defuncti sunt in Domino nostro, non autem ad conservationem possessionum aut

» suam, sed si fuerit infirmus clerici afferant ei ; et si non possint introire
 » in locum, ubi ille versatur, per sæculares pios, aut per feminam
 » fidelem mittantur ei mysteria cum charta, aut panniculo puro lineo,
 » quæ postea comburantur ; aut *cum folio vineæ aut cum pane puro*
 » quæ postea comedantur. »

curationem animalium irrationabilium, quamvis perficientes illa mysteria deprecemur Deum vitæ curatorem, etiam ut servet possessiones et ad maturitatem fruges deducat (XXIX).

12. Adæus : An in fide curationis obtinendæ fas est collocare sub mensa sancta, dum oblatio offertur, sive aquam sive oleum, et istas res postea dare ægrotis et aliis exposcentibus?

Jacobus : Omnia, quæ a fidelibus in fide fiunt, nec a canonibus reprobantur, fiant ad adjuvamen et sanationem illorum, qui credunt et expetunt; quæ autem nec jubentur, nec permittuntur, ne fiant. Aqua igitur et oleum, quæ in fide collocantur sub mensa sancta, quando perficiuntur mysteria, non prohibentur quominus dentur ægrotis et illis qui ad sanationem illa expetunt. Nequaquam etiam prohibetur particulam ex sacramentis dare, ut illam sumant ægroti ad adjuvamen et sanationem animarum et corporum, etiamsi ægroti sacramentum jam manducaverint. Ad conservationem autem alterius rei, hoc aut quid simile ponere juxta ægrotantes in lectis aut in parietibus domorum, secundum ea quæ dicta sunt supra, omnino nefas est (*vid. annot. VI*).

» quam propter Synaxin fidelium ibidem occurrentium. »

(2) Hoc loco docet EDESSEUS Syros sacram communionem etiam pluries infirmis, eodem morbo perseverante, præbuisse.

13. Adæus : An fas est, tum ea quæ dicta sunt, tum etiam hæc fieri; scilicet, an ad fulcimentum in fide oportet dari ex pulvere sanctuarii, et præsertim ex eo qui ante mensam sanctam, aut sub ea jacet; an oportet, dum perficiuntur mysteria, alligare fila pedibus mensæ sanctæ, ut postea dentur infirmis, qui ea super se alligent; an oportet sacerdotem assentire iis, qui illum rogant, ut se incurvans tempore invocationis Spiritus sancti extendat manum in terram sanctuarii, et, quodcumque illi occurrat, hoc sumat et det infirmis, qui super se illud suspendant?

Jacobus : Ex pulvere quidem sanctuarii si quid sibi dari cum fide expetant ægroti, ut illud cibo suo vel potui immisceant adjutorii sanationisque causa, fas est eis dare; si autem pulverem postulant, ut eum invocent sibique affigant, aut spargant super lectos suos vel in domibus suis vel in præsepi pecoris vel in aquario, aut collo pecoris suspendant, non oportet illis dare etsi cum fide exsposcant;

limites exprimit, ut docet D. BERNSTEIN in ea parte doctissimi sui Lexici quæ nuper edita est. Priori significatione vocem לֶסֶף hoc loco adhiberi putamus. Sicut enim in domibus, sic et in præsepibus pulverem istum sparserint superstitiosi homines de quibus fit sermo. Non autem satis intelligo, quomodo tam istiusmodi pulverem spargere voluerint in *solo possessionum*, ut vertit AL. ASSEMANUS in *Nomoc. Bar-Hebræi* cap. IV. sect. 4.

ص . سةٲا ٲم اكل ٲكل مٲم قنٲا ٲفٲا صٲما :
 ان ش ٲفمٲ صٲا امٲ . شٲٲ مٲا ٲفمٲ صٲا ش
 صٲا شٲ صٲما طٲا ٲفمٲ صٲا ٲفمٲ شٲ
 قنٲما ٲماكل شٲ امٲ ٲكل ٲفٲا . لا مٲمٲ اسٲم
 امٲمٲ . الا قنٲا ٲفمٲ ٲفٲا ٲفمٲ شٲ
 قنٲمٲ . صٲ صٲ ٲفمٲ ٲفمٲ ٲفمٲ صٲ .
 ان صٲما ٲفمٲ شٲ ٲفمٲ ٲفمٲ ٲفمٲ ٲفمٲ
 لا ٲف شٲ ٲفمٲ ٲفمٲ ٲفمٲ ٲفمٲ . ٲفما ٲفمٲ
 صٲ امٲا ٲفمٲ ٲفمٲ امٲا ¹ . ٲا قنٲما مٲمٲ
 ٲفمٲ صٲ ٲفمٲ ان ٲفٲا ٲفمٲ او ٲفمٲ او
 مٲمٲ ٲفمٲ . ٲفمٲ ٲفمٲ اصٲا صٲ شٲ ٲفمٲ
 ٲفمٲ : مٲا ٲفمٲ ٲفمٲ ٲفمٲ ² .

مٲ . اب : ان ٲفٲا ٲفمٲ ٲفمٲ ٲفمٲ
 صٲا ٲفمٲ ٲفمٲ . امٲ ٲفمٲ شٲ صٲ ٲفمٲ
 ٲفٲ شٲ . او ٲفٲا ³ ٲفمٲ صٲما . ٲا ٲفمٲ ٲفمٲ
 صٲا ٲفمٲ . ان ٲفٲا ٲفمٲ ٲفمٲ صٲما .
 ٲفمٲ : مٲا ٲفمٲ ٲفمٲ . ٲفٲا ٲفمٲ ٲفمٲ
 ٲفمٲ صٲما . ٲفٲا صٲ شٲ انٲا ٲفمٲ ٲفمٲ
 صٲمٲ . ٲفٲا صٲا ٲفٲا ٲفٲا مٲمٲ مٲ قنٲا

(1) Legendum putaverim ٲفمٲ .

(2) Quædam ex hac Resolutione refert BAR-HEBRÆUS *Nomoc.* cap. IV.
 sect. IV : « aquam aut unguentum, quæ cum fide collocantur sub mensa
 » vitæ, cum perficiuntur mysteria, infirmis petentibus seu ad sanationem,
 » dari nihil prohibet : similiter et de pulvere altaris ; verum ad potum
 » aut cibum, et non ut ea sibi appendant, aut ut spargant ea super
 » lectos, aut præsepia, aut in solo possessionum suarum. » Addit Bar-

sæpius enim accidit ut micæ a corpore sancto deciduæ cadant in eum; quod autem fila alligentur pedibus mensæ sanctæ, aut quod extendat sacerdos manum suam, sumat detque in fulcimentum infirmis eum rogantibus id, quod momento illo sancto occurrit illi in terra sanctuarii, hæc nihil aliud sunt quam illusiones Mali qui, cum bono fidei, in quo detinemur, volens nos consiliis suis seducere seminauit malum errorem et doctrinam spei insanientiis; propterea nefas est sacerdoti aliquid simile dare. Accidit enim fortasse ut aliquid ridicibile inveniatur, aut contingit illum capere vel sputi aliquid, vel serpentum sordes vel scorpiones, vel quid simile; si igitur insaniat una cum illis qui exposcunt, et ea illis tribuat, depositio ejus fiat oportet.

14. Adæus : An licet sacerdoti afferre infirmo in ejus domum sacrum calicem vacuum, ut eo obsignet partem corporis ægrotantem; aut cingulum mensæ sanctæ ad cingendam mulierem puerperii doloribus laborantem; aut venerandum sancti Evangelii librum?

Jacobus : Vasa sacra nequaquam ægroto sunt afferenda, nec concedendum est infirmo ut ad ecclesiam veniens attingat aut calicem aut cingulum, aut quid aliud ex rebus sacris.

HEBRÆUS « et ut jumenta ea potent, licet hic doctor vetet ego quidem » non interdicto. »

(3) ܥܝܢܐ (a ܥܝܢ) *cingulum*. Cingulo frequenter utuntur Syri in sacris cæremoniis. Nestoriani, quando orationi vacandum est, cingulo præcinguunt se; quam consuetudinem tanquam a Christo præceptam observant, ut videre est apud EBED-JESU in lib. *Margaritæ* ap. MAI *Scriptor. vet. nov. collect.* t. X. p. 339.

صوتقا . كه يمينه تكلمه مخلصه مخلصه صوتقا
 وحقه مخلصه صوتقا . وحقه مخلصه . وحقه مخلصه صوتقا
 صوتقا . وحقه مخلصه . وحقه مخلصه صوتقا . وحقه مخلصه
 صوتقا . وحقه مخلصه . وحقه مخلصه صوتقا . وحقه مخلصه

صوتقا . وحقه مخلصه . وحقه مخلصه صوتقا . وحقه مخلصه
 صوتقا . وحقه مخلصه . وحقه مخلصه صوتقا . وحقه مخلصه
 صوتقا . وحقه مخلصه . وحقه مخلصه صوتقا . وحقه مخلصه

صوتقا . وحقه مخلصه . وحقه مخلصه صوتقا . وحقه مخلصه
 صوتقا . وحقه مخلصه . وحقه مخلصه صوتقا . وحقه مخلصه
 صوتقا . وحقه مخلصه . وحقه مخلصه صوتقا . وحقه مخلصه
 صوتقا . وحقه مخلصه . وحقه مخلصه صوتقا . وحقه مخلصه

صوتقا . وحقه مخلصه . وحقه مخلصه صوتقا . وحقه مخلصه
 صوتقا . وحقه مخلصه . وحقه مخلصه صوتقا . وحقه مخلصه
 صوتقا . وحقه مخلصه . وحقه مخلصه صوتقا . وحقه مخلصه
 صوتقا . وحقه مخلصه . وحقه مخلصه صوتقا . وحقه مخلصه

(1) S. JACOBI *Epist.* cap. V. vers. 14.

(2) « Vasa altaris, vel zonam, aut fasciam, quæ textitur in pedibus
 » mensæ vitæ, attricare non licet ægroto, sed unguento orationis in
 » nomine Domini perungatur secundum præceptum apostolicum. Evan-
 » gelium autem ubi infirmi requisierint detur illis. » Ita EDESSENIUS ap.
 BAR-HEBRÆUM *Nomoc.* cap. 1. sect. 5.

(3) *sinus aquæ*. Sic vocabant Syri locum recipiendis ablu-
 tionibus destinatum, quem Latini *piscinam*, vel quandoque *perfusorium*
 nominabant. Ex iis, quæ Resolutione sequenti dicuntur, apparet fontem
 illum positum fuisse juxta altare. Hoc manifestum fit ex canonibus MACARII
 HIEROSOLYMITANI in quibus præcipitur : « Fons vero in ejusdem templi
 » ædificio retro altare ad dexteram honorifice situs sit. » Vid. MACARII

Non enim ista didicimus ab Apostolis sanctis, qui præceperunt de eo qui infirmatur : *sed ungant eum sacerdotes oleo in nomine Domini*; si autem evangelium afferri requisierint, nec vetitum nec reprehensibile est illud afferre (XXX).

15. Adæus : An fas est clericis projicere sordes sanctuarii et pulverem in eo collectum in fontem aquæ, ex quo etiam animalia bibant?

Jacobus : Collectus pulvis sanctuarii in agro et præsertim in loco mundo effodiendus est, non autem in fontem aquæ projiciendus; si enim ex fonte biberent tantummodo homines fideles, et ex eo non fieret lotura vel potus animalium, absque culpa forte fieri posset, ut in fontem projiceretur collectus ille pulvis.

16. Adæus : Quid pati oportet eos sacerdotes, qui projiciunt corpus, quod oblatum et consecratum est, in fontem aquæ, et quid faciendum est ex illa aqua?

HIEROSOLYMITANI *canones*, quos e lingua Armeniaca conversos edidit Em. Card. Mai *Scriptor. vet. nov. collect.* t. X. p. 272.

(4) Hoc responsum refert BAR-HEBRÆUS *Nomoc.* cap. 1. sect. 4 : « Sordes, » id est, pulvis purgationis domus sanctuarii, in loco mundo defodiantur, et non projiciantur in lacum aquarum. » Addit BAR-HEBRÆUS (cap. IV. sect. 4) : « et ut jumenta ea potent, licet hic doctor vetet, ego » quidem non interdico. »

(5) ܐܥܬܐ. Verbum ܥܥܬܐ notat *ægotavit*, at hæc significatio præsentī loco aptari nequit. Putaverim mendum in codicem irrepsisse et legendum esse ܥܥܬܐ *sacrificatus fuit* a ܥܥܬܐ *sacerdos, sacrificator*.

(6) ܐܬܬܐ. Hoc verbum in forma Etketel nullibi, quod sciam, cum

مخمص : بقسا مے امکے بهجوه مخمصه انا :
 موبه جوا : بکسا¹ صصا بقسا . انا مایه
 مکسه انا : مکتا مے مکسه بقسا انا :
 مکصا بقسمصا مکسه بقسمصا . سنا مے مکسه بقسا
 انا بقسم مے صاصه انا بقسم صصا صصا
 بقسا .

م . انا : انا بقسم بقسم بقسم بقسم
 بقسم بقسم بقسم بقسم .

مخمص : انا بقسم بقسم بقسم بقسم
 بقسم بقسم بقسم بقسم . انا بقسم بقسم . انا
 بقسم بقسم . بقسم بقسم بقسم بقسم² .

م . انا : انا بقسم بقسم بقسم بقسم
 بقسم بقسم بقسم بقسم : بقسم بقسم بقسم
 بقسم بقسم³ انا بقسم بقسم .

مخمص : انا بقسم بقسم بقسم بقسم
 بقسم بقسم بقسم بقسم بقسم بقسم بقسم
 بقسم بقسم بقسم بقسم . انا بقسم بقسم بقسم
 بقسم بقسم بقسم بقسم : امکے بقسم بقسم
 بقسم بقسم بقسم بقسم .

م . انا : انا بقسم بقسم بقسم بقسم

notione consecrandi adhibetur. Ad notionem consecrationis exprimendam
 utuntur Syri forma, Ettaktal. Unde plusquam centies legi
ordinatus est, consecratus est.

(1) Hæc verba præsentiam realem Christi in Eucharistia innuunt. De

Jacobus : Sacerdotes, qui hanc improbitatem fecerunt, ut in fontem aquæ projicerent corpus Dei, deponendi sunt; aquam autem fontis servari oportet, et potum dumtaxat fidelium fieri; lutum vero fontis postea sumatur et in loco mundo effodiatur.

17. Adæus : An fas est sacerdoti ponere oblationem in mantica super asinum, superque eam equitare?

Jacobus : Non licet sacerdoti ponere corpus Dei in mantica, superque eam equitare. Sed ferat illam super humerum suum. Et si equitare necesse sit, sic corpus Dei portans equitet (*vid. annot. VI*).

18. Adæus : An fas est sacerdoti, postquam baptizandi baptizati fuerunt, aliquid ex aqua baptismatis præbere mulieribus, ut istud ponant in domibus suis ad sanationem aut ad aspersionem?

Jacobus : Nefas omnino est aquam baptismatis ad aliquid simile dare, eo quod nequaquam inutilis et profana est (ista aqua), etiam postquam baptizandi baptizati fuerunt; sed ad sanationem et ad benedictiones tantummodo dentur aquæ illæ, quæ sanctificatæ fuerunt in nocte sanctæ Epiphanie Domini nostri (XXXI).

19. Adæus : An fas est sacerdoti concedere fidelibus

hoc dogmate egimus in prima parte.

(2) Hanc Resolutionem sic refert BAR-HEBRÆUS *Nomoc. c. IV. sect. 4.* « Nefas est sacerdoti ponere sanctificationem in speculo (ostensorio) super » anaphoram (sive parvam cannam) et componere super eam. »

(3) سَمَد *sanatio*. Hæc vox defective scribitur pro سَمَد. *Vid. Resol. 8.*

ܡܠܟܐ ܡܡܐ . ܐܡܪ ܕܢܡܠܟܐ ܡܡܐ ܡܠܟܐ ܡܡܐ
ܡܡܐ . ܐܡܪ ܕܢܡܠܟܐ ܡܡܐ .

ܡܡܐ : ܐܡܪ ܕܢܡܠܟܐ ܡܡܐ ܡܡܐ . ܐܡܪ
ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ .

ܐܡܪ . ܐܡܐ ܐܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ
ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ .
ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ .

ܡܡܐ . ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ
ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ .

ܐܡܐ . ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ
ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ .
ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ .

ܡܡܐ : ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ
ܡܡܐ . ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ
ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ .
ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ .
ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ .
ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ .
ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ ܡܡܐ .

(1) *urna*. Syri ossa martyrum condebant in urnis quas in pariete
sanctuarii ponebant.

eum rogantibus sanctum chrisma, ut illud inmittant in aures illius qui vexatur a Malo, aut ut eo ungant eum?

Jacobus : Nefas est tale quidpiam fieri; si autem sacerdos aliquid simile ausus fuerit, pœna ecclesiastica afficiatur (*vid. annot. XVII*).

20. Adæus : Volo ego edoceri de sacerdote, qui ponit oblationem juxta ossa sancta martyrum in urnis eorum, ne efficiant et ne miracula ostendant in peccatore, ubi (peccator) se confert ad illa et per ea jurat?

Jacobus : Sacerdos hoc faciens pœna ecclesiastica plectatur oportet.

21. Adæus : De iis qui offerre nolunt oblationem in templo, ubi adsunt sanctorum ossa, quæ miracula ostendunt et sanitatem reddunt ægris, dicentes, ægros non (amplius) sanatum iri, si in eo offeratur oblatio?

Jacobus : Insipiens ineptias loquitur : scriptum enim est et certum, quod tales cordis cogitantis opiniones vanæ sunt. Deus enim, qui operatur per martyres sanctos, omni hora adest illis, et patrat virtutes per ossa eorum, sive offeratur oblatio apud illa, sive non offeratur. Quod autem (ossa virtutes) patrent vel non patrent, non eorum est, sed illius qui operatur; patrant igitur sicuti placet ei, qui operatur et

(2) (a rad. *contempsit*) deest in lexicis.

24. Adæus : Brevibus verbis volo edoceri quæ sit universæ potestas illius, quæ est diaconissa in Ecclesia?

Jacobus : Potestas in altari nulla omnino ei competit : quia cum ordinatur, non propter altare ordinatur, sed propter Ecclesiam dumtaxat; et potestas ejus hæc tantum est; ut sanctuarium verrat, et in eodem sanctuario lampadem accendat, et hæc tum cum non adest sacerdos vel diaconus, et ut, si sit in monasteriis sororum, sacramenta ubi deest presbyter vel diaconus, ex theca accipiat, detque tantummodo mulieribus sociis suis; aut pueris parvulis occurrentibus. Illicitum autem est ei sacramenta sumere ex mensa sancta altaris, aut super hanc ea reponere, vel ullatenus illam tangere. Licitum vero est ei ungere in baptismo mulieres adultas, ægrotantesque visitare ipsisque inservire; hæc est tantummodo potestas diaconissæ in rebus quæ pertinent ad sacerdotes (*vid. annot. XVIII et XIX*).

25. Adæus : Quid faciendum est de tabula sancta super quam arabes carnem manducaverunt, quamque coïnquinata profanarunt adipe?

Resolutio legitur **لَمَـٰدِئِ** *lampades* in plurali. Uterque textus fortasse stare poterit. Nam apud Syros quandoque unum quandoque plura altaria in ecclesiis aderant : ubi unum altare aderat, ibi una lampas accendebatur, ubi plura altaria, plures etiam lampades ardere oportebat ut patet ex canone 14. JOANNIS BAR-ABGARI *de altari et Eucharistia*.

(3) **تَائِي** *Taiensis*, vir ex Tai; istud vocabulum per extensionem de Arabibus in universum usurpatur.

(4) Apud D. LAGARDIUM legitur **ص**.

Jacobus : Tabula, super quam manducaverunt gentes, non amplius altare est; itaque bene lavetur et abstergetur et sit ad simplicem usum sanctuarii aut diaconii. Si autem parva sit et exigui usus, frangatur atque defodiatur in terra (XXXIII).

26. Adæus : De altaribus marmoris aut ligni, quæ motu franguntur, aut quæ inimici fregerunt, quid oportet fieri?

Jacobus : Altaria talia quæ confracta fuerunt, si sit in illis pars vel locus non confractus, frangantur plane et minutatim, et sedulo defodiantur in terra, in loco profundo, ita ut non possint detegi (*vid. annot. præced.*).

27. Adæus : Si adsit tabula sancta magni pretii ex marmore pretioso aut ex altera materia cara, et fugientes præ angustia ejus loci Domini illam sustulerunt defoderuntque in terra ne furto raperetur, et transiit super illam hiems et impleta est cæno, et postea exposuerunt illam pluviae donec ablueretur, aut, miserti illius eam lavarunt sacerdotes, discere volo an reprehensibiles sint, et an cessaverit tabulæ unctio, et an fieri possit ut iterum inungatur, et, quia lavarunt illam ex necessitate; an porro licitum sit nobis cuncta altaria lavare, aut si non nobis, an episcopo liceat altaria lavare, an denique fas sit offerre super istam tabulam?

adhibetur, sed specialiter usu ecclesiastico de materia sacramentorum. Vid. EBED-JESU *Margaritam* tract. IV. cap. V. p. 332. Ap. MAI *Scriptor. vet. nov. collect.* t. X.

Jacobus : Quod attinet ad tabulam sanctam multi pretii, de qua dixisti, si illi, qui defoderunt eam, ex necessitate defoderint, vel si templum ceciderit super illam et super totam mensam; et defossa fuerit (tabula) multo tempore, et postea detecta et abluta sive per pluviam sive per sacerdotes, non cessavit ejus unctio, ex eo quod abluta fuerit, et nulla culpa inest sacerdotibus qui eam abluerunt; nec necesse est aut fas eam iterum ungere, sed offerendum est super illam sine hæsitatione sicut antea, quia gratia unctionis non aufertur ab ea cum lotione aquæ; etenim quia a luto ex necessitate abluta fuit, non idcirco violatus est canon. Nefas est sacerdotibus et etiam episcopis altaria ablueri atque ea iterum ungere (*vid. annot. XXXIII*).

28. Adæus : De amphoris aut lagenis vitreis, in quibus reponitur chrisma, et ex quibus alia fracta, alia fœdata, aut rancida sunt vel male olentia, quid oportet fieri?

Jacobus : Vasa sancti chrismatis, de quibus locutus es, si frangantur et vitrea sint, in terra abscondantur, nemine præsumente ex eorum vitro aliquid vendere iis, qui vitrum faciunt; si autem ex stanno sint aut argento, dentur artificibus christianis qui ea transmutent, restitutaque aptent usui ipsius sancti chrismatis et non alteri. Si vero fracta non sint sed fœdata, et rancidus malusque

consideraverit totum orationis contextum, in quo sermo fit de tabula tantummodo, non autem de mensa.

(3) ﻣﺎﺭﻛﯘﺱ pluries legitur; infra tamen semel legitur ﻣﺎﺭﻛﯘﺱ quæ scriptura videtur præferenda.

אָבֿי לֵא מֵלֵכִי מִן־אֵל : מֵלֵכִי מִבֵּינֵי מִסְתֵּמִי
 לֵאמֹר ¹ מֵלֵכִי מִן־אֵל מִן־אֵל ² מִן־אֵל מִן־אֵל .
 מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל .

מִן־אֵל : אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל ³ מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל
 אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל : אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל
 מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל
 מִן־אֵל : מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל : לֵאמֹר מִן־אֵל
 מִן־אֵל מִן־אֵל . מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל . לֵא
 מִן־אֵל ⁴ מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל . לֵא מִן־אֵל
 מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל . אֵל מִן־אֵל
 מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל : מִן־אֵל מִן־אֵל . מִן־אֵל מִן־אֵל
 מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל : אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל
 מִן־אֵל . אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל
 מִן־אֵל : מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל : לֵאמֹר מִן־אֵל . מִן־אֵל
 מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל : מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל
 מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל .

» . אֵל : אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל
 מִן־אֵל : אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל . לֵאמֹר מִן־אֵל .
 מִן־אֵל : לֵאמֹר מִן־אֵל מִן־אֵל מִן־אֵל ⁵

(1) Ap. D. LAGARDIUM mendose legitur לֵאמֹר .

(2) Ap. D. LAGARDIUM mendose legitur לֵאמֹר . Est autem לֵאמֹר crater, labrum, plerumque lapideum, crater baptismalis. Ita Cl. D. BERNSTEINIUS in doctissimo illo Lexico cujus continuationem expectant eruditi.

(3) Supra scribitur מִן־אֵל . Quænam sint ista vasa, an calices sint vel disci in quibus reponerantur particulæ consecratæ populo distribuendæ, aut tantummodo vasa Eulogiarum, non liquet. Putaverim tamen hic agi de vasis, in quibus eucharistia populo distribuebatur.

sit eorum odor, accurate laventur in concha baptismi, eidemque ac prius usui inserviant (*vid. annot. II*).

29. Adæus : De amphoris et vasis benedictionum ac vasis ceteris, quæ franguntur vel fœdantur, aut rancide maleque olent, vel in quibus exsiccatum est omne id quod continebant, quid oportet fieri?

Jacobus : Vasa benedictionum sanctorum non sic contempta remaneant in ecclesiis, ne propter eorum fœditatem aut aliud quid inhonesti aut injucundi opprobrio sint christianis, sed, si fracta sint, abscondantur in terra; si autem integra laventur diligenter in loco mundo, et denuo eidem rei, vel oleo orationis, aut ad aliquid simile inserviant; si vero velit quis illa efficere vasa sancti Chrismatis, cum accurate lota fuerint, non est culpa; sed vasa benedictionum sanctorum ex vasis chrismatis fieri nefas est (*vid. annot. II*).

30. Adæus : An fas est sacerdotibus vendere vitrum calicum consecratorum, qui confracti sunt, aut quosdam sibi fabricare lebetes ex stamno calicum consecratorum?

Jacobus : Nihil horum fieri fas est.....

(4) אבט Deest in lexicis. Hanc vocem a אבט deduxerim, eamque idem valere ac אבט suavis statuerim.

(5) Abest a Codice unum folium, quo inscriptæ erant Resolutiones 30-34. Ex JACOBO EDESSENO quædam refert BAR-HEBRÆUS (*Nomoc. c. VII. sect. 10*) quæ hoc loco inserenda videntur. « Non decet, ut stylitæ offerant oblationem super columnis suis. Indecens est, ut inclusi offerant oblationem, » nisi ob necessitatem. Neque rursus fas est, ut ponatur corpus sanctum » apud Stylitas supra columnam, si adest qui eis communionem porrigat. » Monachi, qui schema exuerunt, et duxerunt uxores, ne monastico habitu deinceps utantur. »

34. clericus est nec sibi suaderi sinit ut ab hoc errore elongetur, a gradu suo dejiciendus est; si autem monachus sit et doctor et in gradu aliquo ecclesiastico constitutus, non tantum a gradu dejiciendus est, sed a communione tempore constituto arcendus. Similiter et sæcularis.

35. Adæus : An fas est monacho vel clerico legere coram viris aut mulieribus, sive in platea sive in domo, librum temporum, aut signorum, quæ sunt in corpore hominis, aut librum lunarum vel tonitruum?

Jacobus : Omnino nefas est hæc fieri; (nefas) etiam tale quid acquiri aut legi a monacho, et qui legerit pœna plectatur oportet.

36. Adæus : De sacerdotibus qui incantant et orare se dictitant et ligaturas nectunt, atque amuleta faciunt et libella scribunt pro morbis depellendis et doloribus capitis, et plagas hominibus animalibusque inmittunt, et divinant et augurantur ex avibus, vocibus eorum attendentes, et observant dies et tempora et casus et eventus quæ eveniunt et maculas corporis humani, et præterea somniorum vanitatem et alias res malas.

Jacobus : Christiani si reputari possent, qui unum ex his sceleribus patrant, dicerem eos a gradibus suis omnino

indicat. Utriusque significationis exempla subministrat. ASSEMANUS *Bibl. Orient.* t. III. p. 2. p. 837.

esse dejiçendos (XXXIV) ; cum autem inter christianos numerari omnino non possint, supervacanea est hæc quæstio.

37. Adæus : De presbytero, qui recitat verba ex psalmis Davidis, ut per annum non descendat grando in terras agri sui, et revera non descendit, an fortuito vel ex decreto ejus non descendit?

Jacobus : Ille non (amplius) presbyter est; sed inter supra dictos ponendus est. Scire autem judicia Dei et de his et similibus accurate respondere nobis non est possibile; sed casu fortasse accidit, ut isto anno non fieret ibi grando; nullatenus enim quovis anno et in omni loco hoc fit; fortasse etiam peractum est hoc a Deo, qui eos immittere volebat in errorem quo decepti sunt, aut eos *tradere in reprobum sensum*, sicut scriptum est (XXXV).

38. Adæus : De iis qui eradicarunt radicem spinæ, quod *geneschia* (γενεσσια genitale?) vocatur, propter virum ægrotantem postquam illi oblationes obtulerint, et psalmos recitantes apud eum manducaverint et biberint?

Jacobus : Illi qui radicem hanc eradicarunt, et etiam ille, propter quem ea eradicata est, si quidem ex clericis sunt, non tantum a gradibus suis deciderunt, sed etiam a communione arcendi sunt annis quinque, velut si idolis sacrificassent; si autem ex sæcularibus sint, annis septem separandi sunt; si vero sint monachi, quatuordecim annis in pœnitentia remaneant, et tunc communicabunt.

39. Adæus : De presbytero qui dictitat se, si dæmon hominem aut rem quampiam possideat, eum exinde ex-

pulsurum, modo apprehenderit illum ante quadragesimum diem, et si possessus taurus fuerit aut camelus aut bestia alia ferox, hanc capiunt aut ligant viri robusti, et tum ponit (presbyter) os suum in aure ejus, et orat in aure illius qui tentatur, ita ut nullus audiat quod dicit, et tunc egreditur ex illo dæmon ejus; jam si eum egredi contingat, an propter hoc egreditur?

Jacobus : Dominus noster dicit : *Hoc genus non exit nisi per jejunium et orationem.* Itaque adversatur Deo et sacerdotium ejus spernit ille, qui dicit se, orando in aure illius qui vexatur a malo, modo temporis spatium non excedat quadraginta dies, ex illo expulsurum dæmonium. Ex quo videretur iste Domino nostro potentior, nisi senesceret ejus oratio, et impotens redderetur, simul ac transiere quadraginta dies. Manifestum est igitur, impossibile esse hoc modo dæmonem ex aliquo expellere; et si (dæmon) exire videatur non expulsus exit, sed sui errorem discipuli, qui eum ut exiret occulte oravit, confirmare voluit; non enim continuo vult illudere iis qui eum colunt. Idcirco ille qui sic colit dæmones, ut eos exire sibi obedi jubeat, et verbis Domini adversatur decipiens christianos simplices, non amplius reputandus est presbyter nec christianus; qui autem ab isto decepti illi astiterunt, pœnam a canonibus ecclesiasticis sancitam accipiant oportet. Quod autem die sequenti indulgeat ei benedictionem sanctorum, non est

patet, hanc vocem ad totum genus retulit, quod etiam fecit B. CLEMENS Romanus *Epist. 1. ad Virg. cap. 12.*

(3) *بenedictio sanctorum*, id est, *Eucharistia*, quæ sanctis seu mundis corde datur, peccatoribus autem deneganda est;

aliquid aliud nisi mala ejus astutia ad velandam suam fallaciam (XXXVI).

40. Adæus : De iis qui incurvant acum et injiciunt caput ejus in parte non acuta, et obsignant seras, et projiciunt eas in puteum profundum, aut abscondunt eas in terra, ut ligamen impediatur virum ab uxore accedenda?

Jacobus : Qui talia agunt, ubi cognoscuntur, ab ecclesia arcendi sunt velut malefici et homicidæ; incantant enim et occidunt.

41. Adæus : De eo qui posuit denarium in rivo aquarum, et rigavit hortum, ut exirent ex eo bruchus et vermes, qui corrodebant eum?

Jacobus : Ille qui convertens gloriam Dei incorruptibilis et creatoris in imaginem hominis corruptibilis, colit creaturas iisque inservit, cum colentibus idola annumerandus est.

42. Adæus : De iis qui confugiunt ad stercus taurorum et faciunt ex eo muros domorum ad servandas liberandasque a morbo possessiones suas?

Jacobus : Etiam isti cum iis adnumerandi sunt, qui contaminationem colunt.

43. Adæus : De iis qui accusant stellas de morbis suis, aut confugiunt ad arborem solitariam, aut ad fontem aquæ,

(2) *timuit*, sæpe adhibetur de illo timore quem parit reverentia, quemque scriptura initium vocat sapientiæ; quare sæpe id denotat quod Latini verbo *coluit* exprimunt. Hinc a Syris *timentes Deum* vocantur viri pii, et religiosi. V. BERNSTEIN *chrestomath. Syr.* p. 188, BEELEN *Epist. S. Clementis ad Virgines* p. 60, *Psalm. XV. 4*, etc.

ܒܚܬܐ ܐܢ ܨܡܬܐ ܡܬܚܬܐ : ܐܢ ܨܡܬܐ ܒܡܬܐ . ܐܢ
 ܨܚܬܐ ܒܡܬܐ ܐܬܬܐ . ܐܢ ܨܚܬܐ ܡܨܬܐ ܒܨܬܐ . ܐܢ
 ܨܚܬܐ ܒܨܬܐ . ܐܢ ܨܚܬܐ ܐܬܬܐ ܒܡܬܐ . ܐܢ ܨܚܬܐ .
 ܐܢ ܨܚܬܐ . ܐܢ ܨܚܬܐ ܡܬܚܬܐ ܐܢ ܨܚܬܐ ܐܢ ܨܚܬܐ
 ܒܨܬܐ ܨܚܬܐ . ܐܢ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ .
 ܐܢ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ . ܐܢ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ . ܨܚܬܐ
 ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ .
 ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ .

ܡܨܬܐ : ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ : ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ
 ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ
 ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ : ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ
 ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ
 ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ
 ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ .

ܡܨܐ . ܐܢ : ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ
 ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ
 ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ
 ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ
 ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ
 ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ .

ܡܨܬܐ : ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ ܨܚܬܐ

(1) Deest in lexicis. Putaverim esse idem vocabulum ac ܠܘܦܫ *lupus*.

(2) Amos. IV. 9.

(3) *bruchus*, insectum e locustarum genere tenera germina

vel ad septem fontes vel ad aquas maris, aut ad os ex pariete, aut ad caput siccum animalis, aut ad Rhododaphnen, vel ad alias plantas terræ, aut ad ferrum vel aurum, aut honorant tonitrua vel fulgura, vel ignem in cœlo coruscantem, aut capiunt honorantque dextram lupi (?) aut ollam confractam, aut alia et contemptibilia et probrosa, et cum his servant et deificant verba, nomina, voces, multaque alia similia?

Jacobus : Illi omnes quos cogitasti, et cum his etiam illi, qui ramos Daphnidis (?) ponunt in agris seminatis, ut non arescant semina, cum hoc ipsius sit Dei, qui dixit filiis Israel : Qui percussi vos vento urente et aurugine et grandine, ipse sum qui uro semina aut maturo; (illi inquam,) colunt idola creaturisque inserviunt, et a communionem ecclesiæ alieni sunt.

44. Adæus : De iis qui, cum ingreditur bruchus in hortum aut in agrum seminatum, congregant virgines parvulas, et apprehenso brucho aliquo, matrem illi præbent unam ex his virginibus; tum bruchum deflentes eum sepeliunt; post hæc matrem ducunt ad multitudinem bruchorum, eamque consolantur, ut omnes bruchi ex horto egrediantur?

Jacobus : Hoc etiam ex operibus ethnicorum est. Itaque

herbarum arborumque erodens. Alii volunt esse *erucam*. Est autem eruca, genus vermis, qui in olerum folia repit, abroditque præsertim brassicas.

pœna canonica afficiendi sunt non tantum viri qui hortati sunt ut hæc impietas fieret, sed etiam feminæ.

45. Adæus : De presbytero cujus direpta fuit domus : ecclesiam hic ingreditur, lumina extinguit, sanctam mensam subvertit, sanctorum martyrum arcas foras educit, illasque sub dio suspendit; tum projicit cineres super urnas sanctorum martyrum expetens vindictam ex eo qui furatus est, et dicens : non lucebit lucerna in ecclesia, nec erigetur altare; nec regredientur hi sancti ex pluvia, nec abstergetur ab urnis eorum cinis, priusquam ostenderint, a quo direpta sit domus mea?

Jacobus : Hic servus est iræ et appetitionis rerum suarum; præterea caret confidentia in Deum, qui divitias præbet et largitur; quamvis autem a sanctis Dei postulet (ille sacerdos) vindictam contra illos qui eum spoliaverunt, nihilominus tamen severe reprehendendus est, quia, quamvis vexatus fuerit per amissionem rerum suarum, Deum et sanctos ejus, non per orationem, sed per iram et violentiam, rogavit. Discat etiam non inimicitias nostris suaderi Deo misericordie, ut fiat hominum occisor et inimicus et osor, cum sit *φιλανθρωπος*.

46. Adæus : De iis qui coercent animalia agrestia ne comedant vineas suas, et feras ne aliquid ex gregibus surripiant?

ceret, pro *حَصْر* reposuimus *مَحْضَر* *coercentes*, quam vocem subministrat responsio Jacobi. Agitur in hac Resolutione de iis, qui, per pactum implicitum vel explicitum cum dæmone, animalia coercent.

מחמם : וואו און מערסטע וועגן אומאמסע ,
 וועגן אומגעזעצטע און וועגן וועגן אומגעזעצטע און וועגן אומגעזעצטע .
 און וועגן אומגעזעצטע און וועגן אומגעזעצטע און וועגן אומגעזעצטע .
 און וועגן אומגעזעצטע און וועגן אומגעזעצטע און וועגן אומגעזעצטע .
 און וועגן אומגעזעצטע און וועגן אומגעזעצטע און וועגן אומגעזעצטע .
 און וועגן אומגעזעצטע און וועגן אומגעזעצטע און וועגן אומגעזעצטע .

מחמם : מחמם און וועגן אומגעזעצטע און וועגן אומגעזעצטע .
 און וועגן אומגעזעצטע און וועגן אומגעזעצטע און וועגן אומגעזעצטע .
 און וועגן אומגעזעצטע און וועגן אומגעזעצטע און וועגן אומגעזעצטע .
 און וועגן אומגעזעצטע און וועגן אומגעזעצטע און וועגן אומגעזעצטע .

מחמם : און וועגן אומגעזעצטע און וועגן אומגעזעצטע .
 און וועגן אומגעזעצטע און וועגן אומגעזעצטע און וועגן אומגעזעצטע .
 און וועגן אומגעזעצטע און וועגן אומגעזעצטע און וועגן אומגעזעצטע .
 און וועגן אומגעזעצטע און וועגן אומגעזעצטע און וועגן אומגעזעצטע .
 און וועגן אומגעזעצטע און וועגן אומגעזעצטע און וועגן אומגעזעצטע .
 און וועגן אומגעזעצטע און וועגן אומגעזעצטע און וועגן אומגעזעצטע .
 און וועגן אומגעזעצטע און וועגן אומגעזעצטע און וועגן אומגעזעצטע .
 און וועגן אומגעזעצטע און וועגן אומגעזעצטע און וועגן אומגעזעצטע .

(1) מִחְמָם (Heb. מִחְמָם) multiplici sensu a scriptoribus Syris ecclesiasticis

sumitur. מִחְמָם itaque dicitur : 1° *de re vel persona a communi usu prohibita*, Deoque sacrata. Vid. Lev. XXVII. 28 et 29. Quum autem res sic deo sacratae per sacrificia destruerentur, hinc *de re vel persona diris* vel *internecioni devotis* vox מִחְמָם dicta est. Vid. 1. Reg. XX. 42, Zach. XIV. 11. A qua significatione facilis fuit transitus ad aliam : nempe ad notandam illam poenam ecclesiasticam, qua quis, propter hæresim vel alia gravia crimina, a communione ecclesiæ abscinditur, quamque latini ex-

Jacobus : Rei sunt etiam isti atque ab ecclesia alieni ; nam , confidentia in dæmonibus ora animalium oclusuris reposita , hoc fecerunt. Dæmones autem ideo curant rem revera fieri , ut videantur adjuvare eos , quos deceperunt iis ipsis rebus , in quibus illi confidentiam habuerunt.

47. Adæus : De sacerdote , qui scribit anathema illudque in arbore suspendit , ne quis ex ejus fructibus manducet?

Jacobus : Pœna a canonibus ecclesiasticis statuta afficiatur oportet , ipsique sedulo injungatur ne amplius hoc faciat.

48. Adæus : An fas est sacerdotibus impendere verbum Dei ad res sæculares?

Jacobus : Virtus illa propter peccata tantummodo , et propter directionem animarum a Christo data est sacerdoti , non autem propter sæculares dati aut accepti operationes : propterea sacerdotibus nefas omnino est uti verbo Dei ad res sæculares ; neque si accadat sacerdotem injuriam ab homine pati , ei fas est uti verbo Dei , ut sibi jus reddat. Qui autem hoc faciunt , pœna canonica afficiantur oportet , etiamsi damnum passi fuerint. Quod vero his aut aliis jus tribuatur contra eos , a quibus injuriam passi sunt , hoc

communicationem vel anathema vocant. Vid. ASSEMANI Bibl. Orient. t. I. p. 350, EBED-JESU in Collect. Can. p. 315 ap. MAI Scriptor. Vet. Nov. Collect. t. X. Nunc inquirendum est , quo sensu in præsentī loco vox illa sumatur? Manifestum est , sermonem non fieri de excommunicatione , qua quis ab ecclesia abscinditur ; quis enim excommunicationem in arbore collocandam esse somniaret? Putaverim igitur hic agi de 'charta , vel alia re simili , in qua vel ipsum nomen ܐܢܬܗ vel prolixiorē aliquam execrationis formulam presbyter inscriberet , quamque in arbore reponeret , ut ab arbore tanquam a re devota fures arcerentur.

ad eos pertinet, qui positi sunt in capite ut judicent, qui scilicet etsi utantur verbo Dei adversus eum, qui injuria affecit fratrem suum, non tamen propter res sæculares utuntur, sed propter peccatum injuriæ.

49. Adæus : De presbytero, qui per verbum Dei induxit mulierem ut sibi consentiret, ipseque cum ea laberetur?

Jacobus : Ille non tantum a sacerdotio deponendus est, sed etiam a communione arcendus, non solum quia adulter est, sed etiam quia ad actionem turpem usus est verbo Dei (XXXVII).

50. Adæus : An fas est sacerdoti reluctari contra sæcularem, qui corripit eum dicens : non nisi anathema episcoporum 318 transgrediendo offerre potes oblationem, aut quid aliud facere.

Jacobus : Sacerdos, qui sic corripitur a sæculari, si quidem culpabilis sit, et sæcularis ex zelo contra culpam sacerdotis eum corripuerit, anathema servare debet; non quod sit in sæculari potestas aliqua ad corripiendum sacerdotem, etsi anathema episcoporum istorum plurimorum noscatur, sed propter illius sæcularis zelum et propter culpam propriam. Si autem nequaquam culpabilis sit sacerdos, et sæcularis corripuerit sacerdotem ne offerret aut

« Synodus magna et sancta episcoporum 318, quæ congregata est in » Nicea civitate.» Ap. HARRIS COWPER *Analecta Nicæna* p. 18. Londini 1837.
De quonam anathemate sermo sit, non liquet.

aliud quid faceret, quia iratus erat in ipsum, aut quia vindictam ex alio aliquo sumere volebat, fas est ei reluctari contra sæcularem, eo magis quod corripitur non tam sacerdos, quam potius ipsum sacerdotium, quod sic amovetur non tantum a rebus sæcularibus, sed etiam a rebus propriis, a rebus, inquam, quæ a sacerdotio omnino dependent.

51. Adæus : De iis qui immergunt lignum tintinnabuli in aquas baptismi?

Jacobus : Si ex familia nostra forent illi, qui turpe hoc facinus ausi sunt, ut lignum insensibile immergerent in aquas baptismatis, irridendumque præberent sacramentum christianorum, aliquid fuisset respondendum. Cum autem hæretici sint et ab ecclesia alieni, *quid mihi de iis, qui foris sunt, judicare (XXXVIII)?*

52. Adæus : An licet pulsare tintinnabulum et educere crucem et sanctos contra nubem grandinis?

Jacobus : Illi quidem, qui tintinnabulum baptizarunt, ideo illud baptizarunt, ut, sicuti aiunt, (illud pulsando) dispergerent nubes. Fideles autem, qui adversus nubes grandinis pulsant tintinnabulum, illud educunt et pulsant non quia baptizatum fuerit, aut vim habeat nubes dispergendi, sed in fide

(3) ἱεῖον proprie *atrium*, *domus*, metaphorice usurpatur de *cætu* omnium eorum, qui eandem fidem profitentur, vel eandem hæresim propugnant. Quo sensu vox ἱεῖον hic sumitur.

(4) 1. ad Corinth. V. 12.

אמר נח ונחזא סוכס ונחזסס . אלא ססמפלדא נעסס
 נעססס ללכסא נססס חכססס סס¹ ססססס נחכסא
 נחכססא גססא סססססא נעססס חכססס סססססא סא
 נסססא נססס : אססא נחכסססא נחכססא חכססא : ססס
 נסססא נחכסס ססס ססס : סססס לל חכססס אססס נסססס
 ססמפלדא סססס *

ל. אב : א סס אססא נססא נללל סססססס
 סססססא חס סססססס אסססא חלל סססא : אסא
 סססס נססס אססססססא² סססס אסססא . א סס
 נחכססא נססא *

סססס : גס לל סססססא ססס סס ססססא :
 נלל נללל ססססס ססססא אססססססא חס אסססס
 אססא ססא חס אססא סססס סססא *

ל. אב : א סלל חכסא אססססססא ססססא³ ססססא
 סססססא . נללל חס נססא אסססא ססססא חכסא סא

(1) Quum vocula ס contextæ orationi non videatur satis convenire, codicem ita correxerim ססססא גססא נחכסא נעססס ססססא .

(2) אססססססא græce *orthodoxos*. Hanc vocem, significatione servata, a græcis mutuati sunt Syri. Ubi vero vocabula bene Syriaca adhibere volunt, pro אססססססא dicunt סססססא *recte credens*. Probe autem animadvertendum, hac voce non unum idemque semper significari; promiscue enim nunc catholici, nunc hæretici *orthodoxi* vocantur, prout ille qui scribit catholicus aut hæreticus fuerit. Sicubi enim, ut fit hoc loco, scriptor hæreticus loquatur, hæresis suæ asseclas tanquam *orthodoxos* perhibet. Dubitandum mihi videtur, an recte se habeat codex in

illud educunt ad deprecandum Deum, ut propitius sit eis, et ideo crucem Christi Dei et sanctos educunt, ut cum eis orent. Iterum (fideles) tintinnabulum pulsan, ut ad cætum populum advocent, atque ad pœnitentiam moveant per vocem ejus. Igitur non culpandi sunt ii, qui in fide hæc agunt.

53. Adæus : Si ex necessitate contingat, clericum fidelem mensæ accumbere cum clerico hæretico, utrum ex his duobus (fieri debet) : an benedicet orthodoxos hæreticus, atque cibum sumet, aut contrarium hujus faciendum est?

Jacobus : Si omnino definitum et sancitum non fuisset, ut a manducando cum hæreticis clerici et sacerdotes orthodoxi abstinerent, locus fuisset huic quæstioni (*vid. annot. XV*).

54. Adæus : An licet cuiquam orthodoxo monacho, aut ascetæ, aut pauperi amicum sibi facere hæreticum monachum, ascetam aut pauperem, qui nulli conventui adscriptus est;

hoc loco. A vero forsân haud multum aberraret qui textum sic immutaret :
 « An benedicet orthodoxus et manducabit cum hæretico, vel e contra? »

(3) *ἡσυχαστής* *solitarius*. Hac voce designantur ii monachi, qui vitam solitariam agunt; latiori tamen significatione in canonibus omnes manachi, sive vitam agant solitariam, sive communem habitent domum, *ἡσυχασταί* vocantur. *ἄσκητα* stricto sensu *ascetam* designat, latiori autem sensu quemvis monachum. Has voces in latiori sua significatione sumendas putaverim. Cæterum suspicor, codicem non omnino recte se habere in hoc loco; si liceret uti conjectura, sic legerem :
 « ἂν ἡσυχαστὴς ἄσκητῃ ἢ πτωχῷ ἡσυχαστὴν ἑαυτοῦ ποιῇ, ἢ ἄσκητα ἢ πτωχὸν ἑαυτοῦ ποιῇ? »

an licet ipsis habitare simul, et familiarem constituere societatem in omnibus, excepto ministerio divino?

Jacobus : Amare Dominum et servare præcepta ejus atque apostolorum, et amare hæreticum et ejus societatem, hæc duo simul stare nequeunt. Igitur non licet.

55. Adæus : An fas est monacho orthodoxo scribere pro hæretico res quasdam, uti quæstiones et responsiones, quæ sententiam ejus rectæ fidei oppositam corroborarent, atque ab eo accipere mercedem, aut rem quampiam qua indiget?

Jacobus : Etiam hic est proditor fidei et christi, quamvis non sicut primus proditor triginta argenteis vendat Christum.

56. Princeps hæreticus presbytero orthodoxo secum prandere imperavit, eo quod potestatem habet damnificandi, verberandi, ac ligandi, et dixit illi : nisi prandium meum acceperis, juro per Deum quod jactura te afficiam. Illis autem manducantibus, jussit princeps afferri thuribulum, et

Sultanos. Sic BAR-HEBRÆUS in *Chronico* : **وَلَمَّا أَتَى السُّلْطَانُ** « et accepit epistolam a Calipha ad Sultanum » *Ægypti.* » Ap. ASSEM. *Bibl. orient.* t. II. p. 315; Cf. BAR-HEBRÆI *Chronicon* t. I. p. 216, 218 et passim. Quare hoc loco sermonem fieri de principe Mahumetano haud dubitaverim; nec obstat vox **أَسْطَرِكُوسَ** *asperikos*, quæ hic additur. Latius siquidem patet illa vox in usu Syrorum, et tam de hæreticis proprie dictis, quam de iis qui totam fidem rejiciunt adhibeatur. Hinc invenies varias Mahumetanorum sectas **أَشْعَثَ** vocari a BAR-HEBRÆO in *Chronico* p. 103.

(4) In Codice mendose scribitur **أَشْعَثَ**.

ܡܢ ܡܢܬܐ ܡܡܠܐ ܡܢܬܐ . ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ .
 ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ .
 ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ .
 ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ .
 ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ .

ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ .
 ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ .
 ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ .
 ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ .
 ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ .
 ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ .
 ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ .
 ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ .
 ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ .
 ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ .
 ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ .
 ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ .

ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ .
 ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ .
 ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ .
 ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ ܡܢܬܐ .

(1) *vir gubernator domus*, id est, *abbas* seu
præfectus monasterii. Vox ܡܢܬܐ proprie domum notat, sed sæpiissime

dixit ei : surge et pone aromata ; si autem renueris , cave tibi. Tunc presbyter posuit insensum et oravit , suavique unguento eos unxit , cum non esset in domo aliquis fidelis. Hæc autem ex timore Sultani fecit. Scire volo an propter hoc reus sit , aut canones violaverit ?

Jacobus : Quod canones transgressus fuerit meum est declarare , an autem reus ille sit vel non , Dei est cognoscere non autem mei. Verum hoc dico : sacerdotes antea canones transgressos fuisse , et amavisse in rebus esse sæculi , aut quæ tenet sæculum , ideoque principibus et iis qui sæculi principatum tenent subjectos factos fuisse. Unde factum est ut mandata ab eis acceperint , et ex timore hunc canonem una cum aliis transgressi sint. Si autem hos canones transgressi non fuissent , non illos condemnarem. Hi enim canones , quando libertas et potestas populo orthodoxo adhuc remanebant , positi fuerunt. Nunc autem propter peccata nostra , et ex libertate et ex principatu dejecti sumus , illisque , qui potestatem habent nobis præcipiendi canonum transgressionem , sumus traditi.

57. Adæus : Si præcipiat Emir præfecto monasterii manducare secum in paropside , manducabit-ne , an non manducabit ?

Jacobus : Huic quidem licentiam ego non concedo , concedit autem necessitas.

de domo quam incolunt monachi , seu de monasterio , dicitur. Vid. EBED-JESU *Collect. canon.* p. 296.

58. Adæus : An licet sacerdoti docere filios Hagarenorum, qui possunt illum damnificare, si non doceat?

Jacobus : Etsi necessitas etiam hoc illi permittit, dico ego non nocere neque ei qui docet, neque etiam fidei, etiamsi non sit Hagareno potestas nocendi, quia sæpe ex similibus plurimæ utilitates proveniunt.

59. Adæus : An fas est sacerdoti docere gentiles, filios Haranitarum et filios Judæorum syllabas tantum et artem scribendi?

Jacobus : Hoc innoxii moris esse arbitror, etiamsi illos doceat psalmos et Scripturas (XXXIX).

60. Adæus : An licet exequias ducere hæreticis, eosque sepelire?

Jacobus : Si quidem in pago sint aut in civitate, in qua adsunt clerici eidem errori addicti, et ille qui defunctus est non petierit, vel rogaverit, vel desideraverit a fidelibus sepeliri, non deducendus est ab orthodoxis, sed ab iis qui

» exinde cæpit simulacrorum cultus. Ille autem ædificavit Haran urbem » secundum nomen filii sui Haran.» Tradit etiam ASSEMANUS in urbe Haran idolorum cultum initium sumpsisse, et testatur ABULHASSAN idololatriam in hac urbe adhuc sæculo X post christum natum perseverasse. Vid. BAR-HEBRÆI *Chronicon* p. 8 et 177; ASSEMANI *Biblioth. Orient.* t. I. p. 51 et 201.

(3) ܐܪܝܐ ܕܗܝܠܐ verbotenus *filii sententiæ ejus*, qui eadem cum ipso sentiunt, qui eandem doctrinam tenent. Eadem locutione a concilio Nicæno ܐܪܝܐ ܕܗܝܠܐ vocati sunt ii, qui Aarii hæresi adhærebant. Vid. D. HARRIS COWPER, *Analecta Syriaca* p. 2.

مخصف : تومے الیہ تکے کے سفا الیہ . ہلا
مکھیے مہم . ہلا مفا اقلے اف مہلے ¹
ہے . اب : ہلا ہلاکے تہا مہمہلہا حل کہہما
ہمقا سفا او مہمہما .

مخصف : ہا اف تہا کے سفا مہمہا الیہ مہمہا .
ہلا مہمہلے ہلہمہلے مہمہلہا ہلاکے تہا .
ہے . اب : ہلا ہلاکے ہلہمہلے اف مہمہلہا
ہلہمہلے ہلاکے حل کہہمہ مہمہلہا مہمہا الیہ .
مخصف : ہلا مہمہلے مہمہلے کے تہا ² .

ہے . اب : ہلا ہلاکے مہمہلہا مہمہلہا . ہمہ مہمہلہا
ہمہ مہمہلہا : ہلاکے مہمہلہا مہمہلہا کے مہمہلہا
ہمہلہا : ہلاکے مہمہلہا مہمہلہا . ہمہ مہمہلہا مہمہلہا : ہلاکے
ہلاکے مہمہلہا : ہلاکے مہمہلہا مہمہلہا مہمہلہا : ہلاکے
ہلاکے .

مخصف : ہلا ہلاکے مہمہلہا مہمہلہا مہمہلہا مہمہلہا .
ہمہ مہمہلہا : ہلاکے مہمہلہا مہمہلہا مہمہلہا . ہمہ مہمہلہا
ہلاکے مہمہلہا مہمہلہا مہمہلہا .

ہے . اب : ہلا ہلاکے مہمہلہا مہمہلہا مہمہلہا
ہلاکے مہمہلہا مہمہلہا مہمہلہا مہمہلہا : ہلاکے مہمہلہا مہمہلہا
ہلاکے مہمہلہا مہمہلہا مہمہلہا مہمہلہا .

(1) Hæc non satis concordant cum disciplina ecclesiæ catholicæ. Nec etiam videntur consentire cum canone apostolorum 45, quem tamen Monophysitæ recipiunt. In hoc canone præcipitur : « Episcopus aut presbyter, » aut diaconus, qui cum hæreticis orarunt dumtaxat, segregentur; si

Jacobus : Sunt hæc *φιλανθρωπίας* opera , nec nocent ullo modo , sed e contra quandoque prosunt.

62. Adæus : An fas est mulieribus christianis ire cum comitatu Haranitarum et Judæorum ?

Jacobus : Hoc etiam ex benevolentia et ex more humano accidit , nec possumus eo usque extendere diligentiam.

63. Adæus : An fas est nobis connivere Ethnicis et Judæis , ubi ex benevolentia humana ire volunt cum comitatu nostro ?

Jacobus : Hoc nobis noxium non est.

64. Adæus : An fas est clerico orthodoxo , versanti apud Chalcedonenses , qui ab eo ex oblatione , quam apud se retinent , sibi dari postulant , et clericum proprium non habent , oblationem sumere et dare ipsis ; si tamen non communicet cum Chalcedonensibus , et ad eorum altare non accedat ?

Jacobus : Aliquid simile fieri , omnino non licet ; qui autem hoc facere præsumperit , tanquam communicans cum hæreticis puniatur.

65. Adæus : An licet ponere in sanctuario panem , vinum , aut aliam rem quampiam , deficiente loco alio , in quo hæc servantur ?

» autem episcopus illis tanquam clericis aliquid operare permiserit , deponantur. » Vid. EBER-JESU *Epitome Canon. Apost.* p. 179.

(2) Hæc iterum est disciplina Jacobitarum , non autem catholicorum. Animadvertendum est tamen , Jacobitis vetitum esse a canone Apostolorum 63 , ne introeant in synagogam Judæorum aut hæreticorum , orationis causa.

Jacobus : Omnino non licet : quia hoc prohibetur a canonibus.

66. Adæus : An quid peccat presbyter aut diaconus, qui, lectis vel auditis canonibus, intelligens se abscissionem mereri, operam impendit ut animæ suæ turpitude non propaletur, et episcopo non manifestat actionem suam; sed varios nectit prætextus, ita ut nullus omnino sciat rem abscissionis ejus, aut eum a quopiam prohiberi? An reputatur illi hoc pro pœnitentia, similiter etiam fratri aut sæculari?

Jacobus : Nullam pœnitentiam rejicit Deus pœnitentia si quidem magna est etiam illa, qua se ipsum reprehendit homo. Verum ii similes sunt illis, qui curant vulnera sua, nec accedunt ad medicum sanationis promptæ et perfectæ operatorem (XL).

67. Adæus : si sit sæcularis quidam, qui, in errore suo, peccatis plurimis sese inquinaverit, ita ut etiam dicat coram omnibus, nullam remanere iniquitatis speciem, in qua et

translate autem notat *reversionem a via peccati per morum castigationem ad viam justitiæ*. Hinc constanti usu Syrorum ibi adhibetur, ubi Latini voce *pœnitentia*, græci *μετάνοια* utuntur. Vid. D. LAGARDII *Didascaliam Apostolorum*, Syriace p. 15, 16, 19, 24 et 27; S. EPHREMII *opera* t. III. p. 367, 376, 390, 391 et passim in *parænesibus de pœnitentia*; EBED-JESU *Margaritam* tract. IV. c. 7. Ex auctoribus indicatis perspicies مُتَابِعَةً non animi dolorem tantum complecti, sed vitæ præteritæ castigationem et novæ inchoationem. Generali itaque significatione ista vox sacramentum pœnitentiæ notat, strictiori autem sensu designat virtutem pœnitentiæ, vel tantummodo opera satisfactoria, quæ latini pœnitentiam publicam vocabant. V. Ebed-Jesu can. 23. p. 218 et can. 24. p. 236.

(3) Particula *o* pro *?* hoc loco posita fuerit.

verbo et opere lapsus non fuerit; postea autem libere legitimeque uxorem duxerit, tunc ad se reversus ab omnibus stultitiis suis cessaverit et resipuerit; jam vero recordatur operum suorum præcedentium et detestatur illa ex corde suo, et jejunit et orat; an liberabitur per hanc agendi rationem, quando medico non ostendit dolorem suum, quia erubescit?

Jacobus : Pœnitentia prima et præcipua, de peccato, quodcumque illud sit, in eo est, ut ab eo peccato patrando cessetur, quod si isti cessationi adjungatur deprecatio, quæ propter peccatum fit, cum jejunio et labore lacrymarum cordisque gemituum, perfecta fieri potest peccati delitio. Si autem huic ulceratæ fœditati applicetur abstersio abundans per gratiam convenientem viribus egentium, ad ordinem primum poterit accedere. Breviter dicam : non est peccatum quod pœnitentiæ prævaleat, ita ut excludatur homo a salute, si ille ipse, qui peccavit, vult cessare a peccato et pœnitere; et hoc propter magnam misericordiam Dei, qui non vult ut aliqua pereat ex creaturis ejus.

68. Adæus : An salvari potest vir, qui sese inebriavit, et stolido hoc onere gravatus rem habuit cum matre quemadmodum rem habet cum uxore?

Jacobus : Potest salvari.

69. Adæus : An æqualis est pœna illius, qui cum ethnica, et illius qui cum christiana mœchatus est; an etiam æqualiter punienda est mulier, quæ rem habuit cum ethnico, et mulier, quæ rem habuit cum christiano?

et horum criminum reos ab omni spe salutis obtinendæ excidisse, pertinaciter docuerunt. Rejicitur hic error in præsentī loco.

Jacobus : Non æqualis est pœna : si autem tali occasione attrahantur infideles ad fidem, pœna æqualis sit oportet, aut etiam minuatur. Infidelis autem, qui ad fidem vocatus est, post liberationem suam (ab infidelitate) absque canone relinquendus est, sive vir sit, sive mulier.

70. Adæus : An æqualis est canon illius qui mœchatus est cum muliere, cujus filium ex aquis baptismi suscepit, et illius qui mœchatus est cum muliere.....

Jacobus : Non æqualis est pœna..... sed duplex sit oportet.....

71. Adæus : An fas est alicui aut illius filio (?) in uxorem accipere sororem illius, quem e fonte baptismali suscepit; aut (an fas est ei) sororem suam vel filiam suam uxorem præbere illi, qui susceptus fuit, aut fratri ejus, aut ejus cognato? An a temporibus Apostolorum viget hæc consuetudo, an vero recentior est; an licet vel non licet masculo suscipere feminam aut feminæ masculum? An tandem verum est quod quidam zelantes dicunt, sicut fermentum totam massam, sic susceptionem baptizati totam inficere cognitionem?

Jacobus : In canonibus quidem Apostolorum aut Patrum nihil scriptum est de hac re, nec quod permissum sit, nec quod prohibitum; quod autem nec permittitur, nec prohibetur, in medio relinquitur. Ex consuetudine tamen, præsertim in omni regione Syriæ, multi ex christianis zelan-

» unus unum, nec duo aut plures suscipiant.» Idem docet GEORGIUS :
 « Masculus masculum suscipiat, et feminam femina.» Addit EDESSENIUS :
 « Masculum suscipi a femina, et feminam a masculo, non permittitur.»
 Ap. BAR-HEBRÆUM in *Nomoc.* cap. II. sect. 2 et 3.

ANNOTATIONES

AD

JOANNIS TELENSIS et JACOBI EDESSENI

RESOLUTIONES CANONICAS.

I. De Joanni Telensi ejusque Resolutionibus canonicis.

Annot. I ad pag. 63.

Joannes ecclesiam Telensem regebat anno Græcorum 823, Christi 512, quo eum Sidoniæ synodo interfuisse refert Dionysius in chronico. Anno 519 in exilium, Justini jussu, pulsus fuit, quod Synodum Chalcedonensem recipere detrectaret, ut idem Dionysius narrat, qui ejus nomen, inter quinquaginta quatuor episcopos monophysitas in exilium actos recensens, hæc addit: *et martyrio functus est Antiochiæ per Ephræm Amidensem*, tunc Orientis comitem, qui in rebelles Ecclesiæ catholicæ episcopos, qualis erat JOANNES, latas sacrorum canonum pœnas religiosissime executus est. Ejusdem tanquam martyris memoria occurrit in calendario Jacobituram die 6 februarii. Ita Jos. SIM. ASSEMANUS in *Biblioth. Orient.* t. II. p. 53.

Conditos fuisse a JOANNE canones, sæpius testatur Jacobitarum lumen, GREGORIUS BAR-HEBRÆUS, in suo Nomocanone, cui titulum fecit: *Liber Directionum*. Hujus operis latinam versionem ab AL. ASSEMANO scriptam edidit Em. Card. MAÏ in *Nova Scriptorum Veterum Collectione* t. X. Romæ 1838. Ex iis autem JOANNIS TELÆ *Resolutionibus canonicis*, quas nunc primum publici juris fecimus, BAR-HEBRÆUS recitavit Resolutiones 2, 3, 5, 8, 9, 10, 13, 16, 19, 23, 27, 28, 30, 33-36, 44 et 45. Non tamen integrum textum refert BAR-HEBRÆUS, sed, interrogationibus neglectis, verbis autem auctoris quantum fieri potuit servatis, et nomine *Joannis Telæ*, vel *Joannis Telæ Mauzalat*,

vel *Joannis episcopi* ubique præmisso, præcipuam responsionis decisionem præbet.

Ex his apparet, nos scriptum edidisse ab auctore hæretico profectum. Quamvis autem maxima aversione, uti Catholicum decet, ejus prosequamur errores, nihilominus tamen, multa ex illo auctore ad illustrandam ecclesiæ Syriacæ disciplinam utilia, nos accepturos speravimus. Sicut olim multa acceperunt ex Origine et Eusebio, quamvis errore infectis, Hieronymus, et ex Tertulliano Cyprianus, et recentius ex Nestorianis et Monophysitis tota Assemanorum familia, nostrisque diebus Em. Card. Maï, qui hoc secuti sunt Augustini consilium :
 « Utamur ergo etiam hæreticis, non ut eorum approbemus errores,
 » sed ut, Catholicam disciplinam adversus eorum insidias asserentes,
 » vigilantiores et cautiores simus, etiamsi eos ad salutem revocare
 » non possumus (S. AUGUSTINUS *de vera Religione* c. VIII. Edit. Migne
 » *Patrol. lat.* t. XXXIV. coll. 129). »

II. *De vasibus et vestibus sacris.* Annot. II ad pag. 65.

De sacra suppellectili agunt JOANNES TELENSIS, *Resol.* 1, 2, 3, 12 et 19; et JACOBUS EDESSENIUS, *Resol.* 28 et 29. Ad has Resolutiones elucidandas sequentia sunt notanda.

1. Antequam res aliqua, sive vestis, sive vas, sive instrumentum sacro cultui adhiberetur, precibus ad id ordinatis consecranda erat. Qui mos ab antiquissimo tempore non tantum in Occidente, sed etiam in Oriente viguit. In hanc rem varios profert canones BAR-HEBRÆUS in suo *Nomocanone* cap. I. sect. 2.

Canon APOSTOLORUM : « Si quis vas argenteum, sive aureum, aut
 » indumentum, *quod sanctificatur*, rursus in proprium usum re-
 » vocet, excommunicetur. »

Canon RABULÆ : « Nullus presbyter aut diaconus audeat ponere
 » vasa profana cum *vasis sanctificatis* in arca aut paradiso. »

Canon JACOBI EDESSENI : « Non oportet omnino poni in sanctuario
 » quidquam ex rebus sæcularibus ex quovis loco sumptis. »

« Ex vestibus nobilioribus, in quibus depictæ sunt historiæ genti-
 » lium deorum et dearum, non conficiantur indumenta mensæ
 » sanctæ : et, si confecta fuerint, scindantur. »

Prohibet BAR-HEBRÆUS, ne conficiantur indumenta mensæ sanctæ « ex phainis (cucullis), aut ex velis, aut ex illis, super quæ scripta » est confessio agarenica. » Permittit autem ut : « instrumenta ar- » genti, quæ offerunt Agareni et alii, etiamsi superscribant eis » nomina sua, recipi possint. » Idem permittit CYRIACUS circa res ab hæreticis oblatas : « instrumenta nova, si offerantur ob ministerium » altaris, omni tempore et a quocumque recipiantur. Etiam instru- » menta, in quibus ministrarunt hæretici, jussu episcopi reci- » piantur. »

Contrarium tueri videtur JOANNIS TELENSIS quoad res gentilium ; nam *Resol.* 19 prohibet, ne res gentilium in usum sanctuarii adhibeantur.

2. JOANNES TELENSIS sentire videtur *Resol.* 12, vasa vel vestes consecrata fuisse eo ipso, quo Missæ sacrificio offerendo inserviissent ; et hæc etiam fuit olim opinio nonnullorum in Occidente.

Ubi autem res aliqua sacra, usu detrita ; reficienda est, eam renovari permittunt JOANNES TELENSIS, JACOBUS EDESSENIUS, et CYRIACUS, qui, in isto casu, novam benedictionem non requirit, ut patet ex his verbis : « Capsulæ, et calices, in quibus ministratur sacram, si corrupti » fuerint, et sint ex auro, aut argento, aut stamno, possunt com- » minui, et novi constitui ; verum ad ipsum ministerium. Potest » etiam materia eis addi, neque tamen expedit, ut *orationibus* » *mysticis, aut unctione perficiamus eos.* » Ab hac CYRIACI Resolutione differre hodiernam Latinorum disciplinam haud est monendum.

3. Syrorum canones prohibent, ne res, quæ sacro cultui addicta fuit, rursus ad usus profanos adhibeatur. Sed vasa fracta in loco honorabili collocanda sunt ; velamina autem consumpta sanandis infirmorum vulneribus adhiberi possunt. Ob causam urgentis necessitatis permittit TELENSIS, sacram suppellectilem vendere ; sed in hoc casu, res sacra alteri tantum ecclesiæ vendi potest, ut ex JACOBO EDESSENO discimus : « Suppellex ministerii altaris, inquit, » aurum aut argentum, non adhibeatur ad alium usum, neque cu- » dantur ex ea drachmæ, aut denarii ; sed, si egeat ecclesia, alteri » ecclesiæ vendatur ; et similiter alia suppellex. »

Ex hactenus disputatis apparet, quanta fuerit sacræ suppellectilis reverentia apud Syros. Quamvis enim multum a Latinis differant Syri, tum in usu, tum in forma sacrorum vasorum, tamen eodem utrique res sacras prosequuntur honore, eadem colunt reverentia. Concludendum igitur est, Novatores sæculi XVI, ubi hanc Ecclesiæ Romanæ praxim vilipenderunt, non minori injuria affectisse Orientales populos, quam Latinas nationes.

III. *De vocibus* *ܡܝܣܬܪܝܐ* *ܚܝܬܐ*. Annot. III ad pag. 67.

Istæ voces, si latiori sua significatione sumantur, omnia ecclesiæ sacramenta designant; strictiori autem sensu, illud notant sacramentum, quod ceteris, dignitate antecellit, quodque Eucharistiam vocamus. Hæc est illarum vocum significatio in Resolutione 4 Joannis Telæ. Cur autem corpus et sanguis Christi *ܚܝܬܐ* *mysteria*, *sacramenta* nuncupentur, præclare explicat S. JOANNES MARO, Patriarcha Antiochenus, in sua *Expositione Ministerii oblationis D. Jacobi apostoli* c. 34 : « *Mysteria*, inquit, appellantur corpus et sanguis, quia non » sunt id quod præ se ferunt : in specie enim sunt panis et vinum, » sed vere et non typice, Domini Dei nostri Jesu-Christi corpus et » sanguis intelliguntur et sunt. Quemadmodum enim Jesus filius » hominis videbatur, et Deus erat; ita et illa, licet panis, et vinum » videantur, vere ac reapse corpus sunt, et sanguis Salvatoris nostri » speciebus panis et vini contacta. *Mysteria* quoque appellantur, » quia abscondita sunt a sæculis, et ab humanæ mentis intelligentia, » quam longissime remota. »

Paulo ante dixerat : « *Mysteria* dicuntur, quia Christus illa mystice » commendavit discipulis suis in cœnaculo. Si autem quærat quis, » cur, cum *mysterium* absolute dicimus, corporis et sanguinis Domini nostri *mysterium* intelligamus, quandoquidem *mysteria* » quoque appellantur, et revera sunt, Baptismus, Confirmatio, Ordo, » Pœnitentia et Matrimonium juxta christianam legem initum, nec » non Lampas, unctio scilicet cum oratione super infirmos; huic » respondemus, quod licet et hæc revera sint *mysteria*, hoc tamen, » quia cæteris præstantius est, *mysterium mysteriorum* sancti patres illud appellarunt, ideoque cum *mysterium* absolute audimus, » hoc *mysterium mysteriorum* intelligimus. » Ap. AL. ASSEMANUM *cod. Liturg. Eccles. Univ. t. V. p. 232 et 357.*

IV. *De defectibus circa sacramentum Eucharistiæ contingentibus.* Annot. IV ad pag. 67.

Inter varia rationum momenta, quibus fides Syrorum comprobari

possit, non infimum tenere locum debet eorum erga sacramentum Eucharistiæ reverentia, quæ ex hac quæstione et ex sequentibus perspicua fit. Ad quid enim tanta cura, ne mica ex corpore Christi decideret? cur cultro abradendus, cur carbonibus exsiccandus locus, in quo ceciderit corpus, vel sanguis Domini? Quæ culpa, quod crimen reos et puniendos constituat, illos, qui negligenter se habeant in sacramentis tractandis, si præter panem et vinum meramque figuram, aliud nihil agnoscendum sit in sacramentis corporis et sanguinis Christi? Aliud ergo, idque magnum quid, ibi Syri credebant; et quid illud, nisi realis Christi in Eucharistia præsentia? Hanc Christi præsentiam in mente habebat TERTULLIANUS, cum diceret (lib. de corona militis, c. 3): « Calicis et panis nostri aliquid decuti in » terram, anxie patimur. » Et expressius ORIGENES (hom. 13 in Exodum): « Nostis, inquit, qui divinis mysteriis interesse consue- » vistis, quomodo, cum suscipitis corpus Domini, cum omni cautela » et veneratione servatis, et cavetis ne ex eo parum quid decadat, ne » consecrati muneris aliquid dilabatur. Reos enim vos esse creditis, » et recte creditis, si quid inde per negligentiam decadat. » In eamdem sententiam loquitur S. CYRILLUS HIEROSOLYMITANUS, catech. Myst. 5. Cf. MARTENNE de antiquis Ecclesiæ Ritibus l. 1. c. V. art. 5.

Quæ cum ita sint, apparet quantum a veritate aberrant Protestantes, ubi affirmant veteres Christianos, præsertim Orientales, non tanta cura et veneratione etiam minimas Eucharistiæ particulas fuisse prosecutos, sicuti hodie faciunt Catholici, qui transubstantiationem propugnantes, etiam sub minima panis particula Christum inesse credunt. Quam pessime in hoc erraverint Novatores, docte, pro more suo, ostendit RENAUDOTIUS in notis ad *Liturgiam copticam S. Basilii* (*Liturg. Orient. collect.* t. I. p. 268-271.)

Iis, quæ asseruit vir clarissimus, maxima accedit auctoritas tum ex præsentī loco, tum ex *Resol.* 6 et 7, atque ex JACOBI EDESSENI *Resol.* 9 et 16, et præsertim ex canonibus, quos in hanc rem profert BAR-HEBRÆUS in suo *Nomocanone* c. IV. sect. 6. ap. Em. Card. MAI *Script. Vet. Nov. collect.* t. X.

Hos canones, et quia recenter vulgati, et quia textum nostrum elucidant, disciplinamque Syriacam illustrant, referre juvabit :

Canon RABULÆ : « Fragmentum, quod cadit de corpore sancto super » terram, accurate quærat; et si inveniatur, eradatur locus ejus » si terreus sit, et ipsa illa terra aqua confundatur, et *Hanana* detur » fidelibus : et si non inveniatur, scalpatur locus, ut diximus. Eodem » modo, et si e sanguine effunditur, si lapideus sit locus, carbones

» superimponantur ei. » Addit BAR-HEBRÆUS : « Aliis non placet ignem
 » ponere, sed aquam projicere, et scalpere; hoc quoque mihi
 » videtur. »

Canon THEODOSII patriarchæ : « Si contingat dejici sanctificationem
 » supra vestes sæcularium, adcurate laventur, et denuo abscondan-
 » tur a dominis suis. »

« Oblatio quæ maneat tamdiu donec corrumpatur, ita ut non
 » possit homo sumere eam, in ignem projiciatur. »

Canon JACOBI EDESSENI : « Corpus illud, quod ob negligentiam
 » presbyteri corruptum est, vino mixto atrectetur, et clerici, remotis
 » sæcularibus, ministrent ipsum; neque fas est, ipsum tale projici
 » in lacum aquæ; et si contigerit, ille qui projicit, canonem sus-
 » cipiat, et aqua lacus ad potum fidelium conservetur; et lutum
 » ejus, cum abstergitur, in agrum in loco mundo projiciatur. Si abs-
 » que voluntate hominis effundatur sanguis sanctus, cultro abradatur
 » ille locus, si terreus est, aut ligneus, et ramentum in ignem
 » projiciatur; et si lapideus est, carbones super illum ponantur. »
 Addit BAR-HEBRÆUS : « Illud religiosissimi Jacobi convenientius est
 » peragere. »

In *collectione canonum* EBNASSALI cap. 13 statuitur : « Ne calix
 » usque ad labra impleatur, ita ut effluat aliquid et in terram effun-
 » datur. » In canonibus, qui vocantur *Præcepta Apostolorum se-*
cunda, legitur : « Unusquisque summam curam adhibebit, ne quis
 » infidelis ad communionem sacramentorum admittatur : ut etiam ne
 » mus, aut aliud animal ad ea accedat, aut aliquid inde decidat : et
 » peccet, cum sit corpus Christi et sanguis ejus. Omnis igitur fidelis,
 » qui sacramentis communicat, non debet circa illud negligens esse,
 » neque enim oportet aliquid effundi ex calice postquam in Dei
 » nomine benedictus est. » Ap. RENAUDOT. *Liturg. Orient. collect.*
 t. I. p. 269.

V. *De communione præbenda energumenis et vomitu*
laborantibus. Annot. V ad pag. 69.

, Hic paucis agendum de disciplina Ecclesiæ Syriacæ, circa commu-
 nionem præbendam energumenis et vomitu laborantibus. Unde iterum
 patebit quantam adhibuerint curam Orientales, ne Eucharistia profa-

naretur. Ad energumēnos quod attinet, illis communionem præbebant Syri, quando rite dispositi inveniebantur, et abesse periculum irreverentiæ existimabatur. Ubi autem periculum irreverentiæ aderat, tunc non licebat energumēnis eucharistiam præbere. Quapropter statuit RABULAS : « Sacerdotes ne dent oblationem tentatis, ut res sanctæ non » afficiantur irreverentia (ap. BAR-HEBRÆUM *Nomoc.* cap. IV. sect. 2). »

TIMOTHEUS autem Alexandrinus in *Responsis canonicis* ap. MIGNE *Patrol. græc.* t. XXXIII col. 1298 ita loquitur : « *Interrogatio.* Si » quis, cum sit fidelis a dæmone corripiatur, debet-ne esse sancto- » rum mysteriorum particeps, an non ? »

« *Responsio* : Si mysterium non enuntiet, nec ullo alio modo » blasphemet, sit particeps, sed non singulis diebus. Sufficit enim » si statis solum temporibus. » De hac re doctrinam catholicam exponit S. THOMAS *summa theol.* p. 3. q. 80. a. 9.

De infirmis vomitu laborantibus statuitur in *Responsis juridicis* : « Qui eam vomuerit casu et absque culpa sua, nihil aliud facere » tenetur præter prostrationes centum : et post triduum communi- » cabit : post biduum vero, si sacerdos sit, et nullus alius in ipsius » loco reperiatur; sed post expletas prostrationes. De eo quoque » quod vomitu egestum est cura habebitur, et in profluentem projici- » cietur, aut in loco mundo sepelietur cum honore, propter Eucha- » ristiam. Si per ebrietatem et intemperantiam vomitus contingit, » sive sponte, sive alio cogente vinum meracius hauserit, pœnitentia » ejus ad quadraginta dies producet. »

In eundem sensum loquitur MICHAEL Melichæ Episcopus : « Homini » perpetua pituitæ molestia laboranti, licere quidem communionem » volunt; modo sit invaletudo perpetua. Cum vero accidit, ut post » communionem pituitam egerat, caveat ne in terram projiciat, sed » asservet donec in mare projecerit, aut in loco mundo sepelierit. » (Ap. RENAUDOT. *Liturg. Orient. collect.* t. I. p. 269.)

De casu autem, quo hostia ex ore in terram deciderit, quid statuatur JOANNES, non ita liquet. Illius Resolutionem ita intellexerim, ut, secundum TELENSEM, debeat sacerdos hostiam elapsam accipere eamque in loco decenti reponere, donec corrumpatur, et tunc mittatur in piscinam, ut statuit Michaël Melichæ. Aliam tamen agendi rationem non improbat Telensis, sed permittit, ut sacerdos hostiam elapsam accipiat, eamque servet in alterum diem ad communionem præbendam illi, qui pituita laboravit.

VI. *De communione infirmorum.* Annot. VI ad pag. 74.

De communione infirmorum agunt JOANNES TELÆ *Res.* 8, et JACOBUS EDESSENIUS *Res.* 9, 10, 12 et 17. Ad elucidationem eorum, quæ ibi dicuntur, tria nobis sunt inquirenda 1. Quis communionem infirmis impertiret; 2. Quo ritu; 3. Sub qua specie.

1. Etsi mos fuerit antiquus, ut sacra Eucharistia per clericos non autem per laicos cum debito honore ad infirmos mitteretur, recteque pro Syris statuerit RABULAS EDESSENIUS, *ut nemo presbyteratu aut diaconatu destitutus auderet oblationem homini dare*; quandoque tamen, urgente necessitate, laïcis hoc munus permissum fuisse ex JOANNE TELENSI et JACOBO EDESSENO colligitur. Eandem consuetudinem in Occidente diu invaluisse, multis testimoniis probant BONA *Rerum Liturg.* 1. II. cap. 17 et MARTENIUS *De antiquis Ecclesiæ Ritibus* lib. I. cap. 5. art. 2. Hic autem usus viam aperiebat multis abusibus, qui illico exorti sunt. Quare a sæculo IV plurima concilia in Occidente gravibus pœnis prohibuerunt, ne quis laïcus, vel mulier extra Ecclesiam Eucharistiam deferret. In Oriente vero mos antiquus diutius perdurasse videtur.

2. De ritu, quo Eucharistia ægrotis deferenda est, discrepant Syri Nestoriani ab aliis. Omnes tamen conveniunt in eo, quod Eucharistiam debito cum honore deferendam et tanquam corpus Christi venerandam esse præcipiant. Idcirco statuit JACOBUS EDESSENIUS (ap. BAR-HEBR. *Nomoc.* c. IV. sect. 4): « Non licet dare partem ex sanctificatis cuivis petenti illam deferre in domum suam, sed si fuerit infirmus, clerici afferant ei, et si non possint introire in locum ubi ille versatur, per sæculares pios, aut per feminam fidelem mittantur ei mysteria cum charta, aut panniculo puro lineo, quæ postea comburantur; aut cum folio vineæ, aut cum pane puro quæ postea comedantur. » Permittit etiam JOANNES TELÆ: « Ut per sæcularem aut per mulierem mittantur consecrata ad infirmos præsertim ubi adest necessitas. » Aliqui autem Eucharistiam deferrebant in canistro, quem morem nec laudat, nec reprehendit JOANNES, sed consultius ducit, ut sæculares in linteolo, vel in charta Eucharistiam deferant. Ubi vero ægrotus longius distat, permittit JACOBUS EDESSENIUS sacerdotibus, ut equo uti possint, modo Eucharistiam in mantica non includant; præcipit itaque ut corpus Domini sacerdos super humerum deferat.

Alius est in hac re Syrorum Nestorianorum ritus, quem sic describit JESUIABUS ARZUNITA :

أَلْبَسَ إِيَّاهُ بُزْمَةً أَوْ أَسْبَا بِسَمِّ الْتَمَد : تَسْتَعِي مَعْنَاهُ سُبَا مَعْلَا صَب
كُلُّهُ حَقْلًا : هَسَاوَر كَلَّ صَفْعُفَا بِطَلَا وَآلَا صُرْعَا حَبِّ سَمْعُرَا حَمَلَا
صَبْنَاهُ هَمْعَمْعَت حَلَاصَه مَعْلَا بِهَيْتَ كَلْعَهْزَاوَا هَسَاوَر كَلْعَهْزَاوَا
صَبُّ لَّا تَلَاكْ خَلْعَانِ : هَسَاوَر صَه صَمْعَمْعَا حَرْمَلَا حَلْبَا ۞

« Si quis autem infirmus est, aut aliqua necessitas cogat, sumunt
» unam particulam, eamque in calicem mergunt, et ponit eam
» sacerdos in abstersorio calicis, et pergit diluculo, quum adhuc
» tenebrae sunt, ad infirmum, psalmos secreto recitans, quamdiu
» carbonem gestat, et porrigit; interim non sedet. Mox psalmos
» eadem ratione recitans ad Ecclesiam regreditur. » (Ap. ASSEMAN.
Bibl. Orient. p. I. pag. 244.)

3. Syros aliquoties praeuisse infirmis Eucharistiam sub utraque specie, colligitur ex eo, quod JACOBUS EDESSENIUS permittit *calicem servari propter infirmos*. Attamen infirmus regulariter solius corporis particeps fiebat. Hoc demonstratur ex *Resolutionibus* supra indicatis. Etenim ibi mentio nulla fit de vino consecrato, de sola specie panis sermo habetur, de solo corpore Christi fit quaestio et responsio; et revera solus panis in linteolo aut in charta poni potest, nullomodo vinum. Nisi forte velit quis ita Syros insipientes esse, ut eos sanguinem Christi in linteolo vel in folio vitis detulisse putet. Assertio nostra confirmatur ex libro *Constitutionem* Ecclesiae Orientalis, in quo haec leguntur : « Non licet sacerdoti praebere corpus sine sanguine, exceptis
» aegrotis, et qui longe distant ab ecclesia, et qui impredientibus sunt
» distracti negotiis; ut sunt pastores in montibus degentes, et agri-
» colae, qui incolunt villas, nec habent ecclesias, nec ecclesiam remo-
» tam adire possunt; similiter quoque mulieres, praesertim cum
» timetur, ne hinc accidat eis ignominia aliqua propter itineris
» distantiam : deferre autem ad hos calicem, periculosum est valde;
» ideoque corpus sine sanguine detur illis. »

Testatur ABRAHAM ECHELLENSIS, in Epistola ad Nihusium, Maronitas, Jacobitas, Nestorianos, Cophtitas, Armenos, communionem sub sola specie panis aegrotis praeuisse. Sic enim ait : « Non solum Maronitae,
» vetustissimo ritu, sed reliquae etiam nationes, superius a nobis
» enumeratae, sub unica panis specie communionem praebent aegrotis,
» pastoribus, rusticis, ac pluribus hujusmodi, quoties ipsam exigit
» personarum necessitas, calicem autem deferre non solent ad aegrotos. »

Hoc loco refellenda est falsa illa sententia, qua contenderunt Novatores erravisse Concilium Tridentinum quum statuit : « Si quis » dixerit, ex Dei præcepto vel necessitate salutis, omnes et singulos » Christi fideles utramque speciem sanctissimi Eucharistiæ sacramenti sumere debere, anathema sit (*Conc. Trident.* sess. XXI. » can. I). » Dico Lutheranos, cum necessariam asserunt communionem sub utraque specie, a via veritatis prorsus aberrare, quod a clarissimis theologis, ita fuit demonstratum, ut necessarium non sit aliquid superaddere, Sed confugerunt Callixtus et alii ad praxim veteris ecclesiæ et ad populos Orientales, inter quos adhuc viget mos sub utraque specie communicandi. De praxi veteris Ecclesiæ hic non est agendum. Ad Orientales autem quod attinet quam infelicitè ad eos provocaverint reformatores, ostendit NINUSIUS in *Dissertatione de communione Orientalium sub unica panis specie*, et sufficienter colligi potest ex iis, quæ supra relata sunt de communione infirmorum.

Si enim Orientales ecclesiæ infirmis et morituris communionem sub unica panis specie largitæ sunt, utique hanc solam speciem sufficere ratum habuerunt, et praxim sub una tantum specie communicandi laudabilem judicarunt. Alioquin, si ex Dei præcepto vel necessitate salutis utramque speciem sumere necessarium autumassent, utique infirmis et morti proximis utramque speciem præbuissent.

VII. *De jejunio ante communionem requisito.* Annot. VII ad pag. 74.

Syri, sicut græci ac Latini, participem corporis et sanguinis Christi fieri neminem volunt, qui rite dispositus et præparatus non sit. Requirunt igitur dispositiones ex parte animi, et ex parte corporis; et ex parte quidem animi conscientiam mundam; ex parte autem corporis, jejunium naturale et munditiem. De jejunio naturali agit JOANNES TELENSIS in *Resol.* 9, 18 et 21. Ad elucidationem eorum, quæ in tribus hisce resolutionibus dicuntur, notamus :

1. Variis canonibus probatur Syros, jam inde ab antiquissimis temporibus, in iis, qui sacram Eucharistiam erant suscepturi, requisivisse jejunium naturale, quod scilicet abstinentiam ab omni cibo potuque importabat. In antiquis Apostolorum canonibus præci-

pitur : « Omnis fidelis operam dabit, ut sacramentis communicet ,
 » antequam aliquid gustaverit. » Audiatur JACOBUS EDESSENIUS : « Ne-
 » mini licet cibum aliquem, aut potum quemcumque capere ante
 » sacramentorum sumptionem, nisi, urgente morbi necessitate, aut
 » in mortis periculo. Et si quis ex errore biberit potum simplicem
 » in aliquo majori festo ac petierit communione donari, sacerdotis
 » jussu communicet, accepto prius canone. » TIMOTHEUS ALEXANDRINUS
 statuit : « Nisi necessitas urgeat, non licet edere quidquam aut
 » bibere, quod vulgo homines usurpant in cibo vel potu, ante
 » sacramentorum perceptionem, neque nisi ex causa gravissimæ
 » infirmitatis, cum vitæ periculo. Si quis vero imprudenter potum
 » communem hauriat in aliquo ex festis majoribus, et communicare
 » desiderat, cum sacerdotis licentia communicabit, sed accepta
 » pœnitentia. » SEVERUS episcopus Aschmonim eandem sententiam
 propugnat : « Non oportet, inquit, accipere corpus Christi, nisi cum
 » oris amaritudine, quæ ex jejunio nascitur, et abstinencia etiam
 » a pane et aqua, atque ita ut lingua sancta sit, et in os nihil eo
 » die prius ingressum fuerit, quam corpus Christi : neque enim licet
 » in os, in quod intrat corpus Christi, quidquam prius ingredi. »

Cur autem a jejunis Eucharistia sit sumenda explicat S. JOANNES
 MARO in *Expositione Ministerii oblationis* S. JACOBI c. 48 : « Jejuni
 » autem mysteria sumere debemus, quia propter gulam et cibum e
 » ligno vitæ excidimus, et per jejunium gulam vincimus; præterea
 » jejuni participamus ob mysteriorum honorem. »

2. Ab hac lege jejunii, ut patet ex canonibus citatis, semper
 exempti fuere infirmi, quos etiam non jeunos, ob mortis periculum
 adjutoriique necessitatem, Eucharistiæ participes fieri, ubique sem-
 per voluit ecclesia. Nonnullas alias exceptiones faciunt canones
 supra recitati. Hinc non impeditur a communione percipienda,
 qui ex errore aquam biberit ante diluculum, vel potum simplicem
 hauserit in præcipuis solemnitatibus, aut casualiter aquam, os
 lavando, deglutiverit. Duas priores exceptiones reprobatur disciplina
 Ecclesiæ Occidentalis.

3. In Ecclesia latina jejunium ad communionem prærequisitum
 incipit a media nocte. In hac re Syri inter se consentientes non
 reperiuntur. Idcirco videbis MICHAËLEM Melichæ episcopum nunc
 jejunium a media nocte, nunc jejunium a solis occasu requirere. Sic
 enim statuit in suis *quæstionibus* et *Responsionibus canonicis* N. 21.
 « Qui nocte siti fatigatus bibit, licet-ne ei ut mane sequenti commu-
 » nionem accipiat ? R. Si id ante mediam noctem contigerit, licet :

» si deinde, non licet. » Et in iisdem : « Si matutino tempore communio celebrabitur, cavebit unusquisque ne post occasum solis, » edat aut bibat : quando vero edit aut bibit, non licet ei eodem die » Eucharistiam accipere. » BAR-HEBRÆUS autem dicit : « Si quis post » potum dormierit, antequam sol oriatur; et ob necessitatem morbi » licet ægrotus comederit, necesse est, ut detur ei sanctificatio, » neque fraudetur. » Vid. BAR-HEBRÆI *Nomoc.* cap. IV, sect. 2. ap. Em. Card. Māi *Scriptor. Vet. Nov. collect.* t. X. RENAUDOTII *Liturg. Orient. collect.* t. I. p. 266, ASSEMANI *Bibl. Orient.* t. II. p. 184, et t. III. part. 1. p. 248.

VIII. *De consignatione calicis.* Annot. VIII ad pag. 74.

Ad intelligendum hunc locum, pauca dicenda sunt de *consignatione* calicis, quæ, etsi ab omnibus Orientalibus frequentetur, non eodem tamen ritu olim peragebatur. In ordine communi Liturgiæ S. Jacobi, recitata Spiritus sancti Invocatione, absolutisque commemorationibus variis, antequam deveniatur ad orationem dominicam, *consignatur* calix hoc modo : Sacerdos in manus accipiens hostiam consecratam, frangit ex ea particulam unam, eamque intingit in calicem, dicens : *credidimus* etc. Deinde cum ea particula hostiam, quæ in patena requiescit, signat; statim autem duas illas hostiæ partes simul conjungit, et consociat; tunc particulam ex hostia decerpens inmittit in calicem, et si sint plures calices unam in singulos immittit. His vero peractis, ipsam hostiam in plures particulas seu *carbones* frangit ad communicandos fideles. Antiquitus sacerdotes particulas calicibus immissas non sumebant, sed in calicibus ad fideles educebant; ubi vero ad altare calices retulissent, has particulas ii sumebant, qui ministerium ipsis calicibus exhibuerant, nempe presbyteri vel diaconi. Ex his autem facile intelligi poterit, quod præsentī loco dicitur. Solus sacerdos calicem consignabat, diaconi vero calicem quandoque ministrabant; quæritur, an possint diaconi sumere particulam, qua sacerdos calicem consignavit; cui quæstioni affirmativam JOANNES dat responsionem. Eodem sensu loquitur scriptor ejusdem fere ætatis, S. JOANNES MARO, in *Expositione Ministerii oblationis D. Jacobi apostoli*, cujus verba, quia perspi-

cue totum consignationis ritum ejusque mysticas rationes explicant, hic subjicimus.

« Cum autem in manus suas hostiam accipit sacerdos et frangit, » verbum in carne vere passum et immolatum ac fractum fuisse » in cruce, demonstrat. Rursus cum de corpore particulam accipit, » eamque intingit in sanguinem, et ipsa super corpus signat, cum » antea particulam, seu dimidium, quod est in patena, ea, quam » præ manibus habet, particula transfixerit in ipsius latere, Chris- » tum in latere suo lancea transfixum significat. Postmodum vero » totum corpus signando, declarat hunc occisum proprio sanguine » respersum fuisse in cruce, cum ejusdem latus lancea transfixum » fuit, ex quo fluxerunt sanguis et aqua, quibus fuit respersus....

» Cum vero, postquam corpus sanguine signavit, duas illas hostiæ » partes simul conjungit et consociat, mystice demonstrat eo facto, » quod unus sit Emmanuel e duobus, una nimirum persona et » duabus naturis....

» Et quare accipit deinde e corpore carbonem, eumque in calicem » mittit?

» Dicimus hoc ideo fieri, ut hunc hujusce corporis esse sanguinem, » et hoc illius sanguinis corpus, et non alterius esse dignoscatur.... » Postquam autem corporis carbonem in sanguinem misit, ipsum » corpus in plures frangit carbones, quo facto Christum imitatur, » qui suum corpus fregit, atque in cœnaculo divisit. Præterea corpus » in plures margaritas seu carbones frangit, ut omnibus fidelibus » eas impertiat, ac communicet. Illud etiam pro sua prudentia » debent animadvertere sacerdotes, ut cum fideles Domini nostri » corpore communicant, unum carbonem in duas vel tres particulas » minime frangant, sed integrum unum carbonem uni tribuant; ac » in uno carbone crux integre detur, neque signaculum crucis, quod » super carbonem exstat, per fractionem corrumpatur, uti sacer- » dotes illi facere assolent, qui christiana mysteria minime callent, » eaque sarta tectaue habere nequaquam student. Antiqui etiam » sacerdotes corporis carbones, qui in calices inmittebantur, non » accipiebant, sed illos in ipsis calicibus educebant ad fideles, qui » eos videbant, ut ex eis argumentum caperent hunc scilicet, qui » in calicibus est, sanguinem illius esse corporis, quod ante sump- » serunt : adhæc alias adjunge significationes, de quibus supra » diximus. Ac postea sanguinis calices ad altare reducebant et illos » carbones ii sumebant, qui ministerium ipsis calicibus exhibebant. » Qui sane mos laude dignus, mysterioque plenus apud fratres nos-

» tros græcos adhuc obtinet. » Ap. ASSEMAN. *cod. Liturg.* t. V. p. 372-379. Cf. etiam p. 388-392. De consignatione calicis agunt JACOBUS EDESSEUS in Epistola de *antiqua Syrorum Liturgia*, ap. J. SIM. ASSEMANUM in *Biblioth. Orient.* t. I. p. 471; DIONYSIUS BAR-SALIBI; GREGORIUS BAR-HEBRÆUS in *Nomocanone* cap. IV. sec. VIII, et inter recentiores RENAUDOTIUS in *Liturgiarum Orientalium collectione* t. I. p. 238 sq., et t. II. p. 108-112.

IX. *De Communione.* Annot. IX ad pag. 75.

De Communione agunt JOANNES TELÆ, *Resol.* 11 et 34; et JACOBUS EDESSEUS, *Resol.* 3, 8 et 9. Ut simul diversæ istæ Resolutiones elucidentur, hic successive dicendum est de Communionis ordine, loco, ministro et ritu.

1. Communionis ordo is erat apud Syros, ut primum episcopi, deinde presbyteri, postea diaconi cum aliis ministris, et ultimo laici, viris incipientibus, mulieribus subsequentibus, Communionem acciperent. Huc refertur Concilii Nicæni canon 18, quem sic recitat BAR-HEBRÆUS, in suo *Nomoc.* c. IV. sect. 5 : « Diacono non licet dare » oblationem presbytero, neque sumere ante episcopum, sed post » presbyterum sument diaconi, cum episcopus aut presbyter dabit » eis. »

2. Clerici intra cancellos ad altare Eucharistiam accipiebant, reliqui vero fideles, quum eis aditus intra cancellos non permitteretur, extra sanctuarium mensæ sanctæ participes fiebant.

3. Quum Eucharistia fidelibus communicantibus infra liturgiam præberetur, minister Communionis distribuendæ, is erat qui liturgiam celebrabat, nempe episcopus vel presbyter, ministrante diacono. Ubi autem extra missam Communio danda erat, absente aut impedito presbytero, non solum diaconi, sed etiam reliqui clerici Eucharistiam præbere poterant. Imo quandoque ob gravem causam laicis permissum fuit, ut sibimetipsis Eucharistiam præberent. Nam, etsi, ut loquitur Concilium Tridentinum, sess. XIII. c. VIII, in *sacramentali Eucharistiæ sumptione, semper in Ecclesia Dei mos fuerit, ut laici a sacerdotibus communionem acciperent*, olim tamen, grassantibus persecutionibus, ex benigna Ecclesiæ dispensatione, permissum fuit

laicis et mulieribus, urgente causa, et absente presbytero vel diacono, Communionem accipere ex particulis consecratis, quæ in ecclesiis servabantur. Hujus rei insigne testimonium subministrat S. BASILIUS, cujus auctoritas passim a Syris etiam Jacobitis invocatur. Sanctus igitur Doctor, in *Epist. 93 ad Cæsarem Patriciam*, ait : « Quod autem persecutionum temporibus cogitur quis, absente sacer- » dote aut diacono, communionem sua ipsius manu accipere, id grave » non esse supervacaneum est ostendere : quia hoc diuturna con- » suetudo ipsis rebus confirmat. Omnes enim in solitudinem monachi, » ubi non est sacerdos, communionem domi servantes, suis ipsorum » manibus sumunt. Alexandriae autem et in Ægypto unusquisque » etiam de plebe, ut plurimum habet domi communionem, et quando » vult, per se ipse fit illius particeps. » In actis S. Eudoxiæ legimus : « Antequam traderet ultro se lupis agna Christi, brevi mora impe- » trata prodeundi, accurrit in sacram ædem, reserataque illic » arcula, in qua divinum donum reliquiarum sancti corporis Christi » servabatur, inde particulam acceptam sinu recondidit, et sic sta- » tim cum militibus abiit (Ap. BOLLAND. in *actis sanctorum, mens. » mart. t. I. p. 19. c. 42. n. 44*). » Hanc consuetudinem sæculo VII adhuc viguisse apud Edessenos colligitur ex JACOBI EDESSENI *Resol. 3*; nec mirum, quum tunc Christiani a sævis Mahumetanis, sicut olim a gentibus, continua persecutione exagitarentur.

4. Communionis ritus multiplex est apud Syros. Etenim Nestoriani presbyteris sub unica specie, diaconis vero cum reliquis clericis, et laicis sub utraque specie communionem præbent. Monophysitæ vero presbyteros utramque speciem sumere jubent, et, ubi adest magna populi multitudo, communionem intinctam præbent. Fideles olim in manu Eucharistiam recipiebant, qui mos videtur diu perdurasse apud Syros; attamen jam sæculo VII, in nonnullis casibus Eucharistia in ore recipiebatur, ut patet ex his JACOBI EDESSENI verbis : « Ægrotus, qui communicat, si velit, ore suo illam (oblationem) » recipiat, et si malit, manu sua illam sumat, et ponat in ore suo; » et si is non possit, ille qui defert, manu sua illam apprehendat » eumque participem faciat (Ap. BAR-HEBRÆUM in *Nomoc. c. IV. » sect. 4*). »

Pro Nestorianis præcipit JOANNES BAR-ABGARUS : « Qui venerabile » corpus sumit, satagat particulas suscipere cum sumptione particu- » larum phialæ, aut abstersione calicis, aut omnino palmis manuum, » neve corporis particulam manu ori inferat, sed ore capiat, quia » cœlestis est cibus (Ap. ASSEMAN. *Bibl. Orient. t. III. part. 1. p. 246*). »

Age vero usitatos a Monophysitis in Communionem ritus distinctius definiamus. Præcipit BAR-HEBRÆUS : « Presbyteri calicem bibant, et »
 » bibendum porrigant invicem ac sæcularibus. Sacerdos autem non »
 » potest sine calice, corpori solum communicare; sed si fieri potest, »
 » cum ipse corpus dat, diaconus calicem bibendum tradat : hoc »
 » justum est et canonicum, nam dixit Dominus : *comedite de corpore* »
 » *meo, et bibite de sanguine meo*. Et si fieri non possit, sacerdos »
 » intingat corpus in calice, quem ad ipsius dexteram gestat diaco- »
 » nus, et communicet quemadmodum facimus in Occidente. »

« Et si neque hoc fieri possit propter multitudinem populi, sigilla, »
 » antequam secernat margaritas, sacerdos intingat in calice tempore »
 » fractionis, et postea communicet, quemadmodum faciunt Orien- »
 » tales. Presbyteros autem et diaconos cum patena communicet »
 » episcopus, et similiter sacerdos. »

« Et quando presbyter offert, et vult communionem accipere epis- »
 » copus, hic per se ipsum ascendat ad gradum, cum descenderit »
 » presbyter, et Communionem accipiat, non autem presbyter com- »
 » municet illum. Abbates autem monasteriorum, et archipresbyteri »
 » a sacerdote, qui offert, Communionem accipiant (ap. BAR-HEBRÆUM »
 » *Nomoc. cap. IV. sect. 5*). »

Qui attente consideraverit quæ ex BAR-HEBRÆO recitavimus, perspi-
 ciet duplicem Communionis distribuendæ modum, apud Monophysita-
 tas, sæculo XIII, fuisse usitatum. Unus modus, isque antiquissimus,
 est ut sacerdos, in manum communicantis, sacrum Christi corpus tra-
 dat, diaconus autem calicem bibendum præbeat. Hic autem animad-
 vertendum est, nullam apud Orientales inveniri mentionem calami
 illius, quo olim usi sunt fideles in ecclesia Occidentali, ad sacrum
 sanguinem e calice sugendum. Alter modus is est, ut Communio
 intincta præbeatur. Juxta istum ritum calix non traditur bibendus,
 at sacerdos, liturgia durante, sacras particulas tempore fractionis in
 calicem immittit, ubi autem Communio tribuenda est, sacerdos,
 diacono calicem tenente, ope alicujus instrumenti, quod cochlear
 vocant, educit e calice particulas vino madefactas, unamque parti-
 culam singulis communicantibus in os immittit. Hæc est *Communio*
intincta, quæ etiam in Occidente olim frequentata fuit.

Nestoriani usum cochlearis non agnoscunt, ut contra RENAUDIUM
 affirmat Jos. SIM. ASSEMANUS; neque cochlearis mentio fit apud alios
 veteres Syros, v. g. apud Joannem Telensem, Jacobum Edessenum,
 Sanctum Joannem Maronem, qui tamen totum communionis ritum
 perspicue describit. Quid diaconissis liceret olim circa Eucharistiæ

X. *De cultu sanctorum, deque veneratione Reliquiarum ipsorum.* Annot. X ad pag. 73.

١٥٨
 ١٥٩
 ١٦٠
 ١٦١
 ١٦٢
 ١٦٣
 ١٦٤
 ١٦٥
 ١٦٦
 ١٦٧
 ١٦٨
 ١٦٩
 ١٧٠
 ١٧١
 ١٧٢
 ١٧٣
 ١٧٤
 ١٧٥
 ١٧٦
 ١٧٧
 ١٧٨
 ١٧٩
 ١٨٠
 ١٨١
 ١٨٢
 ١٨٣
 ١٨٤
 ١٨٥
 ١٨٦
 ١٨٧
 ١٨٨
 ١٨٩
 ١٩٠
 ١٩١
 ١٩٢
 ١٩٣
 ١٩٤
 ١٩٥
 ١٩٦
 ١٩٧
 ١٩٨
 ١٩٩
 ٢٠٠
 ٢٠١
 ٢٠٢
 ٢٠٣
 ٢٠٤
 ٢٠٥
 ٢٠٦
 ٢٠٧
 ٢٠٨
 ٢٠٩
 ٢١٠
 ٢١١
 ٢١٢
 ٢١٣
 ٢١٤
 ٢١٥
 ٢١٦
 ٢١٧
 ٢١٨
 ٢١٩
 ٢٢٠
 ٢٢١
 ٢٢٢
 ٢٢٣
 ٢٢٤
 ٢٢٥
 ٢٢٦
 ٢٢٧
 ٢٢٨
 ٢٢٩
 ٢٣٠
 ٢٣١
 ٢٣٢
 ٢٣٣
 ٢٣٤
 ٢٣٥
 ٢٣٦
 ٢٣٧
 ٢٣٨
 ٢٣٩
 ٢٤٠
 ٢٤١
 ٢٤٢
 ٢٤٣
 ٢٤٤
 ٢٤٥
 ٢٤٦
 ٢٤٧
 ٢٤٨
 ٢٤٩
 ٢٥٠
 ٢٥١
 ٢٥٢
 ٢٥٣
 ٢٥٤
 ٢٥٥
 ٢٥٦
 ٢٥٧
 ٢٥٨
 ٢٥٩
 ٢٦٠
 ٢٦١
 ٢٦٢
 ٢٦٣
 ٢٦٤
 ٢٦٥
 ٢٦٦
 ٢٦٧
 ٢٦٨
 ٢٦٩
 ٢٧٠
 ٢٧١
 ٢٧٢
 ٢٧٣
 ٢٧٤
 ٢٧٥
 ٢٧٦
 ٢٧٧
 ٢٧٨
 ٢٧٩
 ٢٨٠
 ٢٨١
 ٢٨٢
 ٢٨٣
 ٢٨٤
 ٢٨٥
 ٢٨٦
 ٢٨٧
 ٢٨٨
 ٢٨٩
 ٢٩٠
 ٢٩١
 ٢٩٢
 ٢٩٣
 ٢٩٤
 ٢٩٥
 ٢٩٦
 ٢٩٧
 ٢٩٨
 ٢٩٩
 ٣٠٠
 ٣٠١
 ٣٠٢
 ٣٠٣
 ٣٠٤
 ٣٠٥
 ٣٠٦
 ٣٠٧
 ٣٠٨
 ٣٠٩
 ٣١٠
 ٣١١
 ٣١٢
 ٣١٣
 ٣١٤
 ٣١٥
 ٣١٦
 ٣١٧
 ٣١٨
 ٣١٩
 ٣٢٠
 ٣٢١
 ٣٢٢
 ٣٢٣
 ٣٢٤
 ٣٢٥
 ٣٢٦
 ٣٢٧
 ٣٢٨
 ٣٢٩
 ٣٣٠
 ٣٣١
 ٣٣٢
 ٣٣٣
 ٣٣٤
 ٣٣٥
 ٣٣٦
 ٣٣٧
 ٣٣٨
 ٣٣٩
 ٣٤٠
 ٣٤١
 ٣٤٢
 ٣٤٣
 ٣٤٤
 ٣٤٥
 ٣٤٦
 ٣٤٧
 ٣٤٨
 ٣٤٩
 ٣٥٠
 ٣٥١
 ٣٥٢
 ٣٥٣
 ٣٥٤
 ٣٥٥
 ٣٥٦
 ٣٥٧
 ٣٥٨
 ٣٥٩
 ٣٦٠
 ٣٦١
 ٣٦٢
 ٣٦٣
 ٣٦٤
 ٣٦٥
 ٣٦٦
 ٣٦٧
 ٣٦٨
 ٣٦٩
 ٣٧٠
 ٣٧١
 ٣٧٢
 ٣٧٣
 ٣٧٤
 ٣٧٥
 ٣٧٦
 ٣٧٧
 ٣٧٨
 ٣٧٩
 ٣٨٠
 ٣٨١
 ٣٨٢
 ٣٨٣
 ٣٨٤
 ٣٨٥
 ٣٨٦
 ٣٨٧
 ٣٨٨
 ٣٨٩
 ٣٩٠
 ٣٩١
 ٣٩٢
 ٣٩٣
 ٣٩٤
 ٣٩٥
 ٣٩٦
 ٣٩٧
 ٣٩٨
 ٣٩٩
 ٤٠٠
 ٤٠١
 ٤٠٢
 ٤٠٣
 ٤٠٤
 ٤٠٥
 ٤٠٦
 ٤٠٧
 ٤٠٨
 ٤٠٩
 ٤١٠
 ٤١١
 ٤١٢
 ٤١٣
 ٤١٤
 ٤١٥
 ٤١٦
 ٤١٧
 ٤١٨
 ٤١٩
 ٤٢٠
 ٤٢١
 ٤٢٢
 ٤٢٣
 ٤٢٤
 ٤٢٥
 ٤٢٦
 ٤٢٧
 ٤٢٨
 ٤٢٩
 ٤٣٠
 ٤٣١
 ٤٣٢
 ٤٣٣
 ٤٣٤
 ٤٣٥
 ٤٣٦
 ٤٣٧
 ٤٣٨
 ٤٣٩
 ٤٤٠
 ٤٤١
 ٤٤٢
 ٤٤٣
 ٤٤٤
 ٤٤٥
 ٤٤٦
 ٤٤٧
 ٤٤٨
 ٤٤٩
 ٤٥٠
 ٤٥١
 ٤٥٢
 ٤٥٣
 ٤٥٤
 ٤٥٥
 ٤٥٦
 ٤٥٧
 ٤٥٨
 ٤٥٩
 ٤٦٠
 ٤٦١
 ٤٦٢
 ٤٦٣
 ٤٦٤
 ٤٦٥
 ٤٦٦
 ٤٦٧
 ٤٦٨
 ٤٦٩
 ٤٧٠
 ٤٧١
 ٤٧٢
 ٤٧٣
 ٤٧٤
 ٤٧٥
 ٤٧٦
 ٤٧٧
 ٤٧٨
 ٤٧٩
 ٤٨٠
 ٤٨١
 ٤٨٢
 ٤٨٣
 ٤٨٤
 ٤٨٥
 ٤٨٦
 ٤٨٧
 ٤٨٨
 ٤٨٩
 ٤٩٠
 ٤٩١
 ٤٩٢
 ٤٩٣
 ٤٩٤
 ٤٩٥
 ٤٩٦
 ٤٩٧
 ٤٩٨
 ٤٩٩
 ٥٠٠
 ٥٠١
 ٥٠٢
 ٥٠٣
 ٥٠٤
 ٥٠٥
 ٥٠٦
 ٥٠٧
 ٥٠٨
 ٥٠٩
 ٥١٠
 ٥١١
 ٥١٢
 ٥١٣
 ٥١٤
 ٥١٥
 ٥١٦
 ٥١٧
 ٥١٨
 ٥١٩
 ٥٢٠
 ٥٢١
 ٥٢٢
 ٥٢٣
 ٥٢٤
 ٥٢٥
 ٥٢٦
 ٥٢٧
 ٥٢٨
 ٥٢٩

« De honore martyribus debito. Placuit Synodo œcumenicæ, ut
» illorum, qui pro Christo coronati sunt martyrio veræ fidei, ossa

» collocentur in ecclesiis et monasteriis, quo indigentibus opem
 » conferant. Insuper memoria eorum, sacerdotali ritu, a tota commu-
 » nitate quolibet anno recolatur, neve ut reliqui defuncti censean-
 » tur, sed magis honor eis exhibeatur, quia sunt corona ecclesiæ
 » inter omnes hominum gradus, et populos, et eorum sanguine
 » exaltatum est cornu ecclesiæ; in hoc enim discernimur ab ethnicis,
 » ac reliquis sectariis, qui ossa sanctorum, in quibus Deus vivus
 » inhabitat, pro rebus fœdissimis habent, et quidam eorum etiam
 » corporum resurrectionem negant. Porro quicumque honorat the-
 » saurum (sepulcrum) ossium sanctorum, una cum sanctis Christum
 » honorat. Et quicumque illos non honorat, socius est et particeps
 » illorum, qui Christum negant, et sanctos ejus contumelia afficiunt.
 » Hæc secundum canonem Apostolorum definiimus, et qui hæc
 » transgressus fuerit, eum synodus œcumenica anathemati subjicit. »
 EBED-JESU *collect. canonum* tr. V. c. 12, apud MAÏ *Scriptor. Vet. Nov.*
collect. t. X.

Canonem Apost., de quo mentio fit supra, refert idem EBED-JESU :

ܣܠܬܐ ܥܕܐ ܡܢ ܡܢܬܐ. ܕܗܐ ܐܬܬܐ ܕܠܥܡܐ ܕܠܚܕܐ ܕܐܬܐ
 ܣܠܬܐ ܕܡܢܐ ܕܡܢܐ ܕܡܢܐ ܕܡܢܐ ܕܡܢܐ ܕܡܢܐ ܕܡܢܐ ܕܡܢܐ
 ܕܡܢܐ ܕܡܢܐ ܕܡܢܐ ܕܡܢܐ ܕܡܢܐ ܕܡܢܐ ܕܡܢܐ ܕܡܢܐ ܕܡܢܐ ܕܡܢܐ

« Constituerunt rursus Apostoli, ut omnium illorum, qui per bonum
 » fidei Christi martyrium, et per tribulationem pro nomine ejus
 » passam exeunt ex hoc mundo commemorationem faciatis in die
 » occisionis eorum. » Ibid. p. 471. Vid. etiam LAGARDI *Juris Eccles.*
reliquias Syr. p. 37.

Quamvis autem Syri reliquias sanctorum, maximo in honore
 haberent, tamen illas super altaria non collocabant. « Ea enim
 » erat, inquit, MARTENIUS, *De Antiquis Ecclesiæ Ritibus* lib. 1.
 » p. 303, veterum religio, ut, exceptis iis, quæ ad sacram oblationem
 » spectant, nihil omnino super altare deponi sinerent. »

Idcirco Syri, etsi sanctorum reliquias maxime venerarentur, eas
 tamen super altaria non collocabant, sed appendebant muro, quo
 prothesis a sancto sanctorum separabatur. Unde cum instauraretur
 templum castri Severini, inventa sunt in pariete, quo sanctuarium
 ab altari separabatur corpora sanctorum Dadæ, Asiæ, et Achæ in
 thecis recondita. Vid. ASSEMAN. *Biblioth. Orient.* t. III. p. 2. p. 146.
 In hac materia affert BAR-HEBRÆUS in suo *Nomocanone* c. 1. sect. VI
 resolutiones JACOBI EDESSENI cum præsentī canone omnino concordēs :

» calice est, in salutarem ipsius Christi Dei nostri sanguinem, in
» remissionem peccatorum etc. »

Juxta hanc opinionem explicandam putaverim præsentem JOANNIS responsionem. Dixerit igitur : etsi ad offerendum incruentum Missæ sacrificium, tabula consecrata necessario requiratur, ubi tamen urgebit necessitas, poterit absque tabula non quidem sacrificium offerri, sed cum hostia prius consecrata calix consignari; seu licebit absque altari consecrato celebrari quædam veluti Missa præsanctificatorum.

XII. De altarium ablutione. Annot. XII ad pag. 75.

In hoc conveniunt Syri Monophysitæ cum Latinis, quod unica tantum vice in anno, nempe feria quinta in cœna Domini, altaria abluunt; una tamen observatur differentia, in eo quod mensam altaris dumtaxat abluunt, non autem tabulam, sicuti Latini faciunt. In ecclesia Syrorum Malabarica altarium denudatio et ablutio ritu Romano peragitur. Vid. *Ordinem Chaldaicum Rituum et Lectionum juxta morem ecclesiæ Malabaricæ*, Syriace p. 203. Romæ 1775.

XIII. De jejunio ante communionem requisito. Annot. XIII ad pag. 77.

De jejunio communioni præmittendo, fuse diximus supra annot. VII. Ad præsentem autem Resolutionem quod attinet, non videtur hæc TELENSIS Resolutio multum abesse a sententia illa, qua Doctores catholici docent, hominem, qui os lavando, vel tempore pluvioso incedens, aliquas aquæ stillas casualiter absorbuerit, propterea non impediri a communionem. Unde iterum planum fit Syros etiam Jacobitas jejunium ante communionem omnino requisivisse, immeritoque a JESUIABO NISIBENO reprehendi, quasi non requirerent jejunium ante communionem.

**XIV. De munditie corporis requisita in eo, qui sacram
communione suscepturus est.** Annot. XIV ad pag. 79.

De hac re agunt JOANNES TELENSIS *Resol.* 22, 32 et 37, et JACOBUS EDESSENIUS *Resol.* 5. Munditiam autem corporis tollunt cum illusiones, quibus in somno corpora maculantur, tum naturalis ille mulierum defectus, quem menstrua vocant, atque etiam carnale viri et uxoris commercium. De tribus hisce immunditiis pauca dicemus :

1. De pollutione nocturna nihil statuit JOANNES TELÆ, sed lectorem invitat, ut videat S. BASILII et Canonistarum sententiam. Quid circa hoc punctum senserit S. BASILIUS, ex ejus *Regulis Brevioribus* N. 309, accipe : *Interrogatio.* « Si consueta et quæ secundum naturam sunt » contingant cuiquam, debet-ne is ad sanctorum communionem accedere ?

» *Responsio.* Superiorem natura et consuetudine docuit Apostolus » esse eum, qui in baptismo una cum Christo sepultus fuit. Nam » aliquando, nimirum eo in loco, ubi de aquæ baptismate agitur, » aliis quibusdam præmissis, ait : *hoc scientes, quia vetus homo » noster simul crucifixus est, ut destruat corpus peccati, ut ultra » non serviamus peccato....* Quam autem metuendum sit iudicium » proferendum in eum, qui in immunditia degens ad sancta accederet, discimus etiam ex veteri Testamento. Quod si amplius » templo hic est, nos utique modo magis formidando docebit apostolus, qui dixerit : *qui manducat et bibit indigne iudicium sibi » manducat et bibit.* » Docuerit, ni fallor, S. BASILIUS illusiones illas, quæ ex peccato mortali proveniunt, vel cum eo conjunguntur impedire hominem a communione. De iis autem illusionibus, quas homo patitur absque peccato, nihil statuerit. Vid. S. BASILII *opera* ap. MIGNE *Patrol. græc.* t. XXXI. col. 1302, cf. col. 1098 et 1583.

Clariora in hanc rem profert TIMOTHEUS Alexandrinus in suis *Responsis canonicis*, quæ in *Nomocanone* BAR-HEBRÆI interdum citantur. Ait TIMOTHEUS : « Si laicus, qui somniavit, clericum inter- » rogaverit, an debet ei permittere communicare, an non ? *Responsio.* » Si subest quidem desiderium mulieris, non debet : sin autem » tentat eum Satanas, ut per hanc occasionem a divinatorum mysteriorum communione alienetur, debet communicare. Neque enim » cessabit tentator eo tempore, quando debet communicare. »

Ad quæ verba notat BALSAMON. « De iis, quibus visa se in somniis

» lierem fidelem tempore menstrui non debet accedere quoad mun-
 » detur. » Cf. TIMOTHEI *Responsa canonica*, græce ap. MIGNE *Patrol.*
græc. t. XXXIII. col. 1299. Constitutiones Concilio Nicæno adscriptæ
 et apud Syros vigentes idem statuunt : « Omnes fideles et christianæ
 » mulieres continere se debent ab ingressu ædium Dei, quæ sunt
 » ejus templa, quamdiu menstrua patiuntur. Item a communionis
 » sumptione, quousque adimpleantur earum dies. » Vid. LABBE
concil. collect. t. II. p. 368. Quid hac de re sentiant theologi Catholici,
 vide ap. S. ALPHONSUM DE LIGUORIO *de Euchar.* tract. 3. c. 2. d. 2. n. 275.

3. De commercio carnali viri et uxoris, atque etiam de muliere
 quæ parturivit, hos canones accipiunt Syri.

Canon Severi. « Mulier, quæ cum viro recubuit, non accedat usque
 » ad reditum diei. Oportet enim ut illa in antecessum præparet
 » animam suam, et a concubitu legitimo absteineat, in honorem
 » mysteriorum sanctorum. »

Canon Timothei. « Vir et mulier, si fuerint in copula, non decet
 » ut oblatione donentur eadem die. Dixit enim Apostolus, ne frau-
 » detis invicem, nisi quando ambo vacare debetis jejunio, et ora-
 » tioni, et iterum in idipsum revertimini, ne tentet vos Satan,
 » propter concupiscentiam corporis vestri. » Cf. MIGNE *Patrol. græc.*
 t. XXXIII. col. 1299 et 1306.

Canon Jacobi Edesseni. « Mulier, quæ parit biduo aut triduo ante
 » feriam quintam mysteriorum, si se ipsam abluere possit a suo
 » sanguine, potestatem habet communicandi sacris mysteriis, etc.
 » Vid. BAR-HEBRÆI *Nomoc.* cap. IV. sect. 2. »

Ex his omnibus iterum apparet, quantum Syri Eucharistiam semper
 venerati sint. Ex eadem veneratione factum est, ut illicitum decla-
 rarent colloquium cum ethnico habitum, antequam sumeretur Eu-
 charistia, et ut prohiberent balneum ingredi post communionem
 acceptam.

XV. *De vitanda hæreticorum societate.* Annot. XV ad pag. 84.

Monita PAULI (*Epist. ad Tit.* III. 10), et JOANNIS (II *Epist.* II. 10 et 11)
 semper præ oculis habens Ecclesia, simulque errori aditum præclu-
 dere satagens, fidelibus constanter prohibuit, societatem cum hære-
 ticis inire. Hinc variis canonibus, prout circumstantiæ exigebant,

vetitum fuit, ne fideles infidelibus, judæis, hæreticis, aut excommuni-
catis sociarentur, non tantum in rebus divinis, sed etiam in humanis.
Non est hujus loci antiquam Ecclesiæ Catholicæ disciplinam, circa
hanc rem, exponere. Illud autem monendum est, Syros tum
Nestorianos tum Monophysitas, cum cæteris, quæ ab Ecclesia
Catholica mutuati sunt, etiam antiquos ejus canones de vitandis
hæreticis accepisse, et retinuisse. Hinc factum est, ut eosdem ipsos
canones, quos antiqui Patres et prima Concilia tulerant adversus
hæreticos, arripuerint Monophysitæ et Nestoriani, iisque usi sint,
non tantum contra se invicem, sed etiam contra Catholicos, maxima
sane cum Catholicorum injuria. Igitur abs re non erit, ad elucida-
tionem eorum, quæ hic et in sequentibus Resolutionibus dicuntur,
referre eos antiquos canones, quos Syri omnes recipiunt.

[illegible]

مددہ ہنگامہ : ۱۔ الف محکمہ خصوصی ملازمتیں دے
اسی بحر محکمہ امور لاء : ۲۔ ملازمتیں ای دے

« *Canon Apostolorum* 10 : Si quis cum illo , qui non fit particeps »
 » mysteriorum, licet domi, oraverit, separetur. »

« *Canon Apostolorum 11* : Si clericus cum clerico deposito, »
 » tanquam cum (legitimo) clerico oraverit, deponatur etiam ipse. »
 Vid. LAGARDII, *Reliq. Juris Eccles. antiquiss. Syr.* p. 46; Cf. EBED-
 JESU, *Epitome canonum Apostolicorum*, ap. MAI, *Script. Vet. Nov.*
collect. t. X. p. 10 et 176.

Concilio Laodicensi can. 32 : « Quod non oportet hæreticorum »
» benedictiones accipere, quæ sunt potius maledictiones. »

Ejusdem can. 33 : « Quod non oportet una cum hæreticis orare. »

Ejusdem can. 37 : « Quod non oportet, quæ a Judæis vel hæreticis »
mittuntur festiva accipere, vel eorum impietatibus communicare.»

Ejusdem can. 39 : « Quod non oportet cum gentibus festum agere, » et eorum impietati communicare. » Vid. LABBE, *Concil. collect.* t. I. col. 1535-38. Alia dabimus ad JACOBI EDESSENI *Resol.* 53-59, in Annot. XXXIX.

XVI. *De Exequiis Defunctorum.* Annot. XVI ad pag. 83.

De exequiis defunctorum agunt JOANNES TELENSIS *Resol.* 27-30, et JACOBUS EDESSEUS *Resol.* 60-63. Operæ pretium erit, quædam hic annotare de ritibus apud Syros receptis, circa defunctorum funera.

« Obsequia defunctis statim post obitum, præsertim quatuor » exhibebant veteres. Simul enim ac efflaverat aliquis animam, » clausis ejus oculis, corpus ipsius lavabant, pretiosis unguentis » delibutum condiebant, congruis sibi vestimentis induebant, ac » tandem, fuis ad Deum precibus, hymnorum et psalmorum decan- » tatione Deo commendabant. » Ita MARTENIUS, *De antiquis Ecclesiæ Ritibus*, lib. III. c. 12.

Quod de veteribus MARTENIUS dixit, idem de Syris affirmandum. Jacobitæ tamen a Nestorianis in hoc dissentientes, corpora defunctorum non abluunt. Hoc colligitur ex JACOBO EDESSENO : « Non est, » inquit, canonicum abluere defunctos. Neque S. Dionysius quidquam » simile præcepit. Sed ulceratos Domini eorum sæpe laverunt, et » aliquando aromate purificarunt corpora eorum. Et in locis multis » usurpata fuit hæc consuetudo. Initio autem evangelicæ prædicationis, cum exigui essent fideles, in Ecclesia peragebantur ministeria super defunctos. Hodie autem, quum multiplicati sunt, » necesse non est, ut deportentur in ecclesiam, sed in domibus ac » vicis sæpenumero fiunt super eos ministeria. Verumtamen die » secunda aut tertia consueverunt domestici eorum ad ecclesiam » convenire, et oblationem facere, et sacerdotes, qui sepelierunt, » honorare. »

Alia etiam cernitur discrepantia inter Jacobitas et Nestorianos. Nam Jacobitæ corpora defunctorum episcoporum, sacerdotum, diaconorum, et monachorum deferunt ad ecclesiam cum hymnis, psalmis et luminaribus, eaque ante altare in sanctuario collocant. Nestoriani e contra sacerdotum cadavera non introducunt in sanctuarium, sed super gradibus in ecclesia deponunt, excepto tamen Patriarcha, cujus mortales reliquæ intra cancellos altaris admittuntur. Sæcularium autem exequiæ, sive apud Jacobitas sive apud Nestorianos, domi perficiuntur, indeque ad sepulcrum itur. In sepulcro autem cadavera, facie ad orientem versâ, conduntur, et pulvis loco unguenti, quo clericorum et monachorum dumtaxat corpora liniuntur, in eis projicitur.

deponuntur coronæ, quæ in die baptismatis capitibus baptizatorum impositæ fuerant.

Igitur ex mente TELENSIS baptismus perfici nequit absque Chrismate, id est absque sacramento Confirmationis, cujus materia est Chrisma. Et ratio ob quam absque Chrismate baptismus perfectionem suam non habeat, ex ipsa forma a Monophysitis usitata, desumitur. Sacramentum enim Chrismatis est : signaculum veræ fidei, *complementum donorum Spiritus Sancti*, cujus quidem gratia jam in baptismo habetur per regenerationem; sed ista gratia ut augeatur, roboretur, compleatur, perficiatur, indiget sacramento Chrismatis, quod est *complementum donorum Spiritus Sancti*.

Secundo loco aperiendum est, quid sit Chrisma, et quomodo conficiatur. Chrisma apud Jacobitas ex oleo olivæ variisque aromatis conficitur, ut docet BAR-HEBRÆUS his verbis : « Cinnamomi » quinquaginta drachmæ; spicæ, sexaginta drachmæ; cariophylli, » nucis myriacæ, croci, zingiberis, piperis, ex unoquoque viginti » drachmæ conterantur, et purificentur, et commisceantur 400 » drachmis unguenti puri olivæ. Et mittatur id in ollam magnam » vitri, ac igni superponatur olla magna ænea, quæ plena sit aqua, » et collo ollæ alligetur rutabulum ferri, et appendatur intra aquam, » quin pertingat ad fundum ollæ, et succendatur ignis, ac ebulliant » aquæ tribus horis : tunc demittantur in ollam stactis humidi » sexaginta drachmæ, et coquatur una hora. Deinde totum ignem » removeant de sub olla, et cum frigent aquæ, tollant ollam, et » relinquant unguentum, donec eliquetur, ipsumque fundant in » amphoram sanctificationis. » Tradit deinde BAR-HEBRÆUS totum ritum benedictionis sacri Chrismatis. Benedicitur Chrisma feria quinta magnæ hebdomadis; soli Patriarchæ vel Catholico fas est illud consecrare, potest tamen Chrisma consecrari ab episcopis in urbibus, et etiam in pagis, ubi necessitas id expostulat; possunt etiam episcopi Chrisma imminutum augere Oleo orationis. Hoc non permittitur presbyteris, qui etiam excommunicantur si Chrismate ungant infirmum (ap. BAR-HEBRÆUM, *Nomoc.* c. III. sect. 4-5).

Postremo loco pauca dicenda sunt de *Solutione aquarum*. Sacerdos postquam Baptismum, Confirmationem et Eucharistiam suscipientibus contulit, ac reliqua quæ facienda sunt perfecit, manus suas a chrismate abluit, vel in ipso fonte baptismali, ut præcipit Stephanus Aldoensis (ap. AL. ASSEMAN. *cod. Liturg.* t. III. p. 189), vel in alia aqua, ut innuere mihi videtur JOANNES TELÆ. Deinde recitat Ordinem *Solutionis aquarum*, quas e fonte baptismali in locum mundum

emittit. De Confirmationis sacramento fusius agunt AL. ASSEMANUS *cod. Liturg.* t. III. p. 136-237; J. SIM. ASSEMANUS *Bibl. Orient.* t. III. p. 2. p. 271-284. Vid. etiam G. FABRICII BODERIANI *De Ritibus Baptismi.* Antverp. 1572. p. 90, et sqq.

XVIII. *De Diaconissis.* Annot. XVIII ad pag. 87.

Diaconissarum officia et potestatem in res sacras definiunt JOANNES TELENSIS, *Resol.* 33-42; JACOBUS EDESSENIUS, *Resol.* 23-24; BAR-HEBREUS, *Nomoc.* cap. VII, sect. 7; *Synodus Maronitarum Libanensis*, part. III, cap. 2; alii. Ex quibus de Diaconissis hæc notamus.

1. Diaconissas frequenter memorari ab antiquis Ecclesiæ scriptoribus, atque earum mentionem jam fieri in Epistolis Paulinis ad *Rom.* XVI. I, 2, et I. ad *Timoth.* V. 9.

2. Legibus ecclesiasticis cautum fuisse, ut ad officium Diaconissarum non eligeretur, nisi mulier cujus virtus explorata foret, quæque annos 40 prætergressa esset, si virgo, 60 si vidua.

3. Anathemate damnandam esse Diaconissam, quæ post professionem nuptias iniisset.

4. Jam diu ante sæculum XII institutionem Diaconissarum apud Syros cessavisse, et in monasteriis monialium dumtaxat permansisse. Quæ enim monialis abbatisa eligitur, ea Diaconissa episcopi benedictione constituitur.

5. Quamvis Diaconissæ simili fere ritu ac diaconi ordinarentur, earum tamen ordinationem inter ordines sacros minime fuisse recensitam.

6. Diaconissarum officia hæc potissimum fuisse, ut mulierum honestati ac pudori in ecclesia consuleretur. Nam Diaconissarum opera necessaria erat: 1° ut sanctæ portæ, per quas mulieribus ad ecclesiam patebat aditus, ab iis custodirentur, et quo unaquæque sederet loco statueretur; 2° ut baptizandas mulieres exuerent vestibus, baptizatasque et ex baptisterio eductas susciperent; 3° ut chrismate vel oleo nuda earum corpora tam in Baptismo et Confirmatione, quam in Extrema-Unctione ungerent; 4° ut rusticis et imperitis mulieribus principia fidei vel Baptismi ritus exponerent; 5° ut in negotiis urgentibus mulieres episcopum, presbyterum vel diaconum alloqui volentes,

Abs re tamen non erit ex Codice Parisino antiquum de Diaconissis monumentum in confirmationem eorum, quæ dicta sunt, proferre :

[illegible]

وكانت صفتا. هذا وحده على هذا من بضمها : ففصلته
 وضمها. والحقبة من هذه اف هو مذهبها من هو
 وضمها : حرقها هتلا. هذا هم : بفتح. انا
 انا لما من مذهبها : مذهبها مذهبها في الامم خلا مذهبها لا يحق
 + ففصلته

« Propterea, o episcope, elige tibi operarios justitiæ, adjutores,
 » qui tecum vitæ allaborent, quos dignos probaveris ex universo
 » populo. Elige et constitue diaconos, viros idoneos gerendis multis
 » iis negotiis, quæ gerenda sunt. Mulierem autem (elige) ad minis-
 » terium mulierum. Sunt enim domus, ad quas non possis diaconum
 » mittere ad mulieres, propter infideles; Diaconissas igitur eo mittes,
 » præsertim etiam quia res aliæ multæ mulierem Diaconissam requi-
 » runt. Primo, quando mulieres in aquas (baptismi) descendunt,
 » requiritur Diaconissa, a qua ungantur oleo unctionis illæ, quæ
 » descendunt in aquas. Et ubi non occurrit mulier, et præsertim
 » Diaconissa, necesse est eum, qui baptizat, ungere baptizandam;
 » ubi autem adest mulier, et præsertim Diaconissa, non oportet
 » feminas aspici ab hominibus, sed in impositione manus ungat
 » (baptizans) solummodo caput earum. Sicut olim ungebantur sacer-
 » dotes, et reges in Israël, sic etiam tu eodem modo in impositione
 » manus ungas caput eorum, qui accipiunt baptismum, sive sint
 » viri, sive feminæ. Et postea, sive tu ipse baptizes, sive diaconos
 » aut presbyteros baptizare jubeas, mulier Diaconissa, ut supra
 » diximus, ungat mulieres; vir autem super eas recitet verba invo-
 » cationis divinæ (dum manent) in aquis; et quando egressa est ex
 » aquis, illa, quæ baptizatur, suscipiat eam Diaconissa et edoceat et
 » instituat, ut signaculum infragile baptismi servetur in puritate et
 » sanctitate. . . . Adhuc tibi necessarium est Diaconissæ ministerium
 » ad res alias; pro domibus enim infidelium, in quibus habitant
 » mulieres fideles, requiritur Diaconissa, quæ ingrediatur et visitet
 » infirmas. » Vid. *Didascaliam apostolorum* Syriace editam Lipsiæ
 1854, p. 70; et *Constitut. Apostol.* l. 3. c. 15 et 16, cum notis Cote-
 lerii ap. Migne *Patrol. græc.* t. I. coll. 794 sqq.

XIX. *Ministerium altaris Diaconissis interdictum.*

Annot. XIX ad pag. 89.

Jam ab antiquissimo tempore canones prohibuisse, ne Diaconissæ ad altare ministrarent, probatur ex Constitutionibus, quæ in Oriente sub nomine Apostolorum circumferuntur.

محمدا لا يصح له ان يقرأ من الكتاب في الصلاة
مكتوبة له. ان اذله من الصلاة في الصلاة
بخطبة له. ان اذله من الصلاة في الصلاة
بخطبة له. ان اذله من الصلاة في الصلاة

« Diaconissa non benedicit, sed nec quidquam ex iis, quæ faciunt » presbyteri, aut diaconi, facit; nisi quod custodit portas, et ministrat presbyteris, quando baptizant feminas, quia hoc valde decet. » Vid. LAGARDII *Reliquias Syriacas* p. 24; EBED-JESU *Epitom. Can. Apost.* p. 185, *Constitution. Apost.* lib. 8. cap. 28.

Ubi tamen presbyter aut diaconus non aderat, Diaconissis permittebatur apud Monophysitas, quædam agere circa ministerium Eucharistiæ, ut colligi potest ex JOANNE TELENSI, et JACOBO EDESSENO. Has autem exceptiones reprobarunt Maronitæ in Synodo Libanensi his verbis : « ad altare tamen accedere, aut communionem monialibus » præbere, etiam in absentia presbyteri, aut diaconi, nullatenus » (diaconissæ) permittuntur. » Ap. AL. ASSEMANUM *Cod. Liturg. t. X.* p. 126.

XX. *Quid possint facere Diaconissæ in Ordine generali Liturgiæ.*

Annot. XX ad pag. 89.

Hic animadvertendum est, Syros suam Liturgiam in duas partes præcipuas dividere : *Ordinem generalem* et *Anaphoram*. *Ordo generalis* ea omnia complectitur, quæ ab initio usque ad *orationem pacis* recitantur. Sicut plures *Anaphoras* habent Syri, sic pluribus *Ordinibus generalibus* utuntur. In *Ordine generali*, quem secundo loco in suis Liturgiis Syriacis posuit RENAUDOTIUS, postquam sacerdos obla-

tam in disco disposuit, et aquam in calice cum vino miscuit, incipit *Ordinem pœnitentiæ*, in quo elicitur actus contritionis, petitur venia peccatorum, thusque adoletur. Ad has cæremonias attenderit JOANNES TELENSIS, statueritque posse quidem Diaconissam incensum ponere, orationemque contritionis submissa voce recitare, non autem proferre illam orationem, quæ alta voce a sacerdote dicitur, dum thus adoletur. Declarat etiam TELENSIS Diaconissam posse cum permissione episcopi infundere vinum et aquam in calicem, quæ cæremonia fit statim ab initio missæ apud Monophysitas.

XXI. *De Jacobo Edesseno, ejusque Resolutionibus canonicis.*

Annot. XXI ad pag. 99.

Magna viget controversia de JACOBI EDESSENI fide. Alii eum inter Catholicos, imo quidam inter sanctos, alii vero eundem inter Monophysitas annumerant. Antequam difficilem hanc quæstionem solvere aggrediamur. JACOBI EDESSENI ortum et gesta ex BAR-HEBRÆI Chronico accipe :

« Circa eadem tempora claruit JACOBUS, *Edessenus* nuncupatus, »
 » quoniam postea eidem urbi præfectus est ab isto Athanasio Patriarcha. Natus est religiosissimus JACOBUS Indabæ, in castello »
 » regionis Gumix in agro Antiocheno; et in monasterio Aphthonii, »
 » quod Kenserinense dicitur, græcam linguam et sacrorum librorum »
 » lectionem perfecte didicit. Inde Alexandriam profectus, ibique »
 » eruditus, in Syriam post liminio revertitur. Tandem Edessam »
 » delatus, illius Ecclesiæ Episcopus creatus est. Eam tamen sedem, »
 » improborum quorundam clericorum factione exagitatus, quum »
 » eorum insolentiam ferre non posset, sponte reliquit. Sed et cum »
 » Patriarcha Mar Juliano cœterisque episcopis pro ecclesiasticorum »
 » canonum observantia acriter pugnavit. Quum autem nemo ei aures »
 » præberet, sed omnes, ut res tempori accommodaret, eum adhorta- »
 » rentur, sacrorum canonum collectos codices ante monasterii val- »
 » vas, ubi Patriarcha morabatur, concremavit, alta voce proclamans : »
 » Canones a vobis conculcados atque minime custoditos, quasi »
 » supervacaneos et inutiles flammis devoveo. Indeque simul ad »
 » monasterium Mar Jacobi de Chisuma se proripiens, ibidem mansit.

» Ejus in locum Edessæ consecratus est Episcopus Habibus senex,
 » vir mitis, ingenioque aperto et candido, et ob morum suavitatem,
 » comitatemque gratissimus. JACOBUM vero monachi Eusebonæ ad se
 » arcessivere, apud quos per undecim annos psalmos et scriptura-
 » rum græcam lectionem docuit, græcumque sermonem fere jam
 » exoletum restituit. Quam ob causam a Fratribus in Græcos pes-
 » sime animatis vexatus, ad magnum cœnobium Telædæ migravit,
 » ibique novennio commoratus, Veteris Testamenti libros emendavit.
 » Interea Habibus mortuus est. Quamobrem Edesseni Patriarcham
 » adiære, eique supplicarunt, ut Jacobum ad suam Ecclesiam redire
 » pro potestate juberet. Paruit Jacobus. Sed post quatuor a recepta
 » sede menses in Occidentem profectus, ut libros et discipulos suos
 » ad suam ecclesiam asportaret, quum ad monasterium pervenisset,
 » librosque suos præmisisset, vita functus est, anno Græcorum
 » millesimo decimo nono, die quinta junii (ap. ASSEMANUM, *Biblioth.*
 » *Orient.* t. II. p. 336). »

Ex hoc BAR-HEBRÆI testimonio colligitur Jos. SIM. ASSEMANUM errasse (*Bibl. Orient.* t. I. p. 468), quando asseruit, JACOBUM anno græcorum 962 (Christi 651) episcopum Edessæ creatum fuisse. JACOBUS enim unctionem episcopalem ab Athanasio Baladensi Patriarcha accepit. Ille autem ATHANASIUS, tribus tantum annis, nempe ab anno Græcorum 995 (Christi 684) ad annum 998 (Christi 687), sedem occupavit, quo anno e vita migravit. Ordinatus igitur fuerit JACOBUS intra annos Christi 684-687, non autem anno 651. Quæ diximus, confirmantur ex Chronico Edesseno ubi hæc leguntur : « Anno Græcorum 998 (Christi 687), obiit Maavias Arabum rex, cui subrogatus » Jazides regnavit annos tres cum dimidio. Edessæ autem pro Cyriaco factus est Mar JACOBUS. » Igitur ordinatus fuerit JACOBUS, juxta chronicon Edessenum, circa annum Christi 687 et, ut putaverim, ipso hoc anno.

Nunc ad quæstionem valde exagitatam de JACOBI EDESSENI recta fide veniamus. Alii orthodoxum, quinimo et sanctum, eum pronuntiant; alii vero eum Jacobitarum seu Monophysitarum sectæ doctorem affirmant. Utriusque opinionis argumenta paucis exponam : et quid sentiendum sit, stabilire conabor.

« Ut in nomine, ait ASSEMANUS, ita in re, circa JACOBUM, multi » decepti sunt. ANDREAS MASIVS, *præf. in Barceph.*; et ex eo HOTTINGERUS in *Biblioth. Orient.*, affirmant eum sancti Ephremi præceptorem fuisse, atque Nisibis episcopum. Idem de JACOBO scribit » BRITIUS, in *Epitome Annalium Ecclesiasticorum Baronii* p. 75, et

» quem *Orrhöttam* latine dixerat, eum سروجی *Sarugensem* arabice
 » vertit : quasi unus idemque sit Nisibenus, Sarugensis, et Edesse-
 » nus. NAIRONUS, in Chronologico auctorum indice *Evopliæ* suæ præ-
 » misso, eum a Nisibeno, non tamen a Sarugensi, distinguit, dum
 » asserit, hymnos ejus in breviariis occurrere. Naironum transcribit,
 » ut solet, GUILLELM. CAVE, in *Hist. litt.* t. II. p. 110. »

Ita JOS. SIM. ASSEMANUS, in *Bibliotheca Orientali* t. I. p. 470. Ibi-
 dem clarissimus hic auctor multis vindicare, et stabilire conatur
 rectam EDESSENI fidem (a pag. 468-494). Postea tamen, in tomo
 secundo ejusdem operis pag. 336, ita se correxit : « Quod de Ortho-
 » doxa ejusdem (Edesseni) fide ex EDENENSI, et NAIRONO a p. 470.
 » affirmavi, res ab eo sub Jacobitis Patriarchis in locis et cœnobiis
 » monophysitico errore infectis gestæ, et perpetua ejusdem cum
 » gente Jacobitarum ad mortem usque communio, (si quidem vera
 » sunt quæ ex BAR-HEBRÆO recitavi) contrarium suadere videntur. »
 STEPHANUS EDENENSIS, in *Exposit. Missæ Syr.* candelabro 7, tract. 5.
 c. 2. JACOBUM EDESSENUM, cum insigni probitatis et doctrinæ laude,
 inter catholicos Anaphorarum auctores reponit. P. BENEDICTUS, qui
 JACOBI EDESSENI Commentaria Commentariis S. EPHRÆMI immiscuit,
 sanctum eum ubique nominat.

E contra RENAUDOTIUS, *Liturg. Orient.* t. II. p. 380, JACOBUM EDES-
 SENUM erroris Monophysitarum arguit; RENAUDOTII argumenta corro-
 boravit STEPH. EVOD. ASSEMANUS, in *Catalogo Biblioth. Laur. Medic.*
 p. 108; cui sententiæ etiam nos subscribimus.

Age vero nostræ sententiæ argumenta proferamus, et opinionis
 oppositæ difficultatibus respondeamus.

JACOBUM EDESSENUM *Monophysitam fuisse, patet tum ex ejus gestis,*
tum ex ejus scriptis.

1. *Ex ejus gestis* : pauca ex rebus a JACOBO gestis cognovimus, ea
 solum innotuerunt, quæ BAR-HEBRÆUS in chronico retulit, et a nobis
 superius recitata sunt. Ex his autem manifestum est, JACOBUM EDESSE-
 NUM Monophysitarum hæresi laborasse. Scientias enim theologicas
 Alexandriæ, ubi Monophysismus vigeat, didicit, episcopus Edessæ
 a patriarcha Jacobitarum creatus est, et in continuo cum Jacobitis
 commercio usque ad finem vitæ permansit. Hinc fateri cogitur
 doctissimus JOS. SIM. ASSEMANUS, necessario esse delenda, quæ pro
 vindicanda Jacobi fide attulerat, si hæc BAR-HEBRÆI relatio vera sit.
 Relationem vero BAR-HEBRÆI, scriptoris diligentissimi, falsi arguere
 difficile videtur, cum ex una parte non adsint testimonia opposita,
 et ex altera parte hæc relatio cum scriptis JACOBI plane conveniat,
 ut statim ostendemus.

Reponit quidem Jos. SIM. ASSEMANUS, exinde colligi, Jacobum rectam tenuisse fidem, quia Heraclius imperator episcopum Orthodoxum, rejecta secta Jacobitica, Edessæ restituerat. Sed hæc observatio manca est. Nam Heraclius hæc egit anno 628, JACOBUS autem episcopus creatus est circa annum 685, cum Heraclius non superasset amplius, variæque perturbationes in rebus Edessenis accidissent, mortuusque esset episcopus ab Heraclio constitutus, et duo alii episcopi jam in ejus loco successissent.

2. *Ex ejus scriptis* : asserit quidem Jos. SIM. ASSEMANUS, se in omnibus JACOBI scriptis, quæ legere potuit, errorem Monophysitarum non deprehendisse, e contra JACOBUM, ubi de Christo disserit, veram ejus divinitatem, et humanitatem confiteri, Verbumque carne, non deitate, passum tradere. Sed nihil mirum si hæreticus passim sibi contradixerit; quod autem doctissimus ASSEMANUS labem Monophysismi in scriptis JACOBI non repperit, hoc inde provenit, quod omnia Jacobi scripta, ad manum non habuit; nec legit *questiones canonicas*, ubi Jacobus Chalcedonenses rejicit, nec *sermonem adversus Armenos*, ubi duas *Christi naturas* negat his verbis :

[illegible]

« *Chalcedonenses* vocantur propter dualitatem, nimirum quia duas » profitentur naturas, juxta novam doctrinam Synodi, id est, *Conci- » lii Chalcedonensis*. »

Itaque, nisi probetur testimonia allata esse corrupta et falsa, fatendum est JACOBUM EDESSENUM *Monophysitam* fuisse. Jam autem Resolutiones canonicas, quas edidimus, proprium JACOBI EDESSENI fœtum esse, non autem alius cujusvis scriptoris, statim probabitur. Restat igitur demonstratum, EDESSENUM labe Monophysismi infectum esse. Quod confirmatur ex gestis EDESSENI supra relatis. Præterea Liturgia ab EDESSENO conscripta maximo in honore habetur apud Jacobitas, cum tamen, post Concilium Chalcedonense, nullam novam, quod sciamus, Catholicorum Liturgiam receperint.

Objicit J. SIM. ASSEMANUS : JACOBUS EDESSENUM inter sanctos reponitur a Maronitis et Melchitis, Jacobitarum perpetuis hostibus. Jam autem, nisi fides JACOBI recta omnino fuisset, a Maronitis ut sanctus non coleretur. Multi siquidem exstant alii celebriores hæretici, ut Severus, Xenaïas Mabugensis, Dionysius Bar-Salibi, Bar-Hebræus, quorum scriptis quandoque utuntur Maronitæ, nec tamen eos ut sanctos colunt. Præterea recentiores Maronitarum scriptores, præcipue Stephanus Edenensis, qui res Syriacas perspicue notas habebat, doctrinam JACOBI laudant, ejusque fidem vindicant. In idem conspirare videntur scriptores Orthodoxi, qui Jacobi ætate in Syria floruerunt, et hæreticos sui temporis exagitarunt, ut S. Joannes Damascenus, Georgius Tagritensis, Constantinus et Leo Haranitæ. Nullus horum JACOBUM EDESSENUM veluti hæreticum traduxit, aut nominavit : quorum tamen intererat, eum, si qua hæresi laborasset, confutare, quum apud Syros et doctrina et dignitate excelleret. Eliam Jacobitam episcopum, virum cæteroquin obscuri apud ipsos sectarios nominis, Damascenus tamen diserto opere confutandum censuit. Cur igitur idem sanctissimus Doctor JACOBUM EDESSENUM longe illustriorem tacuisset? Præterea, inter multiplicia JACOBI EDESSENI scripta, nullum invenitur, in quo Monophysismi venenum propinet, sed e contra, pluries in commentariis suis, Christi divinitatem et humanitatem prædicat, atque in Verbo animam, mentem corpusque confitetur, ac Verbum carne non deitate passum tradit. Ita fere ASSEMANUS.

Respondeo : Si qui Maronitæ JACOBUM, ut sanctum venerantur, hoc provenire ex errore, quo factum est, ut, cujus nomen cum S. JACOBO SARUGENSI hic illic confudissent, et cujus scripta non legissent, nisi illa in quibus error Monophysitarum non deprehenditur, facile eum

tanquam sanctum haberent. Hinc Naironus JACOBI EDESSENI sanctitatem propugnavit, quia EDESSENUM a SARUGENSI non distinxit, sed ambos pro una eademque persona habuit. JOS. SIM. ASSEMANUS doctrinam EDESSENI laudavit, tum quia non cognoscebat ejus gesta, tum quia ad manum non habuit omnia ejus scripta. Hinc, cognitis ex Bar-Hebræo gestis EDESSENI, se ipsum correxit. « Deinde, inquit, » quod de orthodoxa ejusdem fide ex Edenensi et Nairono affirmavi, » res ab eo sub Jacobitis Patriarchis, in locis et cœnobiis Monophysitico errore infectis, gestæ, et perpetua ejusdem cum gente » Jacobitarum ad mortem usque communio (si quidem vera sint, » quæ ex Bar-Hebræo recitavi), contrarium suadere videntur. » Quid si ASSEMANUS testimonia supra recitata cognovisset? quid si JACOBI *sermonem adversus Armenos*, ejusque *Resolutiones canonicas* legisset? Utique cum STEPH. EV. ASSEMANO JACOBUM EDESSENUM hæreticum pronuntiasset. Nec interest, JACOBUM EDESSENUM alibi de Verbo Dei recte sentire; quid enim mirum, si hæreticus passim sibi contradixerit? Nec etiam refert, eum a Joanne Damasceno non fuisse impugnatum. Hoc enim multis ex causis provenire potuit.

Restat breviter dicendum de *authenticâ* Resolutionum Canonicarum JACOBI EDESSENI, quas nunc primum latina versione donatas vulgavimus; inquirendum etiam est de tempore, quo fuerint conscriptæ istæ Resolutiones.

JACOBI EDESSENI Resolutiones, sive Responsa de Jure Canonico ad quæstiones ab Adæo presbytero positas, jam laudavit RENAUDOTIUS, in *Liturg. Orient.* t. II. p. 380; et post eum JOS. SIM. ASSEMANUS, in *Bibl. Or.* t. I. p. 469, nec illarum authenticam aliquis huc usque in dubium vocavit; quare haud necessarium videtur de iis fusiori calamo agere.

JACOBUM EDESSENUM, de Canonibus Ecclesiasticis, multa scripsisse, testantur scriptores Syri. Exstat Syriace in codice Sangermanensi 38, ex quo JACOBI EDESSENI Resolutiones desumptæ sunt, Epistola ANTHIMI episcopi Constantinopolitani ad Jacobum Edessenum, ubi ejus laudatur zelus erga canones Ecclesiæ. Sed argumentum omnino ineluctabile eruitur ex *Nomocanone* BAR-HEBRÆI. In hoc libro BAR-HEBRÆUS multas JACOBI EDESSENI Resolutiones verbotenus refert, illasque tanquam regulas observandas præbet. Ordo quidem non servatur, sed, interrogationibus neglectis, et nomine JACOBI EDESSENI ubique præmisso, præcipua responsionis pars refertur. Cum autem omnino concordent, quæ in lucem edimus, cum iis quæ BAR-HEBRÆUS ex JACOBO EDESSENO recitat, utique dicendum est, nos ea ipsa in manu habere, quæ BAR-HEBRÆUS legit, et JACOBI EDESSENI esse agnovit.

finis SUICERUS in *Thesauro Ecclesiastico* : « Locus sacer ac venerandus » tabulato inclusus, viris sæcularibus raro, mulieribus nunquam » penetrabilis. » Sanctuarium a Navi separabatur per *Cancellos* (مَحْتَلّات), quorum duobus portis patentibus, ascendebatur per gradus in Sanctuarium. Cancellis appendebantur vela, quæ, statutis temporibus, omnem interius aspectum prohibebant. Quamdiu vetus ecclesiæ disciplina viguit, hæc sacrarum ædium forma servata est. Et quamvis hodie, injuria temporum et calamitatum multarum, res christiana in Oriente valde sit immutata, Syri tamen pristinam sanctuarii dispositionem paulisper licet immutatam retinent. Vid. L. ALLATIUM *De Narthece*, et de *Recentiorum græcorum Templis*; ABRAHAM. ECHELLENS. *Epistol. ad. J. Morinum*, in *Ecclesiæ Orientalis antiquitatibus* p. 481. In medio sanctuarii erectum stabat Altare majus, quod ita dispositum erat, ut undequaque circumiri posset. In parte boreali aliud inveniebatur Altare, quod græci *Prothesin* vocant. Inter Prothesin et Altare majus, parvus exsurgebat murus, in quo appendebantur vas cum Eucharistia et reliquiæ sanctorum.

Apud populos Orientales, ab antiquissimis temporibus ad nostram usque ætatem, religiosa viguit consuetudo, ut laicis vel mulieribus aditus in sanctuarium nunquam permitteretur. Hæc tamen universalis regula quasdam passa est exceptiones, quæ, pro varietate temporum et regionum, nunc pauciores nunc frequentiores vel ampliores fuerunt.

Et primo quidem licebat diaconissæ ingredi in sanctuarium, illud verrere, candelas ibidem et lampades accendere et alia quædam peragere, hasque functiones in casu infirmitatis alteri moniali demandare. Hæc tamen omnia nonnisi presbytero et diacono absentibus fieri poterant. Vid. JOANNIS TELÆ *Resol.* 40 et 41, et JACOBI EDESSENI *Resol.* 24.

Aliis mulieribus olim etiam aditum sanctuarii patuisse, notat BALSAMON ad *can.* 2. *Dionysii Alexandrini*. Sed Concilium Laodicenum *can.* 44 statuit : *Non oportere mulieres altare ingredi*. Quam prohibitionem renovavit Synodus Trullana, eamque confirmavit JACOBUS EDESSENI *Resol.* 1.

Secundo, viris sæcularibus pariter prohibitus erat ingressus in sanctuarium. Permittit tamen THEODOSIUS patriarcha, ut « in ecclesiis » et monasteriis, in quibus non sunt sacerdotes possit presbyter per-
mittere fratri, ut ad altare ingrediatur, et ibi lumina incendat. » Ex JACOBO EDESSENO licet « sæculari artifice ingredi ad altare, ut
constituat in eo ligna, aut paradiscos, verum id jussu sacerdotis. »

Ex eodem auctore *Resol.* 2, potest sacerdos, ubi necesse est, licentiam dare puero, ut sanctuarium ingrediatur. Postremo de regibus hæc legimus in *canonibus Apostolorum* can. 25 :

שעמם 0000 0000 0000 0000 0000 0000 0000 0000 0000 0000
 0000 0000 0000 0000 0000 0000 0000 0000 0000 0000
 0000 0000 0000 0000 0000 0000 0000 0000 0000 0000

« Constituerunt rursus Apostoli, ut regibus, qui credituri sunt in
 » Christum, potestas sit ascendendi et standi coram altari una cum
 » rectore ecclesiæ. » Hanc exceptionem consuetudine firmatam pro
 imperatoribus admisit Synodus Trullana can. 69. S. Ambrosius e
 contra eam rejecit. Vid. auctores supra citatos, et insuper BAR-
 HEBRÆI *Nomocan.* cap. I. sect. 6, EBED-JESU *Epitome Canon. apost.*
 p. 171, MARTENE *De antiquis ecclesiæ ritibus* lib. I. p. 336-339.

XXIII. *De asservatione Eucharistiæ.* Annot. XXIII ad pag. 101.

Docet Concilium Tridentinum (Sess. XIII. cap. VI) : « *Consuetu-*
 » *dinem asservandi in sacrario Eucharistiam, adeo antiquam esse,*
 » *ut eam etiam sæculum Concilii Nicæni agnoverit.* » Consuetudinem
 hanc ab antiquissimis temporibus servarunt Syri, tum Orthodoxi,
 tum Hæretici. Hæc assertio negari nequit, indiget tamen aliqua
 explicatione.

Syros Eucharistiam extra Liturgiam asservasse, patet ex iis, quæ
 supra de Communione infirmorum diximus; ex quibus apparet, Syros
 Eucharistiam pro infirmis asservasse, non tantum sub specie panis,
 sed quandoque etiam sub specie vini; ut docet EDESSENIUS « *Nequa-*
 » *quam licet remanere calicem in crastinum, ne forte mutetur, et*
 » *reus fiat, qui ipsum reliquit. Relinquitur autem calix aut propter*
 » *aliquos infirmos angustia pressos, quos viaticum sumere oportet,*
 » *antequam desedant : aut propter jejunantes, qui ad profundam*
 » *usque vesperam jejunant : præter hos autem casus calicem servari*
 » *in crastinum nefas est.* » Consuetudo asservandæ Eucharistiæ etiam
 declaratur in Resolutione 3 JACOBI EDESSENI, in qua quæritur : « *An*
 » *licet sæculari, aut mulieri manibus suis oblationem ex capsula,*

» ob vasis difficultatem et profunditatem, quando non adest sacerdos, qui porrigat eis? » Ubi vides sermonem fieri non de communione, quæ fit durante liturgia, in qua sacerdos numquam deest, sed de communione, quæ fit extra liturgiam, in quo casu sacerdos deficere potest. Eadem disciplina eruitur ex variis canonibus, quos refert BAR-HEBRÆUS in *Nomoc.* cap. IV. sect. 2-8. Sufficiat hunc canonem referre : « *Altare, in quo mansit oblatio, sine lumine non relinquatur per totam noctem.* » Lumen autem coram Eucharistia in altari asservata ideo requirebatur, quia credebant Monophysitæ, *in hostiis seu particulis consecratis, quæ post communionem reservantur, vel supersunt, remanere verum corpus Domini*, quæ est ipsa fides catholica a Concilio Tridentino denuo definita.

Animadvertendum autem est Syros maximam adhibuisse curam, ne asservatio Eucharistiæ vergeret in detrimentum admirabilis hujus sacramenti. Ideo prohibet EDESSENIUS (*Resol.* 9) ne Eucharistia includatur in phylacteriis, aut ponatur in lectis, aut in parietibus domorum, aut in hortis, aut tandem in vineis. Ideo etiam in *Responsis Canoniciis* quæritur : « an particula reperta (in altari durante liturgia), postquam sacerdos aquam biberit, ab eo possit absumi? » Negatur et statuitur : « Ut alicui sacerdoti vel diacono, qui communionem perceperit, nec aquam postea biberit, præbeatur; aut laïco, si nullus alius jejunos reperiatur. Si nullus omnino, sacerdos ponet particulam a se repertam in disco, quem velis suis operiet, accendetque circa illum cereos duos : et lampadem ad Orientem : ipseque sacerdos custodiam illius corporis assumet, usque in sequentem diem, quo, cum celebrabitur liturgia, ipse illud percipiet jejunos, nullo fungens ad altare ministerio. Quod si nequeat vacare ipse solus custodiæ corporis sancti, ob præcedentem vigiliam noctis, quæ liturgiam antecessit, adjungere sibi permittitur sacerdotem aliquem vel diaconum (*Ap. RENAUDOTIUM, Liturg. Orient. collect. t. I. p. 273*). » Hæc autem præcipiuntur de Eucharistia, quæ in altari remanet, non autem de particulis, quæ in theca in pariete altaris pro infirmis asservabantur.

Hucusque de Monophysitis diximus. Ad Nestorianos quod attinet, eorum Doctores inter se discrepant, ut docet JOSUE BAR-NUN :

مَدَّو : اَيْتْ بَلْتَمَ قَرَا تَبْمَا بَمَحْمَسَا اَوْ لَوْ . مَرْبَا : سَهْلَا ؟
 بَمَحْمَسَا لَوْ مَحْمَسَا حَمْدَا شَرْ . سَمَحْمَسَا اَمَقَا دَلْ خَرْبَا اَلْتَمَّ حَرْبَا
 حَمْدَا سَمَحْمَسَا *

» occidat , parsque nocturna sabbati incipiat. » Idem BAR-HEBRÆUS :
 « Die quarta et sexta fidei non licet ante solis occasum vetitis cibis
 » pollui. » Quibus verbis BAR-HEBRÆUS indicat præceptum jejunii
 ultra occasum solis non fuisse productum.

Præcipuum autem jejunium Syrorum, siquæ et cunctarum nationum
 Christianarum, erat jejunium quadragesimale. Incipiebat autem apud
 Monophysitas, ut docet BAR-HEBRÆUS, « a feria proximior Synodo,
 » quæ habetur inter diem secundam februarii et octavam martii,
 » durabat autem dies 48, et terminabatur ad diem resurrectionis
 » Domini. » Diebus autem sabbati et dominicis, solvebatur jejunium
 a Monophysitis et Orthodoxis, non autem a Nestorianis. Attamen ex
 variis canonibus, quos affert EBED-JESU, manifestum fit, Nestorianos
 in hac re a majoribus suis recessisse.

De aliis jejuniis hæc profert BAR-HEBRÆUS : « Jejunium Apostolorum
 » a feria secunda post Pentecosten, usque ad diem 29 junii, id est,
 » festum Principum Apostolorum, observamus. Nonnulli autem a
 » feria secunda sequenti observant, cum sabbatum, quod subsequi-
 » tur, ad instar illius in albis reputent. Orientales vero a feria
 » secunda post Pentecosten usque ad complementum 50 dierum
 » observant; festum Apostolorum, quod in medio est transigentes in
 » jejuniis.... Jejunium Deiparæ a die prima augusti, usque ad
 » decimam quintam diem ejusdem colimus... Jejunium Nativitatis
 » ascetæ a die decima quinta novembris per 40 dies observant, et
 » sæculares in Occidente, a die decima decembris, id est, duabus
 » hebdomadis; et in Oriente a die prima decembris observant. Jeju-
 » nium Ninivitarum a feria secunda, quæ tribus hebdomadis præce-
 » dit magnum jejunium, usque ad matutinum feriæ quintæ ejusdem
 » hebdomadæ observamus, id est tribus diebus perfectis, et aliqui
 » usque ad matutinum sabbati. »

Toto autem tempore quadragesimæ, jejunantibus nec caro, neque
 pisces, neque vinum, neque lac permittebantur, ut statuunt sequentes
 canones.

مَدُونًا قَهْرًا. هَا مَحْصَنًا أَوْ مَحْصَنًا وَلَا زَادَ يَوْمًا وَزَادَ
 تَدْفِنُ مَعَهُ حَبًا. نَحْنُ مَعَهُ بَعْدَ سَمْنًا أَوْ أَلَا بَسْمْنًا مَعَهُ
 خَسْرَتٌ مَتَى حَكَا

Cyriaci Patriarchæ. « Si quis utriusque sexus fidelis jejunium qua-
 » dragesimale haud observaverit, ab Ecclesia segregetur. Similiter
 » et quicumque vinum aut quodlibet vini genus biberit, supra vige-
 » simum ætatis annum constitutus. »

مُسْتَعِدٌّ قَدِيمًا . اَلْحَيُّ اُحْيَا قَدِيمًا صَدْرًا اَوْ حَادِثًا صَدْرًا
اَوْ عَدَمًا صَدْرًا صَدْرًا اَوْ . تَدَمُّعًا .

Joannis Patriarchæ : « Qui feria sexta aut quarta carnem comedunt, aut vinum in jejunio magno bibunt, interdicantur. »

GREGORIUS BAR-HEBRÆUS distinctius loquitur :

اَوَّلًا مَتَنَا اَوْ مَحَلًا مَحَلًا اَوْ اَحَدًا اَوْ اَحَدًا صَدْرًا مَحَلًا . قَدِيمًا
صَدْرًا اَوْ مَحَلًا مَحَلًا اَوْ اَحَدًا اَوْ اَحَدًا مَحَلًا . اَوْ مَحَلًا
اَوْ مَحَلًا مَحَلًا . اَوْ مَحَلًا مَحَلًا . اَوْ مَحَلًا مَحَلًا . اَوْ مَحَلًا
مَحَلًا . اَوْ مَحَلًا مَحَلًا . اَوْ مَحَلًا مَحَلًا . اَوْ مَحَلًا مَحَلًا .

« Neque ova, aut lac, aut caseus feriis quarta et sexta comeduntur.
» A vino autem et piscibus in jejunio magno dumtaxat fideles abstinere tenentur. Ascetæ vero etiam ab oleo se continent. Et in feriabilibus quidem magni jejunii diebus, non licet christiano ante horam nonam (tertiam post meridianam) jejunium solvere; Sabbatis vero et Dominicis et in cæteris omnibus jejuniiis meridie. »

S. ISAACUS Magnus in *sermone de jejunio quadragesimali* :

اَوْ مَحَلًا مَحَلًا . اَوْ مَحَلًا مَحَلًا . اَوْ مَحَلًا مَحَلًا . اَوْ مَحَلًا مَحَلًا .
اَوْ مَحَلًا مَحَلًا .

« A pane os jejuna? Jejunent una cum ore pupillæ. Nec os vinum bibat, nec pupillæ obscænis (delectentur). » Permittit tamen S. ISAACUS, sicut auctor noster, vinum præbere illis qui ægrotantur.

اَوْ مَحَلًا مَحَلًا . اَوْ مَحَلًا مَحَلًا . اَوْ مَحَلًا مَحَلًا . اَوْ مَحَلًا مَحَلًا .
اَوْ مَحَلًا مَحَلًا .

« Non suppetunt tibi vires, ut a vino jejunes? jejuna ab iniquitate et a rapina: et summus judex haud te condemnabit, quod vinum biberis. »

Ex hactenus dictis colligitur, jejunium quadragesimale ab Orientalibus etiam hæreticis quam religiosissime observatum fuisse, et quidem tanquam ab Apostolis institutum, ut patet ex hoc Apostolorum canone quem refert EBED-JESU : « Constituerunt rursus Apostoli quadraginta diebus; ante passionem Salvatoris nostri estote, jejunantes, et deinde recolite diem passionis ejus et diem resurrectionis

XXV. De jejunio Majoris Hebdomadis. Annot.¹ XXV ad pag. 405.

آلِ اِنَّمَا مَكْرَهُنَا تَعْدُّهُنَّ وَقَدْ حَكَمَ صَبْرٌ صَعْدًا اَوْ صَعْدًا مُدْبِرًا فَلَمْ
يَسْرُا نَحْنَا وَلَا تَعْلَمُ وَتَكُنْ. اَلَمْ يَكُنْ لَكُمْ كُرْكُومًا مِّنْ ذُرَّاهِمُ +

Non tantum sabbatum sanctum, sed etiam totam hebdomadam majorem strictiori jejunio sanctificabant Syri. Constat hoc ex *Didascalia Apostolorum* :

[illegible]

nonnullos Monophysitas in eum devenisse abusum, ut toto anno servarent illas Eucharistiæ particulas, quæ consecratæ fuerant in feria quinta majoris hebdomadis. Alii Monophysitæ ulterius progressi sunt, ut patet ex iis, quæ TIMOTHEUS presbyter Constantinopolitanus de *Acephalis* refert his verbis : « *Dicti sunt Acephali, quia non habebant episcopos. Non faciunt oblationem; verum reservatam ab antiquioribus temporibus habent communionem, ac in festo Paschæ minimam ex eo particulam sumunt.* » Ap. COTELERIUM, *Nov. Monument. græc.* t. III. p. 409.

Hoc loco notanda est Græcorum et Abyssinorum consuetudo, qua fit, ut semel dumtaxat quovis anno Eucharistiam infirmis largiendam consecrent, eamque toto anno conservent. Quonam ritu id peragant Græci, tradit BONA, *Rerum Liturgic.* l. 2. c. 18. sect. 2 : Feria V. majoris hebdomadis panem recentem solito majorem præparant et consecrant, cujus quartam partem sacerdos absomit, tres reliquas ac minutulas particulas comminuit, quas meridas et communiori vocabulo Margaritas vocant. Sed antea consecratum panem Christi sanguine leviter humectant, tum sacro disco ignem subjicientes cunctum humorem exprimunt, et sic adeo indurescit, ut per totum annum a corruptione immunis servari possit. A pane vero ea ratione exsiccato modicum illud vinum, quo imbutus fuerat omnino evanescit, et consequenter remanet sub sola specie panis corpus Christi, quod ad ægrotum, cum opus est deferentes, prius extrahunt e pixide Margaritam unam, et in cochleari vino communi perfundunt, ut emolliat, eaque sic perfusa, illi communionem præbent.

XXVII. *De vi et ratione vocis* **חַלֵּב** Annot. XXVII ad pag. 407.

Quinam sunt canones ecclesiastici, ad quos provocat EDESSENIUS *Resol.* 8, non satis innotescit. In *BAR-HEBRÆI Nomoc.* X. cap. IV. sect. 5, hunc concilii Nicæni canonem 18 invenimus : « Diacono non licet dare oblationem presbytero, neque sumere ante episcopum, sed post presbyterum sument diaconi, cum episcopus aut presbyter dabit eis. » Unde concludere licet : Si post presbyterum sumere corpus Christi debebant diaconi, a fortiori laici, qui nullo gradu in ecclesia gaudent. Cum autem canonum ecclesiasticorum mentio hic

facta fuerit, non abs re erit quædam monere de vi et ratione vocis **مَلَا**, græce *καλον*. D. LAGARDIUS in præfatione operis, cui titulum fecit: *Reliquiæ juris antiquissimæ, græce*, pag. VI. de voce *καλον* ita nuperrime disseruit, ut ab ea vim præcepti vel legis vere obligantis removeret, sicque insinuare voluit primitivam ecclesiam leges veras non habuisse. Hujus loci non est, erroneam viri eruditissimi sententiam ex scriptoribus Græcis castigare. Ad Syros autem quod attinet, ubi de morum disciplina sermo est, illos voci **مَلَا** rationem vimque veræ legis tribuisse, cum ex testibus nuper a D. LAGARDIO editis, tum ex Syriacis EBED-JESU et BAR-HEBRÆI canonum collectionibus superabundanter probari potest. In his enim textibus hæc tribuitur vis canonibus, ut vel jubeant vel prohibeant, vel in transgressores pœnas etiam gravissimas decernant; quod utique de sola vera lege affirmari potest; ineptissime siquidem mero consilio attribueretur vis obligandi et pœnas infligendi. Unde nihil mirum, si voces **مَلَا** canon, **لَا** lex, **مَلَا** mandatum de uno eodemque præcepto promiscue scriptores, Syri usurpent, ut fecit, v. g. Nestorianus EBED-JESU, qui in *Epitome canonum Apostolorum*, quas leges **مَلَا** vocaverat, paulo post **مَلَا** appellat, easdemque infra **مَلَا** nominat. Vid. EBED-JESU *Epitom. canon. Apost.* p. 172 et 184, et *Reliquias juris Eccles. Syr.* p. 36, 44 et passim.

XXVIII. De Phylacteriis et de Depositione Clericorum.

Annot. XXVIII ad pag. 109.

Ad EDESSENI Resolutionem 9 dicendum est: 1° de *Phylacteriis*; 2° de *Depositione* clericorum.

1° De *Phylacteriis*. **فَلَا** vox lexicographis adhuc incognita, est ipsa vox græca *φυλακτηριον*, quod vocabulum duplici significatione sumitur a scriptoribus mediæ et infimæ græcitatatis, ut videre est apud DUFRESNE in *Glossario* ad h. v. Exinde factum est, ut phylacteria a Patribus et Conciliis modo prohiberentur, modo permitte-

rentur. 1° *φυλακτηριον* est amuleti genus, quod collo suo appendebant superstitiosi homines. Damnatur illud phylacterium a S. AUGUSTINO serm. 215 *de tempore*, a *Concil. Trullano* c. 61, et a *Concil. Laodic.* can. 36. cujus hæc sunt verba : « Quod non oportet eos, qui sunt » sacriati vel clerici, esse magos vel incantatores, vel mathematicos, » vel astrologos, vel facere ea quæ dicuntur amuleta (*φυλακτηρια*), » quæ quidem sunt ipsarum animarum vincula. » Ap. LABBE *Concil. Collect.* t. I. p. 1538. Ed. Venet.

2° *φυλακτηριον* notat parvam illam thecam cum cruce inclusa, quam collo appensam cum honore gestabant Christiani. Illam sic laudat et describit S. NICEPHORUS in *Antirrhetico III adversus Constantinum Copronymum* (ap. MAI *Nova Biblioth. Patrum* t. V. p. 99) : « Quid porro de crucis typo dicendum superest? ipsa crucis proto- » typa, ut appellare licet, veneranda et a nobis fidelibus fideliter » adoranda, pretiosa et vivifica ligna dehonestant, turpibusque » contumeliis adficiunt. Namque hæc a christianis antiquitus aureis » vel argenteis thecis reposita, quæ phylacteria (*φυλακτηρια*) voc- » tantur, quæque collo suspensa, et in pectus demissa gestamus » Christiani, ob custodiam tutelamque vitæ nostræ, salutemque » animarum et corporum; hinc enim et nomen ipsis conficitur. » Inquirendum superest quonam sensu in præsentī loco hoc vocabulum sumatur. Posteriori sensu usurpari, satis apparet ex responsione JACOBI, in qua dicitur : *collo suo alligant cum cruce et ossibus sanctorum*. Hæc enim verba innuunt, christianos illos inclusisse Eucharistiam et crucem in eadem theca, quam collo gestabant; Idcirco autem JACOBUS illos reprehendit, quia sic agentes videbantur non majorem exhibere honorem sacrosancto Christi corpori quam cruci; imo Eucharistiam, absque sufficienti causa, periculo irreverentiæ exponebant, et illam debito adorationis cultu defraudabant.

Undenam hic abusus provenerit, paucis accipe. Antiquum fuisse morem apud veteres Christianos, ut omnes fideles, qui sacro interessent, ad mensam sanctam accederent, norunt docti. Primis autem sæculis sæpe accidebat, ut sævientibus persecutionibus, vel fideles liturgiæ adesse non possent, vel deficeret sacerdos, qui, diebus constitutis, liturgiam celebraret. Hinc invalescere cepit usus, ut fideles, qui ad sacram synaxim conveniebant, plures a sacerdote vel diacono particulas consecratas acciperent, quarum unam sumebant, reliquas secum deferebant, et domi reverenter custodiebant, ut, quia quotidie vitæ periculum eis imminebat, quotidie possent sacra

» a laïcorum autem communione non arcentur. Non enim vindi-
 » cabis his in idipsum.» Et cap. 3 aliam affert rationem : «quia, qui in
 » ordine sunt laïco, si a loco fidelium ejiciantur, rursus in eum, ex
 » quo exciderunt locum, recipiuntur; diaconus vero semper habet
 » semel mansuram pœnam depositionis.» S. BASILII *Opp.* t. IV.
Epist. 188, ap. MIGNE *Patrol. græc.* t. XXXII, col. 674.

فَدَوْسَمَ depositio gravior pœna erat quam هَزَمَ segregatio,
 ut patet ex *Can. Apost.* 5. Episcopus deponere poterat, non autem
 presbyter. Vid. *Reliq. Syr.* p. ٣٠ et *Constitutiones apost.* l. VIII.
 c. 28. Diaconos et reliquos clericos sibi inferiores presbyter segre-
 gare seu excommunicare, non autem deponere poterat. Ibid.

XXIX. *De Missæ sacrificio. Quo in loco et pro quibus Missæ
 sacrificium sit offerendum. Epistola JACOBI EDESSENI de anti-
 qua Syrorum Liturgia.* Annot. XXIX ad pag. 113.

1. Post ea, quæ in prima parte de Eucharistia diximus, non est
 cur multum conemur demonstrare Syros in missa verum agnoscere
 sacrificium. Audiatur S. JOANNES MARO, qui præclare totam Syrorum
 traditionem ad sua usque tempora evolvit. Sic loquitur S. Doctor :

« At reponet quis dicens : undenam argumenta ducis, quibus istam
 » corporis et sanguinis Domini nostri perfectionem, revera esse
 » vocarique *sacrificium* probetur?

» Ad hunc respondemus : id a sanctis Apostolis acceptum, atque a
 » religiosissimis Patribus nostris traditum, ad nos pervenisse. Divus
 » enim JACOBUS Domini nostri frater, in suo ministerio in Oratione
 » commemorationis Dispensationis Dominicæ hæc habet : *Offerimus*
 » *tibi hoc tremendum, gloriosum et incruentum Sacrificium.* PETRUS
 » in primo suo Ministerio in Commemorationibus : *fac, Domine, per*
 » *hoc sacrificium, quod tibi a nostris manibus peccatricibus offertur,*
 » *memoriam bonam, patribus nostris.* Et in altero Ministerio : *sic*
 » *complaceat, Domine, gratiæ tuæ, et suscipe etiam sacrificium hoc*
 » *vivum et incruentum.* Duodecim Apostoli in parva sua Anaphora :
 » *Offerimus tibi, Domine omnipotens, hoc sacrificium pro universo*
 » *grege tuo.* JOANNES Evangelista in sua oblatione : *Commemoramus*

» coram te, Domine Deus, in hoc Sacrificii hujus instanti, cunctas
 » Ecclesias tuas sanctas. MARCUS item Evangelista : Rogamus te,
 » Domine, ut tremendum hoc sacrificium suscipias de manibus nostris
 » peccatricibus. CYRILLUS Alexandrinus : suscipe, o Domine, hoc nos-
 » trum sacrificium. D. JOANNES CHRYSOSTOMUS : Corrobora nos, Domine,
 » ut incruentum hoc et spirituale sacrificium pro peccatis, et insi-
 » pientis gregis tui tibi offeramus. D. JACOBUS NISIBENUS, in cantu de
 » Angelis : Ecce distribuitur per manus sacerdotum, quoniam nutui
 » ejus placuit, ut pro peccatoribus vivificandis sacrificium fieret.
 » D. EPHREM in Cantico de ipsa oblatione : placare Domine, et sacri-
 » ficiu hoc de manibus nostris suscipe, atque per ipsum insipientis
 » et defectibus filiorum Ecclesie propitius esto. Et in Cantico de
 » sancta Trinitate : hoc est vivum Sacrificium, quod suis Allegoriis
 » justi figurarunt. Simili etiam modo locuti sunt sancti Patres uni-
 » versi, Ecclesieque Doctores probati. Dicimus ergo, panem coelestem
 » esse vere ac re corpus Filii, et quidem illud ipsum corpus, quod
 » ex virgine Maria assumpsit, et pro nobis in cruce immolatum fuit.
 » Atque hoc ipsum offertur quotidie sine sanguinis effusione per
 » manus sacerdotum in expiationem debitorum, et in remissionem
 » peccatorum. » Tradit deinde S. Doctor ex traditione Syrorum
 S. Jacobum Apostolum ac fratrem Domini omnium primum in Sionis
 coenaculo, quarta die pentecostes, corporis et sanguinis Christi
 sacrificium obtulisse, testatumque fuisse se a Domino ipso accepisse
 Liturgiam, quæ incipit : *Deus universorum et Domine*. Vid. AL. ASSE-
 MANI *Cod. Liturg.* t. V. p. 234-237. Cf. RENAUDOTII *Liturg. Orient.*
collec. t. II. p. 28, 30, 31, 34, 36, 39 etc.

2. Extra necessitatem, non nisi in templis super altaribus conse-
 cratis sacrificium offerre Syris permittebatur, ut patet ex canone 58
 concilii Laodicensi, quem refert BAR-HEBRÆUS in *Nomoc.* cap. IV.
 sect. 3. « in domibus fieri oblationem non oportet : » Ad quem cano-
 nem notat ZONARAS : « Deo supplicare, precationibusque intentos esse
 » ubicumque, tum in domibus, tum in agris, tum in omni loco
 » fidelibus concessum est. Oblationem vero præterquam in templo
 » et altari peragi nequaquam oportet. Proinde eadem facultate pari-
 » ter episcopis et sacerdotibus interdictum esse canon decernit. »
 (Ap. LEO. ALLATIUM de *Missa Præsanctificatorum* § XI.)

Statuit JOHANNES Patriarcha : « Presbyter qui sine altari, hoc est,
 » tabula sanctificata, obtulit sacrificium, abscindatur a communione.
 » Presbytero non licet offerre super lapide, et mensa lignea, quæ
 » sanctificata non sunt, neque super panniculo aut pelle. »

Ubi autem postulat necessitas, extra templa etiam absque altari sacrificium offerre Syris Monophysitis permittebatur, ut manifestum est ex Canonibus CYRIACI, THEODOSII et BAR-HEBRÆI. CYRIACUS ait : « si » eant presbyteri et diaconi per viam desertam, et secum habeant » calicem et capsam, deferat diaconus capsam in dextera sua, et » calicem in sinistra sua, et erit pro altari ut offerat sacerdos » urgente necessitate. »

THEODOSIUS dicit : « Si necessitas sacrificium exigit, ubi non est » altare, ipse sacerdos habeat alligatum velum in collo suo, et ponat » sigillum in phenolio super illud, et teneat calicem manu sua » sinistra et offerat. » Addit BAR-HEBRÆUS : « Quidam ex episcopis » indulsit, ut pagella ex evangelio ponatur loco tabulæ, et consecre- » tur super ipsa, ubi necessitas id exposulaverit. » Vid. BAR-HEBRÆI *Nomoc.* cap. 1. sect. 4.

His auctoribus annumerare licet JACOBUM EDESSENUM, qui in præ- senti Resolutione permittit sacrificium offerri extra ecclesiam, in monte, vinea, vel horto; quando scilicet res poscebat, non enim sic urgenda est responsio EDESSENI, ut, contra canonem concilii Laodi- ceni, sacrificium extra templa absque necessitate fieri permittat. An vero EDESSENIUS in casu necessitatis requisierit altare, vel non, ex ejus Responsione non liquet.

3. Syros etiam hæreticos Missæ sacrificium tam pro defunctis quam pro vivis obtulisse, constat ex præsentī Resolutione JACOBI EDESSENI. Confirmari potest hæc doctrina ex omnibus Liturgiis Syria- cis. In Liturgia Syriaca S. CYRILLI dicitur : « suscipe Domine hoc » nostrum sacrificium, quod mente verbo et intellectu tibi offertur, » potissimum vero pro pace et concordia sanctæ tuæ Ecclesiæ, pro » stabilitate justorum, ac orthodoxorum Patrum ejus Papæ N. et » Patriarchæ N., pro decore et exaltatione sacerdotum ejus, pro » puritate et castitate diaconorum ejus, pro venia et redemptione » filiorum ejus, pro unitate et concordia turbarum ejus, pro infr- » morum et tribulorum visitatione, pro omnium eorum, qui in » periculis constituti sunt, auxilio... Fac, Domine, per hoc requiem, » veniam, indulgentiam, ac bonam memoriam, super rationale et » intellectuale altare tuum, omnibus patribus ac fratribus nostris... » Qui ex quocumque loco cum Orthodoxa fide et Christianis operibus » dudum transierunt. » Vid. ASSEMANI *Cod. Liturg.* t. V. p. 165-172.

In *Ordine communi Liturgiæ* legitur : « Hoc loco commemorat (sacerdos) eum pro quo liturgia celebratur... et dicit : « Deus tu » factus es sacrificium, et tibi sacrificium offertur; suscipe hoc

» sacrificium ex manibus meis peccatricibus, pro anima N. (et nomen
 » ejus ter pronuntiat). Deus, præsta per clementiam tuam requiem
 » et memoriam bonam patri meo et matri meæ (nomina illorum ter
 » pronuntiat). Si pro infirmo liturgia celebratur. Deus misericors,
 » miserere illius, et concede illi sanitatem animæ et corporis. Si
 » pro defuncto. Deus præsta illi requiem, et plenam felicitatis frui-
 » tionem in habitaculis lucis tuis cum omnibus, qui perfecerunt
 » voluntatem tuam. » Vid. *RENAUDOTH Collect. Liturg. Orient.* t. II.
 p. 17.

Non tamen pro omnibus vivis, neque pro omnibus defunctis sacri-
 ficium offerre Syris fas erat. In *Nomocanone* Jacobitarum exstant de
 hac re canones sequentes.

Canon Eustathii : « Prorsus et sine dubio pro catechumenis non-
 » dum baptizatis, qui decesserunt, aut pro hæreticis, oblationem
 » offerre non licet. »

Canon Lisii : « Nefas est sacerdotes orthodoxos celebrare pro
 » hæreticis memorias; sed si receperint pro eis quidquam, dicant
 » solum : *Deus parcat illi, qui obdormivit, et quiete eum donet.* »

Canon Jacobi Edessæ : « Filii fideles dum volunt facere memoriam
 » parentum suorum hæreticorum, siquidem hi fuerint antistites
 » hæreseos, hoc facere non debent : at si e simplici populo fuerint,
 » voluntati ipsorum relinquitur. Et S. Dionysius, ac Johannes de
 » ethnicis, et non de hæreticis locuti sunt, dicentes, quod non
 » oporteat memoriam eorum fieri a fidelibus. An autem hujusmodi
 » defuncti utilitatem capiant ex oblatione, an non, Deus solus scit.
 » Machabæi autem pro fratribus suis, qui coacti, ethnicos se fece-
 » rant, et Pheladius episcopus pro puella, quæ decessit, cum esset
 » inter catechumenos, oblationem obtulerunt. » Non videntur con-
 cordare hæc *Jacobi Edesseni* verba aut cum canone Lisii supra reci-
 tato, aut cum disciplina Ecclesiæ catholicæ.

4. Abs re non erit, hic referre Epistolam *JACOBI EDESSENI de antiqua
 Syrorum Liturgia*, in qua perspicue et concise describuntur ritus
 Missæ Syrorum ab Apostolorum ævo ad ætatem usque *JACOBI EDES-
 SENI*. *EDESSENI* sic loquitur : « De mystica hac rationalis et incruenti
 » sacrificii administratione, hoc est, oblatione, nempe Liturgia,
 » hæc nobis Patres nostri tradiderunt. Post lectionem sacrorum
 » Librorum Veteris ac Novi Testamenti, tres oportet fieri Orationes.
 » Prima oratio super Audientes, seu Catechumenos, quum diaconus
 » proclamat : *ite Audientes*; ut nimirum sub manum episcopi, vel
 » presbyteri transeant, et suscepta impositione manus egrediantur.

» Postea fiat oratio super Energumenos, qui, proclamante diacono,
 » *ite Energumeni*, sub manum episcopi vel presbyteri, a quo edocti
 » sunt, transeunt et egrediuntur. Item tertia fiebat oratio super
 » Pœnitentes : qui dimittente etiam eos diacono, exhibant. Verum
 » hæc omnia in Ecclesia antiquata jam sunt, etsi eorum mentionem
 » diaconi alicubi faciant, eadem ex antiquo more proclamantes.
 » Post hæc exclamat diaconus, *claudantur fores Ecclesiæ*. Sed for-
 » tasse quispiam nos percontabitur, cur portæ tunc claudebantur?
 » Cui respondemus : Causa, cur januis clausis cum silentio et orali
 » traditione sacramenta perficiebantur, hæc est : primo propter
 » metum ethnicorum, ne scilicet Gentiles nostra audirent, eaque
 » suis idolis offerrent, sicut fecit Hiram Rex Tyri, qui templum
 » Hierosolymitano simile excitavit, in quo victimas legales offerebat.
 » Sed et Julianus Gentilis Diis suis preces oblationesque, nostris
 » similes, concinnavit, et cæremonias idolis suis, ad formam rituum
 » Sacramentorum Ecclesiæ, constituit, etc. Etiam in consecratione
 » Chrismatis tres olim dumtaxat Orationes recitabantur : sed et Ora-
 » tiones Chirotoniæ (*hoc est, Impositionis manus, seu Collationis*
 » *Sacrorum Ordinum*) pro singulis Ordinibus una tantum : et dice-
 » bantur super ordinandum in impositione manus, et in silentio,
 » hoc est, in inclinatione. Quas postea ampliaverunt Doctores. Post-
 » quam igitur Symbolum trecentorum decem et octo Patrum scrip-
 » tum est, æquum visum fuit, illud etiam in Ordine Oblationis adjici
 » oportere, ut per ipsum animæ, corda, corpora, vocesque sanctifi-
 » carentur. Quo recitato, decreverunt, tres fieri oportere, clausis
 » januis, Fidelium orationes. Paulo post quum ritus nonnulli, solem-
 » nesque cæremoniæ in Ecclesia constitutæ fuissent, ex tribus hisce
 » fidelium orationibus voluerunt, ut prima pro mystica pacis peti-
 » tione fieret, altera pro manus impositione, et tertia, cum qua
 » mensam discooperiunt, per hoc significantes, portas cœli tunc
 » aperiri. Et statim mandat diaconus, admonens, ut *stent recte*, eo
 » quo decet ordine, significans per hoc, Sacerdotem mox Liturgiam
 » mysticam inchoaturum. Illis vero cogitationes suas collectas habentibus,
 » convertitur sacerdos, et dat eis pacem dicens : *Pax vobis*
 » *omnibus*, crucis signum super eos efformans. Respondent illi : *et*
 » *cum spiritu tuo*. Patres autem hunc locum postea coordinarunt,
 » judicaruntque, dum crux formatur, dicendum esse : *Caritas Dei*
 » *Patris, gratia Filii Unigeniti, et participatio Spiritus Sancti sit*
 » *cum vobis omnibus* : et pro una cruce decreverunt, ut sacerdos
 » tres super populum formaret. Patres Alexandrini horum loco di-

» cunt, *Dominus cum omnibus vobis*, ante principium Liturgiæ.
 » Postea sacerdos ad populum dicit : *Sursum sunt corda vestra*.
 » Populus respondet : *Habemus corda nostra ad Dominum*. Item
 » exclamat ad eos : *Gratias agamus Domino*. Cui illi respondent :
 » *Dignum et justum est quod dixisti*. Quumque per illa tria, quæ
 » diximus, nimirum, per hoc quod pacem eis dederit, et quod signo
 » crucis eos consignaverit, et quod eidem ipsi convenienter respon-
 » derint : per hæc præterea duo posteriora, videlicet, quod ipse eis
 » mandatum dederit, et quod illi eidem consenserint, ejusque sen-
 » tentiam justam esse pronunciaverint : quum per hæc, inquam,
 » illi cum ipso, et ipse cum eis unum in Christo corpus unaque
 » mens effecti fuerint; tum conversus ad Deum sacerdos, ex verbis
 » quibus consensere, et ex sententia ipsius populi, exordium su-
 » mens, verba sua ad Deum Patrem dirigit, cui Sacrificium Corporis
 » et Sanguinis Unigeniti in propitiationem animarum Fidelium
 » offertur. Et quoniam Sacerdos unacum populo dignum esse judi-
 » cavit, gratias agendas Deo, submisit, *Dignum et justum est, nos te*
 » *laudare*. Et paucis quidem verbis totum Divinæ gratiæ scopum
 » commemorat, videlicet, primo hominis creationem, deinde ejus-
 » dem redemptionem, postremo dispensationem, quam pro nobis
 » subiit Christus, dum propter nos passus est. Huc enim tota Litur-
 » gia spectat, ut quæ Christus pro nobis gessit, commemoremus et
 » dicamus. Sed et precatur illapsus Spiritus Sancti : mox peragit
 » commemorationes, in quibus Oblatio absolvitur. Post absolutionem
 » autem Oblationis, et post hunc Ordinem, impertit pacem Populo,
 » cruce illum signans : et statim frangit, signat et colit mysteria,
 » diacono Catholicam recitante. Deinde dicunt orationem : *Pater*
 » *noster, qui es in cælis*. Posthæc tradiderunt, sacerdotem iterum
 » debere pacem populo annuntiare, et orationem Impositionis manus
 » facere. Mox præceperunt, ut gratiam Trinitatis populo impertiret,
 » ter eum cruce signans, ac dicens, *sit gratia Trinitatis etc.*, res-
 » pondente populo, *et cum spiritu tuo*. His peractis tradiderunt,
 » debere sacerdotem populum contestare, eumque admonere, in hæc
 » verba : *Hæc sancta corporis et sanguinis sanctis ac puris dantur*,
 » non iis, qui sancti non sunt : dumque hæc elata voce testatur,
 » elevat in altum sacramenta, eaque universo populo, tanquam in
 » testimonium, ostendit : Populus autem illico proclamat, inquiens :
 » *Unus Pater Sanctus*, etc. Atque ita Sacramenta percipiunt. Post
 » Communionem autem, præceperunt fieri confessionem et gratiarum
 » actionem, eo quod digni facti sunt participatione Corporis et San-

» guinis. Item mandarunt, fieri orationem impositionis manus; atque
 » ita a diacono populum dimitti, ut abeant in pace. » Posthæc, dis-
 serit EDESSENIUS de quibusdam varietatibus, quæ in Liturgia contin-
 gunt. Hujus Epistolæ textum Syriacum cum versione latina refert
 ASSEMANUS, *Biblioth. Orient.* t. I. p. 479-486.

XXX. De Extremæ Uctionis Sacramento.

Annot. XXX ad pag. 449.

Sacramentum Extremæ Uctionis admittunt tum Maronitæ, tum Jacobitæ. De Nestorianis non ita liquet. Plerique enim ex eorum auctoribus vel de Extrema Uctione silent, vel illam inter sacra-
 menta non numerant; quamvis non desint in eorum libris testimonia quibus redargui possint.

De Oleo Infirmorum hæc habet BAR-HEBRÆUS, *Nomoc.* c. III. sect. 5.
 « Hoc unguentum est, quo unguuntur baptizati ante Myron, eo quod
 » sine eo baptisma non perficiatur. Fit rursus ad curationem infir-
 » morum, quemadmodum dixit Jacobus Apostolus : *si quis vestrum*
 » *fuert in angustia, oret : et si lætatur psallat : et si infirmus est, vocet*
 » *presbyteros ecclesiæ, et orent super eum, ac ungant eum unguento*
 » *in nomine Domini, et oratio fidei sanat illum, qui infirmus est :*
 » *et si peccata commiserit, ei dimittuntur.* Et in Actibus rursus
 » scriptum est, quod infirmos multos ungebant Apostoli unguento,
 » et sanabantur. »

Oleum Infirmorum apud Syros non solum Episcopi, sed etiam simplices presbyteri per delegationem consecrant. Hinc ejusdem consecrandi ritus duplex est : prior fit in feria quinta Majoris Hebdomadis a Patriarcha quidem Jacobitarum, quolibet septennio; ab Antiocheno vero Maronitarum Patriarcha, quotannis; et hic consecrandi Olei Ordo vocatur *Lampas Major*, eo quod majore solemnitatem peragatur. Alter, qui et *Lampas Minor* nuncupatur, fieri solet a septem presbyteris, eoque casu, quo benedictum a Patriarcha, ut supra, oleum, propter frequentem illius/usum deficere contigerit. Quod autem spectat ad utriusque *Lampadis* administrationem, notandum est, quod, quanquam in Ritualibus Syrorum statutum sit, ut septem sacerdotes, hisque deficientibus, tres saltem advocentur ad ministrandum hoc sacramentum, iique omnes et infirmum un-

sentiunt omnes Syri, qui etiam omnes aquam vino esse miscendam docent. Differunt vero ubi agitur de confectione panis.

1. *De Pane.* Orthodoxi panem Eucharisticum ex granis frumenti, remota omni extranea materia, conficiunt, ut tradit S. JOANNES MARO, qui etiam docet panem azymum, non autem fermentatum esse offerendum. En præclara ejus verba : « Ad illud autem quod quæritis, » in fermentato-ne an in azymo pane offerre oporteat, respondemus, » nullo Dominico seu Apostolico præcepto illud prohiberi, aut hoc » præcipi. Et hanc ob causam, alii in uno, in altero cæteri conse- » crant, secundum propriam consuetudinem. At, qui in fermentato » offerunt, nos Occidentales, ac Armenos redarguunt, azymum non » esse panem dictitantes, eo quod quoties Scriptura *panem* nominat, » de fermentato loquatur. Cum itaque illum panem Dominus noster » et Apostolus appellaverint, de fermentato necessaria consecutione » loquuntur. Ita illi. Sed imperiti, hi et vocis, scripturarumque » virtutem nescientes, in Pentateucho, cæterisque sacris libris non » minus fermentatum, quam azymum panem vocari intelligant. Quod » itaque azymus appelletur panis discant ex libro Exodi, in quo » hæc de azymo Moysi famulo suo hæc prescribit Deus : *et pones » super mensam panem propositionis coram me semper.* » Alios Scrip- » turæ textus hic congerit, et pergit : « Manifestum est autem ac » notum sapientibus, et in libris sanctis versatis viris, panem » propositionis azymum fuisse, et unum azymum super Domini » mensam poni licuisse, minime vero fermentatum, quem in solo » Pentecostes die offerri fas erat; errant igitur, qui azymum panem » non esse dictitant, eosque jure ac merito vel ipsi Hebræi refellunt, » qui usque modo dum suum celebrant Pascha, azyma in manus » suas efferentes exclamant ac dicunt : *similem huic simplici pani » Patres nostri in terra Ægypti panem comederunt.* Videsis ergo » quod et suos et suorum Patrum in terra Ægypti comestos azymos, » panem nominent; desipiunt proinde qui Azymum verum esse » panem pernegant. Sed præfati insurgunt etiam ac dicunt. Quod » Dominus noster Corporis sui mysterium in fermentato pane confe- » cerit; cujus asserti hanc proferunt rationem, quod nimirum Paschæ » celebrationem anticipaverit, illudque, tunc cum azyma nondum » essent, peregerit. Contra tamen dicimus, ac quærimus ab eis, » celebraverit-ne Dominus noster pascha legale, an non? Si non » celebrasse reponant, ex ipso Evangelio apertissime refelluntur, in » quo hæc habentur : *prima die azymorum accesserunt discipuli ad » Jesum, et dixerunt ei, ubi vis paremus tibi, ut comedas PASCHA?*

» *Apud te PASCHA cum discipulis meis manducabo. Et sicut præceperat*
 » *eis Jesus paraverunt PASCHA* etc. Audiant pariter magnum Ephræ-
 » mum Syrorum prophetam in sermone tertio de Passione ita alien-
 » tem : *In hac gloriosa solemnitate a te veritatis magistro missi*
 » *sunt discipuli, qui pararent Agnum, ut tibi esset PASCHA, quod*
 » *comederes ac finem legi imponeres.* »

« Si vero legale Pascha Dominum celebrasse ultro concedant,
 » omni procul dubio fateantur necesse est, in azymis illud cele-
 » brasse; legale siquidem Pascha sive anticipetur, sive protrahatur,
 » nonnisi in azymis perficitur, quemadmodum in Numerorum libro
 » prescribitur. Perfecit igitur Dominus noster corporis sui mysterium
 » in azymo, minime autem in fermentato. » Ex tam insigni testi-
 monio aliquid resecare noluimus, ne documento isto pretioso lector
 fraudaretur. Tradit deinde JOANNES materiam calicis esse vinum cum
 aqua, numerum hostiarum parem vel imparem esse debere, prout
 exigit numerus communicantium. Vid. S. JOANNIS MARONIS *Expositio*
Ministerii oblationis D. Jacobi cap. XVI-XIX.

Materia, ex qua Syri Monophysitæ et Nestoriani corpus Christi conficiunt, ab ipsis vocatur *Xatha*, cujus vocis significationem dedimus. Conficitur autem *Xatha* ex farina frumenti electi, aqua pura, oleo olivæ, sale, ac fermento, in loco ad hoc electo intra ecclesiam, a sacerdote vel diacono. Postquam *Xatha* cocta fuit, nefas est ex ea quidquam auferre, antequam ex ea sumpserint sacerdotes partem, quæ in sacrificio Missæ offerenda est. *Xatha* eodem, quo coquitur die, offerenda est in sacrificio Missæ. Si tota *Xatha* ad sacrificium non sit necessaria, quod remanet devenit in potestatem sacerdotum, qui etiam illud vendere possunt.

Quæ diximus multis canonibus demonstrantur.

Canones JOANNIS BAR-ABGARI scriptoris Nestoriani :

Canon 3 : « Placuit Spiritui sancto et præcepit per manus sancto-
 » rum Patrum nostrorum, ut qui *Xatham* miscent sacerdotes sint,
 » aut diaconi. Ad illam autem accedere ne cuiquam liceat, qui vel
 » sacerdos, vel diaconus non sit, nec sæculari, nec monacho sim-
 » plici. Si secus fecerit, subjectus esto anathemati verbi Domini. »

Canon 4 : « Placuit Spiritui sancto et præcepit, ut præter farinam
 » frumenti electi, et aquam puram, atque oleum ex oliva expressum,
 » ac salem, nemini eorum, qui *Xatham* miscent, liceat quidquam
 » addere, aut demere. »

Canon 5 : « Presbyter aut diaconus, qui oblationis panem præpa-
 » rat, sui instrumenti munditiem curet, habeatque vas ad secernen-

» das aquæ et olei fœces : caveatque, ne a laïco contingatur. Habeat
 » præterea lumbos succinctos, et calceamenta in pedibus suis, faciem
 » ad Orientem et amictu velatam. Ministret autem cum psalmis. »

Canon 6 : « Placuit Spiritui sancto et præcepit, ut postquam Xatha
 » cocta fuit, nihil ex ea illegitime tollatur, aut ex ea aliquid detur,
 » antequam ad altare offeratur, et id, quod offerendum et consecran-
 » dum est, ex ea separetur. »

Canon 7 : « Placuit Spiritui sancto et præcepit, ut macula non sit
 » in eo, quod ex hostia separatur ad mysteria. Et vero neque in
 » veteri lege fas erat, claudum et cœcum, aut infirmum, aut in quo
 » inveniretur macula, offerri. Quanto igitur magis convenit, ut simi-
 » lis cura ad divina mysteria adhibeatur? » Huc spectat Responsum
 GEORGIJ Mosulani : « *Quæstio.* Licetne offerri super altare hostiam
 » perforatam, aut cujus pars aliqua furno adhæsit; aut quacumque
 » labe affectam? *Responsio.* Non licet ad altare deferri quodcumque
 » aliqua labe affectum est, idque ædituus omnino caveat. »

Canon 8 : « Placuit Spiritui sancto et præcepit, ut Sacramenti
 » corporis et sanguinis Domini appetitio immoderata tollatur, ne quis
 » cum istiusmodi impudentia temere ad sanctum Domini corpus
 » accedat, sed particulæ primitiarum et oblatæ sint in parva men-
 » sura ordinatæ, ita ut hostia duodecim drachmas non excedat,
 » singuli vero carbonēs tribus drachmis constant... Pro pueris
 » autem ætate parvulis parvulæ preparentur placentæ. »

Canon 9 : « Placuit Spiritui sancto et præcepit, ne in pane conse-
 » crando duæ farinæ adhibeantur, altera ex simila, et altera ex
 » farina nigra, sed unus panis uno die ex farina candida et munda
 » conficiatur. Non enim est in corpore et sanguine Domini Æthiops
 » aut Græcus. »

Canon 16 : « Placuit Spiritui sancto et præcepit, ne panis (sacri-
 » ficio destinatus) ad duos dies coquatur, neve ex pane eodem quid-
 » piam servetur in crastinum diem, et consecratur pro hoc et pro
 » altero die sequenti, neve consecratio agatur ad biduum. »

Canon 17 : « Placuit Spiritui sancto et præcepit, ne super altari
 » consecrentur minus quam tres primitiæ et ad minus duæ, ut unum
 » sit signum et alterum signatum. Unam vero dumtaxat signari
 » nullatenus licet. » Nempe si presbyter solus cum diacono celebret
 nec alius adsit communicans, tunc duæ particulæ sufficiunt, ut
 explicat GEORGIUS ARBELENSIS.

Similia fere statuunt Monophysitæ. Sequentes canones refert BAR-
 HEBRÆUS.

Canon Apostolorum : « Si quis episcopus, aut presbyter, cum Xata » res alias super altare offerat, scilicet mel, aut lac, aut pro vino » siceram, aut volatilia, aut animalia, deponatur. Præter spicas » perfricatas, et uvas non licet aliud offerri in altari, nisi unguen- » tum pro lucerna, et res odoratas ad thuribulum. » Idem statuit JOHANNES Patriarcha.

Canon Adæi Apostoli : « Panis oblationis in die illa, qua coquitur, » ascendat ad altare, et non post dies aliquot, quod fieri non licet. »

Canon Johannis Telæ : « De manna quod fuit figura hujus panis » cœlestis, dixit Deus : singulis diebus colligite, et ne residuum ex » eo servetis in matutinum. Et per hoc duo docet nos : quod Xata, » eodem, quo coquitur, die offerri debeat, atque ut pro numero » populi offeramus placentas, et ita de calice : et non superfluum » quidpiam imprudenter comedatur. Margaritæ autem minutæ effi- » ciantur. Et in calice dimidium vini et dimidium aquæ misceatur : » et si in calice justa humoris mensura deficiat, potest ipse sacerdos » super addere ei ex eo, quod non est sanctificatum. Et si superest » ex margaritis, custodiantur caute, et aliis diebus dentur. » Non omnia in hoc canon contenta probat disciplina Ecclesiæ Catholicæ.

Canon Jacobi Edessæ : « Non oportet cuiquam dare ex Xatha, quæ » ad templum allata est, antequam ex ea oblatio offeratur. Xatham, » quæ superest, possunt sacerdotes vendere, verum sacerdotibus » suis sociis. » Addit BAR-HEBRÆUS : « Totam farinam quæ a fidelibus » ad ecclesiam deferitur, simul misceri oportet, et ex mixto Xatha » coqui, id vero quod ex massa remanet, ut in suum cibum conver- » tant sacerdotes, convenientius judico, quam ut illud vendant. » De quantitate sigillorum seu particularum nihil statuit BAR-HEBRÆUS. Vult autem DIONYSIUS BAR-SALIBÆUS hostias esse numero impari. Vid. BAR-HEBRÆI *Nomoc.* cap. I. sect. 3, et c. IV. sect. 4; S. JOANNIS MARO-
NIS *Exposit. Minister. D. Jacobi* cap. XVI sqq.; ASSEMANI *Biblioth. Orient.* t. II. p. 182 et t. III. p. 238-249; RENAUDOTII *Liturg. Orient. collect.* t. I. p. 172-178, et t. II. p. 62-64.

2. *De Vino.* Materia Calicis est vinum de vite. In hoc conveniunt omnes Syri, qui etiam omnes docent aquam in calice cum vino esse miscendam. Audiatur S. JOANNES MARO : « Hanc autem traditionem » de vini et aquæ commixtione approbat, et agnoscit universa Catho- » lica Ecclesia, ac omnes quotquot Christiano nomine censentur, » unis exceptis Armenis, qui aquam cum vino minime miscent, » idque ex Joannis Chrysostomi doctrina se accepisse aiunt; verum » longe a veritatis tramite aberrant, atque a S. Patris verborum

» in omnibus locis circumjacentibus, et exinde translata fuit, et
» serpsit, et pervenit hæc traditio ad cæteras ecclesias Christianas
» usque in hodiernum diem. Nobis igitur consentiunt quatuor Sedes
» Patriarchales, quæ testantur, miscendam esse aquam cum vino in
» Calice oblationis. Ipsi vero (Armeni) ne unum quidem testem
» habent, nisi solam eorum consuetudinem. » Probat deinde Evan-
gelium Armenis non favere.

Prohibet JOANNES BAR-ABGARUS, ne in sacrificio Missæ adhibeatur vinum corruptum, et præcipit : « ut mistum libaminis fiat ex partibus » æqualibus vini et aquæ. Quod si ob vini raritatem necessitas id » postulet, permittitur ut vini pars sit, et duæ partes aquæ. Ad » summum vero, imo et supra summum, pars vini sit, et tres » aquæ. » Hæc pro Nestorianis; idem fere pro Monophysitis statuit JOANNES TELÆ : « Et in calice dimidium vini et dimidium aquæ » misceatur; et si in calice justa humoris mensura deficiat, potest » ipse sacerdos superaddere ei, ex eo quod non est sanctificatum. » Vid. auctores supra citatos. Omnino improbanda esse quæ hic dicuntur non est cur pluribus dicamus.

XXXIII. De Altaribus. Annot. XXXIII ad pag. 429.

Hic de altarium nominibus, materia, forma, significatione et consecratione breviter pro more nostro disputandum est.

1. Altare a Syris nominibus variis designatur : 1° vocatur **ܡܕܒܚܐ** *locus in quo sacrificium offertur*, a radice **ܡܕܒܚܐ** *sacrificavit*. Hoc autem nomine suam Syri de sacrificio Missæ fideni demonstrant.

2° Vocatur **ἡδὲ mensa**. Hoc nomine utitur DIONYSIUS BAR-SALIBÆUS in *Expositione Missæ* (ASSEMANI *Bibl. Orient.* t. II. p. 184) :

« Cur semel in die super una mensa, hoc est altari, offertur? »

هَٰذَا مَثَلٌ لِّمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ۖ

Recte autem hac voce altare designant Syri, utpote qui unanimi consensu Christum in altari immolari et manducari docent.

3° Vocatur **ܬܒܠܬܐ** *tabula*, vel **ܬܒܠܬܐ ܩܕܝܫܬܐ** *tabula sancta*.
Ita CYRIACUS (ASSEMANI *Bibl. Orient.* t. III. part. 1. p. 249).

وَمَنْ يَفْعَلْ يَفْعَلْ لِنَفْسِهِ عَذَابًا مُّهِينًا

صَمْعًا : أَلَا خَ مَرَّصًا اذَّصَّ بَصَحًا بِقَدْرَ أَقْتَبَ تَدَعَبَ
 صَمْعًا سَ ♦

« Non licet per Deum Episcopo aut Presbytero bis in die celebrare, » neque super eodem altari seu *tabula* bis eodem die liturgiam » offerre. » Ad etymologiam vocis quod attinet, quamvis rariores sint voces latinæ in Syriacum sermonem receptæ, haud tamen dubitaverim **ܒܚܚܐ** esse vocem latinam *tabula*. Utriusque enim vocabuli idem est usus, eadem significatio. Hæc de nominibus altaris exponenda erant, quum nullibi adhuc hæc materia accurate fuerit exposita.

2. Varia fuit variis temporibus materia, ex qua conficiebantur altaria apud Syros. Syri enim promiscue usi sunt altaribus ex marmore, ligno, vel lapide, prout opes uniuscujusque Ecclesiæ exigebant. Et hic usus hodie adhuc viget apud Maronitas et Monophysitas. Nestoriani autem, etsi antiquitus altaria lignea habuerint, postea tamen prohibuerunt, ne quis ex ligno altare conficeret, ut patet ex canone 1. JOANNIS BAR-ABGARI de *altari et Eucharistia*. « Placuit Spiritui sancto, et præcepit ut in urbibus, castellis, et locis, in quibus perfecta pax obtinet, nec barbarorum persecutio obest, et diligenter custodiri queunt, altaria fixa habeantur. Super ligneis autem non permittit Spiritus sanctus liturgiam celebrari, neque ea permittit fieri, aut nominari. Et hæc in verbo Domini Patres nostri definivere. »

3. Pro temporum vicissitudine, et locorum diversitate, altaribus fixis, quandoque vero portatilibus usi sunt Syri. In plerisque Ecclesiis unum, in nonnullis plura altaria inveniebantur. Nec unam omnia altaria formam habebant, cum alia sepulcri, alia mensæ formam repræsentarent. Generatim in medio sanctuarii altare ita disponebatur ut circumiri posset. Duabus autem partibus altare constabat : *mensa* nempe seu *arca* et *tabula*. *Mensa* pedibus sustentabatur, in quibus intexebatur zona vel fascia tempore sacrificii, ut vidimus *Resol. 14*. *Mensæ* superimponebatur et inserebatur *tabula*, fere similis, ut putaverim, aræ lapideæ altarium nostrorum portatilium. *Tabula* ista non tegebat totam superficiem mensæ, ut patet ex JOANNIS MARONIS verbis : « Sacerdos hostiam panis primum ponit ad sinistram suam » intra patenam extra tabulam, calicem vero ad dexteram suam in » altero latere infra tabulam... Quod vero super altare elata sint » (panis et vinum) et extra tabulam collocata, Deo oblata esse, sed » nondum consecrata indicat. » S. JOANNIS MARONIS *Expositio Liturgiæ S. Jacobi* c. XVIII.

In altari reliquias sanctorum collocari, nefas erat. Nec, ubi altare consecrabatur, reliquiæ in eo includebantur.

4. Agendum nunc est de significatione mystica altaris, quam sic explicat S. JOANNES MABO in *Expositione Ministerii oblationis D. Jacobi* cap. XIV : « altare ipsum Emmanuelem, juxta sancti Dionysii sententiam, exprimit; alii vero altare crucem exhibere, aiunt, super quam ipse Dominus, et victima inactatus est, atque oblatus. Quod ad altaris etymologiam attinet, hoc sane nomen *madbeha* altare a *debha* sacrificio provenit, simili prorsus modo ac oblationis vocabulum, a re oblata, et in eminenti loco posita derivatur. »

« D. Joannes Chrysostomus in altari, Christi sepulcri symbolum agnoscit, quam traditionem ipsa altaris species ac structura comprobant. Nam altaris longitudo a septentrionali ad australem plagam consistit, ad similitudinem ejus sepulcri, in quo, secundum Hebræorum consuetudinem, Dominus noster conditus fuit. Quia vero per altare sepulcrum significatur : Christus autem semel in carne, non multoties, sepultus est; idcirco semel in die super uno altari oblationem peragere solemus. »

« Altare itaque Emmanuel, qui est arbor vitæ, denotat, crucem significat, ac sepulcrum repræsentat. Spiritualiter autem, per visibile altare, illud invisibile intelligimus; quemadmodum per præsentem sacerdotem, summum illum pontificem, ac per oblationem quæ peragitur, eum agnoscimus, qui oblatio pro nobis fieri dignatus est. Tabula pariter et ipsa, quandoquidem altare appellatur, ac ut plurimum ex lapidibus construitur, quia Jesus est lapis, quem reprobarunt ædificantes, et ipse factus est in caput anguli, nec in aliquo alio est salus. . . Aliquando vero tabula ex lignis politis constituebatur, quia salvator noster lignum vitæ appellatus est. »

5. De consecratione altarium, et quo ritu perficienda sit agit BAR-HEBRÆUS in *Nomoc.* cap. I. sect. 6, ubi congerit canones Adæi, Severi, Joannis Telæ, Cyriaci Patriarchæ, Cyriaci Amidæ, Rabulæ, Theodosii, et Jacobi Edesseni. Quæ BAR-HEBRÆUS ex TELENSI et ex EDESSENO profert, decerpta sunt ex textibus, quos in lucem proferimus. Istorum canonum summa hæc est : ad consecrationem altaris necessario requiri episcopum; mensam altaris simul cum tabula esse consecrandam; non posse sacerdotes offerre sacrificium absque tabulis consecratis; et, ubi templum consecratum non sit, huc mittendam esse tabulam consecratam; altare confractum non posse amplius inservire.

Canon Severi : « Fas non est presbytero, ut altare ungat : quod si

» alicubi fixum sit et unctum altare, ac voluerit ipsum in alium
» locum transferre, jussu episcopi transferat. » Præcipit deinde
SEVERUS, ut si unctio altaris sit dubia, ungatur sub conditione; id-
circo jubet BAR-HEBRÆUS tabulæ inscribi nomen consecrantis.

Alius canon Severi : « Si tempus sit calamitosum, neque possit
» consecrari ecclesia, altare, hoc est, tabulam sanctificatam mitti-
» mus ad presbyteros, ut ponant in templis, quæ uncta non fuerint,
» et ministrent super eam. Si tabula sanctificata posita fuerit super
» mensam non sanctificatam, et oblatum sit super eam, non exinde
» sanctificata est mensa, sed oportet et ipsam mensam sanctificari.
» Tabula depicta non sanctificetur. »

Canon Joannis Patriarchæ : « Altare perfectum condatur in loco
» mundo, et si aliquid ex eo fractum sit, in diaconio ponatur. Pres-
» byter qui sine altari, hoc est tabula sanctificata, obtulit, absin-
» datur a communione. Presbytero non licet offerre super lapide, et
» mensa lignea, qui sanctificati non sunt, neque super panniculo,
» aut pelle. » Tradit deinde BAR-HEBRÆUS ordinem consecrationis
altaris et ecclesiæ.

XXXIV. *De Ecclesiastica Hierarchia.* Annot. XXXIV ad pag. 437.

ܡܕܢܚܐ ܕܥܠܝܐ ܕܥܠܝܐ ܕܥܠܝܐ *gradus chirotoniæ, seu gradus, quem in eccle-*
siastica hierarchia confert impositio manuum episcopi ordinantis.
Gradus ecclesiasticæ hierarchiæ alibi vocantur ܡܕܢܚܐ ܕܥܠܝܐ ܕܥܠܝܐ *gradus*
ecclesiastici, sæpius ܡܕܢܚܐ ܕܥܠܝܐ *ordines ecclesiastici*, quandoque
etiam ܡܕܢܚܐ ܕܥܠܝܐ *agmina ecclesiastica.* Vid. EBED-JESU *Canon.*
Collect. ap. Māi Script. Vet. Nov. collect. t. X. p. 264, 269, 270, 275.
Quandoque tamen discernunt Syri *ordinem a gradu.* Sic EBED-JESU
in ecclesiastica hierarchia tres tantum *ordines* recipit, qui iterum
in tres *gradus* dividuntur. Cæterum valde dissentiunt inter se Nes-
toriani, ubi de natura vel numero ordinum ecclesiasticorum sermo-
nem instituunt, ut videre est apud ASSEMANUM in *Biblioth. Orient.*
t. III. part. 2. ap. 791, et ap. MORINUM de *sacris ordinationibus*
p. 489 sqq.

» et stringunt vincula, aut sortes jaciunt, et libellos pro morbis scri-
 » bunt, alieni sunt a christianitate : similiter et illi qui ligant, aut
 » solvunt virum a muliere, incantatores sunt : et presbyter, qui
 » recitat verba ex Davide, ne descendat grando super campum, se-
 » ductor est. Non licet in congregationibus nobiles civitatum legere
 » libros : sed id fiat a lectoribus, qui ministrant et recte legunt :
 » neque etiam canant, nisi psaltæ, qui benedicunt. »

« *Canon Georgii* : Quicumque utitur ligaturis, aut sortibus, aut
 » incantationibus, sit anathema. »

« *Canon Cyriaci Patriarchæ* : Clericus, qui utitur ligaturis, aut
 » sortibus, deponatur : et quicumque pergit ad divinatores, aut
 » incantatores, aut sortilegos, aut scriptores libellorum pro feбри-
 » bus, etc. separetur. »

« *Canon Jacobi Edessæ* : Monachus non debet accipere responsum
 » ex Evangelio, aut ex Davide, aut ex sortibus, quæ dicuntur Apos-
 » tolorum. »

« *Canon Bar-Hebræi* : Magi apostatæ sunt verbis et operibus, et
 » idcirco non vivant. Magum siquidem ne vivere sinas, dicit Do-
 » minus. » Ratio autem quare reprobetur superstitio et magia, hæc
 est : quia magia quædam veluti idolatria est, in qua homo creaturæ
 eam tribuit vim, quæ soli Deo inest ; ut præclare dicitur in *Constitu-
 tionum Apostolicarum* l. VII. c. VII. ap. Migne *Patr. græc.* t. 1. col.
 1003 ; Cf. JACOBI EDESSENI *Resol.* 41. Superstitiones damnat etiam
 concilium Ancyranum, can. 23 ; concilium Laodicenum, can. 36.

XXXVI. *De Dæmoniacis.* Annot. XXXVI ad pag. 444.

Dæmones, Deo permittente, hominum vel animalium corpora sæpe
 invasisse, veritas est, quam testantur litteræ tum sacræ tum profanæ.
 Nullæ autem res corporales, nulla verba, nullus homo dæmonem ex
 possessione sua, nisi potestate divina adjuvetur, dejicere potest. Et
 hinc est quod, ut divinitatem suam probaret Christus, ad potestatem
 suam in dæmoniacos provocabat. Fit autem aliquando, ut callidus
 hominum perditor, ad fallendos incautos eosque perdendos, hominem
 sibi per pactum devincat, et ab eo se ejici simulet ; et sic vel Magum
 fallat, vel adstantes decipiat. Et hoc est quod hic damnat EDESSENIUS

et damnant cum eo theologi catholici, ut videri potest apud DELRIO *Disquisitionum Magicarum* l. 2. quæst. 30. ubi fuse et docte hanc propositionem demonstrat : « 1° Nihil Magis esse potestatis in malos » spiritus nisi ex pacto. Fingunt itaque dæmones se a magis cogi, » quibus sponte obtemperant, ut plures irretiant et retineant irre- » titos. 2° Sanctos homines frequentissime coercendi Dæmones a » Deo potestatem admirabilem accepisse. » De iis qui, potestate a Deo accepta et adhibitis precibus ab Ecclesia statutis, dæmones expellunt, non agit hoc loco EDESSENIUS, sed de iis insigne testimonium præbet S. CLEMENS Romanus, *Epistola 1 ad Virgines* cap. 12 his verbis :

مَزَدَت بَنَ اِفْ اَنَ سَا نَا مَقَرَا لَلْكَمِ اِنْدَسَقْ اَنَا وَصَمَمَسَا
 وَتَسَقْ سَخَرَنَ لَلْكَمِ بَلْتَنَ قَه وَتَسَا صَمَمَا وَصَمَمَسَا
 خَلَمَسَا مَحَمَمَلَا : رَحَمَا وَصَمَمَلَا مَرَمَ رَحَمَا : اَوْ صَمَمَلَا مَحَمَمَلَا
 مَحَمَمَلَا بَلْتَنَ مَحَمَمَلَا . اَمَرَمَ وَتَسَقْ كَحَمَمَلَا مَحَمَمَلَا
 اَمَمَمَسَا مَحَمَمَلَا . مَحَمَمَلَا لَلْعَمَلَا بَنَمَ مَلَا اَوْ خَلَمَلَا ؟ اَمَمَ .
 مَحَمَمَلَا لَلْمَحَمَمَلَا لَلْكَمِ مَحَمَمَلَا خَلَمَسَا : اَلَا صَمَمَلَا تَسَمَلَا
 مَحَمَمَلَا مَحَمَمَلَا كَحَمَمَلَا : مَحَمَمَلَا خَصَمَلَا مَحَمَمَلَا ؟ مَحَمَمَلَا اَمَرَمَ
 مَحَمَمَلَا مَحَمَمَلَا : مَحَمَمَلَا لَلْعَمَلَا لَلْعَمَلَا : اَلَا صَمَمَلَا مَحَمَمَلَا
 اَمَمَمَلَا مَحَمَمَلَا : مَحَمَمَلَا لَلْعَمَلَا لَلْعَمَلَا : اَلَا صَمَمَلَا مَحَمَمَلَا
 مَحَمَمَلَا مَحَمَمَلَا مَحَمَمَلَا مَحَمَمَلَا مَحَمَمَلَا مَحَمَمَلَا مَحَمَمَلَا مَحَمَمَلَا

« Porro etiam hoc convenit fratribus in Christo, et pulchrum atque » decorum ipsis est, ut visitent eos, qui a malis spiritibus vexantur; » atque orent et adjurationis super eos faciant utiliter, (adhibitis » inquam) precibus, quæ acceptæ sint coram Deo, non vero verbis » splendidis multisque, studio compositis atque præparatis, (in eum » finem) ut hominibus appareant eloquentes ac felicitis memoriæ; » sunt autem *similes tibie sonanti, aut tympano tinnienti*, et nihil » juvant eos super quos adjurationes faciunt, sed tantum proferunt » verba terribilia, quibus homines terrificant, non vero agunt ibi » cum vera fide secundum doctrinam Domini, qui dixit : *hoc genus* » (dæmoniorum) *non exit, nisi* (adhibitis) *jejunio ac precibus* con- » tinuis atque intinta mente (peractis). Itaque sancte orent petantque » a Deo (id quod desiderant), cum alacritate omnique sobrietate et » castitate, sine odio et malitia. » Vid. S. CLEMENTIS *Rom. epist. binas*.

de *Virgin.*, quas Syriace et latine cum notis doctissimis edidit JH. D. BEELEN, *Epist.* 1^a c. XII. Lov. 1856.

XXXVII. *De vita et honestate Clericorum.* Annot. XXXVII ad pag. 449.

Quamvis ex Syrorum aliarumque Orientalium nationum disciplina permittatur Diaconis et Presbyteris, non autem Episcopis, uxores retinere, quas duxerunt, antequam ad sacros ordines promoverentur; tamen variis canonibus cautum est, ut clerici omnino irreprehensibiles sint, vitamque agant omnimoda honestate ornatam. Hinc:

1° Vetitum est, ad ordines ecclesiasticos promovere illum, « qui » viduam et ejectam acceperit, aut meretricem, aut ancillam, vel » aliquam de his, quæ publicis spectaculis manciantur. Non potest » esse Episcopus aut Presbyter aut Diaconus, aut ex numero eorum, » qui ministerio sacro deserviunt. »

« Ille qui post baptisma secundis nuptiis fuerit copulatus, aut » concubinam habuerit, non potest esse Episcopus, non presbyter, » non Diaconus, aut prorsus ex numero eorum, qui sacro ministerio » deserviunt. »

« Qui duas in conjugium sorores acceperit, vel filiam fratris, clericus esse non poterit. » Vid. *Canones Apostolorum* 17, 18, 19 et 27. Versionem latinam, quam fecit DIONYSIUS EXIGUUS adhibuimus. Consentiant versiones Syriacæ, quæ inveniuntur in *Reliquiis Juris ecclesiastici antiquissim.* Lagardii p. 48, et in *Epitome Canonum apostolorum Ebed-Jesu* ap. Em. Card. Mai *Scriptor. Vet. Nov. collect.* t. X. can. 15, 16, 17, 59. p. 176, 181. Vid. etiam *Concilii Ancyran* can. 9; *Concil. Neocæsariensis* can. 9; *Concil. Chalcedonensis* can. 14. *Synod. Libaniensis.* ap. ASSEMAN. in *Cod. Liturg.* t. X. p. XXXV sqq.

2° Clericus qui castitatem non servat, canonum censuræ subjicitur: « Episcopus, aut presbyter aut diaconus, qui in fornicatione, aut » mendacio, aut furto deprehensus fuerit, deponatur, et non segregetur: dicit enim scriptura non vindicabis bis in idipsum: similiter » et reliqui clerici. Illi qui ad clerum venerunt ex non conjugatis, » præcipimus, quod si velint conjugari, lectores et cantores tantum » sint. » Ap. EBED-JESU *Epitome can. apost.* can. 24 et 25. p. 10. LABBE *Conciliorum collect.* t. I. p. 49. can. 25, 26 et 27.

In canone primo concilii Neocæsariensis statuitur : « Presbyter aut
» Diaconus, qui uxorem ducit, cadit e gradu suo : et si fornicatio-
» nem, aut adulterium commiserit, multo magis deturbetur. » Ap.
BAR-HEBRÆUM in *Nomoc.* cap. VII. sect. 4. Cf. LABBE *Concil. collect.*
t. I. p. 1513. Rigidior videtur in sua Resolutione EDESSENUM; nam non
tantum statuit talem clericum esse deponendum, sed etiam commu-
nionem privandum. Forte tamen major ista severitas provenit ex eo,
quod in casu, simul cum adulterio, adfuit abusus verbi Dei. Loquitur
EDESSENUM de presbytero adulterium perpetrante, quia presbyteri
apud Orientales, antequam ordines suscipiant, uxores ducunt, easque
post ordines susceptos retinent.

Si vero matrimonium non inierunt antequam ordines susciperent, postea uxorem ducere nequeunt. Sive autem clerici uxores habeant, sive non, omnimodam morum honestatem servare debent, ita ut irreprehensibiles sint. Vid. BAR-HEBRÆI *Nomoc.* cap. VII. sect. 4 et 5; EBED-JESU *Nomoc.* tract. VI. cap. 6.

XXXVIII. De Tinnabulis. Annot. XXXVIII ad pag. 151.

Quum Mahumetana gens campanas nostras prohibeat, Orientales fere ubique tintinnabulis ex ligno confectis utuntur, ad convocandos in Ecclesiam fideles. Originem formamque tintinnabuli describunt DIONYSIUS in *Chronico*, et BAR-SALIBÆUS in *Expositione Missæ*. Uterque vero ex mente Orientalium tintinnabuli originem ad Noemi usque tempora refert. DIONYSII verba accipe : Sic inducit Deum ad Noemum loquentem :

مَحْضٍ كَرِ نُقَدِمَا فِي مَسْأَلَةٍ إِذْ مَحْضُكُمَا مَسْأَلَةٌ وَلَا مَحْضُكُمَا : اَوْقَعُوا عِلْدًا
 اَقْبَلًا مَعْدَمًا اَعْلَا مَحْضُكُمَا : اَوْ اَقْبَلًا مَحْضُكُمَا : اَوْقَعُوا مَحْضُكُمَا
 اَقْبَلًا مَحْضُكُمَا : اَوْ اَقْبَلًا مَحْضُكُمَا : اَوْقَعُوا مَحْضُكُمَا : اَوْ اَقْبَلًا
 مَحْضُكُمَا : اَوْ اَقْبَلًا مَحْضُكُمَا : اَوْ اَقْبَلًا مَحْضُكُمَا : اَوْ اَقْبَلًا

« Fac tibi tintinnabulum ex ligno buxco cariei haud obnoxio, lon-
» gitudinis trium cubitorum, et latitudinis unius cubiti cum dimidio,
» et malleum ex eodem : et pulsa illud ter singulis diebus : semel

» scilicet mane, ut artifices ad arcæ opus congregentur : et meridie,
» ut cibum capiant : et semel vespere, ut requiescant. »

Audiamus nunc BAR-SALIBÆUM eadem tradentem :

مَنْ أَمَّا كَمْ تَكْعَدُ، وَحَبْرًا لِمَعْمَرٍ تُعْمَلُ. وَإِذْ بَنَى وَحَدَّثَ
صَلْتَحْنَهُ لِمَنْ يَنْزِلُ مِنْهُ. وَصَفَهُ كَمْ كَلَّمَ قَوْمَ خَلْبٍ وَنَحْصٍ
مَنْ أَمَّا هَافٍ لَدَيْهِ يُعْمَلُ. وَحَكْمٌ يُفَا تُفِئْتُمْ هَافٍ وَهَدَّيْتُمْ
وَهُوَ أَمَّا كَمْ لِحَصْرٍ مَنَاحَهُ. وَصَفَهُ بَعْدَ وَتَدَّيْتُمْ صَدَاقَهُ
وَصَفَهُ بَعْدَ تَسْمٍ مَنَاحَهُ وَهُوَ أَمَّا بَنَى وَتَدَّيْتُمْ
مَنْ مَنَاحَهُ مَنَاحَهُ بَعْدَ مَنَاحَهُ وَتَدَّيْتُمْ وَتَدَّيْتُمْ
كَمْ كَمْ كَمْ. وَهُوَ مَنَاحَهُ بَعْدَ مَنَاحَهُ وَتَدَّيْتُمْ وَتَدَّيْتُمْ
كَمْ كَمْ وَتَدَّيْتُمْ مَنَاحَهُ بَعْدَ مَنَاحَهُ وَتَدَّيْتُمْ وَتَدَّيْتُمْ

وَصَدَّيْتُمْ وَتَدَّيْتُمْ وَتَدَّيْتُمْ وَتَدَّيْتُمْ
كَمْ كَمْ وَتَدَّيْتُمْ وَتَدَّيْتُمْ وَتَدَّيْتُمْ وَتَدَّيْتُمْ
كَمْ كَمْ وَتَدَّيْتُمْ وَتَدَّيْتُمْ وَتَدَّيْتُمْ وَتَدَّيْتُمْ
كَمْ كَمْ وَتَدَّيْتُمْ وَتَدَّيْتُمْ وَتَدَّيْتُمْ وَتَدَّيْتُمْ
كَمْ كَمْ وَتَدَّيْتُمْ وَتَدَّيْتُمْ وَتَدَّيْتُمْ وَتَدَّيْتُمْ

« Sed undenam didicistis tintinnabulum pulsare? Respondemus,
» scriptum est in pluribus historiis, quod cum jussit Deus Noënum
» arcam fabricare; eidem etiam mandavit tintinnabulum construere :
» et illud quidem pulsabatur mane, ut operarii ad opus arcæ con-
» gregarentur, meridie vero, ut cibum sumerent; vespere autem,
» ut a labore requiescerent. Item dicimus tintinnabulum ex ligno
» fieri, quia altius et longius quam vox humana, ad aures penetrat,
» populumque ad orationem evocat. Similiter vox æris fortior est et
» acutior, auditoresque melius quam vox humana ad spirituale
» bellum provocat.

» Pulsatur tintinnabulum initio orationis et officii, ut perfectos ad
» orationem congreget, et milites ad decertandum cum adversario :
» congregantur autem christiani in ecclesiam tamquam in portum
» vitæ. Item pulsatur tintinnabulum, ut, vocem ejus audientes, in
» memoriam revocemus, per lignum quidem nos præceptum trans-
» gressos fuisse, et e paradiso ejectos, per lignum vero crucis a
» peccato et a prævaricatione liberatos. » Ap. ASSEMANUM, *Biblioth.*
Orient. t. II. p. 179.

Non satis liquet, utrum, in duabus EDESSENI *Resolutionibus*, reprehendatur usus consecrandi tintinnabula, vel tantum benedictio, quæ fieret cum aquis baptismi. Illud dumtaxat certum nobis est tintinnabula a Jacobitis destinari ad convocandum ad orationem populum, et ad movendum cor ad pœnitentiam.

Annot. XXXIX ad pag. 459.

[illegible]

ܣܒ . ܐܝ . ܐܢܬ ܡܢܫܝܬܐ ܠܗܘܐ ܡܥܡܐ ܕܠܥܡܐ ܕܠܥܡܐ ܕܠܥܡܐ
ܐܘ ܕܠܥܡܐ ܕܠܥܡܐ ܐܘ ܡܢܫܐ ܕܠܥܡܐ ܕܠܥܡܐ ܕܠܥܡܐ ܕܠܥܡܐ

« 63. Si quis sæcularis aut clericus introierit in Synagogam Judæo-
rum, aut hæreticorum ad orandum, deponatur et segregetur. »

« 68. Si quis episcopus, aut clericus jejunaverit cum Judæis, aut
festum cum eis egerit, aut receperit xenia ab eis, quæ sunt festo-
rum, puta azyma, aut quidpiam simile, deponatur; sæcularis
autem segregetur. »

« 69. Si quis Christianus deferat oleum ad domum (templum) ido-
lorum ethnicorum, aut ad synagogam Judæorum, aut lucernam
(in festis eorum, ut lucernam accendat) separetur. » Vid. EBED-JESU
Epitome canon. apost. ap. Mai Scriptor. Vet. Nov. collect. t. X. p. 14,
15, 181 et 182. Cf. D. LAGARDII Reliquias Syriacas p. 56. Vid. etiam
Constitut. Apost. l. II. cap. 61 et 62; Concilii Laodicensi canones 37
et 39.

Secundo Syris prohibetur manducare cum Judæis :

ܡܢܫܐ ܡܢ ܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ
ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ
ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ
ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ
ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ
ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ

ܐܝ . ܐܢܬ ܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ
ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ
ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ
ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ
ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ
ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ ܕܡܢܫܝܬܐ

« *Canon Johannis* : Placuit Spiritui sancto et præcepit, ne aliquis
Christianorum consignatorum sigillo trium nominum Patris et
Filii et Spiritus sancti, quique corpus et sanguinem Christi accepit
et accipit, comedat et bibat cum Judæis, ac mysterium ineat cum
iis, qui crucifixerunt Christum, reprobatis ab ipso et a Patre ejus
ac Spiritu ipsius.

» Si quis ex Presbyteris, et Diaconis et Filiis foederis, manducave-
rit ac biberit cum Judæis, et habuerit caritatem cum filiis cruci-
fixorum, repellatur a ministerio gradus sui, donec exhibeat poeni-
tentiam, ac firmiter proponat, quod hoc amplius non sit factururus. »
Vid. EBED-JESU *Canon. collect. p. 253 et 281 ap. Mai Scriptor. Vet. Nov.*

XL. De Pœnitentiæ sacramento. Annot. XL ad pag. 165.

[illegible]

» fixis, confiteatur absque rubore, et nihil omnino abscondat ab eo ,
 » sed aperiat cogitationes suas, et quidquid ab ipso gestum fuerit ,
 » sive dextrum sive sinistrum, sive bonum sive malum. Sacerdos
 » similiter in eum oculos ne conjiciat. Postquam autem ille confessus
 » fuerit, et peccatum suum aperuerit, contestabitur eum inquires :
 » Vide, ne amplius ad opera tua revertaris, ego tibi hic dimitto, et
 » Deus in cœlo. Et quoniam hanc mihi rem hic revelasti, non am-
 » plius ea revelabitur in judicio, nec sententiam ejus causa subibis.»

Post hæc sacerdos recitat varias preces et congruam peccatis ejus pœ-
 nitentiam ipsi injungit, et insufflat in faciem ejus tribus vicibus, inquires :

ܕܝܠܟ ܫܠܝܢܐ ܐܝܬܐ ܠܥܡܪ ܕܩܝܝܡ ܕܡܚܝܬܐ ܕܐܢܬܐ . ܕܝܠܟ ܫܠܝܢܐ ܐܝܬܐ ܠܥܡܪ ܕܩܝܝܡ ܕܡܚܝܬܐ ܕܐܢܬܐ . ܕܝܠܟ ܫܠܝܢܐ ܐܝܬܐ ܠܥܡܪ ܕܩܝܝܡ ܕܡܚܝܬܐ ܕܐܢܬܐ .
 ܕܝܠܟ ܫܠܝܢܐ ܐܝܬܐ ܠܥܡܪ ܕܩܝܝܡ ܕܡܚܝܬܐ ܕܐܢܬܐ .

« Dissipetur hoc peccatum ab anima et a corpore tuo in nomine
 » Patris. Amen. Sanctificatus et mundatus esto ab eo in nomine Filii.
 » Amen. Dimittatur et condonetur tibi in nomine Spiritus Sancti.
 » Amen. » Vid. ASSEMANI *Bibl. Orient.* t. II. p. 172.

His verbis contineri putaverim absolutionis formam a Jacobitis
 tunc temporis usitatam. Ex versione ASSEMANI apparet istam formam
 esse deprecativam. De hoc tamen jure quis dubitaret cum verba
 syriaca æque latine vertenda sint in indicativo modo : *dissipatur*,
sanctificatus es etc.

5. Ex testimonio BAR-SALIBÆI supra laudato, satis constat, qualis
 fuerit sæculo duodecimo disciplina Syrorum Jacobitarum circa pœ-
 nitentiam. Unum restat monendum nempe : varias mutationes in
 disciplina pœnitentiali ante BAR-SALIBÆUM accidisse. Longum foret
 hic recensere omnes istas mutationes. A vero tamen longe non aberit,
 mea quidem sententia, qui dixerit eandem fuisse per sex priora
 sæcula disciplinam Syrorum in re pœnitentiali ac disciplinam Græ-
 corum. Hoc ut dicam, plura suadent, scilicet : Canones Apostolorum,
 Constitutiones Apostolicas, Canones Conciliorum Laodicæ, Gangræ,
 Niceæ, Constantinopolis, Chalcedonis, Epistolæ canonicæ SS. Ba-
 siliï, Gregorii Nysseni, et Petri Alexandrini, Responsa canonica
 Timothei Alexandrini, et alia ab utraque ecclesia tum Græca tum
 Syriaca communiter recepta. Exstant enim omnia ista monumenta
 non tantum in collectionibus canonum Ecclesiæ Græcæ, sed etiam
 in collectionibus canonum Ecclesiæ Syriacæ, ut patet ex collectio-
 nibus canonicis EBED-JESU et BAR-HEBRÆI, quas edidit Em. Card. MAÏ
 in *Nov. Script. Vet. collect.* t. X, et ex variis canonibus, quos sub no-

mine *Didascalie Apostolorum*, et *Reliquiarum Juris ecclesiastici antiquissimarum* Syriace edidit D. LAGARDIUS et tandem ex iis, quæ inedita legimus in codice Syriaco Sangermanensi 38 bibliothecæ Parisiensis.

Quæ igitur Cl. MORINUS. De *Administratione pœnitentiæ apud Græcos* dixit, eadem Syris applicanda videntur saltem pro primis sæculis. Igitur viguit olim apud Syros pœnitentia publica, viguit mos ille, quo peccatores in varias classes distinguebantur, et a Missa fidelium, Diacono dimittente, arcebantur, ut testatur S. JOANNES MARO, in *Expositione ministerii oblationis D. Jacobi* cap. 11. Hæc tamen antiquata fuisse suo tempore docet EDESSENIUS in *Epistola de antiqua Syrorum Liturgia*. Vigebat nihilominus pœnitentia publica, ut patet ex ejus *Resolutionibus canonicis*. Non adigebantur ad Confessionem publicam, ii quorum crimina erant occulta; sufficiebat eis ut pœnitentiam peragerent occultam. Ita mihi videtur intelligenda Resolutio 66. Unde Syris applicanda mihi videntur quæ MORINUS de Græcis dixit: « Finiente sæculo sexto alia distinctio illuxit: peccata » vel sunt publica vel occulta. De publicis agitur pœnitentia publica, » de occultis occulta. Sed publicorum confessio, pœnitentia, absolutio ad episcopos eorumque speciales delegatos pertinet: occultorum confessio, pœnitentia, absolutio ad quoslibet presbyteros. » MORINUS de *administratione sacramenti pœnitentiæ*. lib. 1. cap. X.

XLI. De Affinitate Spirituali. Annot. XLI ad pag. 171.

Prohibent Jacobitæ nuptias inter personas affinitate spirituali conjunctas, ut patet ex iis, quæ hoc loco ab EDESSENO dicuntur: « Ex » consuetudine tamen, præsertim in omni regione Syriæ, multi ex » christianis zelantibus peccatum grave et insanabile reputant, si in » uxorem ducat vir mulierem, postquam cum ea contraxit affinitatem quæ ex baptismo oritur. » Confirmatur a BAR-HEBRÆO, cujus hæc sunt verba: « Quatuor sunt causæ generales, quæ impediunt » conjugium legitimum: consanguinitas illius, quæ despondetur, » consanguinitas consanguineorum, servitus, infidelitas. Et illa prima » quadruplex est, nam vel generica est seu generis, aut lactis, aut » susceptionis ex baptismo, aut ex coronis desponsationis. . . . Affinitas baptismi etiam ita est: ille qui suscipit, pater est illius, qui

» suscipitur; et uxor illius mater ejusdem est. Et illa, quæ suscipit,
» item mater illius est, qui suscipitur; et maritus ejus pater, et filii
» eorum fratres, et sorores in generationem generationum; et fratres
» ac sorores eorum patrui, et avunculi, et amitæ, et avunculæ, ita
» et filii eorum usque ad complementum septem facierum. » Vid.
BAR-HEBRÆI *Nomoc.* cap. VIII. sect. 3.

Vidit S. Facultas Theologica.

J. B. LEFEBVE, S. Fac. p. t. Decanus.

P. VAN DEN BROECK, S. Fac. p. t. a Secretis.

Vidit Rector Universitatis.

P. F. X. DE RAM.

SERIES RERUM.

	Pag.
Præfatio	VII

Pars prior. Syrorum de Eucharistia fides.

I. Testimonia sacræ Scripturæ	2
II. Testimonia ex Liturgiis desumpta	7
III. Testimonia Martyrum	14
IV. Testimonia Patrum Orthodoxorum	16
V. Testimonia Syrorum Monophysitarum.	31
VI. Testimonia Syrorum Nestorianorum	44
Conclusio partis prioris.	59

Pars posterior. Syrorum in re Eucharistica disciplina.

I. Joannis Telæ Resolutiones canonicæ	62
II. Jacobi Edesseni Resolutiones canonicæ	98

Annotationes ad Joannis Telensis et Jacobi Edesseni Resolutiones canonicas.

I. De Joanni Telensi ejusque Resolutionibus canonicis .	173
II. De vasibus et vestibus sacris	174
III. De vocibus ܩܝܡܐ ܡܪܝܡܐ	176
IV. De defectibus circa sacramentum Eucharistiæ contingenti- bus	<i>ib.</i>
V. De communione præbenda energumenis et vomitu labo- rantibus	178
VI. De communione infirmorum	180
VII. De jejuniis ante communionem requisito.	182
VIII. De consignatione calicis	184
IX. De communione	186

X. De cultu sanctorum, deque veneratione reliquiarum ipsorum	189
XI. De voce فهم	191
XII. De altarium ablutione	192
XIII. De jejunio ante communionem requisito.	<i>ib.</i>
XIV. De munditie corporis requisita in eo, qui sacram communionem suscepturus est	193
XV. De vitanda hæreticorum societate	196
XVI. De exequiis defunctorum	198
XVII. De confirmationis sacramento	200
XVIII. De diaconissis.	202
XIX. Ministerium altaris diaconissis interdictum.	205
XX. Quid possint facere diaconissæ in Ordine generali Liturgiæ.	<i>ib.</i>
XXI. De Jacobo Edesseno, ejusque Resolutionibus canonicis	206
XXII. De templis Syrorum	214
XXIII. De asservatione Eucharistiæ	216
XXIV. De jejunio apud Syros	218
XXV. De jejunio majoris hebdomadis	221
XXVI. Abusus circa asservationem Eucharistiæ	222
XXVII. De vi et ratione vocis مُندبا	223
XXVIII. De phylacteriis et de depositione clericorum	224
XXIX. De missæ sacrificio. Quo in loco et pro quibus missæ sacrificium sit offerendum. Epistola Jacobi Edesseni de antiqua Syrorum Liturgia.	227
XXX. De extremæ-unctionis sacramento	233
XXXI. De festo Epiphaniæ	234
XXXII. De materia Eucharistiæ conficiendæ	235
XXXIII. De altaribus.	241
XXXIV. De ecclesiastica Hierarchia	244
XXXV. De superstitionibus apud Syros	245
XXXVI. De dæmoniacis	248
XXXVII. De vita et honestate Clericorum.	250
XXXVIII. De tintinnabulis	251
XXXIX. De vitanda Judæorum et Ethnicorum societate.	253
XL. De pœnitentiæ sacramento	255
XLI. De affinitate spirituali	260

INDEX

RERUM ET AUCTORUM ORDINE ALPHABETICO DIGESTUS.

- Ablutio* altaris p. 75. Resol. 6., et p. 192. Ablutio defunctorum a Monophysitis omissa p. 198.
- Altare*. An licet sine altari calicem consignare p. 75. Resol. 14. Altaria Persarum an recipienda p. 93. Resol. 43, et 93. Resol. 46. Altaris confractio p. 129. Resol. 26. Altaris nomina, materia, forma, consecratio p. 241-244. Varia de altaribus p. 113. Resol. 12.
- Anaphora*. Vid. ad voc. Liturgia.
- Apostoli*. Eorum canones citantur p. 174, 183, 190 et passim.
- Aqua*. Aqua fervida in calice p. 28. Aquæ baptismatis solutio p. 201, varii ejus usus p. 121. Resol. 18. Aquæ fons prope altare p. 119. Resol. 16. Aquæ benedictæ in nocte Epiphaniæ p. 234. Aquæ mixtio in calice p. 240.
- Assemanus* (Aloys.). Ejus codex liturgicus citatur p. 7-14, 28-30 et passim.
- Assemanus* (Jos. Sim.). Passim citatur ejus Bibliotheca Orientalis.
- Assemanus* (Steph. Ev.). Ejus acta martyrum Orientalium citantur p. 14. Ejus Catalogus Bibliothecæ medicæ p. 210.
- Asservatio* Eucharistiæ p. 46 et 216. Asservatio calicis p. 216. Asservatio oblationis dierum Mysteriorum et Annuntiationis p. 105. Resol. 7. Abusus circa asservationem Eucharistiæ p. 222.
- Athanasius* (S.). Ejus Epistolæ festales citantur p. 17.
- Babæus Archimandrita*. Ejus de Eucharistia doctrina p. 45.
- Balsamon*. Citatur p. 193.
- Baptismi* sacramentum p. 85. Resol. 30 et 31. Affinitas ex baptismo oritur p. 170.
- Bar-Cephas*. Ejus sententia de ultima Christi cœna p. 39.
- Bar-Hebræus*. Minus recte de Eucharistia sentit p. 83. Ejus Nomocanon passim citatur.
- Basilius* (S.). Citatur p. 193, 226. Ejus verba de communione in domibus privatis.

Beelen. Laudatur p. 16 et 62.

Calix. Asservatur pro infirmis 216. Quid agendum si effundatur p. 67, 178. An liceat calicem vacuum ad ægrotum afferre p. 117. Resol. 14.

Canistrum. Inservit Eucharistiæ deferendæ p. 69.

Canones. An sint veræ leges p. 223.

Chrisma. Quomodo conficiatur p. 201. Vasa chrismatis p. 131. Resol. 28.

Vid. etiam p. 85. Chrismatis consecratio p. 201.

Clemens Romanus. Ejus Epistolæ ad virgines citantur p. 16.

Clerici p. 81. not. Ebrum cum hæreticis commercium p. 79. Resol. 24; p. 81. Resol. 25; p. 153. Resol. 53. Exceptiones ibid. Clericorum depositio p. 220. Eorum vita et honestas p. 230.

Cochlearis usus p. 186.

Communio. Sub utraque specie p. 13 et 181. Sub unica specie p. 181.

Communione locus, ordo, minister et ritus p. 186. Communio intacta p. 186. Communio, durante liturgia p. 14. Quibus verbis distribuatur p. 14. In calice extra sanctuarium danda p. 71. Resol. 11. Quo vase et per quem mittenda p. 69. Resol. 8. An fas est laïco communionem sibi præbere p. 101. Resol. 3. Communio infirmorum p. 181.

Confessio peccatorum p. 258.

Confirmationis sacramentum p. 200. Ejus forma ibid. Confertur cum baptismo p. 201.

Consignatio calicis p. 71, 77 et 184.

Consecratio panis et calicis. Quandonam et quibus verbis fiat p. 8-13, 28, 36. Consecratio calicis ex contactu corporis Christi p. 191. Verba consecrationis a recentioribus Nestorianis omisa p. 59.

Cornu unctionis p. 94. not. 1.

Cultus sanctorum p. 189.

Cyriacus Patriarcha. Ejus canones p. 229 et 248.

Dæmoniaci. Vid. ad voc. Energumeni.

Defuncti. Eorum exequiæ et sepultura p. 198. Commemoratio defunctorum in missa p. 199. An hæreticis licet sepelire orthodoxos p. 83. Resol. 27-29.

Diaconissæ. Earum origo, officia, potestas et benedictio p. 87-93, 127 et 202-206.

Diaconium describitur p. 92. not. 2.

Didascalia Apostolorum citatur p. 203, 221.

- Dionysius Bar-Salibæus*. Ejus fides de Eucharistia p. 38-43. Quid sentiat de transubstantiatione p. 40-43.
- Ebed-Jesu*. Docet transubstantiationem et missæ sacrificium p. 55-58. Ejus sententia de sacro fermento p. 58; de pœnitentia p. 256; de cultu sanctorum p. 189. Citatur passim ejus collectio canonum.
- Ebnassali* canones p. 178.
- Elías Damascenus* citatur p. 46.
- Energumeni*. An eis Eucharistia sit præbenda p. 178. Quomodo exorcizandi p. 249.
- Ephræmus* (S.). Ejus fides de Eucharistia p. 19-22. Ejus verba de sacramento pœnitentiæ p. 255.
- Epiphania* Domini olim cum ejus nativitate celebrata p. 234.
- Ethnicorum* societas vitanda p. 253.
- Eucharistia*. Varia ejus nomina p. 19, 67, 176. Non est mera figura, sed corpus et sanguis Christi p. 1-60. Est ipsum Christi corpus ex Maria Virgine assumptum, non hominis simplicis p. 29, 32, 39. Panis et vini species p. 30. Christus Eucharistiæ se participem fecit p. 39. An Judas Eucharistiæ fuit particeps p. 19. Eucharistiæ conficiendæ materia p. 236-240. Eucharistia a jejunis sumenda p. 183; ad infirmos delata per laicos et mulieres p. 107, 180. Syrorum cura erga Eucharistiam p. 66, 67, 176. De Eucharistia apud Persas inventa p. 95. Resol. 46 et 47. Eucharistiæ ritus. De defectibus circa Eucharistiam contingentibus p. 176. Vid. ad voces panis, missa, communio, transubstantiatio.
- Eusthatius*. Ejus canones citantur p. 199, 230.
- Extremæ-Uctionis* sacramentum p. 119, 253. Quomodo confertur p. 233.
- Fermentum*. Sacrum fermentum Nestorianorum p. 58. Vid. voc. panis.
- Fractio* hostiæ p. 37.
- Georgius* arabum episcopus docet aquam vino esse miscendam in calice p. 240.
- Georgius Arbelæ*. Ejus sententia de Eucharistia p. 48.
- Georgius Patriarcha*. Ejus sententia de verbis in fractione hostiæ recitandis p. 36.
- Græcorum* annos numerandi ratio a Syris usurpata p. 214.
- Gregorius*. Vid. ad voc. Bar-Hebræus.
- Haranitarum* funera a quibus comitanda p. 163.

- Hæretici* ab orthodoxis vitandi p. 197. Exceptiones p. 157. Hæreticorum sepultura p. 159.
- Hornius* confutatur p. 3.
- Hypparchus* (S.). Ejus de Eucharistia fides p. 14.
- Ignatius* (S.). Ejus epistola ad Smyrnæos p. 16.
- Impanatio* asseritur a Bar-Salibæo p. 41-43; a Bar-Hebræo p. 43.
- Invocatio* Spiritus Sancti in Liturgia p. 9; interpretatur a S. Joanne Marone p. 12, ab Assemano p. 13, a Bar-Salibæo p. 41.
- Isaacus* (S.). Ejus verba de Eucharistia p. 23; de jejunio p. 220.
- Jacobus Edessenus*. Ejus fides de Eucharistia p. 34. Ejus Resolutiones canonicæ referuntur p. 98-171. Earum authenticia stabilitur p. 213. Jacobi Edesseni gesta p. 206. An fuerit Monophysita p. 207.
- Jacobus Nisibenus* (S.). Ejus verba de Pascha et Eucharistia p. 18.
- Jacobus Sarugensis* (S.) citatur p. 20. Asserit Transubstantiationem p. 25.
- Jejunium*. Varia Syrorum jejunia p. 218. Jejunium quadragesimale p. 218, hebdomadæ sanctæ p. 103. Resol. 6, p. 219, 221. Vinum in jejunio prohibitum p. 101. Resol. 4. Jejunium ante communionem requisitum p. 71. Resol. 9, p. 73. Resol. 18, 79. Resol. 21, 183.
- Joannis Bar-Abgari* canones de Eucharistia citantur p. 218, 239.
- Joannes Chrysostomus* (S.). Ejus verba de ultima Christi cœna p. 39.
- Joannes Darensis* asserit transubstantiationem p. 36.
- Joannes Isæ* citatur p. 218.
- Joannes Maro* (S.) explicat Invocationem Spiritus Sancti p. 11, consecrationem p. 28, consignationem calicis p. 184. Ejus verba de pane azymo p. 236; de aqua vino miscenda p. 239; de significatione altaris p. 243.
- Joannes Patriarcha* citatur p. 228.
- Joannes Telæ*. Ejus fides de Eucharistia p. 33. Ejus Resolutiones canonicæ recitantur p. 62-98. Earum authenticia stabilitur p. 174.
- Josue Bar-Nun* citatur p. 46.
- Judæi*. In quibusnam licet cum ipsis communicare p. 197.
- Judas*. An particeps fuerit corporis Christi p. 19.
- Kohlius* confutatur p. 22.
- Lampas* vid. ad voc. Extrema Unctio.
- Liturgiæ* S. Jacobi, S. Xysti, S. Maruthæ, et S. Cyrilli recitantur p. 9, 229. Liturgia Syrorum antiqua p. 230. Liturgiæ probant præsentiam realem Christi in Eucharistia p. 7-14. Vid. ad voc. Missa.

- Mantile* usu detritum p. 67. Resol. 5.
- Maruthas* (S.). Ejus verba de Eucharistia p. 6, 9, 22, de fermentato p. 23.
- Menstrua* mulierum; an impediunt communionem p. 87. Resol. 32.
- Michaëlis Melichæ* canones p. 183.
- Missa*. Est verum sacrificium p. 227. In templo et altari celebranda p. 228. Exceptiones ibid. Varia quæsitæ circa missam p. 113-119. An offerenda in monte, horto, vinea p. 111. Resol. 11. Missa pro vivis et defunctis p. 119, 229. Pro hæreticis ibid. Missæ Syrorum ritus p. 230. Missa pro catechumenis p. 230.
- Monachi*. Quibus nominibus appellantur apud Syros p. 134, 153.
- Monophysitæ* unam in christo naturam agnoscunt p. 31. Eorum de Eucharistia fides 34-64. Eorum disciplina toto fere libro exponitur.
- Mundities* corporis ad communionem requisita p. 69. Resol. 7, 103. Resol. 5, 193.
- Nativitas* Domini. Quo die olim celebrata p. 234.
- Nestoriani*. Eorum de Eucharistia fides p. 44-60. Eorum disciplina passim exponitur. Duas in Christo personas docent p. 31.
- Nicephorus* (S.) citatur p. 225.
- Oblatio*. Vid. ad voc. Eucharistia.
- Oleum* infirmorum. Vid. voc. Extrema Unctio.
- Ordo communis* Liturgiæ citatur p. 229.
- Ossa martyrum* super altare non collocanda p. 73. Resol. 13.
- Panis Eucharisticus* p. 236. Qualis esse debet ibid. An recens, an fermentatus, an azymus p. 23, 27, 58, 236. Panis et vini species in Eucharistia remanentes p. 30, 40.
- Paulus* Edessæ episcopus citatur p. 23.
- Phantasia* corporis p. 79. Vid. ad voc. mundities.
- Philotheus* (S.) citatur p. 14.
- Philoxenus*. Ejus fides de Eucharistia.
- Phylacteria*. Variæ eorum species p. 224.
- Pœnitentiæ* sacramentum p. 163 et 253.
- Præsentia realis*. Vid. ad voc. Eucharistia.
- Rabulas*. Ejus verba de fragmentis Eucharistiæ p. 177.
- Renaudotius*. Passim laudatur ejus Liturgiarum orientalium collectio.
- Reliquiæ* sanctorum honorandæ p. 189.
- Res profanæ* sanctuario non adhibendæ p. 77. Resol. 19.
- Sacramenta*. Quot admittant Nestoriani p. 236.

- Sacrificium*. Vid. ad voc. Missa. .
- Sanctuarium*. Quibusnam licet sanctuarium ingredi p. 99. Resol. 1, 101. Resol. 2, 213-214. Sanctuarii sordes p. 119. Resol. 15.
- Sepultura*. Vid. ad voc. Defuncti.
- Severus Antiochenus* citatur p. 191, 196, 243.
- Spongia* Missæ inserviens p. 74.
- Supellex sacra* p. 63-67. Ejus fragmenta p. 65. An suppellex sacra ad usus profanos sit adhibenda p. 73. Resol. 12. De ejus ablutione p. 65.
- Superstitionum* varia genera reprobantur p. 133-147, 243.
- Syrorum* fides et disciplina toto libro exponitur.
- Templa Syrorum* describuntur p. 214.
- Thecla* (S.). Ejus fides de Eucharistia p. 15.
- Theodosius Patriarcha*. Ejus canones p. 178, 213.
- Timotheus Patriarcha* citatur p. 50.
- Timotheus Alexandrinus*. Ejus canones p. 179, 193, 195.
- Tintinnabuli* forma p. 251, baptismus p. 151, consecratio p. 253.
- Transubstantiatio* asseritur p. 10-13, 25, 36, 57. Quibus verbis efficitur p. 10-13. Negatur a Bar-Salibæo p. 41, a Bar-Hebræo 43, a Babeo, Georgio Mossulano, Timotheo 11 p. 49-54.
- Vasa sacra*. Vid. ad voc. supellex.
- Vinum* materia calicis p. 239. An consecratur per contactum corporis Christi p. 191. De vino corrupto p. 241. De vino deficiente ibid. De mixtione aquæ cum vino p. 240.
- Wisemanus*. Laudantur ejus horæ Syriacæ p. 3.
- Xatha* explicatur p. 237.
- Xenaias*. Vid. ad voc. Philoxenus.

INDEX VOCUM SYRIACARUM,

QUÆ A LEXICOGRAPHIS PRÆTERMISSÆ AUT MINUS RECTE DEFINITÆ,
IN DECURSU OPERIS ACCURATIUS EXPLICANTUR.

89 ܐܝ : ܐܝ	92 ܕܡܐܡܐܢܥܐ
132 ܐܝܠܐ	94 ܕܡܐܠܐ
89 ܐܕܡܐ ܕܡܐ	134 ܕܡܐܠܐ
114 ܐܕܡܐ	141 ܕܡܐܠܐ
152 ܐܕܡܐ ܕܡܐܠܐ	151 ܕܡܐܠܐ
77 ܐܕܡܐ	128 ܕܡܐܠܐ
68 ܐܕܡܐܠܐ	64 ܐܕܡܐܠܐ
155 ܐܕܡܐܠܐ	117 ܐܕܡܐܠܐ
66 ܐܕܡܐܠܐ	146 ܕܡܐܠܐ
87 ܐܕܡܐܠܐ	158 ܕܡܐܠܐ
66 ܐܕܡܐܠܐ	140 ܕܡܐܠܐ
99 ܐܕܡܐܠܐ	91 ܐܕܡܐܠܐ
132 ܐܕܡܐܠܐ	94 ܐܕܡܐܠܐ
139 ܐܕܡܐܠܐ	153 ܐܕܡܐܠܐ
82 ܐܕܡܐܠܐ	69 ܐܕܡܐܠܐ
118 ܐܕܡܐܠܐ	71 ܐܕܡܐܠܐ
122 ܐܕܡܐܠܐ	63 ܐܕܡܐܠܐ
19 ܐܕܡܐܠܐ	67 ܐܕܡܐܠܐ

70 . . .	ܡܚܝܬܐ	69 . . .	ܡܚܝܬܐ
158 . . .	ܡܚܝܬܐ	94 . . .	ܡܚܝܬܐ
69 . . .	ܡܚܝܬܐ	78 . . .	ܡܚܝܬܐ
84 . . .	ܡܚܝܬܐ	108 . . .	ܡܚܝܬܐ
65 . . .	ܡܚܝܬܐ	103 . . .	ܡܚܝܬܐ
66 . . .	ܡܚܝܬܐ	64 . . .	ܡܚܝܬܐ
64 . . .	ܡܚܝܬܐ	67 . . .	ܡܚܝܬܐ
65 . . .	ܡܚܝܬܐ	99 . . .	ܡܚܝܬܐ
62 . . .	ܡܚܝܬܐ	124 . . .	ܡܚܝܬܐ
84 . . .	ܡܚܝܬܐ	81 . . .	ܡܚܝܬܐ
85 . . .	ܡܚܝܬܐ	161 . . .	ܡܚܝܬܐ
143 . . .	ܡܚܝܬܐ	67 . . .	ܡܚܝܬܐ
68 . . .	ܡܚܝܬܐ	124 . . .	ܡܚܝܬܐ
98 . . .	ܡܚܝܬܐ	114 . . .	ܡܚܝܬܐ
150 . . .	ܡܚܝܬܐ	94 . . .	ܡܚܝܬܐ
74 . . .	ܡܚܝܬܐ	74 . . .	ܡܚܝܬܐ
75 . . .	ܡܚܝܬܐ	176 . . .	ܡܚܝܬܐ
153 . . .	ܡܚܝܬܐ	95 . . .	ܡܚܝܬܐ
156 . . .	ܡܚܝܬܐ	103 . . .	ܡܚܝܬܐ
81 . . .	ܡܚܝܬܐ	62 . . .	ܡܚܝܬܐ
78 . . .	ܡܚܝܬܐ	154 . . .	ܡܚܝܬܐ
74 . . .	ܡܚܝܬܐ	123 . . .	ܡܚܝܬܐ
76 . . .	ܡܚܝܬܐ	64 . . .	ܡܚܝܬܐ
88 . . .	ܡܚܝܬܐ	154 . . .	ܡܚܝܬܐ

86 . . .	ܡܢܐ	154 . . .	ܢܡܡܡܐ
62 . . .	ܡܡܡܐ	164 . . .	ܡܡܡܡܐ
62 . . .	ܡܡܡܡܐ		

CORRIGENDA.

Pag. 6 l. 19 ܡܢܐ *lege* ܡܢܐ. Pag. 8 l. 10 ܡܢܐ *lege* ܡܢܐ. Pag. 17 l. 14 ܡܢܐ *lege* ܡܢܐ. Pag. 27 l. 2 ܡܢܐ *lege* ܡܢܐ. Pag. 42 l. 5 ܡܢܐ *lege* ܡܢܐ. Pag. 64 not. 2 ܡܢܐ *lege* ܡܢܐ. Pag. 72 l. 6 post ܡܢܐ adde ܡܢܐ. Pag. 72 l. 15 ܡܢܐ *lege* ܡܢܐ. Pag. 112 l. 13 ܡܢܐ *lege* ܡܢܐ. Pag. 160 l. 1 ܡܢܐ *lege* ܡܢܐ. Pag. 5 l. 5 hoc *lege* hic. Pag. 5 l. 14 popule *lege* populum. Pag. 6 l. 21 commemorationum *lege* commemorationem. Pag. 61 l. 8 præstimus *lege* præstitimus. Pag. 69 l. ult. canista *lege* canistrum. Pag. 73 l. 16 alterim usuim *lege* alterum usum. Pag. 117 l. 8 insanientiis *lege* insanientis. Pag. 155 l. 19 præteria *lege* præterea.

